

NACKA
KOMMUN

Kallelse/föredragningslista
26 april 2022

Natur- och trafiknämnden

Tid: kl. 16:30-17:30

Plats: Vår Gård

Hans Peters (C), ordförande

Natur- och trafiknämnden

1. Månadsbokslut 2022 (NTN 2022/66)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen till protokollet.

2. Viltvårdsplanens artspecifika viltförvaltning (NTN 2021/82)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen om viltvårdsplanens bilaga 1 med aktuella uppgifter om mål och aktiviteter för kommande år.

3. Discgolfbana vid Tollare (NTN 2022/86)

Förslag till beslut

1: Natur- och trafiknämnden beslutar att anlägga en discgolfbana vid Frankenburgs väg i Tollare naturreservat. Förutsättningen för att åtgärden genomförs är att dispenser för anläggningen erhålls.

2: Natur och trafiknämnden beslutar att kostnaden för att anlägga banan tas från redan beslutade medel för reinvestering park.

4. Investering Skateanläggning i Kolarängen (NTN 2022/50)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden föreslår Kommunfullmäktige att tilldela nämnden 2 miljoner kronor i investeringsmedel för att bygga en skateanläggning i Kolarängen. Vid beviljande av medel planeras för utbyggnad av anläggningen under 2022.

5. Ärendet har utgått

6. Skarpnäs naturreservat (NTN 2021/140)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden föreslår kommunfullmäktige att med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken besluta om att förklara Skarpnäs som naturreservat enligt förslag till föreskrifter, avgränsning och skötselplan daterad den 26 april 2022, bilaga 1 till tjänsteskrivelsen daterad den 4 april 2022.

7. Politikerinitiativ, Bryggor för båtpendel i Skurusundet (NTN 2022/41)

Förslag till beslut

1: Natur- och trafiknämnden ger trafikenheten i uppdrag att återkomma med ett investeringsärende gällande utredning av förutsättningar för att anlägga 2 – 3

Natur- och trafiknämnden

trafikbryggor i Skurusundet med standard för pendelbåtars behov.

2: Natur- och trafiknämnden ger trafikenheten i uppdrag att hitta långsiktiga operatörer, däribland regionen, för driva pendelbåtstrafik i Skurusundet. Politikerinitiativet är därmed bemött.

8. Medborgarförslag, kommunal borrhävd och tömningsstation (NTN 2021/263)

Förslag till beslut

Natur och trafiknämnden noterar att det bara finns en borrhävd i kommunen och ger enheten offentlig utemiljö i uppdrag att ta fram en utredning för alternativ finansiering av borrhävdar. Medborgarförslaget är därmed färdigbehandlat.

9. Medborgarförslag om att bevara hotade svenska lantraser (NTN 2022/95)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar att inriktningen på vilka djurraser som användas i Nyckelviken utgår ifrån de behov som visningsverksamheten har. Hotade svenska lantraser används då detta är förenligt med verksamheten. Vad gäller förslaget om getter bifalles detta förslag såtillvida att ansvarig enhet kommer att utreda och se över möjligheten om att utöka besättningen med getter. Medborgarförslaget är därmed färdigbehandlat.

10. Projektavslut för investeringsprojekt Trafiksäkerhet 2020-2021 (NTN 2022/38)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen till protokollet.

11. Projektavslut Område Y och Z, södra Boo (KFKS 2006/1043-251)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen till protokollet.

Nettoinvesteringar aktiveras på respektive verksamhet hos kommunstyrelsen och natur- och trafiknämnden.

12. Muntlig information enheten offentlig utemiljö (NTN 2022/25)

13. Muntlig information trafikenheten (NTN 2022/26)

NACKA
KOMMUN

Kallelse/föredragningslista
26 april 2022

Natur- och trafiknämnden

14. Övriga frågor

15. Redovisning av delegationsbeslut (NTN 2022/78)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen till protokollet.

16. Redovisning inkomna handlingar (NTN 2022/111)

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen till protokollet.

Viltvårdsplanens artspecifika viltförvaltning

2

NTN 2021/82

2022-04-06

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN 2021/82

Viltvårdsplanens artspecifika viltförvaltning

Återremitterat ärende

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen om viltvårdsplanens bilaga 1 med aktuella uppgifter om mål och aktiviteter för kommande år.

Sammanfattning

Antagen viltvårdsplans bilaga om artspecifik viltförvaltning har återremitterats två gånger under föregående år. Bilagan är uppdaterad enligt beslut från nämndsammanträdet 23 november 2021.

Uppdateringen innebär att det för arterna dovvilt, rådjur och älg finns ungefärliga beräkningar vad gäller beståndet, hur många individer som bör finnas samt hur många som bör fällas genom jakt.

Beräkningar vad gäller beståndet har utförts utifrån att en population behöver ha en viss storlek och förökning för att bestå över tid trots att visst antal individer dör. Insamlade data om antal vilt som dött samt antaget mörkertal döda djur och årlig föryngring, egna och rapporterade observationer samt att viltet förflyttar sig i landskapet har legat till grund vid beräkningen.

Bilagans inriktning för skarv, vildsvin och varg har också uppdaterats.

Ärendet

Ärendets beredning

Den 27 april 2021 beslutade natur- och trafiknämnden att anta viltvårdsplanen samt att ge berörd enhet i uppdrag att undersöka möjligheterna att i bilaga 1, om artspecifik viltförvaltning, kvantifiera de olika arterna och målen samt de aktiviteter som planeras och att planen revideras årligen.

Den 23 november 2021 beslutade natur- och trafiknämnden att återremittera ärendet med uppdrag att komplettera viltvårdsplanen med ungefärliga beräkningar vad gäller beståndet av relevanta djur och utifrån det kvantifiera hur många individer som bör

finnas inom kommunens gränser. I det fall jakt ska bedrivas bör antal djur som ska fällas, nämnas. Bestäms antal av länsstyrelsen bör även det redovisas i bilagan.

Natur- och trafiknämnden beslutade att inriktningen ska kompletteras med att skarv ska minskas kraftigt och att vildsvin bör hållas borta från Nacka och det gäller även varg.

Vid nämndsammanträdet framkom det att med relevanta djur avses dovvilt, rådjur och älg.

Inledning

Inom kommunens gränser kan den planerade viltförvaltningen ske på den mark som kommunen äger. Inom den kommunala viltförvaltningen ingår även samverkan med Nationella Viltolycksrådet, Polismyndigheten och andra aktörer i samband med trafikolyckor och andra händelser där viltet är inkluderat. Befintlig insamlad statistik omfattar all den utförda viltförvaltningen och utgör grunden för analys och planeringen av kommande viltförvaltning.

Länsstyrelsen i Stockholms län förvaltar varg utifrån förvaltningsplanen för rovdjur i Stockholms län. Rapport 2020:1. Kommunens rådighet att påverka förvaltningen av rovdjur på kommunens mark är därför ytterst begränsad. Vid observationer av rovdjur rapporteras det in till länsstyrelsen via e-tjänsten Skandobs.

Länsstyrelsen i Stockholm har även tagit fram en förvaltningsplan för skarv, rapport 2020:9. Den medger skydds jakt.

Enhetens utredning

Kvantifiering och metod

Kommunens viltförvaltare har tillsammans med tre av kommunens viltvårdare analyserat befintlig statistik och utifrån det gjort ungefärliga beräkningar vad gäller beståndet, kvantifierat hur många individer som bör finnas samt planerat för antal individer som bör fällas.

Beräkningar vad gäller beståndet har utförts utifrån att en population behöver ha en viss storlek och förökning för att bestå över tid trots att visst antal individer dör. Insamlade data om antal vilt som dött samt antaget mörkertal döda djur och årlig föryngring, egna och rapporterade observationer samt att viltet förflyttar sig i landskapet har legat till grund vid beräkningen.

Insamlade data över antalet som dött inkluderar det som skjutits vid jakt samt det som omhändertagits skadat eller funnet redan dött. Vilt som dör av skador eller ålder, hård vinter eller tas av rovdjur eller dör av annan anledning och inte kommer till vår kännedom utgör ett mörkertal.

Framtagna antal har stämmts av med jaktvårdskonsulent på Svenska jägareförbundet och funnits rimliga. De informerade även om att det inte finns någon bra vetenskaplig metod för att inventera vilt i urbana miljöer. Spillningsinventering för älg och rådjur ger statistik för större områden och går inte att bryta ner till mindre marker.

Arterna rådjur, dovvilt och älg

Rådjuren finns över hela kommunen och beräknas till 700 individer. Antalet bör minskas till 650 då de ingår i många konflikter. Den planerade jakten ökas och 100 rådjur bör fällas.

Statistik för rådjur de senaste tre åren visar att det i snitt skjutits 79 och att det därutöver omhändertagits 204 stycken. Det ger ett snitt om en känd minskning med 283 rådjur per år.

Dovviltet finns på den mark som angränsar till Erstavik och beräknas till 60 individer. Stora områden i kommunen har inget dovvilt alls. Om de fördelar sig mer jämt över kommunen kan antalet ökas, annars bibehållas. Den planerade jakten ökas och 20 dov bör fällas.

Statistik för dovviltet de senaste tre åren visar att det i snitt per år skjutits 15 och att det därutöver omhändertagits 30 stycken. Det ger ett snitt om en känd minskning med 45 dovvilt per år. De rör sig över markgränserna, vintertid uppehåller de sig mer på kommunens mark och på sommaren dras de mer åt Erstavik. Generellt fylls Nackas population på av nya individer från omkringliggande marker vilket ökar antalet för den planerade jakten.

Älgarna uppehåller sig främst i större naturområden och beräknas till tio individer. Antalet bör bibehållas och den planerade jakten är att en till sex älgar bör fällas. Licensjakten sker i enlighet med tilldelning från Länsstyrelsen med en kvot om max sex individer. Älgar är stora djur, är inte stationära och rör sig över stora områden vilket påverkar förvaltningen.

Statistik för älg de senaste tre åren visar att det i snitt per år skjutits mindre än två och att det därutöver omhändertagits knappt fem med snittet om en känd minskning med sex älgar per år.

Revidering

Enheten kommer årligen revidera bilaga 1 utifrån viltstammarnas utveckling, konflikter som uppkommer och andra aktuella förutsättningar samt utifrån ny kunskap, nya lagar och beslut från Länsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Inga konsekvenser för barn.

Bilagor

Bilaga 1 Artspecifik viltförvaltning daterad 2022-03-29

Kristina Petterqvist
Enhetschef
Enheten offentlig utemiljö

Kajsa Gustavsson
Vilt- och naturförvaltare
Enheten offentlig utemiljö

Bilaga I Artspecifik viltförvaltning

Reviderad år 2022

Viltförvaltningen har som mål att ge viltet skydd och stöd, att balansera populationerna så att de är friska och livskraftiga, ge möjlighet till rika naturupplevelser för kommuninvånarna samt minska antalet konflikter som uppkommer i mötet mellan människor och vilt.

Denna bilaga kommer att revideras utifrån viltstammarnas utveckling, konflikter som uppkommer och andra aktuella förutsättningar samt utifrån ny kunskap, nya lagar och beslut från Länsstyrelsen och Naturvårdsverket.

I tabellen nedan anges en inriktning om antalet individer bör minskas, bibehållas eller ökas generellt i kommunen för att tillsammans med övriga aktiviteter bidra till att målen uppnås. Under mål och aktiviteter beskrivs vad som är aktuellt för respektive art.

Art	Beräkningar och mål	Inriktning	Övrig information
Dovvilt	<p>Ungefärliga beräkningar vad gäller beståndet bedöms till: 60 stycken</p> <p>Kvantifierat hur många individer som bör finnas 60 stycken</p> <p>Antal djur som bör fällas genom jakt: 20 stycken</p>	Bibehålla	<p>Dovviltet medverkar till en del konflikter och målet med förvaltningen är att minska dessa.</p> <p>Vid trafikolyckor är doviltet ett vanligt viltslag. Dessa leder till risker, ekonomiska kostnader samt stort lidande för de dovilt som drabbas. De kan även orsaka betesskador och ibland upplevs de allt för oskygga.</p> <p>För att minska konflikterna sker utfodring och uppsättning av saltstenar för att locka doviltet till lämpliga platser.</p> <p>Inom Nacka kommun finns doviltet främst på Erstaviks marker. Dovilt på den kommunalägda marken finns på den mark som angränsar till Erstavik. Stora områden i kommunen har inget dovilt alls. Om de fördelar sig mer jämt över kommunens mark kan antalet dov ökas.</p> <p>Generellt fylls Nackas population på av nya individer från omkringliggande marker vilket ökar antalet för den planerade jakten. Populationen regleras genom jakt och skydds jakt. I områden där populationen är för tät kommer jakt att bedrivas.</p>

Art	Beräkningar och mål	Inriktning	Övrig information
Rådjur	<p>Ungefärliga beräkningar vad gäller beståndet bedöms till: 700 stycken</p> <p>Kvantifierat hur många individer som bör finnas 650 stycken</p> <p>Antal djur som bör fällas genom jakt: 100 stycken</p>	Minska	<p>Rådjuren medverkar till en del konflikter och målet med förvaltningen är att minska dessa.</p> <p>Vid trafikolyckor är rådjuren ett vanligt viltslag. Dessa leder till risker, ekonomiska kostnader samt stort lidande för de rådjur som drabbas. De kan även orsaka betesskador och ibland upplevs de allt för oskygga.</p> <p>För att minska konflikterna sker utfodring och uppsättning av saltstenar för att locka rådjuren till lämpliga platser.</p> <p>Populationen regleras genom jakt och skyddsjakt. I områden där populationen är för tät kommer jakt att bedrivas.</p>
Älg	<p>Ungefärliga beräkningar vad gäller beståndet bedöms till: 10 stycken</p> <p>Kvantifierat hur många individer som bör finnas 10 stycken</p> <p>Licensjakt enligt tilldelning från länsstyrelsen 2021/2022 Velamsund 1 vuxen älg och 2 kalvar Nacka övrigt 1 vuxen älg och 2 kalvar</p> <p>Antal djur som bör fällas genom jakt: 1 – 6 stycken</p>	Bibehålla	<p>Älgarna medverkar till en del konflikter och målet med förvaltningen är att minska dessa.</p> <p>De ingår i trafikolyckor och det leder till risker, ekonomiska kostnader samt stort lidande för de älgar som drabbas.</p> <p>För att minska konflikterna sker utfodring och uppsättning av saltstenar för att locka älgarna till lämpliga platser.</p> <p>Älgar uppträder ibland allt för oskyggt och kan i vissa fall bli farliga. Dessa älgar hanteras i samverkan med polisen.</p>

Art	Inriktning	Mål och aktiviteter
Bäver	Minska	Bävrar medverkar till en del konflikter och målet med förvaltningen är att minska dessa. De fäller lövträd utmed stränderna. Deras aktiviteter leder även till att vattendrag och vägtrummor sätts igen. Det kan även störa havsöringen när den vandrar upp till sina reproduktionslokaler. Populationen regleras genom jakt och skyddsjakt. Vid behov rensas vattendrag och de riskträd som bävrarna skapar tas omhand.
Fälthare	Bibehålla	Fälthare medverkar i dagsläget inte till några konflikter.
Gråsäl	Bibehålla	Gråsäl lämnar om vårarna sina nyfödda kutar vid stränderna. Konflikter kan uppkomma om dessa inte lämnas ifred av oss människor. Kommunen bör kommunicera om att kutar som hittas på stränder ska lämnas i fred.
Grävling	Bibehålla	Grävlingar medverkar i dagsläget inte till några konflikter på den mark som ägs av kommunen.
Gåsfåglar	Bibehålla	Gåsfåglar medverkar till en del konflikter och målet med förvaltningen är att minska dessa. Avföringen från gäss vid badstränder och parker är en sanitär olägenhet. Populationen regleras genom jakt och skyddsjakt.
Kanin	Minska	I dagsläget finns inga kaniner etablerade på den av kommunen ägda marken men enstaka observationer har gjorts. Kaniner medverkar till en del konflikter och målet med förvaltningen är att minska dessa. De har en "snabb förökningstakt" och kan därför bli väldigt många på kort tid vilket kan upplevas som en sanitär olägenhet. Kaniner gräver gångar och bon i marken och kan då skapa problem med att den undermineras. För att möta detta behöver populationen regleras genom jakt och skyddsjakt.
Kråkfåglar	Bibehålla	Kråkfåglar medverkar till en del konflikter och målet med förvaltningen är att minska dessa konflikter. Ljud och avföringen från kråkfåglar kan upplevas besvärande. Skator kan bygga bon och bli många vilket kan leda till störningar vid bostadsområden. Kråkor kan om vårarna ibland attackera människor. För att möta detta kan populationen regleras genom skyddsjakt.
Lodjur	Utom rådighet	Länsstyrelsen förvaltar lodjur utifrån en förvaltningsplan för rovdjur i Stockholms län. Rapport 2020:1 Kommunens rådighet är ytterst begränsad. Vid observationer av lodjur rapporteras det in till länsstyrelsen via e-tjänsten Skandobs.

Art	Inriktning	Mål och aktiviteter
Mink	Minska	Minkarna kan orsaka skada på våra ekosystem. Därför rekommenderar Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten att man hjälper till med att begränsa spridningen. Jägareförbundet driver projektet FAMNA med målet att finna ett storskaligt, permanent och kostnadseffektivt förvaltningssystem för mink. Detta kan leda till bra metoder för att minska antalet.
Måsfåglar	Bibehålla	Måsfåglar medverkar till en del konflikter och målet med förvaltningen är att minska dessa. Ljud och avföringen från måsar kan upplevas besvärande. För att möta detta kan populationen regleras genom skydds jakt.
Räv	Bibehålla/ minska	Rävar medverkar till en del konflikter och målet med förvaltningen är att minska dessa. De kan upplevas som störande då de uppträder allt för oskyggt. Problemen med rävskaab har ökat de senaste åren. För att motverka detta tas sjuka rävar bort. En tid kan antalet rävar behöva minskas något för att få ner smittspridningen. Populationen regleras genom jakt och skydds jakt.
Skarv	Ska minskas kraftigt	Vid Natur- och trafiknämndens sammanträde 23 november 2021 fattades beslut om att skarv ska minskas kraftigt. Skarven medverkar till konflikter genom sin påverkan på fiskebestånden. Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram en förvaltningsplan för skarv vilken medger skydds jakt. Rapport 2020:9 På den av kommunen ägda marken, som skarvarna uppehåller sig på, finns det i dagsläget mycket begränsade möjligheter till skydds jakt.
Skogshare	Öka	Skogsharar medverkar i dagsläget inte till några konflikter. Skogsharen konkurreras ut av fältharen i områden där det inte ligger snö på vintrarna. Skogsharen gynnas av åtgärder mot klimatförändringen. Den utfodring som utförs och de saltstenar som sätts ut gynnar även skogsharen.
Skogsmård	Bibehålla	Skogsmården medverkar i dagsläget inte till några konflikter.
Varg	Bör hållas borta från Nacka/ utom rådighet	Vid Natur- och trafiknämndens sammanträde 23 november 2021 fattades beslut om att varg bör hållas borta från Nacka. Länsstyrelsen förvaltar varg utifrån en förvaltningsplan för rovdjur i Stockholms län. Rapport 2020:1 Kommunens rådighet är ytterst begränsad. Vid observationer av varg rapporteras det in till länsstyrelsen via e-tjänsten Skandobs.

Art	Inriktning	Mål och aktiviteter
Vildsvin	Bör hållas borta från Nacka	<p>Vid Natur- och trafiknämndens sammanträde 23 november 2021 fattades beslut om att vildsvin bör hållas borta från Nacka.</p> <p>I dagsläget finns inga vildsvin etablerade på den av kommunen ägda marken men enstaka observationer har gjorts. Problem brukar uppkomma i samband med att de söker efter föda. Marken bökas upp vilket kan leda till att omfattande skador kan uppstå. För att möta detta behöver populationen regleras genom jakt och skyddsjakt.</p> <p>Vildsvin kan drabbas av afrikansk svinpest som är en smittsam och dödlig virussjukdom. Afrikansk svinpest finns ännu inte i Sverige, men förekommer i vårt närområde. För att minimera risken att sjukdomen kommer till Sverige måste vi alla hjälpas åt med vissa åtgärder. Det handlar bland annat om att inte slänga matrester i naturen. Information om afrikansk svinpest har satts upp i naturreservaten.</p>

Statistik över minskning av antal vilt som viltvårdslaget hanterat de senaste två:

År	Rådjur	Dov	Älg	Grävling	Räv	Hare	Bäver	Vildsvin	Katt	Kanin	Mink	Säl	Gäss	Skarv	Svan	Småfåglar	Änder	Måsfåglar	Kräkfåglar	Uggla	Häger
Vilt som avlivats eller tagits om hand om döda inkl fällfångst																					
2020	197	26	2	24	49	9	4	0	7	1	3	2	3	0	5	7	1	7	13	1	0
2021	221	33	10	20	54	15	9	0	4	0	0	0	4	0	11	17	6	2	2	0	1
Vilt som skjutits vid jakt																					
2020	90	10	2	2	6	0	22	0	0	0	0	0	55	4	0	0	0	0	0	0	0
2021	63	20	2	0	1	1	4	0	0	0	0	0	45	1	0	0	0	0	0	0	0

Discgolfbana vid Tollare

3

NTN 2022/86

2022-04-07

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN 2022/86

Discgolfbana vid Tollare Investeringsförslag

Förslag till beslut

1: Natur- och trafiknämnden beslutar att anlägga en discgolfbana vid Frankenburgs väg i Tollare naturreservat. Förutsättningen för att åtgärden genomförs är att dispenser för anläggningen erhålls.

2: Natur och trafiknämnden beslutar att kostnaden för att anlägga banan tas från redan beslutade medel för reinvestering park.

Sammanfattning

I flera medborgarförslag efterfrågas en discgolfbana i Nacka och discgolf är en lättillgänglig spontanidrott som passar många. Utövaren behöver endast ha med sig en frisbee för att kunna spela. Banorna består av utkastplatser och korgar som passas in i befintlig natur utan större åverkan på mark eller vegetation.

I dagsläget finns banor i grannkommunerna Stockholm och Tyresö. Den utredning som har genomförts visar att en ny bana bör placeras centralt i kommunen för spridningens skull och att Tollare naturreservat är den plats som har bäst förutsättningar.

Förslaget innebär att den byggs en bana vid Frankenburgs väg nära Tollare. Här ryms en 9-hålsbana för alla målgrupper. Banan går genom både skog och öppen mark i Tollare naturreservat. I naturreservatets föreskrifter står det att syftet med reservatet är att bevara och utveckla områdets värden för rekreation och biologisk mångfald. Vidare står där att ”Områdets attraktionskraft som utflyktsmål kan ev. förbättras”, vilket passar denna lite bortglömda plats.

Uppskattad kostnad för att anlägga banan är 400 000 kronor. Investeringen tas inom budgeten för reinvestering park. Den ökade driftkostnaden består av trimning runt målkorgarna för ca 5000 kronor per år.

Ärendet

Bakgrund

Kommunen har tagit emot flera medborgarförslag och synpunkter från kommuninvånare om att kommunen bör anlägga en 18-hålsbana för discgolf i Nacka kommun. Som det är nu behöver utövarna åka till angränsande kommuner för att utöva sporten. I förslagen har bland annat Ältadalen och Hellasgården lyfts fram som möjliga platser. Banan får gärna gå genom både skog och öppen mark och ha lite längre hål.

I samband med ett medborgarförslag gav nämnden förvaltning utemiljö i uppdrag att utreda lämpliga platser samt kostnader för en ny discgolfbana. En möjlig lokalisering som gavs var att kombinera en ny discgolfbana med fotbollsgolfbana som finns vid Hellasgården

Utredning

Antalet förslag som har kommit in visar ett växande intresse för sporten och discgolf är en lättillgänglig spontanidrott som passar många. Utövaren behöver endast ha med sig en frisbee för att kunna spela och målet är att spela en bana från början till slut med så få kast som möjligt.

Varje bana består av en utslagsplats, skylt och korg som passas in i befintlig natur utan större åverkan på mark eller vegetation. Utslagsplatsen utförs i naturliga material.

Lokalisering

Idag finns det discgolfbanor i Tyresö kommun och i Stockholm, men i Nacka-Värmdö området finns endast en minibana vid Siggesta på Värmdö. Enheten anser därför att en ny bana bör placeras centralt i kommunen för att uppnå en bra spridning av banor i regionen.

Av de platser som utretts, däribland Hellasgården, har Tollare naturreservat, varit den som har ansetts ha bäst förutsättningar för en ny bana. Här finns de efterfrågade ytorna och dess läge mitt i kommunen uppfyller det geografiska kriteriet. En bana i Tollare skulle också tillföra område en ny målpunkt och mötesplats.

Dialog om utformning och placering har skett med de som lämnade in medborgarförslaget vilket är ett "community" för discgolf, Ugglan Throw and Rethrow i Nacka. Utifrån de förslag som utretts har den föreslagna placeringen i Tollare varit den som ansetts vara mest lämplig, och den plandesigner som har tillfrågats har ansett att platsen har bra förutsättningar.

Vid den föreslagna platsen ryms en 9-hålsbana och det är fullt tillräckligt för att kunna möta behovet av ett utflyktsmål för familjer och spontanbesök, som är den stora målgruppen. Utredningen visar också att en 18-hålsbana med långa hål, som fungerar för

tävlingar, behöver upp till 12 hektar mark och att inte finns några passande ytor för det i kommunen.

1: Bilden visar att den föreslagna platsen är belägen mitt i Nacka kommun

2: Föreslagen lokalisering inom Tollare naturreservat

3: Bilden visar föreslagen utbredning av banan.

Naturreservat

Den föreslagna platsen ligger i Tollare naturreservat. Där krävs det beviljad dispens från både strandskydd och naturreservatets föreskrifter. Många discgolfbanor ligger i naturreservat. Några exempel på detta är:

- Nollhaga i Alingsås
- Alby, Tyresö
- Visättra, Huddinge
- Rudan, Haninge
- Hästhagen, Örebro

Banan går genom både skog och öppen mark i Tollare naturreservat. I naturreservatets föreskrifter står det att syftet med reservatet är att bevara och utveckla områdets värden för rekreation och biologisk mångfald. Vidare står där att ”Områdets attraktionskraft som utflyktsmål kan ev. förbättras”, vilket kan vara lämpligt för denna lite bortglömda plats.

Enstaka träd kan behöva fällas och sly hålls efter, men discgolfutövarna vill gärna spela i kuperad skogsterräng eller öppna marker. Ett exempel på det är Discgolfbanan på Kårsön som är mycket populär och går genom skogen. Bilderna nedan är därifrån och visar hur en bana i Tollare skulle kunna se ut.

Ekonomiska konsekvenser

En uppskattning av kostnaden för att planera och bygga en bana är ca 400 000 kronor. Det ryms inom den redan beslutade budgeten för reinvestering park. Den ökade driftkostnaden kommer bestå i att trimma runt målområdena dvs korgarna för ca 5000 kronor per år.

Konsekvenser för barn

Discgolf passar särskilt bra för åldersgruppen yngre tonåringar samt barnfamiljer då den inte kräver någon dyr utrustning. Det går lika bra att spela ensam som gemensamt med andra.

Kristina Petterqvist
Enhetschef
Enheten offentlig utemiljö

Charlotte Svedlund
Parkingenjör
Enheten offentlig utemiljö

Investering Skateanläggning i Kolarängen

4

NTN 2022/50

2022-04-22

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN 2022/50

Investering Skateanläggning i Kolarängen

Tilläggsinvestering T I

Förslag till beslut

Natur- och trafیکنämnden föreslår Kommunfullmäktige att tilldela nämnden 2 miljoner kronor i investeringsmedel för att bygga en skateanläggning i Kolarängen. Vid beviljande av medel planeras för utbyggnad av anläggningen under 2022.

Sammanfattning

Önskemål om att få en skateanläggning i Älta har framförts i medborgarförslag och via medborgardialog. En stor andel av medborgarna vill ha en anläggning i anslutning till bollplanen vid korsningen Ältavägen – Ulvsjövägen.

I och med att det finns en så stor efterfrågan på skate i Älta vill kommunen erbjuda denna typ av anläggning. Skateanläggningen, som kommer byggas i betong, föreslås vara inriktad mot street och tricks och nyttja ett område på ca 350 kvadratmeter. Fördelen med den här typen av bana är att skate, springcyklar och kickbikes kan samsas och därmed erbjuds aktivitet för fler. Banan kommer anpassas till vegetation och ytor i parken.

Investeringskostnaden för anläggningen beräknas till ca 2 miljoner kronor. Den årlig driftkostnaden för banan blir ca 2000 kronor per år. Kostnaden för reparationer av banan och parkmöbler tillkommer.

Ärendet

Kommunen har fått in önskemål om möjlighet till skate i Älta till såväl enheten offentlig utemiljö och kultur och fritidsenheten. En medborgardialog har genomförts med brev till boende i området samt anslag ute på plats. Genom dessa insatser har ca 75 svar inkommit. De flesta av svaren innehåller en önskan om att få en skateanläggning i korsningen Ältavägen – Ulvsjövägen. Det är bakom miljöstationen och den lilla fotbollsplanen i ett mindre parkområde. På andra sidan parkvägen finns även en lekplats. Se infogad bild.

Skateanläggningen föreslås vara inriktad mot street och tricks och nyttja ett område på ca 350 kvadratmeter. En fördel med den här typen av bana är att skate, springcyklar och kickbikes kan samsas och därmed erbjuds aktivitet för fler. 350 kvadratmeter är en förhållandevis liten anläggning i skate-sammanhang, men det finns goda exempel från liknande anläggningar. Banan kommer anpassas till vegetation och ytor i parken.

Bilderna nedan visar en mindre bana i Nyköping.

Valet av underlag och utformning sker utifrån de synpunkter som har kommit in via medborgardialogen, nedan är några exempel:

”Just nu är street det mest populära, och inte lika utrymmeskrävande som ramper/ bowls och annat. En slät yta för att träna kickflips, en "rail"- metallstång att glida på, en "box"- typ en låda med metallkant att göra trick på är fullt tillräckligt.”

”Rhinoparkerna som var populära för 10 år sedan är pengar i sjön”

”Det är väldigt viktigt med bra underlag, betong. Det gör det mycket lättare att göra tricks för alla åkare och förlänger hållbarheten av parken. Dessutom blir asfalt skrovlig vilket gör den svårare att åka på av åkare med mindre hjul (skateboard och rullskridskor).”

För att bygga en anläggning som uppfyller de krav som ställs på en bana av det här slaget och som håller över tid krävs ett företag med specialkompetens för både projektering och utförande. Det påverkar kostnaden för investeringen men kommer ge bra värde för skattepengarna över tid då hållbarheten blir lång och användningsområdet brett.

Ekonomiska konsekvenser

Investeringskostnaden för anläggningen beräknas till ca 2 miljoner kronor.

Den årlig driftkostnaden består i att banan höst- och vårstädas för ca 1000 kronor och klottersaneras för ca 1000 kronor per år. Kostnaden för reparationer av banan och parkmöbler tillkommer.

Uppskattad avskrivningstid är 20 år.

Kapitaltjänstkostnaden år ett blir 100 000 kronor

Ränta räknad med 1,25% år ett blir 25 000 kronor

Totala kostnader år ett blir 125 000 kronor.

Tillkommande medel, miljoner kr

Projekt	Tidigare beslutad projektbudget			Förslag nytt beslut			Ny projektbudget			
	Prio	Inkom	Utgifter	Netto	Inkomster	Utgifter	Netto	Inkomster	Utgifter	Netto
Skatteanläggning Kolarängen (93104945)	0	0	0	0	-2	-2	0	-2	-2	-2

Förslag nytt beslut, fördelning per år, miljoner kronor

Projekt	Årsbudget												Årsprgnos		Totalt		
	2022		2023		2024		2025		2026->		2022-2026->		2022-2026->				
	Inkomster	Utgifter	Netto	Inkomster	Utgifter	Netto	Inkomster	Utgifter	Netto	Inkomster	Utgifter	Netto	Inkomster	Utgifter	Netto		
Skatteanläggning Kolarängen (93104945)	0	-2	-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2	-2

Tillkommande årlig kapital- och driftkostnader, tusentals kronor

Projekt namn	Tillkommande årlig kapitalkostnad	Total årlig		Tillkommande årlig driftkostnad	Total årlig driftkostnad	Aktiveringsdatum (ÅÅÅÅMM)
		kapitalkostna d	driftkostnad			
Skatteanläggning Kolaräng	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	202301

Konsekvenser för barn

Anläggningen kommer ge goda konsekvenser för barn. Det är många barn och föräldrar som har svarat i medborgardialogen. Intresset är stort och en skatebana inbjuder till fysisk aktivitet för små och stora barn.

Kristina Petterqvist
Enhetschef
Enheten offentlig utemiljö

Charlotte Svedlund
Parkingenjör
Enheten offentlig utemiljö

Skarpnäs naturreservat

6

NTN 2021/140

2022-04-04

Redigerad 2022-04-22

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN 2021/140

Skarpnäs naturreservat

Bildande av naturreservat

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden föreslår kommunfullmäktige att med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken besluta om att förklara Skarpnäs som naturreservat enligt förslag till föreskrifter, avgränsning och skötselplan daterad den 26 april 2022, bilaga 1 till tjänsteskrivelsen daterad den 4 april 2022.

Sammanfattning

Sedan slutet av 90-talet har kommunen haft ambitionen att avsätta natur- och strövområdet Skarpnäs som naturreservat; ärendet har beretts två gånger men har av olika anledningar aldrig lett till ett beslut som vunnit laga kraft. Ambitionen är nu att reservatet ska vara bildat senast hösten 2022. Förslaget sändes ut på samråd under perioden 21 januari-14 mars 2021. Vid samrådet inkom totalt 75 yttranden, varav 34 från privatpersoner. Synpunkter och ändringar beskrivs närmare i samrådsredogörelsen, bilaga 2.

Skarpnäs är ett kärnområde för biologisk mångfald med höga naturvärden. Områdets gamla barrskogar, hällmarker och blandskogar har en lång kontinuitet med många äldre träd, rikligt med död ved samt en mängd naturvårdsarter, varav flera är rödlistade. Området har mycket höga frilufts- och rekreationsvärden tack vare närheten till Orminge samt det strategiska läget som en av de inre delarna av Nacka-Värmdökilen. Genom området går Boo-leden och många delar är välbesökta.

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv samt bevara dess gamla skogar, hällmarker, sjöar, våtmarker, brandfält och hävdade marker, samt dess artrika växt- och djurliv. Reservatets karaktär med grova, gamla och döda träd, inslag av ädellövträd samt kulturmiljöer ska särskilt vårdas och gynnas. Inom området ska det finnas möjlighet till olika friluftsaktiviteter, naturupplevelser och vardagsrekreation. Naturvärdena är en förutsättning för att bibehålla de rekreativa värdena och friluftslivet ska utvecklas i samspel med bevarandet av biologisk mångfald.

Synpunkterna i samrådet handlade i huvudsak om att avgränsningen av reservatet bör göras om och utökas till att omfatta även den mark som detaljplaneras för Kummelbergets verksamhetsområde, samt i flera fall också Prästberget och Vargskogen (två grönområden i norra Orminge). Majoriteten av yttrandena framför att utökningen av industriområdet påverkar både naturvärden och upplevelsen i reservatet.

Eventuell placering av stenkross i verksamhetsområdet har också föranlett många synpunkter. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden har påtalat att om anläggningar för friluftslivet i reservatet placeras inom bullerstörda områden (alltså för nära verksamhetsområdet) kan tillsynsmyndigheten tvingas utöva tillsyn över bulleralstrande verksamheter. Vattenfall AB m.fl. har poängterat nödvändigheten av att få underhålla ledningar i ledningsrätt. OK Ravinen och Järla Orientering vill se att orientering ska vara tillåtet och välkommet.

Bland annat Länsstyrelsen och naturvårdsföreningarna hade en del mindre synpunkter på föreskrifterna och skötselplanen. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden och Kommunstyrelsen hade önskemål om att förbudspunkten som reglerar var man får cykla i reservatet formuleras om.

Efter samrådet har förtydliganden och tillägg gjorts i föreskrifterna. Reservatets avgränsning har inte ändrats.

Ärendet

Bakgrund

Förslag till beslut om Skarpnäs naturreservat har behandlats politiskt två gånger tidigare. Första förslaget till naturreservat genomgick en bred remissbehandling under tiden 27 september till och med 10 december 1999. Förslaget tillstyrktes av områdesnämnden i Boo den 21 mars 2001 och återremitterades sedan av kommunstyrelsens arbetsutskott den 17 april 2001. Därefter låg ärendet vilande.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden tog den 16 juni 2010 beslut om att förslaget skulle färdigställas och omarbetas enligt direktiv från kommunstyrelsen den 31 maj 2010. Kommunstyrelsens arbetsutskott tog sedan den 16 november 2010 beslut om att återremittera ärendet till miljö- och stadsbyggnadsnämnden för samordning med kommande detaljplan för Telegrafberget. Naturreservatsnämnden beslutade efter ändringarna om nytt samråd. Det nya förslaget till naturreservat genomgick en ny bred remissbehandling under perioden 4 juli till och med 14 september 2014. Den 19 oktober 2015 tog Kommunfullmäktige slutligen beslut om reservatet, varpå länsstyrelsen den 13 oktober 2017 upphävde beslutet på grund av felaktig delgivning. Därefter har ärendet återigen legat vilande.

Inför nytt samråd omarbetades förslaget återigen för att anpassas till kommunens övriga behov av nya och utökade detaljplaner för ändrad markanvändning. En del av den mark som förut skulle ingå i Kummelbergets verksamhetsområde har nu lagts till reservatet istället. Storleken på reservatet är efter ändringarna ungefär densamma som 2015; c:a 250ha. Föreskrifter och reservatsskötsel har uppdaterats. Fler åtgärder får utföras av förvaltare utan dispens och fler förväntade åtgärder omfattas av undantag (tex underhåll av ledningar mm).

Ett nytt hundrastningsområde har också införts för att inte koppeltvång ska råda året runt i hela Skarpnäs och därmed försvåra alltför mycket för hundägare.

Skäl för beslut

Enligt 7 kap. 4§ miljöbalken får ett markområde av kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Syftet med Skarpnäs naturreservat i förslag till föreskrifter, avgränsning och skötselplan är att bevara ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv samt bevara dess gamla skogar, hällmarker, sjöar, våtmarker, brandfält och hävdade marker, samt dess artrika växt- och djurliv. Reservatets karaktär med grova, gamla och döda träd, inslag av ädellövträd samt kulturmiljöer ska särskilt vårdas och gynnas. Inom området ska det finnas möjlighet till olika friluftaktiviteter, naturupplevelser och vardagsrekreation. Naturvärdena är en förutsättning för att bibehålla de rekreativa värdena och friluftslivet ska utvecklas i samspel med bevarande av biologisk mångfald.

Naturreservatet är av regional betydelse då det är en del av den gröna kilen från Värmdölandet in mot centrala Stockholm. Området är en del av spridningssambandet för barrskogslevande arter både åt norr och söder. Åt söder är området också ett viktigt spridningssamband för arter knutna till ädellövskog.

Tillsammans med omgivande natur är reservatet en värdekärna för biologisk mångfald tack vare höga naturvärden och lång skoglig kontinuitet. De biologiska värdena är framförallt knutna till hällmarkstallskogar, brandpåverkad skog, gamla barrdominerade skogar med mycket gamla tallar, öppna marker med ädellövträd samt sjöar och våtmarker.

Syftet ska tillgodoses genom information, skötsel och anläggning av mindre friluftsanordningar samt vid behov utmärkning av stigar och leder och värdefulla platser ur natur- och kultursynpunkt. Vidare ska syftet uppnås genom att skogen i huvudsak lämnas för fri utveckling. På vissa platser genomförs naturvårdande åtgärder som

frihuggning av gamla träd och utglesning av täta trädbestånd för att eftersträva en olikåldrig skog med en kontinuitet av äldre träd och död ved. Öppna marker ska hävdas. Våtmarker ska restaureras vid behov. Området hålls tillgängligt så att besökare kan bedriva olika typer av friluftaktiviteter och ta del av de värden som naturen har i reservatet. Enklare anläggningar för friluftslivet ska finnas för besökare med olika behov av tillgänglighet, samtidigt som anläggningarna ska ha en kanaliseringseffekt så att både den biologiska mångfalden och områdets värden för friluftslivet bevaras och gynnas.

Synpunkter från samrådet

75 yttranden totalt har inkommit (2 remissinstanser har avstått från att yttra sig) varav 34 sänts in av privatpersoner; av dessa är 6 positiva/har inget att erinra och 69 har synpunkter. Synpunkterna i samrådet handlade i huvudsak om att avgränsningen av reservatet bör göras om och utökas till att omfatta även den mark som detaljplaneras för Kummelbergets verksamhetsområde, samt i flera fall också Prästberget och Vargskogen.

Majoriteten av yttrandena från privatpersoner, naturvårdsorganisationer, STF m.fl. framför att utökningen av industriområdet påverkar både naturvärden och upplevelsen i reservatet. Marken har uttalat höga naturvärden och en viktig avskiljande effekt, framför allt mot badsjön Vittjärn där det finns många stigar. Idag omges verksamhetsområdet på flera ställen av naturliga höjdryggar som måste sprängas bort om man utvidgar, vilket är negativt för både naturvärdena och bergets dämpande effekt på buller.

Det finns en stor oro att kommunen ska upphäva strandskyddet kring reservatets små sjöar och många är bekymrade över att föroreningar från verksamheterna och de hårdgjorda ytorna når Krokträsk och Myrsjön. Eventuell placering av stenkross i verksamhetsområdet har också föranlett många synpunkter. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden har påtalat att om anläggningar för friluftslivet i reservatet placeras inom bullerstörda områden (alltså för nära verksamhetsområdet) kan tillsynsmyndigheten tvingas utöva tillsyn över bulleralstrande verksamheter.

Vattenfall AB, NVOA m.fl. har poängterat nödvändigheten av att få underhålla ledningar i ledningsrätt utan att behöva söka dispens. Sjöfartsverket vill på samma sätt kunna anlägga sjösäkerhetsanordningar mm. OK Ravinen och Järla Orientering vill se att orientering ska vara tillåtet och välkommet och inte omfattas av dispens- eller tillståndskrav, annat än vid stora evenemang. Bland annat Länsstyrelsen och naturvårdsföreningarna hade en del synpunkter på enskilda föreskrifter och skötselplanen. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden och Kommunstyrelsen hade önskemål om att förbudspunkten som reglerar var man får cykla i reservatet formuleras om. Svenska Turistföreningen samt Nacka Miljövårdsråd önskar att reservatet byter namn till Orminge naturreservat.

Ändringar efter samråd

Efter samrådet har förtydliganden och tillägg gjorts i föreskrifterna, exempelvis har stycken om prioriterade bevarandevärden införts, B-föreskrifterna har förtydligats och undantag för sjösäkerhetsanordningar, underhåll av va-ledningar och orientering har gjorts.

Mindre justeringar har även gjorts i skötselplanen med förtydligande av tillhörande kartor. Synpunkter på utökningen av Kummelbergets verksamhetsområde hanteras i detaljplaneprocessen. Reservatets avgränsning har inte ändrats. Nedan följer samtliga ändringar som gjorts:

Syfte

Beskrivning av områdets prioriterade bevarandevärden införs.

Föreskrifterna

A8 Ändras enligt förslag till *'plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer'*. Tas bort från C5

B2, B3 och **B4** slås ihop till en punkt; B2.

B3 Markblottor läggs till bland naturvårdande åtgärder.

B12 Anläggande av dagvattendamm flyttas till tillståndsplikt C11.

C5 tas bort då den står i A8 redan.

C6 Ett förtydligande när man får lov att ha hunden okopplad i hundrastningsområdet har införts. Byter beteckning till C5.

C7 Ändras enligt förslag till: *'cykla annat än på stig eller anlagd väg, om ej annat anges'*. Byter beteckning till C6.

C9 Ändras enligt förslag till *'övernatta två nätter i rad på samma plats i reservatet'*. Byter beteckning till C8.

C10 Utsättande av semipermanenta kontroller för "Friska Nacka" finns nu upptaget bland undantagen.

D-föreskrifterna – jakt tas bort och erforderliga undantag för anläggning och underhåll etc av ledningar i ledningsrätt, va-ledningar och sjösäkerhetsanordningar samt semipermanenta orienteringskontroller för *Friska Nacka* införs. Åtgärder som kan innebära stor påverkan på naturmiljön (ex mindre byggnader för el etc.) ska utföras i samråd med förvaltaren.

Anordningar

Enheten utreder ytterligare möjligheter att anlägga fler parkeringar och entréskyltar.

Kartor

Busshållplatser rättas i anläggningskartan.

Storleken på reservatet beräknas på nytt och rättas.

Traktnamn införs i ny fastighetskarta.

De viktigaste platsnamnen införs på beslutskartan.
Skötselplanekartan rättas med avseende på legend.

Skötselplan

Skrivfel rättas.

Den naturminnesmärkta granen tas bort ur texten.

Ekonomiska konsekvenser

En del av marken inom det blivande reservatet har ägts av Kvalitena AB. Bolaget och kommunen kom överens om att kommunen skulle förvärva det dotterbolag som marken ligger i av Kvalitena till en kostnad av c:a 13,5 miljoner kronor. Förvärvet av bolaget beslutades i särskild ordning av kommunfullmäktige den 21 februari 2022 och marken tillhör kommunen sedan den 4 april 2022. Enheten för drift offentlig utemiljö kommer under 2022 att söka markåtkomstbidrag för reservatet.

Vid bildande av reservatet kommer det att tillkomma en del engångskostnader, exempelvis för utmärkning av reservatets gräns och anläggning av friluftsanordningar. Denna kostnad beräknas till c:a 600 000 kr. Driften av reservatet beräknas därefter till c:a 150 000 kr årligen.

Konsekvenser för barn

Skarpnäs naturreservat kommer att vara mycket positivt för barn då området bevaras för framtiden och de biologiska värden som finns i reservatet bevaras och utvecklas.

Reservatet har stora pedagogiska värden och är redan idag väl använt av skolor och förskolor för motion, lek och pedagogik.

Bilagor

1. Föreskrifter, avgränsning och skötselplan, daterad den 26 april 2022
2. Samrådsredogörelse Skarpnäs

Kristina Petterqvist
Enhetschef
Enheten offentlig utemiljö

Anna Engström
Ekolog
Enheten offentlig utemiljö

SKARPNÄS NATURRESERVAT

Föreskrifter – Avgränsning – Skötselplan

FÖRSLAG TILL BESLUT 2022-04-26

Dnr NTN 2021/140

Förslag till beslut om bildande av Skarpnäs naturreservat i Nacka kommun

Nacka kommun beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat. Reservatets namn ska vara Skarpnäs naturreservat.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Nacka kommun bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning. Förvaltare för naturreservatet ska vara Nacka kommun, natur- och trafiknämnden, i enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden är tillsynsmyndighet.

Beslutet riktar sig till allmänhet, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden inom reservatsområdet berörs.

Uppgifter om reservatet

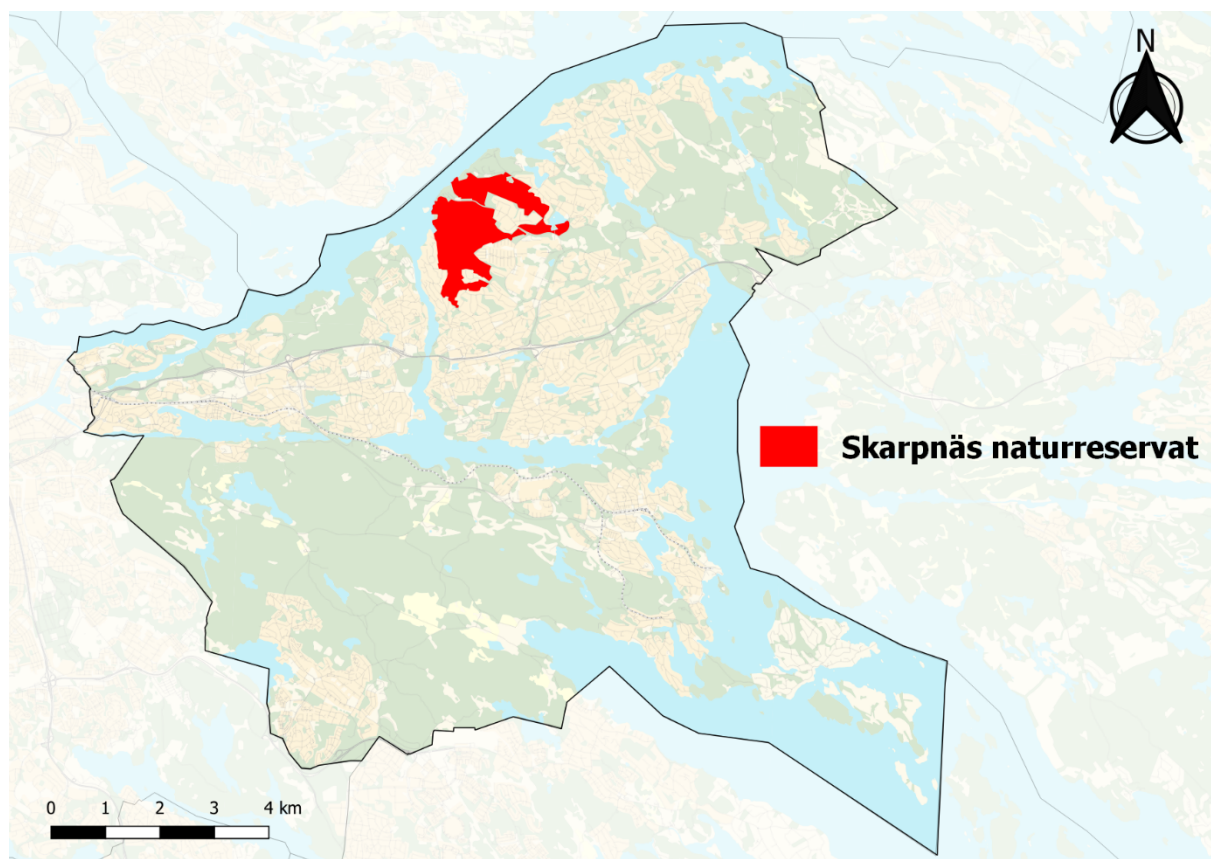
Namn	Skarpnäs naturreservat
Kommun	Nacka
Naturvårdsregister-ID	2056981
Socken	Boo
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalslandskap (24) Roslagens kust och skärgård (25a)
Läge	Reservatet ligger i kommundelen Boo i Nacka, cirka 1,5 km nordväst om Orminge centrum.
Fastigheter inom området	<i>Kommunala:</i> Skarpnäs 1:77, 1:78, 2:6, 2:7, 2:9, 2:10, 2:12, 2:13, 2:16 och 4:1, samt del av Björknäs 1:1, 1:59 och 10:1, Hasseludden 1:75, Orminge 60:1, Rensättra 2:3, Skarpnäs 1:83, 2:1, 2:4, 2:8, 2:11, 2:14 och 2:19.
Areal	240 ha varav land ca 220 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv samt bevara dess gamla skogar, hållmarker, sjöar, våtmarker, brandfält och hävdade marker, samt dess artrika växt- och djurliv. Reservatets karaktär med grova, gamla och döda träd, inslag av ädellövträd samt kulturmiljöer ska särskilt vårdas och gynnas. Inom området ska det finnas möjlighet till olika friluftaktiviteter, naturupplevelser och vardagsrekreation. Naturvärdena är en förutsättning för att bibehålla de rekreativa värdena och friluftslivet ska utvecklas i samspel med bevarande av biologisk mångfald.

Syftet ska tillgodoses genom information, skötsel och anläggning av mindre friluftsanordningar samt vid behov utmärkning av stigar och leder och värdefulla platser ur natur- och kultursynpunkt. Vidare ska syftet uppnås genom att skogen i huvudsak lämnas för fri utveckling. På vissa platser genomförs naturvårdande åtgärder som frihuggning av gamla träd och utglesning av täta trädbestånd för att eftersträva en olikåldrig skog med en kontinuitet av äldre träd och död ved. Öppna marker ska hävdas. Våtmarker ska restaureras vid behov. Området hålls tillgängligt så att besökare kan bedriva olika typer av friluftaktiviteter och ta del av de värden som naturen har i reservatet. Enklare anläggningar för friluftslivet ska finnas för besökare med olika behov av tillgänglighet, samtidigt som anläggningarna ska ha en kanaliseringseffekt så att både den biologiska mångfalden och området värden för friluftslivet bevaras och gynnas.

Skälet till beslutet att inrätta naturreservatet är den stora sammanhängande ytan av skog med lång kontinuitet, och området stora värde för friluftslivet. Syftet med beslutet är att åstadkomma ett ändamålsenligt skydd mot åtgärder som skadar dessa prioriterade bevarandevärden.

Föreskrifter

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Nacka kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområde

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. gräva, spränga, borra, schakta, dika, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
2. uppföra byggnad, mast, torn, brygga eller annan anläggning,
3. kalka, använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller tillföra växtnäringsämnen,
4. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar, husbilar eller andra fordon och maskiner,
5. nyanläggning av ledning i mark, berg, luft eller vatten,
6. anordna alla typer av upplag inklusive snöupplag annat än tillfälliga i samband med områdets skötsel,
7. anlägga väg eller parkering, eller asfaltera befintlig sådan,
8. plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren utser får utföra de åtgärder som ska tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrifterna B1 – B15.

Markägare, arrendatorer och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla följande anordningar och åtgärder för att tillgodose syftet med reservatet:

1. Utmärkning av reservatets gränser och stigar samt uppsättning av reservatsskyltar och övriga upplysningsskyltar,
2. anläggning och underhåll av anläggningar för friluftslivet såsom sittplatser, stigar, grusvägar, cykelstigar, spänger, trätrappor, gångbroar, grillplatser, vindskydd, bryggor, belysning, hundrastgård, utegym, badplats, torrtoalett, sopkärl och liknande anordningar,
3. naturvårdande skötsel såsom gallring, röjning, frihuggning, ringbarkning, randbarkning, veteranisering av träd, kvarlämnande, införande och skapande av död ved samt tillskapande av markblottor och bete eller slätter,
4. drift och underhåll av dagvattenanläggningen vid Myrsjön,
5. underhåll av kulturhistoriska lämningar,

6. åtgärder i syfte att minska utbredning samt förebygga etablering och spridning av invasiva främmande arter,
7. provtagningar eller undersökningar av växt- och djurarter samt övriga naturförhållanden i reservatet,
8. uppsättning och kontroll av fågelholkar, fladdermusholkar, insektsfällor, mulmholkar och liknande åtgärder,
9. kapning av träd som fallit över stig eller väg. Hindrande stamdelar flyttas och lämnas i reservatet. Träd eller grenar som riskerar att falla över välanvända stigar och vägar eller fast egendom får fällas eller beskäras,
10. igensättning av skogsdiken för tillskapande av våtmark,
11. rensning av diken,
12. framföra motordrivet fordon på vatten för underhålls- och anläggningsarbeten, exempelvis vattenvegetationsborttagning.

Åtgärderna beskrivs närmare i gällande skötselplan

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. sätta upp skylt, affisch, orienteringskontroll eller liknande anordning annat än tillfälligt,
2. fälla, skada eller ta bort levande eller döda träd och buskar, såväl stående som liggande.
3. gräva, hacka, borra, rista, måla eller på annat sätt skada berg, jord och sten.
4. skada vegetationen genom att gräva upp växter eller ta bort mossor, lavar eller vedlevande svampar.
5. medföra okopplad hund eller annat husdjur som inte är kopplat, annat än inom anvisat område och då endast mellan den 21 augusti och den 28 februari,
6. cykla annat än på stig eller anlagd väg, om ej annat anges,
7. göra upp eld annat än på anvisad grillplats.
8. övernatta mer än två nätter i rad på samma plats.

Utan kommunens tillstånd är det förbjudet att:

9. anordna tävlingar, marknader, event eller liknande verksamheter med fler än 100 personer, med undantag för aktiviteter som ordnas av skolor och förskolor för deras elever,
10. inom reservatets gräns i kantzoner i naturmark närmast bebyggelse (max tio meter från tomtgräns) anlägga ledning, dikesdragning eller liknande,

11. anlägga anordning (exempelvis damm) för att rena och fördröja dagvatten från Västra Orminge,

Inom reservatet gäller förutom föreskrifter även andra lagar och bestämmelser, se rubriken *Upplysningar*.

D. Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för:

- erforderlig skötsel, renovering och underhåll av va-ledningar, kraftledningar, kraftledningsgator, och ledningar enligt befintliga ledningsrätter i samråd med förvaltaren,
- markförläggande av kraftledningar i befintlig ledningsgata eller sjöförläggning av kraftledning i samråd med förvaltaren,
- nyetableringar och underhåll av sjösäkerhetsanordningar samt underhåll av objekt utpekade som riksintresse för sjöfarten eller andra objekt väsentliga för sjöfarten,
- uppförande av mindre byggnad för el eller vatten såsom transformatorstation, pumpstation eller dylikt i samråd med förvaltaren, eller för
- utplacering av semipermanenta orienteringskontroller för ”Friska Nacka”.

Upplysningar

Reservatsbeslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft med undantag för de föreskrifter som meddelats med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart även om de överklagas.

Nacka kommun får meddela dispens från föreskrifterna enligt 7 kap. 7 § miljöbalken. Dispens får endast ges om det finns särskilda skäl.

Förutom naturreservatets föreskrifter gäller i området bland annat följande bestämmelser:

- Terrängkörningslagen (1975:1313) som reglerar körning i terräng med motordrivet fordon (även eldrivna). Till terräng räknas allt utanför vägmark, till exempel skogsmark, ängar, stränder, motionsspår, stigar och traktorvägar.
- Strandskyddsbestämmelserna enligt 7 kap. 15 § miljöbalken. Strandskydd omfattar stora delar av reservatet.
- Fridlysningsbestämmelserna. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259), med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag. Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).

- Allemansrätten som ger alla rätt att vistas i skog och mark men som också kräver att hänsyn tas till natur och djurliv. Observera att allemansrätten begränsas av de föreskrifter som gäller i reservatet.
- Kulturmiljölagen (1988:950), enskilda såväl som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks och begränsas.
- Förbud mot nedskräpning enligt 15 kap. 30 § miljöbalken.
- Bestämmelser om vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Vissa av åtgärderna som listas i föreskrifter och skötselplan kan utgöra vattenverksamhet.
- Förbud mot att framföra motordriven farkost i alla Nackas insjöar utom Järlasjön och Sicklasjön (Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2001:138) om sjötrafiken m.m., utom vissa ankringsförbud, inom Stockholms län)
- Inom utpekad hundrastningsområde gäller lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter. Enligt 16§ gäller att hundar under tiden den 1 mars-20 augusti skall hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Skäl för beslutet

Beskrivning av området

Skarpnäs utgörs av ett starkt kuperat och bergigt skogslandskap, som bär tydliga spår av inlandsisen. Det varierande landskapet har gett Skarpnäs en omväxlande och rik natur, där de värdefullaste delarna klassats som nyckelbiotoper av Skogsstyrelsen. Här finns många olika slags naturvärden inom ett begränsat område. Naturreservatet är av regional betydelse för den gröna infrastrukturen (RUFs), då det är en del av den gröna kilen från Värmdölandet in mot centrala Stockholm – den så kallade Nacka–Värmdökilen. Området är en betydelsefull del av spridningssambandet för barrskogslevande arter i nord-sydlig riktning. I södra delen utgör reservatet även ett viktigt spridningssamband för arter knutna till ädellövskog.

Tillsammans med omgivande natur är reservatet en värdekärna för biologisk mångfald tack vare höga naturvärden och lång skoglig kontinuitet. De biologiska värdena är framförallt knutna till hållmarkstallskog, övriga äldre barrdominerade skogar, öppna marker, ädellövträd samt inslag av sjöar och våtmarker.

Barrskogen dominerar berg- och moränområdena. På hållmarkerna finns tallar som är uppåt 300 år. Här finns bland annat rödlistade arter som talticka och mottaggsvamp, samt noteringar om praktbagge och reliktböck. Inga större skogliga åtgärder har utförts sedan början av 1980-talet. Vid de många sjöarnas utlopp finns inslag av sumpskogar med al på socklar. Den höga fuktigheten och den goda tillgången på död ved, ofta i form av murkna granlågor, ger mycket höga naturvärden och ett flertal signalarter av mossor och vedsvampar har hittats.

Bild 1. Hällmarker vid Krokträskan

På sluttningar och i dalar finns såväl äldre blandskog med inslag av ek, lind och andra lövträd, som lövriska bryn och sumpskogar. I buskskiktet finner man hasselbuketter och skogsolvon. Danmarks ängar slås varje år. Där finns även noteringar om förekomst av smalvingad blombock, en rödlistad skalbagge som är beroende av fuktig ängsmark. 2008 brann ett område mellan Krokträskan och Danmarks ängar. Det har gjort området till en värdefull miljö för arter som bara lever i bränd och död ved eller blottad jord eller sand.

Idag används området i huvudsak som promenad- och närströvmråde för boende i närliggande bostadsbebyggelse. Området har ett rikt förgrenat stigsystem. Förkastningen vid norra kusten är hög och brant, vilket skapar ett dramatiskt landskap med storslagna vyer ut över Saltsjön. Insjöarna lockar med bad och fiske. Trots att området inte hyser mycket synlig bebyggelse, har det en rik och spännande historia, framför allt från tiden kring förra sekelskiftet.

Ärendets beredning

Skarpnäs naturreservat har varit nära att bildas två gånger redan. Första förslaget till naturreservat genomgick en bred remissbehandling under tiden 27 september till och med 10 december 1999. Förslaget antogs av områdesnämnden i Boo den 21 mars 2001 och återremitterades sedan av kommunstyrelsens arbetsutskott den 17 april 2001. Därefter låg ärendet vilande.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden tog den 16 juni 2010 beslut om att förslaget skulle färdigställas och omarbetas enligt direktiv från kommunstyrelsen den 31 maj 2010. Kommunstyrelsens arbetsutskott tog sedan den 16 november 2010 beslut om att återremittera ärendet till miljö- och stadsbyggnadsnämnden för samordning med kommande detaljplan för Telegrafberget. Naturreservatsnämnden beslutade efter ändringarna om nytt samråd. Det nya förslaget till naturreservat genomgick en ny bred remissbehandling under perioden 4 juli till och med 14 september 2014. Den 19 oktober 2015 tog Kommunfullmäktige slutligen beslut om reservatet, varpå länsstyrelsen, efter överklagande den 13 oktober 2017 upphävde beslutet på grund av felaktig delgivning.

Inför nytt samråd har förslaget återigen omarbetats för att bättre spegla dagens förutsättningar med avseende på detaljplaner och markanvändning. Föreskrifter och reservatsskötsel har också uppdaterats.

Reservatets avgränsning

Området avgränsas av befintliga bebyggelseområden och Saltsjön med inloppet mot Stockholm (se bilaga 1). Reservatet har även en lång gräns mot Kummelbergets verksamhetsområde, som ligger omslutet av reservatet i dess östra del. Reservatsgränsen har lagts med ett avstånd på 2-3m från angränsande bebyggda fastigheter och mot verksamhetsområdet (15m). I Saltsjön är gränsen dragen cirka tjugo meter från strandlinjen ut i vattnet. I öster ansluter reservatet till Rensättra naturreservat, där endast den mellanliggande Hasseluddsvägen skiljer dem åt.

Kommunens bedömning

Skarpnäs är ett kärnområde för biologisk mångfald med höga naturvärden. Områdets gamla barrnaturskogar, hållmarkstallskogar och blandskogar har en lång kontinuitet med många äldre träd, rikligt med död ved samt en mängd naturvårdsarter, varav flera är rödlistade. Området har mycket höga friluftsvärden på grund av närheten till Orminge samt det strategiska läget som en av de inre delarna av Nacka-Värmdökilen. Genom området går Boo-leden.

En exploatering eller avverkning av området skulle innebära stora negativa konsekvenser för biologisk mångfald och för de ekologiska spridningssambanden i Nacka-Värmdökilen, samt påtagligt försämra befolkningens tillgång till friluftsområden.

Nacka kommun gör därför bedömningen att Skarpnäs bör skyddas som naturreservat. Reservatsbildningen ligger i linje med kommunens övergripande mål att skapa attraktiva livsmiljöer i hela Nacka. Inom reservatet finns reglerande, stödjande samt kulturella ekosystemtjänster. Ett skydd av området bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen *Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Myllrande våtmarker och En god bebyggd miljö*. Genom förordnandet säkerställs områdets målinriktade skötsel genom en fastställd skötselplan, och genom skötselplanen regleras skötseln av marken så att friluftsvärden, naturvårds- och kulturmiljöintressena tillgodoses.

Förenlighet med översiktsplan, detaljplan och hushållningsbestämmelserna

Naturreservatet är förenligt med vid tiden för beslutet gällande översiktsplan (fastställd 2018), där Skarpnäs anges som ett område där reservatsbildning pågår. Ett flertal detaljplaner berörs. Områdena ifråga är av naturmarkskaraktär och planer kommer att upphävas där så krävs.

Strandskydd gäller för Krokträskan, Myrsjön, Vittjärn, Svartpotten, Glasbrukssjön, Övre Glasbrukssjön samt Saltsjön enligt förordnandekarta. Naturminne i form av en tall finns vid Övre Glasbrukssjön. Fiskevårdsområde omfattar sötvattensjöarna.

Större delen av reservatet omfattas av riksintresse för kulturmiljövården (Stockholms farled och inlopp) enligt 3 kap 6 § samt för kust och skärgård enligt 4 kap 2 § miljöbalken. Nacka kommun bedömer att naturreservatet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken.

Intresseprövning

Nacka kommun har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken gjort bedömningen att naturreservatet inte går längre i inskränkningen av enskilds rätt att använda mark och vatten än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Länsstyrelsen i Stockholms län, se bilaga 3.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Hur man överklagar

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Skarpnäs naturreservat

Bakgrund

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv samt bevara dess gamla skogar, hållmarker, sjöar, våtmarker, brandfält och hävdade marker, samt dess artrika växt- och djurliv. Reservatets karaktär med grova, gamla och döda träd, inslag av ädellövträd samt kulturmiljöer ska särskilt värdas och gynnas. Inom området ska det finnas möjlighet till olika friluftaktiviteter, naturupplevelser och vardagsrekreation. Naturvärdena är en förutsättning för att bibehålla de rekreativa värdena och friluftslivet ska utvecklas i samspel med bevarande av biologisk mångfald.

Syftet ska tillgodoses genom information, skötsel och anläggning av mindre friluftsanordningar samt vid behov utmärkning av stigar och leder och värdefulla platser ur natur- och kultursynpunkt. Vidare ska syftet uppnås genom att skogen i huvudsak lämnas för fri utveckling. På vissa platser genomförs naturvårdande åtgärder som frihuggning av gamla träd och utglesning av täta trädbestånd för att eftersträva en olikåldrig skog med en kontinuitet av äldre träd och död ved. Öppna marker ska hävdas. Våtmarker ska restaureras vid behov. Området hålls tillgängligt så att besökare kan bedriva olika typer av friluftaktiviteter och ta del av de värden som naturen har i reservatet. Enklare anläggningar för friluftslivet ska finnas för besökare med olika behov av tillgänglighet, samtidigt som anläggningarna ska ha en kanaliseringseffekt så att både den biologiska mångfalden och området värden för friluftslivet bevaras och gynnas.

Förslaget till naturreservat omfattar 248 hektar (varav 22 hektar utgörs av vatten) och är beläget i nordvästra Boo med Orminge/Björknäs i söder, Kummelnäs i nordost samt Saltsjön i nordväst.

Beslutet om att skicka förslaget till naturreservatet på samråd fattades av natur- och trafiknämnden den 25 januari 2022. Samrådtiden varade mellan den 28 januari – 14 mars 2022.

Yttranden under samråd

Följande remissinstanser har inga synpunkter på förslaget, alternativt avstår från att yttra sig:

- Södertörns Brandförsvarsförbund
- Myndigheten för Samhällsberedskap (MSB)
- Skogsstyrelsen
- Skanova
- Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)

[Skriv här]

- Trafikverket
- Försvarsmakten

Följande remissinstanser har synpunkter på förslaget:

- Svenska Turistföreningen (STF)
- Sjöfartsverket
- Vattenfall AB
- Järla Orientering
- Stockholm Exergi AB
- Nacka Vatten och Avfall AB (NVOA)
- Kommunstyrelsen, Nacka kommun (KS)
- Myrsjöns Vägklubb
- HLS Fastighetsägarförening
- OK Ravinen
- Myrsjöns Miljögrupp
- Boo Hembygdsförening
- Naturskyddsföreningen i Nacka
- Boo Miljö- och Naturvänner
- Björknäs Villaförening
- Nacka Miljövårdsråd
- Miljö och Hälsoskyddsnämnden, Nacka kommun (MSN)
- Enheten för fastighetsförvaltning, Nacka kommun
- Region Stockholm
- Kulturnämnden, Nacka kommun
- Länsstyrelsen Stockholm
- Fritidsnämnden, Nacka kommun

Det har även inkommit 34 yttranden från privatpersoner.

Då många yttranden har inkommit återges somliga synpunkter i sammanfattad och förkortad form nedan, med enheten offentlig utemiljös kommentarer. Citationstecken anger ordagrant återgiven text.

Stenkrossen

Nästan samtliga privatpersoner (30), Björknäs Villaförening, Myrsjöns vägklubb och HLS fastighetsägarförening m.fl., Myrsjöns miljögrupp, Naturskyddsföreningen och Boo Miljö- och Naturvänner samt Nacka Miljövårdsråd har riktat skarp kritik mot förslaget att placera en stenkross i Kummelbergets verksamhetsområde.

Enhetens kommentar: Kommunstyrelsen avstyrkte etableringen av stenkross under stadsutvecklingsutskottets sammanträde den 15 mars 2022. Masshantering föreslås ske i Kovik istället.

Samrådsrets och utställning

Myrsjöns vägförening, HLS fastighetsägarförening m.fl. – ”HLS fastighetsägarförening har inte fått informationen i sin roll som remissinstans i kommunala frågor som rör vår närmiljö. De boende längs Myrsjövägen har inte fått informationen och borde ha räknats som sakägare.”

Nacka Miljövårdsråd – ”Vi finner det synnerligen anmärkningsvärt och nonchalant mot allmänheten att man inte ställt ut detta reservatsförslag i närmaste bibliotek, Orminge bibliotek. Det första samrådsförslaget för detta reservat (med svarstid till 1999-12-10) ställdes givetvis ut även på Orminge bibliotek. Alla detaljplaneförslag och alla tidigare reservatsförslag har alltid brukat ställas ut på närmaste bibliotek, dock ej andra samråd om detta reservat (med svarstid till 2014-09-14).”

1 privatperson har också invänt mot att inte ha hörts som sakägare.

Enbetens kommentar: Som sakägare i frågan om bildande av naturreservat räknas enligt miljöbalken markägare och innehavare av särskild rätt till marken (alltså servitut eller arrende inom reservatets gränser). Ingenstans går reservatsgränsen dikt an en privat fastighet, så påverkan på enskilda fastighetsägare torde vara försumbar. Reservatsförslaget har ställts ut på kommunens centrala bibliotek men synpunkten på att det borde finnas även på det lokala biblioteket har noterats för nästa reservatsbildande.

Områdets avgränsning

STF - önskar att naturreservatets gräns överensstämmer med Kummelbergets industrifastigheters gränser, åtminstone på norra, östra och södra sidan av industriområdet. På så sätt tas bort ett onödigt tomrum. Det minskar uppmättningskostnader för reservatet och tydliggör bättre gränsen för drift och skötsel av reservatet. Boleden som passerar industriområdet kan då även finnas inom reservatsgränsen. Tillägg: ”Vi har fått information om att intill nordvästra delen av befintliga industriområdet föreslås en större utvidgning på jungfrulig mark. **Vi önskar att utökningen av industriområdet i nordväst minskas så att naturreservatet även kan omfatta större del av denna mark.** Området här omfattar bl.a. en viktig nord-sydlig stig för gång- och djurpassage.”

Myrsjöns vägklubb, HLS fastighetsägarförening m.fl. – ”En namninsamling med nästan 2000 namn som vill stoppa utvidgningen av industriområdet vittnar om det stora engagemanget för att värna om vårt unika område här i Skarpnäs där naturreservatet ska instiftas. Att ta ställning och ha synpunkter på nya planen om Skarpnäs naturreservat är en balansgång och ett dilemma vi hade velat slippa. Vi vill ha ett naturreservat för att värna våra sjöar, vår natur och för att säkra den för all framtid. Naturreservatet har vi också sett som en säkerhet att utsläpp och miljögifter inte ska få fortsätta att rinna ut i Myrsjön. Och att vi i Boo också ska få ta del av Nackas miljöinsatser. Att ha ett reglerat naturreservat är en garanti för oss att naturen, sjöarna, djurlivet och växtligheten är viktig och att kommunens tjänstemän och våra politiker tar oss och vår plats i Nacka på allvar. Vi har länge trott på alla löften, men att nu synka Skarpnäs naturreservat med planen om ett utökat Kummelbergets industriområde med borttaget strandskydd, höga hus, en så stor stenkross som är möjligt att få in, buller, hälsofarligt stendamm och tung trafik är helt fel. Det är nu dags att snabbt tänka om och tänka rätt. ../.. Vi vill att Nacka kommun tar beslut om Skarpnäs naturreservat med de gamla gränserna snarast möjligt för att säkra vår miljö, och vi vill

att planerna på att utöka Kummelbergets verksamhetsområde/industriområde stoppas. De gamla gränserna från 2015-2017 ska gälla, strandskyddet ska vara kvar och industrierna i området måste hålla sig inom sina tomtgränser.”

Myrsjöns miljögrupp – ”Det heter att planen omarbetats "för att bättre spegla dagens förutsättningar". Behovet att skydda den sköra gröna kilen i Nacka-Värmdö har dock inte minskat, utan tvärtom har det blivit än viktigare att skydda de större sammanhängande grönområden som finns kvar. Dels p g a att en växande befolkning fortsatt behöver tillgång till natur och grönska av hälsoskäl, dels p g a att klimatförändringarna ökar behovet av att skydda alla naturliga kolsänkor. Även behovet av att skydda spridningskorridorer för växter och djur har ökat, då de snabbt måste anpassa sig till det ändrade klimatet. Särskilt för växter blir det svårt att hinna flytta i takt med att växtzonerna förändras, och det blir helt enkelt omöjligt om inte tillräckligt stora sammanhängande områden bevaras. I över 20 års tid har Skarpnäs naturreservat förhalats och förminskats i omgångar.

Att nu ytterligare krympa reservatet och låta industriområdet bli större och mer störande är inte bara kortsynt, det skadar också allvarligt Boo-bornas tilltro till samhället och politiken. Gång på gång har man lovat både att industriområdet inte ska utökas ytterligare, och att reservatsbildningen ska genomföras. Politiker kallas ju förtroendevalda, men om det ska finnas något förtroendekapital kvar måste reservatet genomföras enligt den plan som faktiskt beslutades 2015. Vår ståndpunkt är alltså att reservatet bör genomföras, men enligt de gränser som fastställdes 2015, inklusive Myrsjöns norra strand, som nu undantagits.”

Naturskyddsföreningen och Boo Miljö- och Naturvänner – ”Som nämns i samrådshandlingen är Skarpnäsområdet ”av regional betydelse för den gröna infrastrukturen (RUF), då det är en del av den gröna kilen från Värmdölandet in mot centrala Stockholm – den så kallade Nacka-Värmdökilen. Området är en betydelsefull del av spridningssambandet för barrskogslevande arter i nord-sydlig riktning.” Vi vill understryka vikten av att de gröna kilarna ges långsiktigt skydd som naturreservat. Med denna reservatsbildning är stora delar av Nacka-Värmdökilen i Nacka kommun skyddade som naturreservat. Vad som återstår att skydda är framförallt Ramsmoraområdet. Men i denna del av den gröna kilen ligger ett stort verksamhetsområde, Kummelbergets industriområde. Det ligger som en stor kloss mitt i den gröna kilen och utgör en effektiv barriär för den gröna infrastrukturen.

Parallellt med denna naturreservatsbildning pågår samråd om 2 (7) utvidgning av industriområdet. Föreningarna motsätter sig all utvidgning på bekostnad av naturmark i området. Den gröna kilen får inte krympa ytterligare, kilens funktion ska inte försvagas. Det kan tyckas som att det är marginellt men eftersom den gröna infrastrukturen och spridningssambanden i kommundelen Boo ständigt försvagas, så blir den kumulativa effekten större än varje enskild liten försvagning. Det sker bland annat genom ett flertal detaljplaner som knapar på naturmark:

- detaljplaner för Telegrafberget
- detaljplanerna Pylonen, Volten och Amperen
- detaljplan för utvidgning av Kummelbergets verksamhetsområde inklusive buffertzonen

[Skriv här]

Till detta ska läggas planerna på idrottsanläggningar i ett svagt avsnitt av den gröna kilen i Ramsmora. Även andra detaljplaner i Boo som Verksamhetsområde vid Orminge trafikplats och planer i Dalkarlsängen bidrar till att försämra läget för den gröna infrastrukturen i Boo. Under åren har gränsdragningen för naturreservatet ändrats och områden har tillkommit och fallit bort. Vi kan konstatera att det nu liggande förslaget är totalt sett mindre än det som föreslogs 1999 i första samrådet. Då omfattade reservatet 265 ha, varav 25 ha vatten, det nu aktuella omfattar 248 ha varav 22 ha vatten. Vi ser till exempel att mer än halva Myrsjön med strandremsa nu undantas från reservatet och att ytor längs Hamndalsvägen inte är med. Varför ingår inte dessa områden? Föreningarna anser att gränsdragningen mot Kummelbergets industriområde ska följa den nuvarande bebyggelsegränsen.”

Björknäs Villaförening motsätter sig också utökningen av detaljplanen för Kummelbergets verksamhetsområde och önskar att skogen ska tillhöra reservatet istället.

Nacka Miljövårdsråd – de områden som planeras ingå i detaljplanen för Kummelbergets verksamhetsområde borde ingå i reservatet, liksom områdena utmed Hamndalsvägen.

1 privatperson motsätter sig detaljplanerna Amperen, Volten och Pylonen eftersom de försvagar det gröna sambandet mellan Skarpnäs och Rensättra inom Nacka/Värmdökilen, och leder till ökad belastning på sjöarna på grund av dagvatten från hårdgjorda ytor.

30 privatpersoner invänder mot att reservatet krympts till fördel för Kummelbergets industriområde. Utvidgningen av detaljplanen innebär stora ingrepp i naturen i form av fällande av skog med höga naturvärden samt bortsprängning av stora mängder berg, som dessutom idag avgränsar verksamhetsområdet på ett naturligt sätt. Exempel ur yttrandena (somliga har skickats in av flera personer):

”Vi är angelägna om att områdets tystnad och upplevelsen av orörd natur bevaras. Kummelbergets industriområde bör inte genom vare sig högre bebyggelse, nedskräpning/upplag, utsläpp, oljud eller andra störningar tillåtas inkräkta på möjligheterna att till fullo använda naturreservatet för rekreationsändamål. Det är angeläget att vegetationen sparas, just mot industriområdet så att den skyddsbarriär som eftersträvat ända sedan industriområdets tillkomst alltjämt kan behållas: Dvs att låta vegetationen få utgöra skärmverkan för industriområdet (Stadsplan 352). Det bör vidare beaktas hur verksamheterna inom industriområdet låter sina fordon, fartyg, husvagnar och div bråte välla ut över fastighetsgränserna och in på naturområdet, liksom hur de med starka strålkastare och bullrande utomhusfläktar invaderar friden och skönheten i naturområdet. Detta överensstämmer inte med bestämmelser i nuvarande plan om ”prydliga gränser” och ett prickat, obebyggt område intill industriområdets tomtgränser. Dessa planbestämmelser bör bevaras, och de bör beaktas innan man funderar över lämpligheten i att låta industriområdet växa ytterligare i anslutning till ett av Nackas mest värdefulla naturområden. (Naturvärde klass 2!)”

”Vi vill se ett naturreservat runt nuvarande industriområdes utbredning. Varken mark mot Trollsjön eller mot Telegrafberget borde exploateras, Inte heller utvidgning mot bebyggelsen i öster eller mot Krokträskan i söder. Viktiga naturvärden och en plats för rekreation, bad och motion.”

[Skriv här]

”Naturreservatet skall omfatta all naturmark fram till industriområdets nuvarande storlek (med undantag för en smal naturremsa för skötsel alldeles intill tomtgränserna).”

”Tyvärr verkar de flesta föreslagna utvidgningarna förstöra de goda intentioner som finns i nuvarande plan. Mycket berg måste sprängas bort och det blir öppet eller schaktkant mot reservatet. Jag kan förstå att behovet av mark för verksamheter ökar, men vid ett visst tillfälle har man nått en gräns då det inte går att expandera det befintliga området mer. De negativa konsekvenserna blir för stora för alla inblandade. Den gränsen är nådd för Kummelbergets industriområde. Menar man allvar med alla ambitioner som man vill att naturreservatet ska uppfylla, då måste man visa det i handling också.”

”Vi har tagit del av den nya planen för naturreservatet i Skarpnäs, och konstaterar att reservatets yta har minskats ner ytterligare till förmån för ett utökat industriområde, där störande verksamhet dessutom planeras. Det innebär ju att själva poängen med naturreservatet till stor del försvinner, eftersom det från början stora området kommer att vara delat i två delar som hänger ihop med bara en smal passage, som dessutom blir mycket bullerstörd.

Vi boende i Orminge med omnejd har väntat länge på vårt naturreservat. Under de senaste 25 åren har vi upprepade gånger fått löften om att industriområdet är färdigutbyggt och att Skarpnässkogen ska skyddas. Den första reservatsplanen var klar redan 1999, men inte förrän 2015 fattade kommunstyrelsen äntligen beslutet, och då hade man tagit undan ytor för att utöka industriområdet och bygga bostäder vid Telegrafberget. Att processen sedan måste tas om p g a ett formellt misstag med delgivningen borde ju inte vara en stor sak, och inte heller borde det ändra något i reservatet, men efter ytterligare 7 års väntan får vi nu ett förslag som krymper reservatet ytterligare, och en stenkross som kronan på verket. Industriområdet tillåts växa i riktning mot alla sjöarna, och ända in på bostäderna vid Myrsjövägen. Den planerade stenkrossen och tillhörande transporter kommer att störa friden både i reservatet och kringliggande bostadsområden.

Vi anser att reservatet bör återfå gränserna från beslutet 2015, och att det är särskilt viktigt att ytorna runt sjöarna inte naggas mer i kanten, för att säkerställa kringboendes tillgång till grön utemiljö och hälsofrämjande friluftsliv. Vid Myrsjön ska dessutom mark utanför industriområdet som idag olagligen tagits i anspråk av företag återställas och ingå i reservatet. Den smala remsan skog mellan bostäderna på Myrsjövägen och industriområdet är särskilt viktig, då den både utgör en buffertzona mot störningar från verksamheten i industriområdet, och samtidigt är en viktig spridningskorridor för djur och växter mellan norra och södra delen av skogen. Även Myrsjöns norra strand bör ingå i reservatet, som den gjorde i tidigare förslag.”

Naturskyddsföreningen och Boo Miljö- och naturvänner föreslår att Vargskogen ska ingå i reservatet:

”Utöka naturreservatet med Vargskogen

Som vi påtalat ovan är det nu föreslagna reservatet mindre än det första förslaget från 1999 och natur- och grönområden i hela Boo krymper genom exploateringar. För att på något sätt uppväga förlusterna av naturmark och för att Skarpnäs naturreservat nu föreslås omfatta mindre areal än tidigare anser vi att Skarpnäs naturreservat bör utökas till att inkludera det område som kallas Vargskogen. Det ligger strax söder om det föreslagna naturreservatet och avgränsas av

[Skriv här]

Bäcktorpsvägen, Vintervägen och Lövdalsvägen. Området utgörs av hållmarkstallskog och är rent ekologiskt en del av Skarpnässkogen. Området inventerades av föreningarna under 2015/16 i projektet Små grönområden i Boo och enligt standarden för Naturvärdesinventeringar (NVI) bedöms området ha högt naturvärde, klass 2. Området uppfyller med råge alla kriterier man kan tänkas ha på ett naturreservat. Förutom naturvärdena är det ett väl använt och populärt grönområde för Björknäsborna. Tack vare sin storlek har området inte blivit påverkat negativt av slitaget av besökare. Det är annars ett stort problem när naturmarken krymper samtidigt som fler människor vistas i de kvarvarande naturområdena.”

Nacka Miljövårdsråd önskar detsamma.

Björknäs Villaförening önskar att både Prästberget och Vargskogen ska ingå i reservatet: ”Föreningen föreslår att även skogsområdena Vargskogen och Prästberget i Björknäs (se kartbild) inkluderas i naturreservatet, för att långsiktigt skydda dessa. Skogarna utgör samma biologiska sammanhang som det planerade naturreservatet, de håller höga rekreativa värden samt höga naturvärden, med flera rödlistade arter, hållmarkstallskogar och många gamla träd. Prästberget erbjuder dessutom en storslagen utsikt mot Skurusundet. Vargskogen omfattar cirka 5,6 ha och Prästberget cirka 2 ha. Båda områdena är kommunägda.”

13 privatpersoner önskar också att både Vargskogen och Prästberget ska ingå.

10 privatpersoner önskar att området mellan Trollsjön/Vittjärn och Kummelbergets industriområde som idag föreslås ingå i verksamhetsområdet (område B i planbeskrivningen, som det får förstås) ska ingå i reservatet istället. Skogen som skiljer industrin från sjön är redan idag för smal och verksamheterna stör lugnet vid en av Nackas renaste och mest trolska badsjöar. Många upptrampade stigar syns i området vilket visar på dess höga värde för rekreation.

Enbetens kommentar – Vissa ytor har tagits bort jämfört med förslaget 2015 (exempelvis söder om Hamndalsvägen och några små hörnor som gick alltför nära tätbebyggt område) och andra har tillkommit (exempelvis sydväst om Möjavägen och den södra delen av industriområdets västra ände). Markytan som undantogs för expansion av Kummelbergets verksamhetsområde under reservatsprocessen 2015 var större än den är idag. Den totala storleken på reservatet jämfört med förslaget 2015 är nästan precis densamma idag som då; c:a 250ha.

Söder om Hamndalsvägen ligger marken inom en stadsplan och intill ett äldreboende och är inte prioriterad att bevara som naturreservat. Området mellan Trollsjön/Vittjärn och verksamhetsområdet är en del av detaljplaneförslaget och behandlas i den processen. Vargskogen ligger inte i anslutning till reservatet och är därför inte aktuell just nu. Prästberget ligger visserligen någorlunda i anslutning till reservatet (åtskilt av vägar) men har aldrig varit aktuellt för reservatsbildning. Det bedöms vara för litet och för fragmenterat; nordvästra och västra sidan är detaljplanerat för bostäder, östra sidan är detaljplanerad som naturmark.

Reservatets syfte

Länsstyrelsen Stockholms Län – beskrivning av de prioriterade bevarandevärdena saknas i både beslut och skötselplan.

Enbetens kommentar: Stycken som beskriver områdets prioriterade bevarandevärden införs.

Föreskrifter

Länsstyrelsen Stockholms Län har synpunkter på ett flertal föreskrifter:

- ”Enligt föreskrifterna **A8** samt **C5** är det förbjudet att *’införa växt- och djurarter som är främmande för området’*. I Naturvårdsverkets senaste vägledning föreslås formuleringen *’plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer’* i föreskrifterna som de menar är mindre generell och svårare att misstolka.
- Föreskriften punkt **B12** *’anlägga anordning exempelvis damm för att rena och fördröja dagvatten från Västra Orminge’*. Det är ett intrång som Länsstyrelsen bedömer borde vara tillståndspliktigt enligt föreskrifterna i **A**. Samma sak gäller för undantaget enligt **D** *’Uppföra mindre byggnad för el eller vatten såsom transformatorstation, pumpstation eller dylikt’*. Detta för att placeringen av eventuella anläggningar ska påverka reservatets natur- och friluftslivsvärden i så liten utsträckning som möjligt. Ett alternativ kan vara att ha olika föreskriftsområden för att kunna peka ut områden där sådana anläggningar kan vara möjliga att placera utan att syftet med naturreservatet äventyras och under **D** undanta de områdena från förbudet.
- Samtliga skötselåtgärder som nämns i skötselplanen bör finnas med i **B**-föreskrifterna. Det nämns inget om att skapa markblottor i förslaget till **B**-föreskrifter.
- Under **D**. undantag från föreskrifterna finns att föreskrifterna inte ska utgöra hinder för bedrivande av jakt enligt gällande jaktlagstiftning. Det är ett undantag som inte behövs eftersom jakt inte är förbjudet. Vill man tydliggöra att jakt är tillåtet bör det anges i skötselplanen.
- I föreskrifterna punkt **B2**, **B3** och **B4** gäller anläggning och underhåll av anläggningar. Fundera gärna på om allt underhåll och anläggande av anläggningar för friluftslivet kan rymmas i en och samma punkt, eller i varje fall så få punkter som möjligt för att underlätta tolkningen av föreskrifterna.
- I ordningsföreskrifterna punkt **C9** står att det är förbjudet att *’tälta eller sätta upp vindskydd eller liknande anordning i mer än två nätter i rad’*. Om syftet är att förhindra slitage på grund av att människor uppehåller sig på samma plats för övernattning kan punkten gärna omformuleras till *’overnatta två nätter i rad på samma plats i reservatet’*. Om syftet är att förhindra att man sätter upp ett fysiskt skydd i naturen är nuvarande formulering bättre, men då förhindrar man inte övernattning om det är slitage av själva övernattandet/campandet som sådant som bedöms påverka naturreservatets syfte negativt.”

Enhetens kommentar: Föreskriften A8 ändras enligt förslag och C5 tas bort då den är samma som A8. Anläggande av dagvattendamm flyttas till tillståndsplikt C11. Undantaget för mindre byggnad för el etc. i D-delen förses med villkoret att det ska ske i samråd med förvaltaren. Markblottor läggs till i B-föreskrifterna. Jakt tas bort ur D-föreskrifterna. Punkterna B2, B3 och B4 slås ihop till en. C9 ändras enligt förslag och byter beteckning till C8.

B2 - Belysning

Naturskyddsföreningen och Boo Miljö- och naturvänner – ”Föreningarna föreslår att förbud mot ytterligare belysning i naturreservatet skrivs in i föreskrifterna. Det finns redan elljusspår i området och det skulle ligga i linje med naturreservatets syften att förbjuda ytterligare ljuskällor i området. Som föreskriften **B2** nu är formulerad kan det tolkas som att anläggning av ytterligare belysning är tillåten. Föreningarnas uppfattning är att ingen mer belysning ska tillåtas i naturreservatet än de elljusspår som finns idag. Föreskriften borde förtydligas med att det endast är underhåll av befintlig belysning som är tillåten.”

Enhetens kommentar: Eventuellt anläggande av ny belysning kommer enbart att ske om det kan göras utan konflikt med reservatets syfte (se punkten B2). I övrigt är det förbjudet att anlägga nya ledningar.

C6 - Hundrastningsområde

Naturskyddsföreningen och Boo Miljö- och naturvänner – Olämpligt eftersom det skapar otydlighet och osäkerhet och dessutom är oförenligt med annan lagstiftning (Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter).

Nacka Miljövårdsråd avstyrker också med hänvisning till risken att viltet och andra besökare ofredas av lösspringande hundar. Kopplingstvång är normalt i naturreservat.

Enhetens kommentar: Ett förtydligande när man får lov att ha hunden okopplad i hundrastningsområdet har införts. Heter nu C5 efter att den tidigare C5 tagits bort.

C7 – Cykling

Fritidsnämnden menar att man bör notera var aktiva cyklister kan utöva sin sport i terräng, samt hur stort intresset är för att anlägga särskilt anpassade stigar, för att ta lärdom inför senare reservatsbildningar.

Länsstyrelsen Stockholms Län – ”I ordningsföreskrifterna punkt **C7** står att det är förbjudet att *cykla i terrängen annat än på markerade cykelstigar*. Länsstyrelsen bedömer att det är lämpligt att förtydliga vem som får markera cykelstigar (förvaltaren) alternativt inför en allmän tillståndsplikt för att anlägga nya leder och stigar. ”

Kommunstyrelsen samt Miljö- och stadsbyggnadsnämnden – ”anser att reservatsföreskrift C.7 *Förbjudet att cykla i terrängen annat än på markerade cykelstigar* bör ändras för att istället lyda: *Förbjudet att cykla annat än på stig eller anlagd väg, om ej annat anges*, så att föreskriften inte innebär en generell inskränkning av allemansrätten, och dessutom ges samma lydelse som i andra naturreservat i Nacka, så att det är lätt att göra rätt.”

Enhetens kommentar: Föreskriften ändras enligt förslag från KS och MSN. Heter nu C6 efter att tidigare C5 tagits bort.

C10 – Orientering

Fritidsnämnden poängterar vikten av att orienteringens behov beaktas när reservat inrättas, och att föreningar av alla slag som verkar i området behöver informeras om eventuella nya restriktioner med anledning av reservatsbildandet.

Järla Orientering – Orientering är en sport som bara kan utövas i större naturområden, och i Skarpnäs arrangeras varje år träning såväl som tävlingar. Man bistår också Nackas skolor med kartor, banläggningar mm för idrottsundervisning och friluftsdagar. ”Vi yrkar därför på att det klart ska framgå av föreskrifterna att:

- Orientering är tillåtet,
- Hänga ut skärmar (orienteringskontroller) tillfälligt i samband med motions-, tränings- och tävlingsarrangemang är tillåtet
- Större arrangemang med fler än 100 deltagare är återkommande förväntat men ska informera och söka tillstånd från markägaren.

..//..

I samband med träningar och tävlingar sätter vi ut skärmar som behöver hänga några dagar eller upp till en vecka. I samband med Friska Nacka sätter vi ut stolpar som är tillgängliga för kommunens invånare under 6-8 månader per säsong. Självklart kan man dock ställa krav på att skärmarna ska vara märkta med föreningens namn och att tid för utsättning eller nedtagning framgår. Så är t. ex. överenskommet för Nackareservatet. I nuläget finns orientering endast nämnt i samband med förbud. Vi vill att orientering finns med som något positivt och tillåtet och som ger en tydlig signal till förvaltningen av naturreservatet att förhålla sig till och gör att vi är välkomna i området även i framtiden.”

OK Ravinen – önskar att tillståndsplikten för orientering tas bort eftersom sporten inte åstadkommer slitage eller skador och redan omfattas av stränga riktlinjer samt har ett utvecklat system för naturhänsynstagande. ”Mot denna bakgrund anser vi att den kommenterade föreskriften bör ändras till:

”Utan kommunens tillstånd är det förbjudet att:

10. anordna tävlingar, marknader, event eller liknande verksamheter med fler än 100 personer, med undantag för **orientering** samt aktiviteter som ordnas av skolor och förskolor för deras elever.

I det fall kommunen ändå anser att en sådan ändrad föreskrift riskerar leda till en okontrollerad situation där orientering kan skada naturen, föreslår vi som ett ”andrahandsyrkande” att en ändrad föreskrift enligt ovan kompletteras med en föreskrift om krav på samråd för orienteringsarrangemang med fler än 150 deltagare. Slutligen vill vi påtala att krav på tillstånd för orienteringsarrangemang givetvis kan bli aktuellt av andra skäl än naturhänsyn och då enligt andra regler än ovan. Det kan t. ex. gälla att Nacka kommun i egenskap av markägare ska ge tillstånd att nyttja en plats för parkering, samlingsplats med mål, toaletter m.m. Eller polismyndighets tillstånd för en viss åtgärd i trafikmiljö.”

Enbetens kommentar: Orientering är både tillåtet och välkommet, dock under kontrollerade former. Utsättande av semipermanenta kontroller för ”Friska Nacka” finns nu upptaget bland undantagen. Övriga kontroller och snitslar ska tas ner efter avslutad aktivitet. Evenemang med fler än 100 deltagare blir fortsatt tillståndspliktigt. Heter nu C9 efter att tidigare C5 tagits bort.

C11 – ledningar i naturmark

Omformuleras till ”Inom reservatets gräns”, för tydlighet. Heter nu C9 efter att tidigare C5 tagits bort.

D – undantag

Riksintresse för farled

Sjöfartsverket – har inget att erinra mot förslag till bildande av Skarpnäs naturreservat, förutsatt att det inte inskränker på sjöfartens tillgänglighet, framkomlighet sjösäkerhet, att föreskrifterna justeras enligt nedanstående förslag. Sjöfartsverket föreslår att säkerhetshöjande åtgärder påkallat av säkerhetsskäl i farleden och dess influensområde ska omfattas av undantag från föreskrifterna. *'Beslut samt föreskrifter och skötselplan ska inte utgöra hinder för:*

- *nyetableringar och underhåll av sjösäkerhetsanordningar samt underhåll av objekt utpekade som riksintresse för sjöfarten eller andra objekt väsentliga för sjöfarten.'*

Ledningsrätter, arrenden mm

Vattenfall AB – Genom naturreservatet korsas Vattenfall Eldistributions 77 kV markkablar men utifrån beslutskartan görs bedömningen att naturreservatet upphör i samband med väg/ledningsgatan för markkabeln. Markkablarna är skyddade med ledningsrätt (akt 0182K-2019/79.1) och för att dra fram, se till, underhålla och reparera ledningen upplåts ett 4 meter brett område med ledningen huvudsakligen i mitten. Vattenfall Eldistribution önskar att dessa avstånd stämmer överens med beslutskartan. I föreskrifterna under punkt A. anges att det är förbjudet med nyanläggning av ledning i mark, berg, luft eller vatten. I ledningsrätten anges att ledningsrättshavaren får bland annat vid behov förnya ledningen. Detta bör tilläggas i föreskrifterna så dessa inte strider mot ledningsrätten.

Stockholm Exergi – Stockholm Exergi har fjärrvärmeledningar väster om Skarpövägen mellan Ormingevägen och Snickarvägen som tangerar eller ligger delvis inom Naturreservatet. Stockholm Exergi behöver att likt för kraftledningar att undantag från föreskrifterna skrivs in gentemot fjärrvärmeledningarna. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för: 'erforderlig skötsel och underhåll av fjärrvärmeledningar.' renovering och underhåll av fjärrvärmeledningar enligt befintliga ledningsrätter eller markavtal. 'Uppförande av mindre byggnad så som pumpstation eller dylikt. 'Bibehålla möjlighet att nyförlägga fjärrvärmeledningar när befintliga fjärrvärmeledningar nått sin tekniska livslängd.

NVOA – NVOA har idag ledningar som går tvärs genom skogen och dessa behöver skyddas och vara åtkomliga för drift, samt planerat och akut underhåll. Idag ligger befintlig vattenledning med dimension 100-150 från Kummelbergets industriområde och ansluter mot ledningar i Hamnbovägen/Hamndalsvägen samt även en befintlig tryckspillsledning som idag sträcker från Kummelbergets industriområde till fastigheten Skarpnäs 2:16. NVOA utesluter inte att dessa ledningar i framtiden kan komma att behövas bytas ut eller att en eventuell dubbling av ledningar i samma ledningsstråk kan komma att bli nödvändig för att säkerhetsställa VA-försörjningen av närliggande bostadsområden.

Enheten för fastighetsförvaltning – ”Enheten för fastighetsförvaltning förvaltar pågående arrendavtal och handlägger även frågor om kommande markupplåtelse inom det föreslagna naturreservatet. Pågående avtal räknas upp på sida 6 i skötselplanen. Utöver nämnda finns det norr om Telegrafberget ett befintligt arrendavtal för mast. Det planeras även under detta år att

[Skriv här]

ingå ett avtal om arrende för en mast i befintlig äldre kraftledningsgata sydväst om Svartpotten. Enheten utesluter inte att fler kan komma att behövas för att säkerställa kommunikation till närliggande bostadsområden. Under avsnitt C punkt 11 anges det att det är förbjudet utan kommunens tillstånd att i kantzoner i naturmark närmast bebyggelse (max tio meter från tomtgräns) anlägga ledning, dikesdragning eller liknande. Det vore önskvärt att denna formulering ses över med en förtydligande om vad som menas med kantzon, naturmark, tomtgräns. Vi undrar även över vilken enhet på kommunen är det som ger tillstånd enligt avsnitt C punkt 10 och 11.”

Enhetens kommentar: Erforderliga undantag för underhåll etc av ledningar i ledningsrätt, va- ledningar och sjösäkerhetsanordningar har säkerställts i undantagen. I de fall arbetena skulle kunna innebära skada på naturvärdena ska samråd med förvaltaren ske innan arbetena påbörjas.

Tillgänglighet

Naturskyddsföreningen och Boo Miljö- och naturvänner – Alltför få parkeringar finns utritade på anläggningskartan. ”Möjligheter finns att på kommunal mark anlägga ytterligare två entréer med cykel- och bilparkering, en mot norr vid Hamndalsvägen och en vid Telegrafvägen i anslutning till Kummelbergets verksamhetsområde.”

Nacka miljövårdsråd – ”För reservatets besökare är det väsentligt att lätt kunna komma till och från bl.a. busshållplatser och parkeringsplatser i Kummelberget och Telegrafberget. Utvidgningen av industriområdet får inte hindra detta. Vid Murarvägen finns risk för att nuvarande passage blockeras om område C blir industri eller att gående ut mot reservatet hamnar i ett kärr. En framkomlig väg måste säkras. Mellan bergsområdet, i Kummelbergsplanen kallat I, och Stenhuggarvägen finns idag en öppning där kommunens Skarpnäs 1:83 på pappret utgör en sådan förbindelse mellan industrierna på Skarpnäs 8:4 och 8:26. Undertecknad försökte utnyttja denna korridor för att nå en av Friska Nackas kontroller på berget, vilket visade sig synnerligen svårt. Om område J tas i anspråk till industriområdet måste kommunen tillse att det finns ett fungerande gångbart stråk mellan berget och Stenhuggarvägen.”

Enhetens kommentar: Enheten utreder ytterligare möjligheter att anlägga fler parkeringar. Angående tillgängligheten i övrigt i reservatet kommer kommunen att ha tillsyn över främst de entréer som har en reservatsskylt. Ytterligare skylt vid busshållplatsen i Kummelbergets verksamhetsområde utreds.

Annan störande industriverksamhet, föroreningar samt tung trafik

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden – ”Den föreslagna utformningen av reservatet kan leda till konflikter mellan verksamheter i Kummelbergets industriområde och värden som skyddas i reservatet, genom att cykelstigar, informationstavlor och grillplatser anläggs nära industriområdet. Det ökar tillgängligheten och användningen av reservatet, samtidigt som det innebär att besökare anvisas till industriområdets närområde för rekreation. Skillnaden jämfört med idag är att reservatet anvisar en viss användning genom att förbereda leder och anläggningar, vilket gör att värdet för skyddsobjektet *Värdet av ostörd rekreation* ökar. Beroende på hur viktiga de här platserna är för ostörd rekreation, så kan det bli aktuellt att tillämpa Naturvårdsverkets bullerriktvärden för friluftsområden. Det riskerar i så fall att öka behovet av tillsyn av kringliggande verksamheter ur bullersynpunkt.”

[Skriv här]

Myrsjöns vägklubb, HLS fastighetsägarförening m.fl. – ”Gällande detaljplan och reglerna om tyst och ren industri ska fortsätta gälla för att förhindra hälsofarlig och störande miljö.”

Nacka Miljövårdsråd önskar att kommunen tillser att verksamheterna håller sig inom industriområdet och att olovligt ianspråktagen mark återställs.

11 privatpersoner invänder mot störande verksamheter inom Kummelbergets verksamhetsområde, föroreningar från dagvatten samt tung trafik i området. Exempel på yttranden:

”Kommunen skall tillse att den framtida verksamheten i industriområdet inte får orsaka mer buller eller andra negativa miljökonsekvenser för naturreservatet än nuvarande verksamhet.”

”Förutom tillkommande buller i naturreservatet och däromkring kommer tung trafik att förorena luften och bullra inom ett stort område som består av bostäder, skolor och förskolor.”

”Industriområdet medför redan idag tung trafik och diverse utsläpp i dagvattnet. Detta är känt inom Nacka kommun och man har försökt kontakta de företag som jobbar i området kring detta, men det är svårt att styra. Detta gör att närliggande Myrsjön, som också används frekvent som badsjö av framför allt barnfamiljer sommartid, tar emot dessa utsläpp i dagvattnet. Även detta borde man tänka på ur ett miljöperspektiv när man pratar om att utöka området.”

”Nacka kommun har ett miljömål: giftfri miljö, dvs inga skadliga utsläpp från förorenade områden. Dagvatten belastar naturmark och den närmaste recipienten Myrsjön. Allt vatten från Volten och Ormingeleden kan inte ledas till slutna dagvattenbäddar, utan en del kommer att infiltreras direkt genom förorenad mark. Föroreningar såsom fosfor, kväve och kadmium ökar. Bl.a. gifter sprids i grundvatten och dagvatten som transporteras via dike mot Myrsjön, något som kan skada både växt- och djurlivet och i förlängningen dricksvattenkvaliteten. Övergödningen och spridningen av gifter i recipienten, Myrsjön, blir ett hinder för icke-försämringskravet för sjöar och vattendrag nedströms. Framförallt omöjliggörs en förbättring av vattenkvaliteten i vattendragen...//..Den aktuella statusen för våtmarken, Krokträskan, dit dagvattnet också letar sig, har inte redovisats. I det ovannämnda dokumentet skrivs att Krokträskan utgör ett ekologiskt särskilt känsligt område. Det att groddjur inte hittats kan bero på en försämrad miljö, miljögifter i vattnet. Nu istället motiverar man, med avsaknaden av t.ex. groddjur, en vidare exploatering. I planhandlingar skrivs att kapaciteten i dagvattendammen, som leder vattnet från stora delar av industriområdet till Myrsjön, är okänd. Även Kvarnsjön är övergödd. I övrigt beskrivs inte Kvarnsjöns status. Dessa sjöars miljöstatus är oerhört viktig i.o.m. att de rinner vidare till Askrikefjärden. Vittjärn har än så länge bra ekologisk status och beskrivs av Länsstyrelsen i det ovannämnda dokumentet: ”Vittjärn ligger inom ett grönt svagt samband i den regionala grönstrukturen. Vid sjön, som utpekats som ett ekologiskt särskilt känsligt område i kommunens översiktsplan, finns en badplats.” Växtbäddar planeras på naturområdet ovanför Vittjärn.”

Enbetens kommentar: Tillsyn av verksamhetsområdet med avseende på buller, dagvatten etc. ankommer på tillsynsmyndigheten för miljöbalken. Tillsynsmyndighet i Nacka kommun är Miljö- och stadsbyggnadsnämnden. När reservatet vinner laga kraft har nämnden också tillsyn över att

[Skriv här]

inga olovliga anläggningar eller nedskräpning från verksamheterna förekommer inom reservatets gränser. Övrig naturmark som ägs av kommunen (alltså buffertzonen runt reservatet) sköts av Enheten offentlig utemiljö på Natur- och trafiknämndens uppdrag.

Byggnadshöjd i Kummelbergets verksamhetsområde

3 privatpersoner har påpekat att hus uppåt 13m inom industriområdet skulle skämma naturupplevelsen i reservatet.

Enhetens kommentar: Byggnadshöjden inom ett planområde utanför reservatets gränser avgörs i planprocessen, i vilken Natur- och trafiknämnden dock är remissinstans.

Kartor, gränser och fastigheter

Region Stockholm – ”kartan på sida 21 i skötselplanen behöver justeras då markeringen av busshållplatserna är felaktig. Bland annat trafikerar nu buss till Telegrafberget, genom naturreservatet, med stopp i Kummelbergets verksamhetsområde.”

Länsstyrelsen Stockholms län – den av kommunen angivna storleken på reservatet stämmer inte överens med kartmaterialet. Traktnamn saknas (alltså fullständig fastighetsbeteckning) i kartan. Ange gärna att den infällda kartan föreställer reservatets läge i kommunen. Det finns 8 numrerade skötselområden, siffrorna saknas i skötselkartan.

STF - Förslag till beslutskarta måste förbättras. Booledden genom reservatet måste få synas på reservatskartan. Likaså de större stigarna och elljusspåret. Även flera namn önskas tas med i en beslutskarta, bl.a. "Danmarks ängar", "Telegrafberget", "Kummelbergets industriområde" m.fl.

Naturskyddsföreningen och Boo Miljö- och Naturvänner – önskar att skötselplanen innehöll en naturvärdeskarta.

Enheten för fastighetsförvaltning – gränserna för reservatet behöver justeras, kartan är inte helt korrekt.

Enhetens kommentar: Busshållplatser rättas i anläggningskartan.

Gränsen runt reservatet är nogsamt lagd av lantmätare och kommunekolog för att omfatta så mycket värdefull naturmark som möjligt utan att inkräkta på eventuellt osäkra fastighetsgränser runt om reservatet. Många fastigheter omkring är bildade innan 1970-talet och utan förrättning kan man inte säkert veta var gränsen går. Där är buffertzonen följaktligen större än kring nybildade fastigheter. Storleken på reservatet kommer att beräknas på nytt och rättas. Traktnamn införs i ny fastighetskarta.

Beslutskartan innehåller det som fastställs genom reservatsbeslutet, alltså gränser etc. Alla anläggningar (tex Booledden) redovisas på anläggningskartan som är en del av skötselplanen. Detta möjliggör ändrade sträckningar av stigar, nyanläggning av grillplatser och liknande. Namn på platser samt större leder och stigar kommer att redovisas på reservatsskyltar vid de större entréerna och de viktigaste namnen kommer att redovisas på kartorna.

[Skriv här]

Angående naturvärdeskarta; Skogsstyrelsen har inventerat hela området 2016-17 men då främst med avseende på skogliga värden och inte enligt SiS-standard. Enheten bedömer att den gamla naturvärdeskartan var något för grov och översiktlig. Inventeringen har dock i stor utsträckning använts för upprättande av skötselkarta och -plan.

Områdets skötsel samt skötselplan

Naturskyddsföreningen och Boo Miljö- och Naturvänner – Föreningarna har ett flertal synpunkter på skötselplanen. Sammanfattningsvis omfattar synpunkterna önskemål om:

- Mer artinriktade bevarandemål och åtgärder i skötselplanen
- Ordvalet ”anekdotiska” observationer av arter är olyckligt och otydligt
- Önskemål om katning av större barrträd för att gynna vedlevande insekter
- Skötselplan för små lövskogsområden i kartan saknas
- Färg i kartan återfinns inte i legenden (Danmarks ängar)
- Svartputten ska skrivas Svartpotten
- Den naturminnesmärkta granen har fallit
- Vad är skälet till markeringen av östersjötrut och ärtsångare i listan i tabell 1?
- Skrivfel på sid 8 i skötselplanen, meningen om medborgardialogen 2016.

Därutöver önskas revidering av skötselplanen vart 15 år samt en naturvårdsplan för hela kommunen där inventeringar och annan övervakning görs.

Nacka Miljövårdsråd – ”Det är viktigt att Boleden söder om Myrsjön upprustas till en sådan standard att den är framkomlig för gående. Idag är den på vissa platser endast framkomlig för klättrare. Det vore lämpligt att Boleden går utefter Myrsjön på en nyanlagd träbro istället för att som nu gå på Skarpövägens vägbank utanför räcket. En bro över bäcken från Sarvträsk behövs. ../.. I sektionen "Anordningar för friluftsliv" står på ett ställe "Ormingevägen", ska vara "Ormingeringen".”

1 privatperson har synpunkter på att det förekommer mycket död ved både intill och över promenadstigar och att det ger ett tråkigt intryck.

Enbetens kommentar: Skötselåtgärder i de olika områdena kommer där så är lämpligt att väljas så att eventuella skyddsvärda arter i området gynnas. Katning och randbarkning ger liknande effekter och är tillåtet i naturvårdande syfte för förvaltare enligt föreskrifterna. Märkningen av östersjötrut och ärtsångare var ett skrivfel och rättas. Övriga skrivfel rättas. Den naturminnesmärkta granen har tagits bort ur texten. Död ved ska företrädesvis placeras längre in i skogen. Boledens standard och upprustning är för närvarande under utredning.

Kulturhistoria

Kulturnämnden – planerar att ta fram material till skyltar om äldre bebyggelse och anläggningar i reservatet. Nämnden föreslår också att reservatsskyltar förses med QR-kod som kopplar till kommunens hemsida där man hittar mer information om områdets historia och kulturarv.

Boo Hembygdsförening – ”Ett studium av de områden som ingår i reservatet gör gällande att reservatet kommer innehålla områden som ursprungligen avsöndrats från Kummelnäs-Skarpnäs gemensamt, nämligen Alpbaden 11 Hasseludden 11, Kummelberget 11, Korsholmen 11 och Telegrafberget 11, bilaga 1. Områden avsöndrade från Björknäs och Kummelnäs kallade Sundbo,

[Skriv här]

bilaga 2, dessa är samtliga namn som helt uttraderats ur fastighetsregistret, dessa utgör dock ändå i sig en del av historien och borde kunna uppmärksammas inom reservatets ramar. Den kraftigt förenklade beskrivning av området historik på sidan 19 i bilaga 2 i reservatshandlingarna, visar endast på den underordnade plats kulturhistorien ges i utredningsmaterialet för ett reservat som innehåller lika mycket kultur som natur. Boo hembygdsförening hoppas på att kommunen är intresserad av att låta berörda områden inom reservatets gränser förse med lämplig skyltning och information om dess historia.”

Enhetens kommentar: Enheten ser fram emot material för skyltning vid lämpliga platser från både kulturnämnden och Boo Hembygdsförening.

Avloppspumpstation

1 privatperson har synpunkter på en avloppspumpstation på Myrsjövägen, intill reservatet. Den drar in mycket trafik på den lilla grusvägen Myrsjövägen, och ofta tung trafik som stora lastbilar och renhållningsfordon. Eftersom avloppet breddar titt som tätt så hamnar utsläpp direkt i sjön. Pumpstationen borde flyttas till industriområdet så att trafiken går dit istället och så att utsläppen hanteras av verksamheterna själva istället för att gå rakt ned i en badsjö.

Enhetens kommentar: Pumpstationen ligger utanför reservatsgränsen och ägs av NVOA, och miljö- och stadsbyggnadsnämnden är tillsynsmyndighet över deras verksamhet. Sjön har ingen kommunal badplats och badvattenkvaliteten kontrolleras inte av kommunen. Bad sker därmed på egen risk.

Upphävande av strandskydd

Myrsjöns vägklubb, HLS fastighetsägarförening m.fl. – ”Vi motsätter oss och säger nej till att strandskyddet tas bort vid alla våra sjöar. Vittjärn/Trollsjön är en av de vackraste och renaste källsjöarna i Stockholmsområdet och området runt sjön måste bevaras. Och att inte längre värdera området mot sjön som ”Högsta naturvärden” är en stor miss. I och med att Myrsjön blivit så förorenad och belastad med dagvattenutsläpp, och att det står en pumpstation med katastrofutsläpp vid Myrsjöns strandkant så är Trollsjön den enda rena sjö vi har kvar. Ni måste förstå det stora värdet av området ur natursynpunkt och den ovärderliga betydelsen av Trollsjön/Vittjärn för oss som bor här. Gränserna får inte utökas. Strandskyddet måste vara kvar.”

2 privatpersoner invänder mot att man inkräktar på strandskyddat område:

”Kommunen skall inte ytterligare inskränka på strandskyddet för naturreservatets sjöar.”

”Dispens för strandskyddet för Krokträskan, Vittjärn och Myrsjön bör inte medges (se Miljöbalken dispenser 1-4). Mål 5: ”något intresse från allmännyttan för dispens ”förekommer inte”. Tvärtom är de aktuella strandområdena av synnerligen vikt för allmännyttan, dvs för natur- och friluftslivet i området. Vi anser att det är mycket viktigt att området nära Vittjärn (Trollsjön), i remissen om Kummelberget kallat område B, istället ingår i reservatet då det är en nyckelbiotop och förblir strandskyddat. Det strandskyddade området mot Krokträskan är viktigt att bevara, där har nyligen hörts kattuggla och bl.a. stenknäck, mindre och större hackspett samt meståg observerats. Området utnyttjas flitigt av motionärer, hundägare, förskolor och scouter. Skäl för dispens (kommunen åberopar skäl 5,6/6) föreligger inte vilket Länsstyrelsen förhoppningsvis beaktar. Övriga dispens skäl torde i detta fall (naturreservat) vara överordnade.”

[Skriv här]

Enbetens kommentar: Ett upphävande av strandskydd kring insjöar mindre än ett hektar föreslogs av regeringen, men riksdagen röstade mot ändringen den 7 april 2022. En eventuell framtida lagändring har kommunen ingen rådighet över. Däremot återstår att se hur den slutgiltiga planen för Kummelbergets verksamhetsområde kommer att se ut.

Namnet Skarpnäs

STF – ”Vi önskar att reservatets namn kan bli ”**Orminge naturreservat**”. Namnet ”Skarpnäs” har ingen större förankring inom reservatsområdet mer än att namnet är ett traktnamn i Lantmäteriets fastighetsregister. Reservatet ligger på det större Ormingelandet. I begreppet Orminge ingår bl.a. Krokhöjdens villakvarter.”

Nacka miljövårdsråd önskar också att Orminge ska ersätta namnet Skarpnäs eftersom det anger en tydlig lokalisering, och för att det finns en förväxlingsrisk med Skarpnäck.

Enbetens kommentar: Skarpnäs naturreservat är nu ett väl inarbetat förslag och många benämner området Skarpnässkogen. Orminge naturreservat hade absolut angett en tydlig lokalisering, men Skarpnäs anknyter på ett fint sätt till områdets kulturhistoria.

Ändringar efter samråd

Syfte

Stycken som beskriver områdets prioriterade bevarandevärden införs.

Föreskrifterna

A8 Ändras enligt förslag till *'plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer'*. Tas bort från C5

B2, B3 och **B4** slås ihop till en punkt; B2.

B3 Markblottor läggs till bland naturvårdande åtgärder.

B12 Anläggande av dagvattendamm flyttas till tillståndsplikt C11.

C5 tas bort då den står i A8 redan.

C6 Ett förtydligande när man får lov att ha hunden okopplad i hundrastningsområdet har införts. Byter beteckning till C5.

C7 Ändras enligt förslag till: *'cykla annat än på stig eller anlagd väg, om ej annat anges'*. Byter beteckning till C6.

C9 Ändras enligt förslag till *'övernatta två nätter i rad på samma plats i reservatet'*. Byter beteckning till C8.

C10 Utsättande av semipermanenta kontroller för ”Friska Nacka” finns nu upptaget bland undantagen.

D-föreskrifterna – jakt tas bort och erforderliga undantag för anläggning och underhåll etc av ledningar i ledningsrätt, va-ledningar och sjösäkerhetsanordningar samt semipermanenta orienteringskontroller för *Friska Nacka* införs. Åtgärder som kan innebära stor påverkan på naturmiljön (ex mindre byggnader för el etc.) ska utföras i samråd med förvaltaren.

Anordningar

Enheten utreder ytterligare möjligheter att anlägga fler parkeringar och entréskyltar.

Kartor

[Skriv här]

Busshållplatser rättas i anläggningskartan.

Storleken på reservatet kommer att beräknas på nytt och rättas.

Traktnamn införs i ny fastighetskarta.

De viktigaste platsnamnen införs på karta.

Skötselplanekartan rättas med avseende på legend.

Skötselplan

Skrivfel rättas.

Den naturminnesmärkta granen tas bort ur texten.

Kristina Petterqvist

Enhetschef

Enheten offentlig utemiljö

Anna Engström

Kommunekolog

Enheten offentlig utemiljö

SKÖTSELPLAN

Innehåll

A. ALLMÄN BESKRIVNING.....	2
Beskrivning av reservatet.....	2
Översiktlig beskrivning, läge och avgränsning	2
Landskapets förutsättningar	3
Biologiska bevarandevärden	3
Pågående markanvändning	6
Historisk markanvändning	6
Byggnader och anläggningar.....	7
Värden för friluftslivet.....	8
B. PLANDEL	9
Syfte	9
Generella riktlinjer	9
Skötselområden	10
1. Tallskog (cirka 145 hektar)	10
2. Blandskog (cirka 56 hektar).....	11
3. Före detta kraftledningsgata (cirka 7,4 hektar	12
4. Våtmark (cirka 1,9 hektar).....	12
5. Sumpskog (cirka 8,9 hektar).....	13
6. Halvöppen mark (cirka 2,1 hektar).....	13
7. Ängsmark (cirka 5,2 hektar).....	14
8. Sjöar (cirka 17,8 hektar).....	14
Fornlämningar/Kulturhistoriska lämningar.....	15
Anordningar för friluftsliv	15
Jakt	18
Utmärkning av reservatets gräns	18
Dokumentation och uppföljning.....	18
Revidering.....	18
Källförteckning	19
Kartor	
Skötselområden	20
Anordningar för friluftslivet.....	21
Fastighetskarta.....	22

A. ALLMÄN BESKRIVNING

Beskrivning av reservatet

Biotoper	Tallskog	135,8 hektar
	Blandskog	52,5 hektar
	Före detta kraftledningsgata	7,4 hektar
	Våtmark	1,9 hektar
	Sumpskog	8,9 hektar
	Halvöppen mark	2,1 hektar
	Ängsmark	5,2 hektar
	Sjöar	17,8 hektar

Bevarandevärden

Biotoper	Äldre barr- och hållmarkstallskog och blandskogsmiljöer med ädellöv, sjöar, våtmarker och hävdade marker.
Arter/grupper	Arter knutna till gammal tallskog, ädellöv, brandfält, slåtter och död ved.
Strukturer/funktioner	Gamla grova träd, död ved i olika nedbrytningsstadier, bränd ved, träd med brandljud.
Kulturhistoria	Kulturhistoriska lämningar
Friluftsliv	Tätortsnära naturområde för friluftslivet.

Översiktlig beskrivning, läge och avgränsning

Skarpnäs naturreservat ligger utmed Nackas norra kust mot Saltsjön och inloppet till Stockholm. Saltsjön avgränsar naturreservatet mot väster och nordväst. Övrigt gränsar reservatet mot bebyggelseområden. Kummelbergets verksamhetsområde ligger i reservatets östra halva och bostadsområdet Telegrafberget som för närvarande är under utbyggnad gränsar mot reservatet i nordväst. Naturområdet är av regional betydelse, då det är en del av den gröna kilen från Värmdölandet in mot centrala Stockholm. Området är även en del av spridningssambandet för barrskogslevande arter i nord-sydlig riktning. I söder är området också ett viktigt spridningssamband för arter knutna till ädellövskog.

Tillsammans med omgivande natur är reservatet en värdekärna för biologisk mångfald, tack vare höga naturvärden och lång skoglig kontinuitet. De biologiska värdena är framför allt knutna till hållmarkstallskogar, brandpåverkad skog, gamla barrdominerade skogar med mycket gamla tallar, öppna marker med ädellövträd samt sjöar och våtmarker. De prioriterade

bevarandevärdena i området är den stora sammanhängande ytan av skogsmark med lång kontinuitet samt skogens stora värde för friluftslivet.

Landskapets förutsättningar

Reservatet är ett starkt kuperat och bergigt skogslandskap med markerade dalstråk. Lokalt finns rester av gammal jordbruksmark. Någon omfattande bebyggelse finns inte och har inte heller funnits inom området. Naturgeografiskt gränsar det till Östersjökustens skärgård, och norra delen, som vetter mot farleden in mot Stockholm, är av skärgårdskaraktär. Förkastningsbranterna stupar här brant och perspektiven är hisnande. Fallhöjden från Kummelbergets högsta punkt till vattnet är 70 meter.

Berggrunden domineras av gnejsgraniter (urgraniter) och av olika gnejser. Jordarterna fördelar sig snarlikt inom hela området. Höjdpartiernas övre delar utgörs av hållmarker, där jordtäckte endast finns i sprickor och sänkor i berggrunden. Sluttningarna på sprickdalarnas sidor täcks av morän som i de lägre partierna stråkvis överlagras av lera, t ex vid Danmarks ängar och i dalgången mellan Sjöänghöjden och Björknäsplatån. I flera sprickdalbottnar finns organiska jordlagerföljder med olika typer av torv och gyttja. I nordöst mellan Hasseludden och Kummelbergets verksamhetsområde finns partier med svallgrus.

Ytvattnets fördelning inom området präglas av sprickdalstopografin. Nederbörden rinner snabbt av från höjdryggarna och samlas upp som sjöar eller mindre vattendrag/diken i dalbottnarna. Grovt kan sägas att områdets västra delar, Svartpotten och Glasbrukssjöarna avvattnas mot Skurusundet, Ängsviken och Halvkakssundet. De centrala och östra delarna – Krokträskan, Myrsjön och Vittjärn – avvattnas mot Kvarnsjön som ligger utanför området och vidare till Lövbergaviken och Höggarnsfjärden.

Vegetationen speglar berggrunden, jordarterna och vattentillgången. På hållmarkerna dominerar tallskogen och på sluttningarnas moräner konkurrerar den mer närings- och fuktkrävande granen. På finsedimenten i dalstråken är lövträdsinblandningen stor. Det bergiga skogslandskapets underlag, som i huvudsak utgörs av sura bergarter, ger att vegetationen mestadels är relativt artfattig.

Biologiska bevarandevärden

Skogen präglats av att den i stora delar varit undantagen från rationellt skogsbruk. Inga större skogliga åtgärder har utförts i reservatet sedan början av 1980-talet. Den stora ytan av sammanhängande skog med lång kontinuitet är ett prioriterat bevarandevärde. Områdets varierade terräng och natur ger mycket omväxlande och skilda naturvärden inom ett relativt litet område. Skarpnäs utgör ett av Nackas 20 identifierade ekologiska kärnområden, vilket innebär att det har stor betydelse för kommunens och regionens gröna infrastruktur.

Skogsmark

Det finns ett antal nyckelbiotoper (mest barrnatturskog) som identifierats av Skogsstyrelsen. På höjderna står hållmarkstallskog med stort inslag av gamla tallar, många är 200–300 år gamla. Här förekommer de rödlistade svamparna talticka och motaggsvamp. Värmegynnade insektsarter som praktbagge och reliktblöck kan hittas vid de solexponerade tallarna. I branterna finns

blandskogar av hög ålder där tallen successivt ersätts av gran, björk, asp och ek längre ner i slutningarna.

Mot Danmarks ängar och mitt emot Danmarks holme förekommer skogslind och hassel. I sprickdalarna finner man blandskog och vid de många sjöarnas utlopp finns inslag av sumpskogar med al på socklar. Den höga fuktigheten och den goda tillgången på död ved, ofta i form av murkna granlågor, ger mycket höga naturvärden med bland annat rika förekomster av mossor och vedsvampar.

Öppna och halvöppna marker

Mellan Krokträskan och Danmarks ängar finns ett cirka 2 hektar stort brandfält som brann sommaren 2008. Brandfältet erbjuder värdefull miljö för snabbspridda eller länge vilande brandberoende arter knutna till bränd död ved och blottad mineraljord. Danmarks ängar är tillsammans med nuvarande och före detta kraftledningsgator de enda öppna markerna i reservatet. I området kring ängarna är variationen stor. Här finns en mosaik av olika lövskogstyper, blandskog och våtmarker som ett resultat av tidigare jordbrukshävd. Vid Danmarks ängar har flera rödlistade skalbaggsarter observerats; såsom smalvingad blombock som är beroende av fuktig ängsmark, samt ädelguldbagge vars larver lever i mulmen i de gamla ekarna och lindarna kring ängen. Även hasselsnok – som trivs på hållmarker och vid soliga bryn – finns rapporterad från området.

Sjöar och våtmarker

Vittjärn (eller Trollsjön, som den också kallas) är en högt belägen, näringsfattig och klar sjö som aldrig utsatts för föroreningar. Den har dock kalkats ett par gånger. Sjön har en sparsam vegetation och är en populär badsjö. Krokträskan ligger också högt men har en krans av myrvegetation med bland annat skvattram, liksom Svartpotten. Här finns ett rikt insekts- och fågelliv. Glasbrukssjön är också populär som badsjö. Den är djup och har måttlig vegetation och gott om fisk såsom gädda, abborre, mört, benlöja, gers och kräftor. I området finns ett flertal våtmarker, både barr-, löv- och blandsumpskogar som tillsammans skapar en sumpskogsmosaik.

Rödlistade arter, signalarter och andra naturvårdsarter

I tabell 1 nedan anges signalarter och rödlistade arter som observerats i reservatet. Tabellen bygger på utdrag från Artportalen december 2021. Avsaknad av registrerade fynd betyder inte att en art inte finns i reservatet; exempelvis är det sannolikt att ett flertal fladdermusarter lever här.

Tabell 1. Rödlistade arter (2020 års rödlista) och signalarter som registrerats i Artportalen mellan åren 1990 och 2021. Fynden kommer från Artportalen 2021-12-15, efter artnamnet har senaste fyndår angetts inom parentes. Rödlistekategorier: NT = nära hotad, VU = sårbar, EN = starkt hotad, CR = akut hotad. S = signalart enligt Skogsstyrelsens bok *Skyddsvärd skog* från 2019.

* = arter som har hittats inom detaljplaneområdena söder om reservatet men inte påträffats i reservatet.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rödlistad/signalart/Övrigt
FLADDERMÖSS	Inga fynd i artportalen	
FÅGLAR	Grönfink (2021)	EN
	Tornseglare (2020)	EN
	Kricka (2021)	VU
	Stare (2020)	VU
	Gråtrut (2019)	VU
	Tallbit (2019)	VU
	Östersjötrut (2017)	VU

	Hussvala (2012)	VU
	Bläsand (2009)	VU
	Stjärtand (2006)	VU
	Fiskmåsa (2021)	NT
	Gråkråka (2021)	NT
	Kråka (2020)	NT
	Rödvingetrast (2020)	NT
	Entita (2020)	NT
	Duvhök (2020)	NT
	Mindre hackspett (2020)	NT
	Grönsångare (2020)	NT
	Sävspurv (2020)	NT
	Björktrast (2020)	NT
	Svartvit flugsnappare (2020)	NT
	Duvhök (2020)	NT
	Årtsångare (2019)	NT
	Rörsångare (2012)	NT
	Spillkråka (2017)	NT
	Tallita (2009)	NT
	Smådopping (2009)	NT
	Gulspurv (2007)	NT
KRÄLDJUR	Hasselsnok (2017)	VU
INSEKTER		
Skalbaggar	Myckböck (2018)	Signalart
	Björksplintborre (2017)	Signalart
Steklar	Svartpälsbi (2020)	NT
KÄRLVÄXTER	Storfryle (2020)	VU
	Vippärt (2006)	NT
	Klofibbla (1999)	NT
	Vätterros (2020)	Signalart
	Grönpyrola (2019)	Signalart
	Myckmadra (2004)	Signalart
	Svart trolldruva (2001)	Signalart
	Strutbräken (2001)	Signalart
	Vårärt (1999)	Signalart
LAVAR	Vedskivlav (2019)	NT
	Gullpudrad spiklav (2001)	Signalart
MOSSOR	Vedtrappmossa (2008)	NT
	Skogstrappmossa (1997)	NT
	Blåmossa (2020)	Signalart
	Flagellkvastmossa (2019)	Signalart
	Grön sköldmossa (2008)	Signalart
	Guldlockmossa (2001)	Signalart
	Mörk husmossa (2001)	Signalart
	Stubbspretmossa (2001)	Signalart
SVAMPAR	Gropticka (2021)	NT
	Tallticka (2020)	NT
	Ekticka (2013)	NT
	Oxtungesvamp (2008)	NT
	Ullticka (2008)	NT
	Granticka (2008)	NT
	<i>Hapalopilus aurantiacus</i> (2008)	NT
	Grovticka (2008)	Signalart
	Rostfläck (2008)	Signalart
	Blomkålssvamp (2008)	Signalart

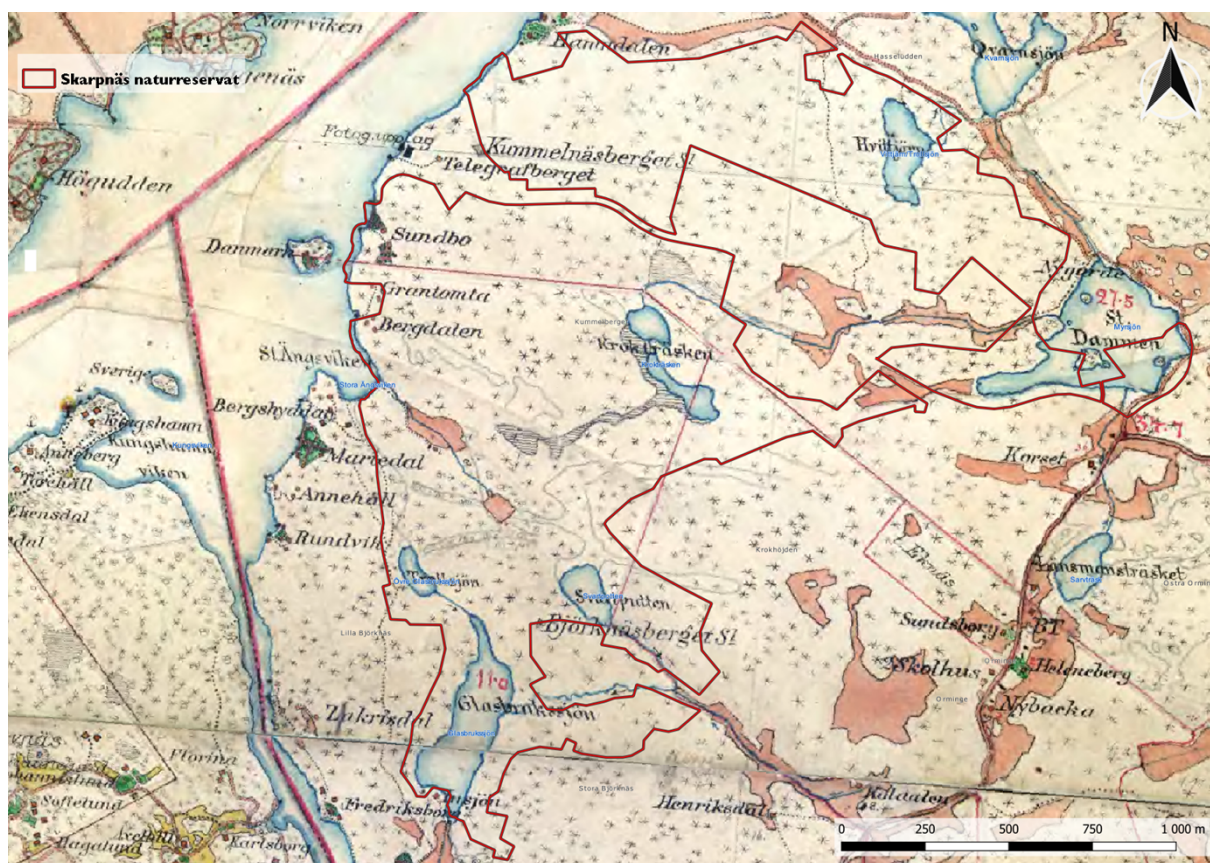
Pågående markanvändning

Området används till största delen som friluftsområde; med ett rikt förgrenat stigsystem, badsjöar och en fantastisk utsikt över Stockholms inlopp lockar Skarpnäs mängder av besökare året runt. Ett fåtal arrenden och andra avtal berör området:

- Lilla Björknäs Villaägareförening har för närvarande avtal med kommunen gällande pumpanläggning för sommarvatten vid Glasbrukssjön.
- Söder om Stenhuggarvägen, väster om Möjavägen samt väster om Sjöängsvägens vändplan finns arrenden för mobilmaster och teknikbodas.
- Vattenfall AB, Boo Energi samt Stokab AB innehar rättigheter för kraftledningar inom naturreservatet.
- Dagvattenreningsdammar har anlagts mellan Kummelbergets verksamhetsområde och Myrsjön, söder om Myrsjövägen.

Historisk markanvändning

Naturreservatet bestod förr av ett större skogsområde än idag. På häradsekonomiska kartan från 1901–1906 (se bild 1 nedan) kan man se att Skarpnäs mestadels bestod av barrskog med inslag av lövskog, sjöar och några blöta partier. Området är kuperat och skogsbruket har varit begränsat med undantag av mindre ytor norr om Telegrafvägen.

Bild 1. Utsnitt ur häradsekonomiska kartan (1901–1906). Området kring Skarpnäs bestod mestadels av barrskog med inslag av blöta partier (streckade) och öppna områden (orangea). Källa: Lantmäteriets öppna geodata, licens Creative Commons, CCO.

På 1920-talet bedrevs fortfarande jordbruk vid gårdarna Stora och Lilla Björknäs. Korna betade i skogen vid Talludden, och Danmarks ängar (som tillhörde gården) användes för slåtter. Höet togs hem över sjöarna om vintern när isen bar. Vid Danmarks ängar finns även rester av torpgrund. 1926 hade båda jordbruken upphört och marken styckades i vissa delar upp för sommarstugetomter. Danmarks ängar har dock fortsatt betats eller slagits.

Vid Glasbrukssjöns utlopp finns fragment av gammal industribebyggelse. Nedströms låg Björknäs glasbruk, som grundades 1763. Mellan Svartpotten och Glasbrukssjön finns idag rester av ett vattensystem som användes av glasbruket.

Telegrafberget

Vid Saltsjön ligger Telegrafberget, områdets högsta punkt. Där finns ännu spår av Kummelnässtationen; en optisk telegraf som var i drift 1795–1809 och 1836–1866. Stationen var en länk på telegraflinjen från Mosebacke i Stockholm till Fredriksborgs fästning på Värmdö och vidare mot norra skärgården och Gävle. En optisk telegraf signalerar med hjälp av ett system av ställbara luckor monterade på en mast som lätt kan ses med kikare från nästa station. Luckorna kan kombineras på otaliga sätt, och det var ett hårt arbete att ständigt bevaka masten och tolka signalerna. Ett meddelande från Stockholm till Gävle nådde fram på 45 minuter, till skillnad från en ordonnans som tog 2 dagar. Än idag finns tydliga spår av den stensatta stig som går upp mot toppen av berget.

Alpbaden mm

Bostadsområdet Lilla Björknäs sydväst om Skarpnäs bebyggdes med sommarhus vid förra sekelskiftet. Norr om Lilla Björknäs, vid gamla Sundbo, fanns i början av 1900-talet stora planer på att anlägga ett nytt Saltsjöbaden här. Alpbadet skulle det heta, och det skulle nås med både ångbåt och järnväg, eftersom man ville bygga ut järnvägen till Värmdö och göra ett stickspår till Alpbadet. Dessutom skulle man bygga ett till bostadsområde – Skarpnäs villastad – mellan Alpbadet och Kummelnäs. Planerna grusades av lågkonjunkturen 1907 och första världskriget, i likhet med marinens planer för en kanal mellan Kilsviken och Sågsjön, och den planerade Rörstrandsfabriken i Lilla Björknäs. Det enda som finns kvar av projekten idag är husgrunder och stenterrasser vid Alpbadet, och Skarpnäsområdet hade sannolikt sett väldigt annorlunda ut om denna utveckling skett som det var tänkt.

För den som vill läsa mer om områdets historia rekommenderas ett besök på Lilla Björknäs Villaägareförenings hemsida.

Byggnader och anläggningar

Vid Glasbrukssjöns sydspets finns en parkeringsplats anlagd och längre upp, på östra stranden, en badplats. I sjön finns idag en pumpanläggning för bevattning mm för kringliggande bebyggelse. I anslutning till bebyggelsen i Orminge finns upplysta motionsspår anlagda. Här startar också Boo-leden, en vandringsled som anlades redan på 1940-talet. Parkeringsplats för ett 20-tal bilar har anlagts vid Sjöängsvägen.

Skarpövägen som centralt korsar området går via Kummelbergets industriområde ner till bostadsområdet Telegrafberget vid Saltsjön, tidigare en oljehamnsanläggning, som dock inte ingår

i reservatet. Utmed Skarpövägen, vid entrén till Kummelbergets industriområde, ligger ett mindre telestationshus. En avloppspumpstation finns på stranden vid Myrsjövägens västra del.

Området genomkorsas av flera kraftledningar med varierande styrka. De största har grävts ner och ytterligare sträckningar mark- eller sjöförläggs inom de närmsta åren.

Värden för friluftslivet

Områdets naturliga förutsättningar med ett variationsrikt landskap, närheten till flera bostadsområden och allmänna kommunikationer gör att naturreservatet är ett populärt friluftsområde och nyttjas för olika aktiviteter. Flera mindre stigar löper genom skogsområdena. Välbesökta platser är elljusspåret, markerade leder inklusive Boo-leden som startar i Skarpnäs. I synnerhet sommartid är sjöarna välbesökta.

Vid medborgardialog som genomfördes 2016 framkom att besökare främst besöker området för att promenera och vandra och för att uppleva naturen, växterna och djuren. Även bad och umgänge med vänner angavs som vanliga anledningar till vistelse i Skarpnäs.

Fiske

Sjöarna Krokträskan, Myrsjön, Vittjärn, Svartpotten, Glasbrukssjön och Övre Glasbrukssjön ingår i fiskevårdsområde. Fiskerätten innehas av Boo fiskevårdsområdesförening. I samtliga sjöar är det fritt fiske med handredskap. Rätten att fiska gäller inte kräftor. För Saltsjön gäller fritt handredskapsfiske.

B. PLANDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv samt bevara dess gamla skogar, hållmarker, sjöar, våtmarker, brandfält och hävdade marker, samt dess artrika växt- och djurliv. Reservatets karaktär med grova, gamla och döda träd, inslag av ädellövträd samt kulturmiljöer ska särskilt vårdas och gynnas. Inom området ska det finnas möjlighet till olika friluftaktiviteter, naturupplevelser och vardagsrekreation. Naturvärdena är en förutsättning för att bibehålla de rekreativa värdena och friluftslivet ska utvecklas i samspel med bevarande av biologisk mångfald.

Syftet ska tillgodoses genom information, skötsel och anläggning av mindre friluftsanordningar samt vid behov utmärkning av stigar och leder och värdefulla platser ur natur- och kultursynpunkt. Vidare ska syftet uppnås genom att skogen i huvudsak lämnas för fri utveckling. På vissa platser genomförs naturvårdande åtgärder som frihuggning av gamla träd och utglesning av täta trädbestånd för att eftersträva en olikåldrig skog med en kontinuitet av äldre träd och död ved. Öppna marker ska hävdas. Våtmarker ska restaureras vid behov. Området hålls tillgängligt så att besökare kan bedriva olika typer av friluftaktiviteter och ta del av de värden som naturen har i reservatet. Enklare anläggningar för friluftslivet ska finnas för besökare med olika behov av tillgänglighet, samtidigt som anläggningarna ska ha en kanaliseringseffekt så att både den biologiska mångfalden och området värden för friluftslivet bevaras och gynnas.

Målet med skötselåtgärderna är att uppfylla syftet. I dagsläget finns det ett stort behov av inventeringar då området endast inventerats fläckvis och kunskap om många artgrupper saknas.

Generella riktlinjer

Reservatet har höga naturvärden och skogen ska till största delen utvecklas fritt genom naturlig dynamik och naturliga processer. Till stor del ska skötseln vara punktinsatser på specifika områden, i regel utan användning av större maskiner.

Inom varje skötselområde specificeras hur reservatet ska skötas. Nedan listas några generella åtgärder och anvisningar som gäller i hela reservatet och som gynnar både natur- och rekreationsvärden.

- Grova och gamla ädellövträd och ekar samt presumtiva solitärer av dessa träslag kan med fördel friställas.
- Död ved ska lämnas och kan även tillskapas där det är lämpligt, både stående och liggande.
- Sälg, rönn och bärande buskar ska gynnas.
- Bryn med blommande och bärande träd och buskar ska sparas.
- Skador på stigar, spår och leder i området som nyttjas frekvent ska undvikas.

- Skötselinsatser som kräver maskiner ska genomföras så att marktrycket blir så litet som möjligt och utföras när det är tjäle i marken eller under torra perioder för att minimera risken för markskador.
- Skötselinsatserna ska genomföras på ett sådant sätt att störning av djurlivet minimeras.
- Arter som är eller riskerar bli invasiva, exempelvis jätteloka, ska bekämpas på adekvat sätt.

Skötselområden

Naturreservatet är indelat i olika skötselområden utifrån naturtyp och skötselbehov.

Kulturlämningar och friluftsanordningar har egna skötselbeskrivningar. Skötselområden och friluftsanordningar redovisas på kartorna på sidan 24 och 25. En sammanfattning och prioritering av skötselåtgärderna redovisas i tabell 2 på sidan 21.

I. Tallskog (cirka 135,8 hektar)

Beskrivning

Skogen utgörs till största delen av tallskog, med inslag av gran och lövträd i de mer låglänta områdena. Stora delar av området har en varierande åldersstruktur där det växer enstaka riktigt gamla tallar, ett stort antal medelålders träd och grupper med unga tallar och granar. Det finns också ett litet inslag av ek, björk och gran. Övervägande delen av barrskogen växer på hållmarker. Fuktiga partier och små kärr ger området variation. Bitvis branta och blockrika partier med mycket branta partier mot Saltsjön och Glasbrukssjön finns. Jämnårig tät tallskog växer i svackor mellan bergen. Björk dominerar bland lövträden. Välanvänd stig går genom området.

I vissa områden, exempelvis i de mer låglänta områdena norr om Telegrafvägen, har skogliga åtgärder utförts i produktionssyfte vilket har resulterat i en likåldrig och ung skog. Mängden död ved är i de flesta områden liten med undantag av höjden norr om Danmarks ängar som brann 2008. På brandfältet finns rikligt av döda träd i form av torra träd och lågor samt ett rikligt lövuppslag av björk och enstaka tall. I naturreservatets barrskog finns en tall vid Myrsjöns östra strand som är skyddad som naturminne.

Bevarandemål

Skogen ska ha en naturskogskaraktär med en varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd, döda träd samt döda träd i olika nedbrytningsstadier. Tallskogen ska domineras av äldre träd med visst inslag av löv och gran där det bedöms lämpligt. Omvälvande störningar i form av t.ex. insektsangrepp eller brand, kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Typiska arter av mossor och insekter förekommer.

Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder:

- Glesa ut i täta yngre bestånd
- Skapa död ved
- Frihuggning av grova, gamla träd
- Gran kan behöva avverkas eller ringbarkas för att bevara och öka den biologiska mångfalden

Löpande åtgärder:

- På sikt kan äldre, enskilda träd behöva frihuggas och stamtäta grupper med yngre tall och löv glesas ut.
- Unga granar som växer upp under äldre tallar tas bort.
- Där det är lämpligt lämnas död, gärna solbelyst ved från naturvårdsåtgärder.

2. Blandskog (cirka 52,5 hektar)

Beskrivning

Blandskog finns på flera områden i reservatet, främst på bördiga områden i sluttningar, raviner och svackor. I dessa områden ingår också mindre hållmarks avsnitt, raviner, fuktstråk och strandskogspartier. Blandskogen har höga upplevelsevärden med småvatten, bäckar, kärr och branta stup. Skogen är varierad och i huvudsak flerskiktad. Den består av tall, gran, ek, lind, asp, björk och sälg i varierande proportioner. I området kring Danmarksängarna är inslaget av ek tydligt. Även blandskogen längs den stenlagda vägen till gamla militära anläggningen i västra delen mot Saltsjön domineras av ek, vilka nu är inväxta med gran och andra lövträd. Flera av dessa ekar har dött och bildat högstubbar. I nordöstra delen av reservatet växer granar med inslag av björk på dikad näringsrik mark, granarna växer bitvis mycket tätt. Söder om detta område, runt Myrsjön är skogen mer varierad med inslag av björk, sälg, ek och asp och hållmarkstallskog på höjderna. Här finns inslag av gamla lövträd och tallar. Söder om Kummelbergets industriområde finns en tidigare stenkrossanläggning bestående av jord och stenmassor, här består skogen till största delen av lövträd.

Bevarandemål

Blandskogen är olikåldrig och skiktad med ett rikligt inslag av gamla träd och död ved. I blandskogen finns rikligt av lövträd såsom ek, asp, rönn, sälg och björk. Gamla värdefulla lövträd hotas inte av inväxande träd. I bryn mot öppna marker och vatten är lövinslaget kraftigt. Typiska arter av mossor och lavar förekommer i området.

Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder:

- Frihuggning gamla värdefulla lövträd och tallar.
- Hassel och blommande och bärande buskar gynnas genom röjning
- Veteranisering av träd kan utföras för att gynna arter som är beroende av strukturer som normalt bildas på äldre och större träd
- Minska andelen gran exempelvis genom ringbarkning för att gynna uppväxande träd, öka andelen löv och skapa död ved
- Glesa ut i yngre och täta bestånd, framförallt med hjälp av ringbarkning
- Öka andelen död ved i området
- Utred möjligheten att lägga igen diken för att återskapa en naturlig vattenståndsamplitud

Löpande åtgärder:

- Vissa områden lämnas för fri utveckling och i andra områden röjs löv- och granuppslag runt äldre och större träd.
- Efterträdare till de gamla träden, företrädesvis av ek och lind, väljs ut och gynnas.

- Död ved från naturvårdsåtgärder lämnas kvar där det är lämpligt. Ytterligare död ved kan tillföras som faunadepåer, mulmholkar och sittplatser.

3. Före detta kraftledningsgata (cirka 7,4 hektar)

Beskrivning

Före detta kraftledningsgata med enstaka träd i kanterna.

Bevarandemål

Öppet område med enstaka träd och buskar. Flerskiktad och artrik brynmiljö mot skog med blommande träd och buskar. Rikligt med solbelyst död ved och enstaka äldre träd.

Skötselåtgärder

Istandsättningsåtgärder:

- Vid behov skapa markblottor
- Utred förutsättningarna för naturvårdsbränning
- Tillförsel av död ved exempelvis i form av faunadepåer

Löpande åtgärder:

- Håll efter uppväxande träd
- Slyröjning för att gynna blommande örter i kraftledningsgatan
- Tillförsel av död ved

4. Våtmark (cirka 1,9 hektar)

Beskrivning

Det finns en våtmark söder om Kummelbergets industriområde. Det är ett lövkärr med klibbal, glasbjörk, sälg, viden och enstaka tallar omgivet av små branter. Mellan Kummelbergets verksamhetsområde och Myrsjön finns en anlagd dagvattenanläggning för att rena tillrinnande vatten. Dammarna tillses varje månad under sommaren och cirka en gång på våren och två gånger på hösten. Dammarna, brunnar och in- och utlopp rensas och felaktiga flöden åtgärdas. Tillsyns- och skötselplan kan komma att göras om för att anpassa dagvattenanläggningens funktion.

Bevarandemål

Våtmarken söder om Kummelbergets industriområde är ett lövkärr med lövträd och en varierande hydrologi. Den anlagda våtmarken renar tillrinnande vatten.

Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder: Inga aktuella.

Löpande åtgärder:

- Vid behov håll efter lövsly och annan oönskad växtlighet
- Dagvattenanläggningen ska skötas enligt Nacka Vatten och Avfalls tillsyns- och skötselplan
- Gräsmarken runt dagvattenanläggningen slås årligen

5. Sumpskog (cirka 8,9 hektar)

Beskrivning

Väster om Krokhöjden finns flera små sumpskogar med träd som växer på socklar. Dessa sumpskogar har kontakt med varandra genom diken vilka idag avvattnar dem. Mängden död ved varierar. Björk och klibbal dominerar trädslagsblandningen. Runt Kroksjön finns en sumpskog med tall, gran, björk och klibbal.

Bevarandemål

Sumpskogarna väster om Krokhöjden har grova träd på socklar. Skogarna har en naturlig och varierande hydrologi.

Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder:

- Öka andelen död ved
- Återställ en naturlig vattenståndsamplitud

6. Halvöppen mark (cirka 2,1 hektar)

Beskrivning

Området söder om Telegrafberget är en fortfarande relativt öppen yta mellan bergbranter med en lövdominerad trädslagsfördelning. Grova ekar växer nära stranden och i branterna växer skogslind och gamla tallar. Flera gamla stenlagda trappor, terrasser och husgrunder finns, samtliga- i dåligt skick. Längs strandkanten går en stig som också är terrasserad. Längre upp längs den gamla inägan har gran, asp och tall växt in. Runt Danmarks ängar växer glesa gamla och grova ekar och skogslindar med inslag av hassel växer i sluttningarna mot den öppna marken. Tall, asp och björk är vanliga i skogen runt den öppna marken. Gran konkurrerar med lövträden. I området lever hasselnok. Där bäckfåran är som brantast finns en samling stenar som kan utgöra rester av ett fundament för en kvarnanläggning. Rester av en torpgrund finns inom området.

Bevarandemål

Före detta inäga med gamla och grova lövträd med inslag av hassel, tall och björk. Området runt Danmarks ängar har rikligt med grova friställda träd och uppväxande ersättningsträd. Goda förutsättningar för hasselnok.

Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder:

- Friställ gamla och grova träd
- Avverkning eller ringbarkning av gran nära ek, skogslind och större aspar samt för att skapa gynnsam biotop för hasselnok
- Gallra bland aspar för att ge utrymme åt vissa av asparna att utvecklas
- Öka andelen död och döende ved i olika successionsstadier

Löpande åtgärder:

- Røj bort uppväxande gran och vid behov triviallövv
- Gynna uppväxande ersättningsträd, framför allt ek och lind

7. Ängsmark (cirka 5,2 hektar)

Beskrivning

Danmarksängarna är den enda öppna marken i området. Marken har brukats som åker för länge sedan och därefter omväxlande varit slätter och betesmark fram till 1950-talet. Sedan dess har diken delvis vuxit igen och marken successivt blivit blötare vilket gynnat bland annat asp och sälg.

Bevarandemål

Slätteräng med en artrik hävdgynnad flora.

Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder:

- Ringbarkning och/eller avverkning av samtliga träd och buskar.

Löpande åtgärder:

- Området hålls fritt från uppväxande träd och buskar
- Slätter, växtdelar tas bort från området.

8. Sjöar (cirka 17,8 hektar)

Beskrivning

I reservatet finns sex sjöar Glasbrukssjön, Myrsjön, Vittjärn, Krokträskan, Svartpotten och Övre Glasbrukssjön. Glasbrukssjön är en näringsfattig och relativt klar sjö som avvattnar mot Skurusundet. Myrsjön är en grund sjö som bildats genom uppdämning som avvattnar mot Kvarnsjön. Myrsjön är mycket näringsrik och vegetationen är riklig. Vittjärn kallas av många Trollsjön eller "Trollan". Den är en näringsfattig och klar sjö med hög vattenkvalitet och högt naturvärde. Sjön är opåverkad då ingen bebyggelse ligger inom dess tillrinningsområde. Vittjärn, Krokträskan och Svartpotten är näringsfattiga och humusrika sjöar. Krokträskan avvattnar mot Myrsjön, Svartpotten mot Glasbrukssjön och Övre Glasbrukssjön mot Stora Ängsviken. Glasbrukssjön, Myrsjön och Vittjärn är populära badsjöar och används också för fiske.

Bevarandemål

God vattenkvalitet och goda förutsättningar för sjöns växt- och djurliv som ger goda förutsättningar för friluftsliv.

Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder:

- Utred behov av att minska näringshalten i Myrsjön och vidta relevanta åtgärder,
- Utredda behov av att anlägga anordning för att rena och fördröja dagvatten från Västra Orminge,
- Vid försämrade vattenkvalité ska orsakerna utredas och nödvändiga åtgärder ska vidtas

Löpande åtgärder:

- Vattenprover tas kontinuerligt i Glasbrukssjön, Myrsjön och Vittjärn.
- Utloppsdikey ska rensas vid behov

Fornlämningar/Kulturhistoriska lämningar

Beskrivning

Det finns inga fornlämningar registrerade i Riksantikvarieämbetets databas Fornsök. Däremot finns ett flertal lämningar av äldre bebyggelse och anläggningar i reservatet. Vid Danmarks ängar, där bäckfåran är som brantast, finns en samling stenar som skulle kunna vara rester från fundament från en kvarnanläggning. Vid Danmarks ängar finns även rester av torpgrund. Telegrafberget som ligger vid Saltsjön är områdets högsta punkt. Platsen har fått sitt namn efter den optiska telegraf som varit placerad där. Den var en del i kommunikationsnätet längs ostkusten på 1700- och 1800-talet. Än idag finns tydliga spår av den stensatta stig som går upp mot toppen av berget. Söder om telegrafbergets finns ett område kallat Alpbaden. Alpbaden var i början av 1900-talet tänkt att bli ett nytt Saltsjöbaden. Projektet lades ner men det finns tydliga spår av gammal bebyggelse kvar i form av stengrunder och stenterasser. Glasbrukssjön har fått sitt namn på grund av att det på 1700-talet låg ett glasbruk vid sjön. Mellan Svartpotten och Glasbrukssjön finns idag rester av ett vattensystem som användes av glasbruket.

Bevarandemål

De kulturhistoriska lämningarna ska bevaras och skyddas. Information om lämningarnas kulturhistoria ska finnas.

Skötselåtgärder

Iståndsättningsåtgärder:

- Skyltar tas fram för kulturlämningarna vid Alpbaden och andra kulturhistoriskt intressanta platser.

Löpande åtgärder:

- Röjning av sly som riskerar att skada eller täcka lämningarna.

Anordningar för friluftsliv

Beskrivning

Närheten till stora bostadsområden och kollektivtrafik gör naturreservatet till ett viktigt friluftsområde. Många stigar löper genom naturreservatet, däribland Boo-leden som har sin startpunkt här. Skarpnäs varierade topografi erbjuder ett varierat område med tysta platser och stark skogskänsla. Branterna vid Saltsjön ger en vacker utsikt över havet. Även Drottningberget vid Glasbrukssjöns sydspets erbjuder en vacker utsikt. Det finns trappor dit från Bäcktorpsvägen och en bänk vid utsiktspunkten att vila sig på. Idag nås området via entréer i väster från Talludden och Björknäs, i söder från Krokhöjden och Orminge samt i öster från Rensättra och Hasseludden. Upplysta gångvägar ansluter från Krokhöjden och Orminge. Elbelyst motionsspår finns i anslutning till Krokhöjden. Parkeringsplatser finns i söder vid Glasbruksvägen och Sjöängsvägen (Boo-leden). I öster vid Ormingevägen (lastbilsparkering) samt centralt i området i Kummelbergets industriområde (angöring Vittjärn från söder).

Tack vare sitt läge nära bebyggelse och vatten av god kvalitet är Glasbrukssjön en attraktiv badsjö. På sjöns östra sida finns en anlagd badplats med brygga och sandstrand. Där finns bord,

bänkar, sopstall och sommartid även toaletter. Man badar också direkt från klipporna på motsatta stranden. Här finns en enkel badtrappa. En stig går också från Glasbruksvägen i södra ändan. Vittjärn är också en omtyckt badsjö och får varje sommarsäsong ta emot ett stort antal badgäster. Vattnet är klart och rent och av hög kvalitet. Friluftsbad förekommer på lämpliga ställen längs hela stranden, dock med koncentration i den norra delen. Vid Vittjärn finns bänkar och sopstall.

Bevarandemål

Entréer, anordningar och information ska vara i gott skick, förhöja besökarens upplevelser, vara tillgängliga för besökare med olika funktionsvariationer och bidra till att syftet med områdesskyddet uppnås. Friluftslivet kanaliseras genom att vissa områden har tillgängliga och tydligt markerade leder med bänkar medan andra områden är fria från anordningar och erbjuder stillhet och tystnad. Det är enkelt att ta sig till området med kollektivtrafik eller cykel.

Skötselåtgärder

Istandsättningsåtgärder:

- Informationsskyltar med karta och beskrivande text om reservatet tas fram och sätts upp enligt karta över *Anordningar för friluftsliv* eller där reservatsförvaltaren anser att det är lämpligt.
- Åtgärder för att öka tillgängligheten kan göras i form av anläggande av enklare trätrappor, broar, spänger samt avjämning av befintliga anlagda leder enligt karta över *Anordningar för friluftsliv* eller där reservatsförvaltaren anser att det är lämpligt. Stigar som utsätts för hårt slitaget kan förstärkas med flis eller spänger i syfte att bevara naturvärden och kanalisera besökare för att begränsa slitaget i naturmarken.
- Bänkar, bänkbord eller enklare sittplatser placeras ut vid utsiktsplatser, längs med större stigar för att öka tillgängligheten, vid entréer eller där reservatsförvaltaren anser att det är lämpligt.
- Vindskydd anläggs vid Krokträskan eller där reservatsförvaltaren anser det lämpligt
- Grillplats anläggs enligt karta över *Anordningar för friluftsliv* eller där reservatsförvaltaren anser att det är lämpligt.
- Hundrastningsområde märks ut enligt karta över *Anordningar för friluftsliv* eller där reservatsförvaltaren anser att det är lämpligt.
- Stignät för cykling anläggs i norra delen av reservatet, enligt karta över *Anordning för friluftsliv* eller där reservatsförvaltaren anser att det är lämpligt.

Löpande åtgärder:

- Gränsmarkering underhålls vid behov
- Informationstavlor, vägvisningsskyltar, spänger, broar, bryggor, markerade stigar och leder, grillplatser, vindskydd, sittplatser och andra anläggningar ses över kontinuerligt och rengörs och repareras vid behov.
- Ved fylls på kontinuerligt vid behov
- Markerade stigar och leder hålls fria från nedfallna träd eller grenar.
- Skräp, klotter och dumpningar tas omhand löpande.
- Beläggning och belysning i motionsspåret vid Krokhöjden underhålls.
- Badplatserna städas kontinuerligt under badsäsong.
- Toaletter och sopkärl töms och hålls rena.

Tabell 2. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder.

Skötselåtgärd	När	Var	Prio
Uppsättning av reservats- och informationsskyltar	Initialt	Vid entréer och vid Alpbaden	1
Markering av naturreservatets gräns	Initialt	Gräns, se beslutskarta	1
Anläggning av grillplatser och vindskydd	Initialt	Enligt karta <i>Anordningar för friluftsliv</i>	1
Uppmärkning av hundrastningsområde med skyltar i fält	Initialt	Enligt karta <i>Anordningar för friluftsliv</i>	1
Markering av promenadstigar och cykelstigar	Initialt	Enligt karta <i>Anordningar för friluftsliv</i>	1
Mindre framkomlighetsåtgärder	Initialt	Enligt karta <i>Anordningar för friluftsliv</i>	1
Digital information om naturreservatet	Initialt/vid behov	Kommunens hemsida	1
Utglesning av stamtäta grupper med yngre tall och löv	Löpande	Skötselområde 1, 2	3
Skapande och tillförsel av död ved	Löpande	Skötselområde 1, 2, 3, 4, 5, 6	3
Frihuggning av gamla och grova träd	Löpande	Skötselområde 1, 2, 6	2
Minskning av andelen gran	Löpande	Skötselområde 1, 2, 6	3
Hassel gynnas genom röjning	Löpande	Skötselområde 2, 6	3
Blommande träd och buskar gynnas genom röjning	Löpande	Skötselområde 2, 6	2
Igenläggning av diken	Vid behov	Skötselområde 2	3
Skapande av markblottor	Löpande	Skötselområde 3,	3
Slyröjning för att skapa flerskiktat och artrikt bryn	Löpande	Skötselområde 3	3
Slyröjning av uppväxande träd	Löpande	Skötselområde 3, 4	3
Skötsel av dagvattenanläggning	Löpande	Skötselområde 4	1
Återställ en naturlig vattenståndsamplitud	Vid behov	Skötselområde 5	3
Gallring bland aspar	Löpande	Skötselområde 6	3
Slätter av äng	Årligen	Skötselområde 7	1
Röjning av samtliga träd och buskar	Löpande	Skötselområde 7	1
Laxtrappa till Glasbrukssjön	Vid behov	Skötselområde 8	3
Minska näringshalten i Myrsjön	Vid behov	Skötselområde 8	2
Vattenprover tas i Glasbrukssjön, Myrsjön och Vittjärn	Årligen	Skötselområde 8	1
Utloppsdikey ska rensas	Vid behov	Skötselområde 8	2

Rengöring av grillplatser och vindskydd samt påfyllning av ved	Löpande	Enligt karta <i>Anordningar för friluftsliv</i>	2
Underhåll av träkonstruktioner, skyltar, anlagda grusvägar och belysning	Löpande	Enligt karta <i>Anordningar för friluftsliv</i>	2
Utplacering av bänkar och bänkbord för att öka tillgängligheten	Vid behov	Exempelvis vid utsiktsplatser, längs större stigar och entréer	3
Anläggning av trätrappor, broar, spänger samt avjämning av befintliga anlagda leder	Vid behov	Enligt karta <i>Anordningar för friluftsliv</i>	3
Städning av badplatser samt tömning och renhållning av toaletter	Löpande	Badplatser enligt karta <i>Anordningar för friluftsliv</i>	2

Jakt

Jakt och fiske regleras inte i reservatsföreskrifterna.

Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatets gränser ska utföras snarast efter att reservatet vunnit laga kraft och i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

Dokumentation och uppföljning

Genomförda skötselåtgärder i reservatet dokumenteras och följs upp löpande. Vid behov kan inventeringar och provtagningar genomföras för att följa upp förändringar av naturförhållanden och naturvärden i reservatet.

Revidering

Skötselplanen gäller tillsvidare, men bör ses över och revideras vid behov. Om inte tidigare kan det vara lämpligt att revidera skötselplanen cirka vart 15:e år.

Källförteckning

Artdatabanken, Sveriges Lantbruksuniversitet, Artportalen <https://www.artportalen.se/2021-12-20>

Bovin, M. 2020. Grön infrastruktur i Nacka kommun och ekologiska samband för arter knutna till gammal ädellövskog och gammal barrskog. WSP och Nacka kommun.

Eklund, S. 2016–2019. Digital skogsskötselplan till Nacka kommun. Skogsstyrelsen

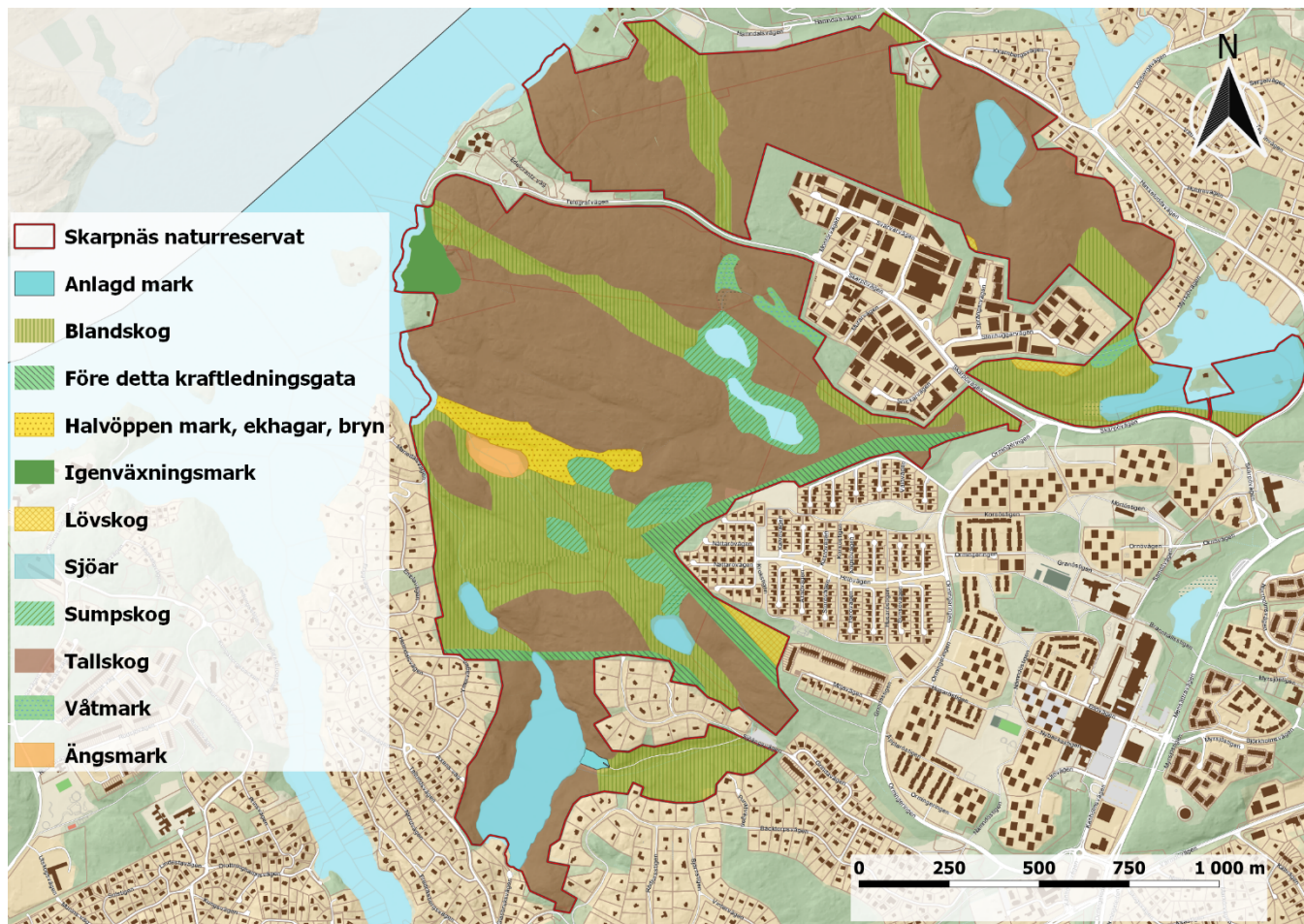
Lilla Björknäs Villaförening. www.lillabjorknas.se/historia-for-lilla-bjorknas/historia2/ 2021-11-18

Regionplane- och trafikkontoret. 2004. Nacka - Värmdökilen. Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar. 5:2004. Stockholm, Regionplane- och trafikkontoret

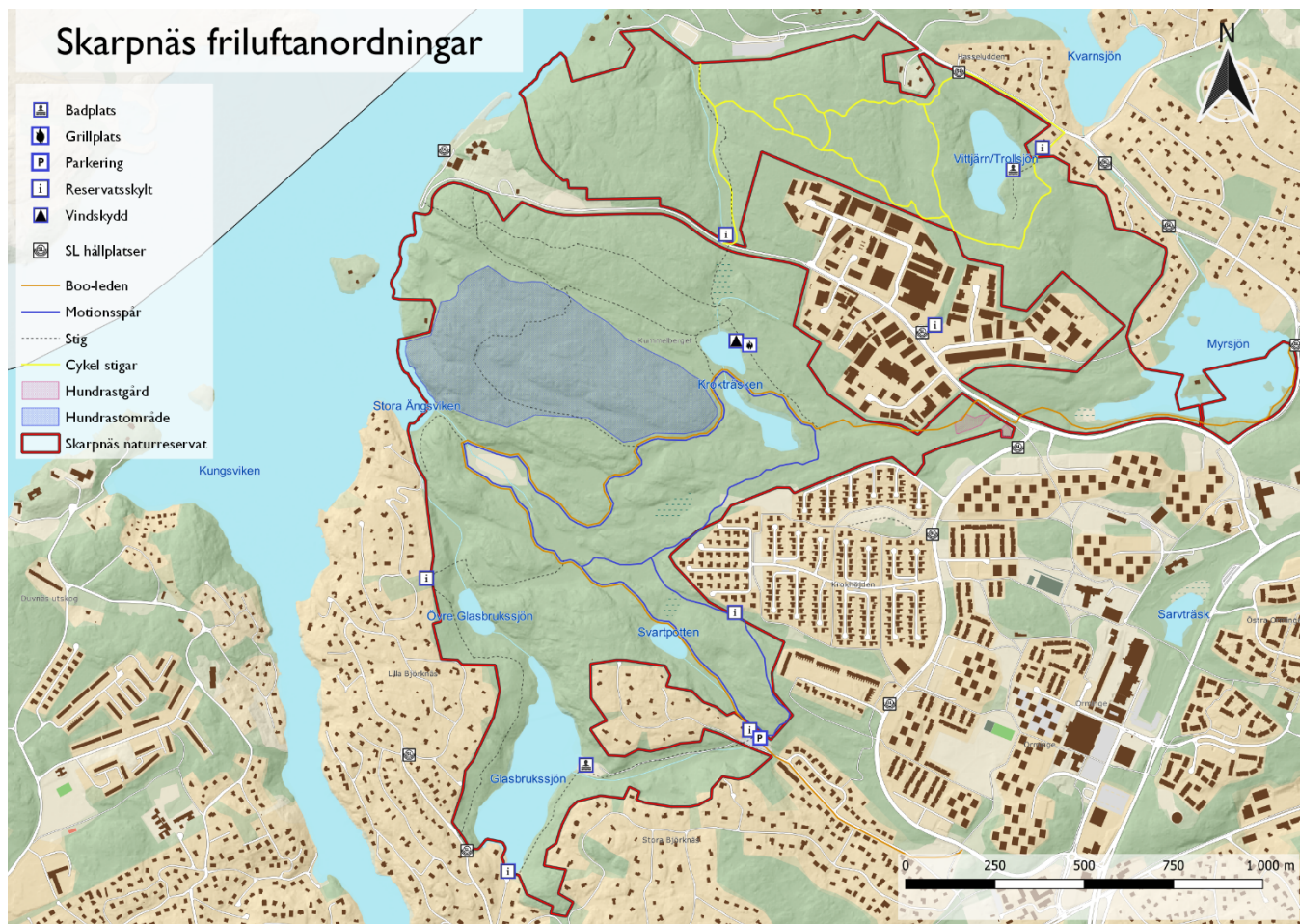
Riksantikvarieämbetet. Fornsök. <https://www.raa.se/hitta-information/fornsok/>, 2021-11-18.

Teleseum. <https://teleseum.se/lasvart/optisk-telegraf/> 2021-11-18

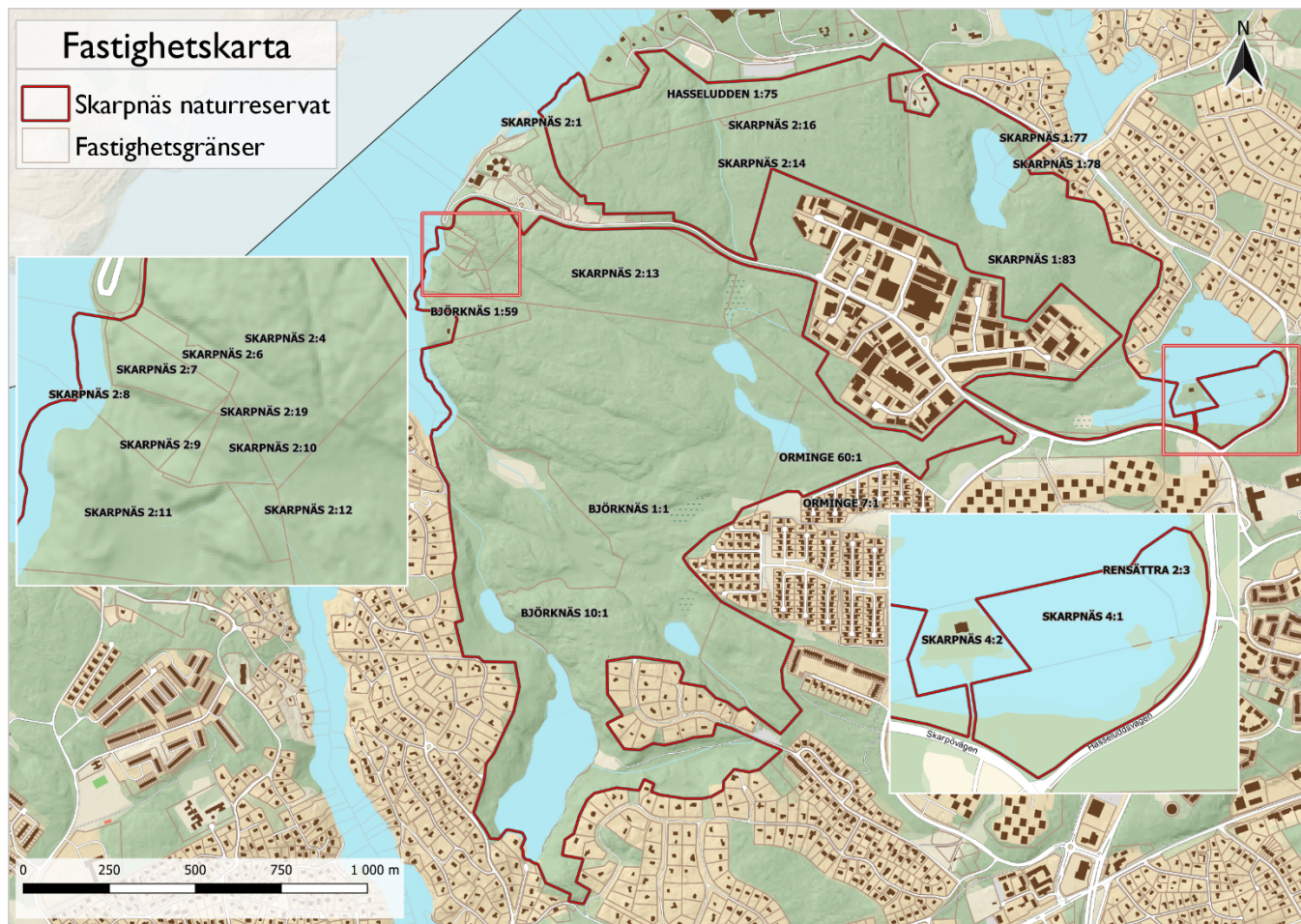
Skötselområden

Anordningar för friluftslivet

Fastighetskarta

Beslut och skötselplan har upprättats av Nacka kommun under 2021–2022. Handläggare har varit Anna Engström och Matilda Apelqvist. Kartor har tagits fram av Yann Buhot på Lantmäterienheten. Inventeringar har utförts av Skogsstyrelsen 2016-17.

Foto omslag Nacka kommun, sidan 6 Birgitta Held Paulie och omslagsbild till Skötselplan Matilda Apelqvist

Politikerinitiativ, Bryggor för båtpendel i Skurusundet

7

NTN 2022/41

2022-04-21

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN 2022/41

Politikerinitiativ, Bryggor för båtpendel i Skurusundet

Inkom den 15 februari 2022 av Hans Peters (C), Richard Wendt (M), Helena Håkansson (L) och Jonathan Lindgren (KD)

Förslag till beslut

1: Natur- och trafiknämnden ger trafikenheten i uppdrag att återkomma med ett investeringsärende gällande utredning av förutsättningar för att anlägga 2 – 3 trafikbryggor i Skurusundet med standard för pendelbåtars behov.

2: Natur- och trafiknämnden ger trafikenheten i uppdrag att hitta långsiktiga operatörer, däribland regionen, för driva pendelbåtstrafik i Skurusundet.

Politikerinitiativet är därmed bemött.

Sammanfattning av ärendet

Enligt förslaget har intresset för att kunna pendla med båt ökat och permanenta lösningar för att möjliggöra detta bör utredas. Det gäller bryggor, laddplatser för eldrift, ”natthamn” mm. Vad som är viktigt i samband med utredningen är att inte utgå från stort tonnage utan utgå får mindre och lättare båtar.

För att möjliggöra reguljär pendelbåtstrafik genom Skurusundet behöver minst två bryggor byggas om eller nyanläggas på var sida av sundet. Om det exempelvis blir Björknäs brygga och Kungsborgsbryggan innebär det en investering på ca 30 miljoner kronor.

Att anlägga pendelbåtsbryggor är en långsiktig investering som behöver ge valuta för skattepengarna, och det gör det först när de nyttjas som avsett. Innan kommunen anlägger fler bryggor eller rustar upp befintliga bör därför en djupare studie göras, för att säkerställa att bryggorna kommer användas för pendelbåtstrafik av privat eller regional operatör.

Förslagen i politikerinitiativet

I och med att allt fler bostadsområden byggs längst med vattnet ökar intresset för att kunna pendla med båt. Det som nu behöver göras är att utreda

förutsättningarna för mer permanenta lösningar för att möjliggöra fler pendelbåtlinjer. Det gäller bryggor, laddplatser för eldrift, ”natthamn” mm.

Vad som är viktigt i samband med utredningen är att inte utgå från stort tonnage. Den aktuella sträckan som bör utredas är mellan Tollare och Stockholm via Skurusundet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås natur- och trafiknämnden besluta att förutsättningarna för trafikering av bryggor i Skurusundet utreds vad gäller omfattning, funktion, kostnader, mm. Utredningen ska även omfattar möjliga privata bryggor och hur sådana skulle kunna passa för pendelbåtlinjer.

Enhetens utredning och bedömning

Bryggor i Skuru- och Lännerstasundet

Det finns ett antal brygglägen i Skuru- och Lännerstasundet som kan utvärderas för reguljärtrafik. Kostnadsuppskattningarna nedan exkluderar försvårande förhållanden så som exempelvis muddring, undervattenssprängning, flytt av undervattenskabel eller ombyggnation av tillfartsvägar och framdragnings av strömmatning. Kostnadsökningar orsakade av det nuvarande världsläget med skenande råvaru- och materialkostnader har ej inkluderats. Det uppskattade resenärsunderlaget baseras bland annat på testtrafik under 2021.

Figur 1: Översiktsbild över möjliga brygglägen i Skurusundet, som kan utvärderas för reguljärtrafik.

Östra sidan av Skurusundet:

- Tollare brygga har en godkänd bryggbesiktning. Då Tollare är en stadsdel i sjönära läge med många boende finns ett potentiellt resenärsunderlag.
- Klintens båtklubb har brygganläggningar anpassade för fritidsbåtar. Under båtsäsong är anläggningen fullbelagd. I dagsläget saknas det en trafikbrygga på platsen. Uppskattad kostnad för en nybyggnation ca 15-20 miljoner kronor. Det kan vara lämpligt att uppföra en brygga mellan de befintliga bryggorna, för att undvika att reducera antalet båtplatser hos båtklubben. Närheten till Björknäs centrum och anslutande kollektivtrafik bedöms vara gynnsam sett till resenärsunderlag.
- Lilla Björknäs brygga har ett begränsat vattendjup och uppfyller inte gällande riktlinjer för trafikbryggor. För att erhålla tillräckligt vattendjup behöver bryggan byggas om och förlängas utåt vattnet. Uppskattad kostnad för en ombyggnation 6-8 miljoner kronor. Resenärsunderlaget bedöms främst utgöras av närboende i villaområden då platsen har begränsade parkeringsmöjligheter och anknytning till kollektivtrafik.
- Vattendjupet vid Talluddsbryggan är okänt och bryggan uppfyller inte fullt ut riktlinjer för trafikbryggor. Investeringsbehovet för att uppnå riktlinjerna bedöms vara omfattande. Uppskattad kostnad för ombyggnation är ca 4-6 miljoner kronor Resenärsunderlaget bedöms vara mycket begränsat utifrån bryggläget.

Västra sidan av Skurusundet

- Fisksätra pir är uppförd som trafikbrygga men ingen bryggbesiktning har utförts. Piren kan vara en möjlig plats för natthamn och laddning kan vara möjlig att lösa via intilliggande marina. Resenärunderlaget är oklart och kan komma att påverkas av Fisksättras exploateringsprojekt.
- Vid Duvnäsudde finns idag en båtramp på kommunfastighet. Rampen har god funktion men är ej i drift. På platsen har tidigare funnits en ångbåtsbrygga som nu är raserad. Läget försvårar en potentiell utbyggnad, och resenärsunderlaget är oklart.
- Måsungeklubbens brygga är ej dimensionerad för pendelbåtstrafik. En ny brygga skulle behöva anläggas och pendelbåtstrafik, och det skulle kunna påverka den segelverksamhet som bedrivs vid bryggan. Nuvarande brygga används även för bad varför turbåtstrafik är olämplig. Resenärsunderlaget är oklart.
- Bryggan vid Kungsborgsvägen är idag ej dimensionerad för pendelbåtstrafik. En ny brygga skulle kunna byggas på platsen och bryggläget behöver vidare utredning. Uppskattad kostnad för en nybyggnation ca 7-10 miljoner kronor. Resenärsunderlag bedöms finnas

men bör utvärderas ytterligare med avseende på tillgänglighet och anknötning till kollektivtrafik.

- Ångbåtsbryggan vid Visborgsminne ägs av stiftelsen Anna Johansson-Visborgs minne och anlöps med passagerarfartyg i samband med de evenemang som anordnas i stiftelsens lokaler.

Förutsättningar för trafikering i Skurusundet

Kollektivtrafik är ett regionalt uppdrag. I tidigare dialoger med trafikförvaltningen har Nacka vid flera tillfällen lyft fram önskemål om att pendelbåttrafikera sträckor och platser som sammanfaller med sjönära bostadsutveckling. Trafikförvaltningen har hittills valt att satsat på nya pendelbåtlinjer i norra kommundelarna ex. Linje 83, och har idag inga planer på att trafikera längs Skurusundet.

I dagsläget finns alltså ett svalt intresse från trafikförvaltningen att anordna pendelbåtstrafik i Skurusundet. Den begränsade hastighet gör att det tar relativt lång tid att ta sig från Tollare in till Stockholms city och passagerarunderlaget är begränsat. Ett sätt att få upp antalet passagerare som använder linjen är att erbjuda tillgång till pendelbåten på många ställen längst vägen. Nackdelen är att antalet stopp påverkar pendeltiden och kan göra det till ett mindre attraktivt alternativ jämfört med motorvägsbussar och den nya tunnelbanan. När Skrurubron är utbyggda minskar också pendeltiden för motortrafikanterna.

Att anlägga pendelbåtsbryggor är en långsiktig investering som behöver ge valuta för skattepengarna, och det gör det först när de nyttjas som avsett. Innan kommunen anlägger fler bryggor eller rustar upp de befintliga bör därför en djupare studie, för att ta reda på förutsättningarna för att bryggorna skulle användas för pendelbåtstrafik av privat eller regional operatör.

Genomförda tester

Det har genomförts en testtrafikering av ett privat företag under 2021. Det var en eldriven pendelbåt som körde tre dag i veckan under sex veckor med subventionerat biljettpreis. Denna test visar att det finns ett intresse från boende i området, särskilt vid Tollare men det behövs en längre testperiod för bygga upp det underlag som krävs för att skapa en permanent båttrafik och vidare ta en större och snabbare båt i drift. Information om resenärsunderlag kommer från det privata företaget under denna testperiod.

Under sommarsäsong trafikerar Waxholmsbolaget skärgårdsturer från Nybroviken via Skurusundet och Saltsjöbaden mot Dalarö. Från och med april 2022 stannar den skärgårdstur även vid Tollare ångbåtsbrygga.

När bryggan i Nyckelviken behövde bytas ut fördes dialog med Trafikverket om att trafikera den. Utifrån antalet turer som ansågs möjliga beslutades det att investeringen skulle bli för stor i förhållande till nyttan, och därför anlades en brygga enbart för fritidsbåtar istället.

Användande av privata bryggor för pendelbåt.

Kollektiv sjötrafik kan trafikera bryggor med enskilda ägare. I de fall där detta kan bli aktuellt ansvarar ägaren av bryggan för säkerheten och för dialog med operatör om avtal för trafikering.

Utformning av trafikbryggor för hållbara och långsiktiga lösningar

Riktlinjer

Enheten föreslår att Nacka kommuns trafikbryggor utformas enligt gällande riktlinjer från Trafikförvaltningen region Stockholms. Genom riktlinjernas efterlevnad skapas samma grundförutsättningar för att trafikera Nackas trafikbryggor som att angöra bryggor utanför kommungräns. Genom enhetlig kravställning på länets brygganläggningar förenklas framtida upphandlingar och konkurrensutsättning av operatörer. Om operatören bedömer en anläggning som osäker kan de välja att ej angöra alternativt avbryta trafikering.

En trafikbrygga innebär en avsevärd investeringskostnad och att bygga en robust och framtidssäkrad anläggning är den långsiktigt föredragna lösningen. En anläggning utformad enligt gällande riktlinjer möjliggör trafik även av mindre fartyg. Det är rimligt att anta att om trafiken utvecklas med ökande passagerarunderlag kommer utvecklingen att drivas mot större fartyg med högre displacement. Det är bättre ur bland annat miljö-, trafik- och kostnadsperspektiv att ha framtidssäkrade anläggningar som kan angöras av vanligt förekommande fartygstyper.

Tekniska lösningar

Bärplansteknik

I politikerinitiativet framhålls bärplansteknik som en möjlighet för trafikering av mindre och lättare båtar. Tekniken är i sin linda och har stor potential att reducera bränsleförbrukning och svall samt förbättra komforten för resenärer. Tekniken lämpar sig bäst för trafiklinjer med få stopp och lämplig marschfart. Hastighetsbegränsningar kan motverka möjligheten att utnyttja tekniken till fullo, exempelvis i Skurusundet.

Det uppkommer en stöt när fartyget går emot en bryggas fenderverk oavsett vilken typ av båt som används. Därefter trycker fartyget mot bryggan för att ligga still och möjliggöra av- och påstigning. Enheten menar att kommunen bör

eftersträva ett bryggbestånd dimensionerat enligt gällande riktlinjer för att möjliggöra anläggning av såväl bärplansfarkoster som traditionellt utformade fartyg.

Laddplats för eldrift

De större marinorna i området ägs av företag som bedriver olika tjänster till båtmarknaden, så som båtförsäljning, båtservice och uthyrningsplatser med mera. Finns det lediga platser, skulle dessa kunna användas som laddplatser för eldrift och ”natthamn” till en hyreskostnad för operatörer.

Ekonomiska konsekvenser

En ny brygga kostar ca 20 miljoner att anlägga och renovering av en befintlig brygga så att den uppfyller riktlinjerna ca 10 miljoner kronor. Driftkostnad för årlig säkerhetsbesiktning och tillsyn tillkommer.

Konsekvenser för barn

Inga konsekvenser för barn.

Handlingar i ärendet

Politikerinitiativet

Ulrika Haij
Biträdande trafik och fastighetsdirektör
Trafikenheten

Sandra Seljeseth
Trafikplanerare
Trafikenheten

Politikerinitiativ

Natur- och trafiknämnden

Bryggor för båtpendel i Skurusundet mm

De av regionen drivna båtpendellinjerna har med tiden blivit allt mer populära och antalet trafikanter ökar i takt med att fler bostäder byggs nära vattnet, antingen genom förtätning eller i form av helt nya större områden.

Det finns planer på och stort intresse för att hitta möjligheter att med båtpendel även kunna trafikera Skurusundet in mot Stockholm och även bort mot Tollare. En försöksverksamhet i privat regi med eldriven båt bedrevs under en period under hösten 2021 med gott resultat. Tillfälliga tillstånd att trafikera vissa bryggor möjliggjorde försökstrafiken.

Vad som kan konstateras är att det kommer att behövas hållbara mer långsiktiga lösningar vad gäller bryggor. Det finns kommunala sådana, men som behöver upprustning/ombyggnader för att kunna fungera säkert. Det finns också privatägda bryggor som också skulle kunna fungera under vissa förutsättningar.

Det som nu behöver göras är att utreda förutsättningarna för mer permanenta lösningar för att möjliggöra fler pendelbåtlinjer. Det gäller bryggor, laddplatser för eldrift, ”natthamn” mm. Vad som är viktigt i samband med utredningen är att inte utgå från stort tonnage, tex Waxholmsbolagets stora fartyg, utan utgå från mindre och lättare båtar, exempelvis lättare sådana som bygger på bärplansteknik som drar upp minimala svall. Det bör också undersökas om privatägda bryggor kan bli aktuella för trafikering och i så fall hur det skulle kunna lösas.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås natur- och trafiknämnden besluta:

att förutsättningarna för trafikering av bryggor i Skurusundet utreds vad gäller omfattning, funktion, kostnader, mm

att utredningen även omfattar möjliga privata bryggor och hur sådana skulle kunna passa för pendelbåtlinjer.

Nacka den 15 februari 2022

Hans Peters (C)

Richard Wendt (M)

Helena Håkansson (L)

Jonathan Lindgren (KD)

Medborgarförslag, kommunal
borsttvätt och
tömningstation

8

NTN 2021/263

2022-04-22

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN 2021/263

Medborgarförslag, kommunal borsttvätt och tömningsstation

Inkom den 28 september 2021

Förslag till beslut

Natur och trafiknämnden noterar att det bara finns en båttvätt i kommunen och ger enheten offentlig utemiljö i uppdrag att ta fram en utredning för alternativ finansiering av båttvättar. Medborgarförslaget är därmed färdigbehandlat.

Sammanfattning av ärendet

Enligt förslaget bör kommunen anlägga en kommunal borsttvätt som även klarar segelbåtar med större djupgående samt en tömningsstation. Det skulle göra det lättare för båtägarna att vara miljövänliga och göra Nacka kommun till en föregångskommun. Hållbara alternativ för en överkomlig summa bör kunna erbjudas båtfolket.

Kommunens tidigare strategi att ge bidrag till båtklubbar för inköp av en anläggning har visat sig vara minder hållbar i längden då kostnaden för drift och underhåll har blivit för stor för klubbarna. Därav finns endast en kvar i hela kommunen. För att ta fram ett förslag på alternativ finansiering behövs en utredning.

Förslagen i medborgarförslaget

Enligt förslaget bör kommunen anlägga en kommunal borsttvätt som även klarar segelbåtar med större djupgående samt en tömningsstation. Det skulle göra det lättare för båtägarna att vara miljövänliga och göra Nacka kommun till en föregångskommun. Hållbara alternativ för en överkomlig summa bör kunna erbjudas båtfolket.

Medborgaren har ingen tvätt i närheten som tar segelbåtar med djupgående mer än 1,4 meter och om ansvaret för att erbjuda en sådan anläggning ligger på båtklubbar och privata aktörer kommer det fördröja övergången mot bättre miljö.

Enhetens utredning och bedömning

Nacka kommun har samarbetet med båtklubbar och marinor för att få till ett hållbart båtliv i Nacka. Det har skett genom gemensam ansökan om Lova-bidrag så att båtklubbar ska kunna köpa en båttvättar. Det har fungerat fram till för några år sedan då företaget som sålde dem gick i konkurs. Det tillsammans med att tvättarna har visat sig vara dyra i drift och underhåll för båtklubbarna gör att det nu endast finns en kvar i hela kommunen.

Kommunen vill kunna fortsätta erbjuda bra miljöval för kommunens båtägare för att på så sätt skapa attraktiva livsmiljöer, värna naturen och en giftfri miljö. Båtklubbar och marinor är de platser som har bra förutsättningar för att kunna erbjuda denna typ av anläggning men ekonomiskt behöver en ny strategi tas fram för att det ska vara möjligt. Det ska vara lätt att göra rätt som båtägare så att kommunens mål samt miljömål uppfylls.

För att ta fram ett förslag på hur en sådan lösning skulle kunna se ut behöver en utredning göras. En av de saker som behöver utredas är om kommunen bör gå in och driva ett antal båttvättar eller om kommunen kan bidra ekonomiskt på ett sådant sätt att båtklubbarna kan återuppta funktionen. Kostnaden för inköp och drift är en viktig del i utredningen.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningen sker inom befintlig budget

Konsekvenser för barn

Inga konsekvenser för barn

Handlingar i ärendet

Medborgarförslaget

Mats Bohman
Trafik- och fastighetsdirektör

Anna Engström
Ekolog
Enheten offentlig utemiljö

tisdag 2021-09-28 22:48

Inkommande mail

Till: info@nacka.se;

Från: [REDACTED]

Skickat: 2021-09-28:22:48

Till miljönämnden

Att äga segelbåt och vara miljövän är en svår kombination.

Vill ju vara miljövänlig så använde en biocidfri bottenfärg. Finns inga bottentvättar i närheten som tar segelbåtar med djupgående mer än 1,4m, och nu är hela botten full med snäckor. Får tas bort med syra. Miljövänligt?

Det vore bättre att stat och kommun anlägger borsttvättar/ möjlighet att lyfta med mast, och tömningsstationer utmed kusterna. Att lägga ansvar på båtklubbar och privata aktörer kommer fördröja övergången mot bättre miljö. Dessutom läggs varven ner på löpande band pga stränga miljökrav samt att deras mark är eftertraktad och köps upp dyrt för att bygga bostäder. !!!

Först måste hållbara alternativ till en överkomlig summa erbjudas båtfolket innan förbud träder i kraft.

I annat fall främjar man att folk gör överträdelser.

Nacka kommun kan vara föregångare och anlägga en kommunal borsttvätt som även klarar segelbåtar med större djupgående. Dito tömningsstation. Se detta som ett medborgarförslag.

Nacka kommun kommer då ses som föredöme som gör det lätt för båtägare att vara miljövänliga.

Mvh [REDACTED]

Mvh [REDACTED]

Medborgarförslag om att
bevara hotade svenska
lantraser

9

NTN 2022/95

2022-04-22

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN 2022/95

Medborgarförslag om att bevara hotade svenska lantraser

Inkom den 1 december 2021

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar att inriktningen på vilka djurraser som användas i Nyckelviken utgår ifrån de behov som visningsverksamheten har. Hotade svenska lantraser används då detta är förenligt med verksamheten. Vad gäller förslaget om getter bifalles detta förslag så tillvida att ansvarig enhet kommer att utreda och se över möjligheten om att utöka besättningen med getter. Medborgarförslaget är därmed färdigbehandlat.

Sammanfattning av ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit, med förslag om att Nacka kommuns gårdar med djurhållning får i uppgift att bevara svenska utrotningshotade lantraser. I förslaget lyfts Nyckelviken fram som den gård där detta skulle kunna genomföras och det är också den enda kommunala gården som drivs i egen regi.

Nyckelvikens djur är i första hand till för att besökarna ska få komma nära och bekanta sig med lantbruksdjur i en annars urban stadsmiljö.

På gården finns idag två lantbruksraser som omfattas av det svenska bevarandansvaret och det är Fjällkor och Gotlandsfår. Enheten kommer också undersöka möjligheten att utöka djurbesättningen med getter av en hotad svensk lantbruksras.

Övriga djurarter såsom grisar och kaniner har valts för att de fungerar bra för gårdens ändamål och till den verksamhet som de används till. Det är faktorer som antal besökare och dess tillträde, bemanning, barnverksamheter, djurbyggnader, betestillgång och personal som styr detta.

Utifrån dessa omständigheter fungerar nuvarande besättning tillfredställande och en ändring av djurraserna skulle kunna påverka det negativt.

Förslagen i medborgarförslaget

Medborgarens förslag är att Nacka kommuns gårdar med djurhållning får i uppgift att hjälpa till att bevara svenska utrotningshotade lantraser. Kommunen kan bidra till att bevara den biologisk mångfalden genom att se till att våra ursprungliga husdjursraser, som är genetiskt anpassade till vår miljö och vårt klimat, klarar sig. Enligt förslaget är dessa djur ofta intressanta, vackra att se på och tåligare än de framavlade arterna.

I förslaget lyfts Nyckelviken fram som den gård där detta skulle kunna genomföras och det föreslås att det ska finnas exempelvis Linderödssvin och Mellerudskaniner. Getter önskas också till gården.

Enhetens utredning och bedömning

Nyckelviken är den enda gården i Nacka kommunen som drivs i kommunal regi och därför utgår enhetens utredning och bedömning ifrån de förutsättningar som denna gård har för att bedriva djurhållning med inriktning på bevarande av hotade svenska lantraser.

Nyckelvikens djur är i första hand till för att besökarna, däribland många barn och familjer, ska få komma nära och bekanta sig med djur i en annars urban stadsmiljö. Djuren som finns på Nyckelvikens gård är utvalda för att de fungerar bra för detta ändamål och till den verksamhet som de används till. Betesdjuren är även en förutsättning för att reservatets skötsel föreskrifter följs genom att hålla markerna öppna, vilket i sin tur bidrar till kulturlandskapet och biologisk mångfald.

På gården finns idag två lantbruksraser som omfattas av det svenska bevarandansvaret och det är Fjällkor, som tillhör Svensk Kullig Boskap, och Gotlandsfår. Att tillföra getter till gården är ett förslag. Enheten kommer undersöka vilka slags investeringar i faciliteter som behövs för att kunna utöka djurbesättningen med denna ras. Vid genomförande kommer en lantbruksras som klassad som hotad att väljas.

Det sker ingen uppfödning av gris vid Nyckelviken, utan varje år köps två omgångar kultingar in för visning till besökare. En omställning till avel med exempelvis Lindöresvin skulle innebära att det endast blir en omgång kultingar per år och att de vuxna grisarna skulle behöva skötas om året runt. Kaninerna är både visningsdjur och en aktiv del av barnverksamheten där barnen får umgås med djuren. Efter försök med en rad olika raser har vädurskaninen bedömts vara den lugnaste, och därmed lämpligaste rasen för detta.

De djurslag som finns på gården är följaktligen anpassade till flera faktorer som är specifikt just för denna gård såsom antal besökare och dess tillträde, bemanning, barnverksamheter, djurbyggnader, nyrekryteringar med mera. Den samlade bedömningen är därför att inriktningen på vilka djurraser som används i Nyckelviken utgår ifrån de behov som visningsverksamheten har. Hotade svenska lantraser används då detta är förenligt med verksamheten. Förslaget om att utöka besättningen med getter kommer att ses över och denna del av förslaget kan ses som bifallet. Medborgarförslaget föreslås därmed vara färdigbehandlat.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Genom att behålla nuvarande inriktning på djurverksamheten säkerställs en god tillgång till visningsvänliga djur för besökare och barnverksamheterna. Förslag till beslut bedöms därför inte medföra några konsekvenser för barn.

Handlingar i ärendet

Bilaga 1   Medborgarförslaget.

Mats Bohman
Trafik- och fastighetsdirektör
Stadsledningskontoret

Bengt Söderqvist
Förvaltare Nyckelviken
Enhet offentlig utemiljö

onsdag 2021-12-01 18:21

Inkommande mail

Till: registrator@nacka.se;

Från: [REDACTED]

Skickat: 2021-12-01:18:21

Medborgarförslag om att bevara svenska lantraser

Medborgarförslag om att bevara hotade svenska lantraser

Mitt förslag är att Nacka kommuns gårdar med djurhållning får i uppgift att hjälpa till att bevara våra svenska utrotningshotade lantraser. Vi kan bidra till att bevara den biologisk mångfalden genom att se till att våra ursprungliga husdjursraser, som är genetiskt anpassade till vår miljö och vårt klimat, klarar sig. En fördel är att dessa djur ofta är intressanta, vackra att se på och tåligare än de framavlade arterna. Till viss del har gårdarna säkert redan gamla lantraser, som exv. fjällkor i Nyckelviken men min önska är att man utökar med flera raser. Vill man ha mera information om vilka lantraser vi har kan man kontakta Jordbruksverket, de har ansvar för bevarandet.

Framförallt tänker jag på

- Linderödssvin som är en rest av våra gamla skogssvin. Den är svartfläckig och hårdig. Den trivs att gå utomhus och böka och är mycket trevlig att ha på en gård. I Nyckelviken finns idag enbart vanliga tamsvin och det skulle vara trevligt om vi fick Linderödssvin.
- Mellerudskanin, är en rest av oförädlad kaninsort från Dalsland. Den är tillsammans med Gotlandskanin våra enda lantraskaniner och det finns stort behov av uppfödare. I Nyckelviken finns idag Vädurskaniner. Mellerudskaniner finns att se på Skansen.
- Det finns flera arter av höns, får, getter, hästar och nötkreatur som tillhör svenska lantraser. Vilka som passar på gårdarna bör förvaltaren bäst kunna bedöma men det vore mycket trevligt om vi fick getter i Nyckelviken.

Med vänlig hälsning

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Projektavslut för
investeringsprojekt
Trafiksäkerhet 2020-2021

10

NTN 2022/38

2022-02-21
TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr: NTN 2022/38

Projektavslut för investeringsprojekt Trafiksäkerhet 2020-2021

Projektnummer 93101860

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade om budget om 9 miljoner kronor den 25 september 2018, KFKS 2018/68 §173 för trafiksäkerhetsarbeten.

Projektets främsta syfte var att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter i Nacka samt tydliggöra den fysiska utformningen på allmänna vägar för att minimera olyckor med motorfordon på vägnätet. Arbetet har bedrivits med underlag från STRADA (olycksstatistik), synpunkter från medborgare, dialog med trafikpolisen samt trafikenhetens egna utredningar och observationer. Arbetet har bedrivits i hela Nacka kommun.

Investeringen har innefattat fysiska åtgärder som lett till en förbättrad trafiksäkerhet. Exempel på trafiksäkerhetshöjande åtgärder som vidtagits inom projektet är anläggning av nya förbättrade gångbanor och hastighetsdämpande åtgärder.

Budgeten satt för projektet var 9 mnkr, och slutkostnaden landade på 9,1 mnkr. Investeringsprojektet har också fått intäkter på 640 538 kronor genom att kommunen ansökt och beviljats statlig medfinansiering.

Projektet fortlöper vidare med utbyggnad av trafiksäkerhetshöjande åtgärder under investeringsprojekt Trafiksäkerhetsarbeten 2022 med projektnummer 93102667.

Ärendet

Projekt mål

Målet för investeringen är att förbättra trafiksäkerheten i kommunen. Det främsta syftet med projektet var att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter i Nacka. Genom att förbättra och tydliggöra den fysiska utformningen på allmänna vägar ökar

trafiksäkerheten vilket bidrar till målet om att minimera olyckor med motorfordon på vägnätet. Projektet omfattar allt från ny – och ombyggnationer av större gång – och cykelvägar till hastighetsdämpande åtgärder.

Arbetet med trafiksäkerhetsåtgärder är ett kontinuerligt arbete som inte avslutats i och med detta investeringsprojekts slutredovisning. Arbetet fortsätter under investeringsprojekt Trafiksäkerhetsarbeten 2022 med projektnummer 93102667.

Projekresultat

Investeringarna omfattas av olika trafiksäkerhetsåtgärder på flera olika platser i Nacka. Arbetet med investeringsprojektet baserar sig på flera variabler. Genomförda trafik- och hastighetsmätningar används för att skapa en god bild av faktiska förhållanden i den trafikmiljö som utreds. Från den nationella databasen för olyckor inom vägområdet (STRADA), har olycksstatistik inhämtats. Vidare baserar sig åtgärderna på inkomna synpunkter från medborgare, dialog med trafikpolisen samt Trafikenheten egna utredningar och observationer.

I tabellen nedan redovisas platser och trafiksäkerhetshöjande åtgärder samt kostnadsfördelningen, utifrån alla de större arbeten som genomförts och överstiger 70tkr.

Trafiksäkerhetsarbeten 2020-2021 Projekt nr 93101860 Arbeten över 70 tkr			
ADRESS	OMRÅDE	ÅTGÄRD	KOSTNAD
Erstaviksvägen	ÄLTA	Flytt av kantsten samt åtgärd vid ög	92 990 kr
Skyttevägen	SALTSJÖBADEN	Gångbana	83 197 kr
Stensövägen	ÄLTA	Avsmalning	107 357 kr
Möjavägen	BOO	Upphöjd ög	99 296 kr
Ljuskärrsvägen	SALTSJÖBADEN	Uppgjord ög	162 488 kr
Saltsjöbadsvägen Marinan	SICKLAÖN	Platågupp	197 810
Rensättravägen/månskensvägen	BOO	Övergångsställe	148 980 kr
Kärrstigen	BOO	Gångbana	1 456 679 kr
Lännertsavägen (medborgarförslag)	BOO	Gångbana	650 738 kr
Skyttevägen 17	SALTSJÖBADEN	Platågupp	147 195 kr
Lännersta gårds väg	BOO	Breddning vid kurva	250 203 kr
Hasseluddsvägen 128	BOO	Gångbana och avsmalning	665 564
Telegramvägen/sätervägen	BOO	Genomgående gc	77 490 kr

Duvnäsvägen 60	SICKLAÖN	Gångbana, ombyggnad av korsning samt ög	993 964 kr
Sjöängsvägen (statlig medfinansiering)	BOO	Gångbana	1 362 110 kr
Skogalundsvägen	SICKLAÖN	Gc bana	984 003 kr
Vintervägen	BOO	Gångbana	185 957 kr
Ulvsvägen (statlig medfinansiering)	ÄLTA	Gångbana	928 169 kr
Hållplats krönet	SICKLAÖN	Gångbana och ög	175 042 kr
Boo gård skola	BOO	Avlämningsplats	360 188 kr
			= 9 129 520

De mindre och enklare åtgärder och vilka kostnader understiger 70 tkr per enskilt objekt, så som vägs skyltar och målningar, uppgår inom ramen för detta projekt till totalt: 220 969 kr.

Projektgenomförande

Anläggningarna och utbyggnaderna är utförda i egen regi genom enheten för drift och offentlig utemiljö, ramavtalsentreprenören för asfalt i samband med asfaltering samt upphandlade entreprenörer för gatuarbete.

Ansvarig för genomförande och beställare är Trafikenheten. Besiktningar har genomförts fortlöpande då investeringsprojektet omfattar ett flertal mindre objekt.

Beslutsprocessen

Natur- och trafiknämnden beslutade 25 september 2018 om att föreslå kommunfullmäktige att anslå 9 miljoner kronor för trafiksäkerhetsarbeten under åren 2020-2021. Kommunfullmäktige beslutade budget om 9 miljoner kronor i samband med beslut för mål och budget 2019-2021. Beslutet togs november 2018. KFKS 2018/68 §173.

Ekonomiska konsekvenser

Projektram 9 000 000 kronor.

Fördelning av kostnader och intäkter i projektet har skett enligt nedan:

Verksamhet	Företag	Utgifter
Kostnader, projekt Säkra skolvägar Anläggningar, utbyggnader, åtgärder, iordningställande, arbetstid m.m.	Drift offentlig utemiljö samt externa entreprenörer	9 770 058 kr
Intäkter, Statlig medfinansiering	Trafikverket	-640 538 kr
Totala utgifter inkl. intäkter		9 129 520 kr

Hela beloppet på 9 129 520 kronor aktiveras. Avskrivningstiden är 30 år.
Med en avskrivningstid på 30 år och en räntesats på 1,25 % blir kapitaltjänstkostnaden första året: 418 436 kr.
-Avskrivning år ett: 304 317kr
-Ränta 1,25 % år ett: 114 119 kr

Konsekvenser för barn

Trafiksäkerhetsåtgärder medför en förbättrad tillgänglighet och ökad upplevd trafiksäkerhet för trafikanter, vilket ger positiva konsekvenser även för barn som rör sig i trafiken.

Kommentarer

I så stor utsträckning som möjligt har objekten försökts koordineras med andra projekt för att uppnå ökad effektivitet både tidsmässigt och ekonomiskt. Detta har gjorts genom att ha tagit fram tydliga årsplaneringar i form av en tidsplan som stämts av med andra enheter/aktörer.

Bilagor

Ulrika Haij
Biträdande trafik- och fastighetsdirektör
Trafikenheten

Isabella Delgadillo
Trafikplanerare
Trafikenheten

Projektavslut Område Y och Z, södra Boo

11

KFKS 2006/1043-251

2022-02-14

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS 2006/1043-251

Projektavslut Område Y och Z, södra Boo

Projekt, 9320

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen till protokollet.

Nettoinvesteringar aktiveras på respektive verksamhet hos kommunstyrelsen och natur- och trafiknämnden.

Sammanfattning

Detaljplanens huvudsyfte var att bevara den kulturhistoriskt intressanta miljön och ge möjlighet till permanentboende genom försörjning av kommunalt vatten och avlopp samt medge nya byggrätter för permanentbebyggelse enligt start-pm som beslutades 2003.

Genom detaljplanen ändrades huvudmannskapet från enskilt till kommunalt. Utbyggnaden av den allmänna platsmarken finansierades delvis genom gatukostnadsersättning med ett kostnadstak. Utöver utbyggnad av den allmänna platsmarken har projektet rustat upp Boobadet och byggt en ny lekplats vid Boobadet.

Det ekonomiska utfallet för stadsbyggnadsprojektet innebar ett negativt netto på 16,9 miljoner kronor. Den senaste budgeten från 2017 för stadsbyggnadsprojektet var ett negativt netto på 10,3 miljoner kronor.

Ärendet

En slutrapport är framtagen för projektet, bilaga 2. Huvudsyfte med detaljplanen för Område Y och Z, DP 553, var att bevara den kulturhistoriskt intressanta miljön och ge möjlighet till permanentboende genom försörjning av kommunalt vatten och avlopp samt medge nya byggrätter för permanentbebyggelse enligt start-pm som beslutades 2003.

Genom detaljplanen ändrades huvudmannskapet från enskilt till kommunalt. Utbyggnaden av den allmänna platsmarken finansierades delvis genom gatukostnadsersättning med ett kostnadstak. Projektet innebar bland annat att cirka 1 860 meter VA-ledningar byggdes ut och att 2 110 meter gator byggdes om. Utöver utbyggnad av den allmänna platsmarken har projektet rustat upp Boobadet och byggt en ny lekplats vid Boobadet.

Projektet är beläget i kommundelen Boos södra del. I söder avgränsas området av Baggensstäket, i norr av Djurgårdsvägen och Boovallen, i väster av Hermelinsvägen, Kaptensvägen och Kaptensstigen och i öster av Lotsvägen. Projektområdet redovisas i bild 1 med röd linje.

Bild 1 Flygfoto med projektområdet markerad med röd linje

Inom detaljplanen finns Boo herrgård som är ett byggnadsminne och skyddad enligt kulturmiljölagen. Det finns även andra byggnader och anläggningar som har skyddsbestämmelser i detaljplanen. Detta har ställt ökade krav på dokumentation, uppföljning och skyddsåtgärder för att minska risken för skador inför och under byggnationen av de allmänna anläggarna.

Ekonomiska konsekvenser

Stadsbyggnadsprojektet gav ett ekonomiskt underskott på 16,9 miljoner kronor netto. Kostnaderna för att bygga ut allmänna platsmarken och Boobadet uppgick totalt till 32 miljoner kronor.

Verksamhet	Inkomster/Intäkter	Utgifter	Netto
Mark	7 600 000	1 554 538	6 045 462
Gata/Park	12 625 946	32 038 891	-19 412 945
Planarbete	369 192	3 937 326	-3 568 134
Netto exkl VA	20 595 138	37 530 755	-16 935 617
VA	14 756 998	14 756 998	-
Netto inkl VA	35 352 136	52 287 753	-16 935 617

Utbyggnaden av den allmänna platsmarken finansierades av fastighetsägare i området genom gatukostnadsersättning med ett kostnadstak på 12,5 miljoner kronor samt av kommunen för de delar som översteg kostnadstaket och för de åtgärder som jämkats (upprustningar av Boo-badet, parkering vid Boo-badet, gångbana längs med Boovägen samt grundläggningsarbete av delar av Kaptensstigen). Utöver utbyggnaden av kommunalt vatten och avlopp och utbyggnaden av den allmänna platsmarken har även projektet rustat upp Boo-badet i två etapper.

Under utbyggnaden har anpassningar skett för att begränsa påverkan av kulturmiljö. Det har inneburit ökade kostnader med besiktning, dokumentation, försiktig sprängning nära herrgården och på grund av val att anlägga en ny grusad väg i stället för asfalt vilket påverkat utfallet negativt samt sannolikt öka driftkostnaden för den aktuella vägen.

Andra fördyrande faktorer har varit omfattande kontakt med vägföreningar och fastighetsägare i området vilket har under perioder varit omfattande. Den kulturhistoriska miljön har föranlett att entreprenören behövs anpassa utbyggnaden på plats i vissa lägen, något som varit svårt att förutse.

Den senaste budgeten från 2017 ändrades innan slutregleringen av utbyggnaden. I budgeten ingår utbyggnad av VA-anläggningar samt intäkter för anslutningsavgifter till kommunalt vatten och spillvatten.

Beviljad budget över tid						
	2006	2009	2010	2014	2016	2017
Inkomster/ Intäkter	0	0	18 510 000	18 510 000	27 100 000	31 750 000
Utgifter	-1 766 000	-31 111 133	-31 111 133	-33 913 337	-37 218 046	-42 035 183
Total beviljad budget netto	-1 766 000	-31 111 133	-12 601 133	-15 403 337	-10 118 046	-10 285 183

Vid slutregleringen av projektet med entreprenören Frentab framkom att kostnaderna var högre än den förväntade prognosen. Detta beror bland annat på högre kostnader i förhållande till förfrågningsunderlaget och ökade kostnader för belysning. Tilläggsbeställningar (ÄTA:or) för utbyggnaden uppgick till två miljoner kronor. Även ökade mängder i utbyggnaden som reglerades i slutskedet var betydligt högre än beräknat. Kostnaderna för lantmäteriförrättning var även högre än budget samt utbetalning av ersättning till en arrendedator fanns inte budgeterad. Utöver produktionskostnader så var även nedlagd intern tid högre än prognosen. Fördyringarna i projektet har tillsammans med erfarenheten från andra liknande projekt har lett till ett internt arbete med att förbättra rutiner inför och under utbyggnaden av allmänna anläggningar. Det är utmanande att prognostisera omfattande och komplicerade projekt, men kommunen har numera nya rutiner för risk och kalkyler, och för att säkra bygghandlingarnas kvalitet. Dessa nya rutiner leder till bättre förutsägbarhet och att eventuella fördyringar och risker lyfts i tidigare skede.

Intäkterna är högre än budget. Huvudorsaken till detta var att fakturering till NVOA var högre än förväntat på grund av ökade kostnader för utbyggnaden av VA-nätet. Det återstår intäkter från avgifter för gatukostnader om cirka 810 000 kronor för kommande styckningslotter.

Driftkostnader för anläggningar på allmän platsmark bedöms till 370 000 kronor per år. Totalt har en kapitalkostnad på 1 069 397 kronor aktiverats varav Boo-badets del uppgår till 580 000 kronor. Räntan för kapitalkostnaden uppgår totalt till 680 000 miljoner kronor över hela avskrivningsperioden.

Konsekvenser för barn

Stadsbyggnadsprojektet har förbättrat förutsättningar för lek och bad genom att en ny lekplats är byggd vid Boobadet och bättre utemiljö genom upprustning av Boobadet. Utöver detta har stadsbyggnadsprojektet inneburit förbättrade vägar, rent vatten och fungerande hantering av spillvatten som även kommer barnen till nytta.

Bilagor

Bilaga 1 Ärendeöversikt

Bilaga 2 Slutrapport

Martin Örblom
Exploateringschef
Exploateringsenheten Nacka

Johan Björkman
Projektledare
Exploateringsenheten Nacka

Ärendeöversikt för stadsbyggnadsprojekt 9242932000, Område Y och Z Bo 1:51 m fl

Projektledare: Johan Björkman

	Beslut	Datum	Styrelse/nämnd	Kommentar
✓	Start-PM, godkännande	2003-03-17	KS	§ 56
✓	Investeringsbudget planskede			
✓	Detaljplaneavtal			Ej aktuellt
✓	Markanvisning, tilldelning			Ej aktuellt
✓	Detaljplan, samråd			
✓	Yttrande samråd detaljplan			
✓	Gatukostnader, samråd			
✓	Yttrande samråd gatukostnader			
✓	Ramavtal			Ej aktuellt
✓	Detaljplan, granskning			
✓	Yttrande, granskning detaljplan			
✓	Gatukostnader granskning			
✓	Yttrande gatukostnader granskning			
✓	Detaljplan, godkännande	2011-01-26	MSN	För den andra prövningen
✓	Exploateringsavtal, godkännande			Ej aktuellt
✓	Detaljplan, antagande	2011-03-28	KF	Första detaljplanen antogs av KF 2006-12-11. Upphävdes av Regeringen 2009-06-17 efter överprövning.
✓	Detaljplan, laga kraft	2014-01-17		
✓	Gatukostnader, antagande	2006-11-27	KS	§ 207
✓	Gatukostnader laga kraft	2008-11-28		Prövningstillstånd medgavs ej av Regeringen.

	Utbyggnads-PM Boobadet etapp 1	2010-02-08	KS	§ 32
✓	Utbyggnads-PM allmän platsmark samt Boobadet etapp 2	2014-12	Tekniska nämnden	§ 237
✓	Investeringsbudget genomförande	Första budgeten beslutades 2009		
✓	Tilldelning av entreprenad		Exploateringschef på delegation	
✓	Slutbesiktning allmänna anläggningar	2017-11-05		
✓	Driftöverlämning	2018-02-05		
✓	Exploateringsavtal, överlåtelse			Ej aktuellt
✓	Slutredovisning	2021-05-11		

Slutrapport Område Y och Z Bo 1:51 m fl

Projektavslut för stadsbyggnadsprojekt, Område Y och Z, Bo 1:51 m fl, Boovägen, Kaptensvägen, Kaptensstigen m.fl, i kommundelarna Boo och Lännersta, Nacka kommun

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	3
2	Bakgrund och syfte	4
2.1	Område och avgränsningar	4
2.2	Syfte.....	5
2.3	Mål.....	5
2.3.1	Projekt mål.....	5
2.3.2	Hållbart byggande.....	5
3	Resultat.....	5
3.1	Uppfyllelse av mål.....	5
3.2	Produkt	6
3.3	Tidplan	7
3.4	Ekonomi	7
3.4.1	Budget.....	7
3.4.2	Utfall	8
3.4.3	Driftkostnader för allmänna anläggningar.....	9
4	Slutsatser och förslag på förbättringar.....	10
5	Bilagor.....	10

I Sammanfattning

Detaljplanens huvudsyfte är att bevara den kulturhistoriskt intressanta miljön och ge möjlighet till permanentboende genom försörjning av kommunalt vatten och avlopp samt medge nya byggrätter för permanentbebyggelse enligt start-pm. Byggrätternas storlek skulle anpassas utifrån förutsättningarna i området. Start-pm beslutades 2003.

Utbyggnaden av den allmänna platsmarken finansierades av fastighetsägare i området genom gatukostnadsersättning med ett kostnadstak samt av kommun för de delar som översteg kostnadstaket och åtgärder som jämkats (upprustningar av Boo-badet, parkering vid Boo-badet, gångbana längs med Boovägen samt grundläggningsarbete av delar av Kaptensstigen). Utöver utbyggnaden av kommunalt vatten och avlopp och utbyggnaden av den allmänna platsmarken har även projektet rustat upp Boo-badet i två etapper.

Inom detaljplanen finns Boo herrgård som är ett byggnadsminne och skyddad enligt kulturmiljölagen. Boo herrgård är en historisk intressant plats och området var en del av drabningen vid Södra Stäket år 1719. Utöver Boo herrgård finns även andra byggnader och anläggningar som har skyddsbestämmelser i detaljplanen. Detta har ställt ökade krav på dokumentation, uppföljning och skyddsåtgärder för att minska risken för skador inför och under byggnationen av de allmänna anläggarna.

Det ekonomiska utfallet för stadsbyggnadsprojektet innebar ett negativt netto på 16,9 miljoner kronor. Den senaste budget från 2017 för stadsbyggnadsprojektet var ett negativt netto på 10,3 miljoner kronor.

2 Bakgrund och syfte

2.1 Område och avgränsningar

Området är beläget i kommundelen Boos södra del. I söder avgränsas området av Baggensstaket, i norr av Djurgårdsvägen och Boovallen, i väster av Hermelinsvägen, Kaptensvägen och Kaptensstigen och i öster av Lotsvägen. Projektområdet redovisas i bild 1 med röd linje.

Bild 1 Flygfoto med projektområdet markerad med röd linje

Inom detaljplanen finns Boo herrgård som är ett byggnadsminne och skyddad enligt kulturmiljölagen. Boo herrgård är en historisk intressant plats och området var en del av drabbningen vid Södra Stäket år 1719. Utöver Boo herrgård finns även andra byggnader och anläggningar som har skyddsbestämmelser i detaljplanen. Detta har ställt ökade krav på dokumentation, uppföljning och skyddsåtgärder för att minska risken för skador inför och under byggnationen av de allmänna anläggarna.

Nacka kommun var fastighetsägare till vägmark och större delen av naturområden, däribland Boobadet, området för båtklubben samt delar av naturmarken inför antagande av den nya detaljplanen. Övrig mark inom planområdet bestod av bostadsfastigheter. Genom detaljplanen övergick huvudmannskapet från enskilt till kommunalt. Tidigare förvaltades vägarna i området av Boo gårds vägförening. Användningen av båtklubbsområdena reglerar Nacka kommun genom arrendeavtal med föreningar.

Det har inte framkommit att det finns några kända markföreningar inom projektområdet under tiden för stadsbyggnadsprojektet.

2.2 Syfte

Detaljplanens huvudsyfte är att bevara den kulturhistoriskt intressanta miljön och ge möjlighet till permanentboende genom försörjning av kommunalt vatten och avlopp samt medge nya byggrätter för permanentbebyggelse enligt start-pm. Byggrätternas storlek skulle anpassas utifrån förutsättningarna i området.

Utöver utbyggnaden av kommunalt vatten och avlopp och utbyggnaden av den allmänna platsmarken har även projektet rustat upp Boo-badet i två etapper.

Utbyggnaden av den allmänna platsmarken finansierades delvis av fastighetsägare i området genom gatukostnadsersättning.

2.3 Mål

2.3.1 Projekt mål

Projekt mål i start-pm:

1. **Byggrätter** – skall utformas för att medge komplementbebyggelse eller nybyggnation som ansluter till den kulturhistoriska miljön och ge möjlighet till permanent boende.
2. **Natur- och kulturmiljö** – detaljplanen skall identifiera och ge skydd för de natur- och kulturmiljöer som bör bevaras. Områdets gröna karaktär skall bevaras.
3. **Vägförbättringar** – vägarna skall enligt planen uppfylla de krav som ställs på vägar i ett permanentbebott område. Kraven gäller bärighet, vägbredder, siktförhållanden och trafiksäkerhet för samtliga trafikantslag.
4. **Vatten- och avloppsförsörjning** – Detaljplanen skall medge utbyggnad av kommunala avlopps- och vattenledningar med i huvudsak ett så kallat LPS-system. Dagvatten skall tas omhand lokalt på de enskilda fastigheterna där så är möjligt. Fastigheter som är placerade nedströms får ej ges olägenheter.
5. **Huvudmannaskap och genomförande** – Kommunen kommer att vara huvudman för vatten- och avloppsledningarna. Huvudmannaskapet för vägarna skall diskuteras i detaljplanarbetet.

2.3.2 Hållbart byggande

Några mål för hållbart byggande finns inte framtagna eftersom start-pm beslutades 2003 och därmed före riktlinjerna för Hållbart byggande. I start-pm lyftes mål om att skydda kultur- och naturmiljöer.

3 Resultat

3.1 Uppfyllelse av mål

Bedömning av projektmålen som redovisades i Start-PM, se avsnitt 3.3.1

<i>Mål</i>	<i>Måluppfyllelse</i>	<i>Kommentar</i>
1. Byggrätter	Ja	Detaljplanen innebär en förtätning i anslutning till den kulturhistoriska miljön för permanentboende
2. Natur- och kulturmiljö	Ja	Detaljplanen innebär skyddsbestämmelser för natur- och kulturmiljöer
3. Vägförbättringar	Ja	Vägarna har byggts ut till att motsvara kommunal standard
4. Vatten- och avloppsförsörjning	Ja	Fastigheterna i området har anslutits till kommunala VA-nätet, dagvatten hanteras lokalt men det finns även förutsättningar för förbindelsepunkt för dagvatten vid behov
5. Huvudmannskap och genomförande	Ja	Kommunen är huvudman för allmän platsmark samt för allmänna VA-anläggningar enligt vattentjänstlagen

3.2 Produkt

- Antal nya bostäder
  1. Bostadsrätter: 0
  2. Hyresrätter: 0
  3. Småhus/fastigheter nya bostadsfastigheter sex (6) varav en (1) skapad på kommunal tidigare naturmark, detaljplanen medger ytterligare två (2) nya fastigheter som inte är avstyckade i nuläget
- Yta verksamheter, kvm BTA: 0
- Välfärdsfastigheter
  1. Skola/Förskola: 0
  2. LSS: 0
  3. Annat: 0
- Antal meter nya VA-ledningar: 1860 m
- Antal meter och kvm nya gator: 2110 m och 7174 kvm
- Antal nyanlagd park: 0 kvm
- Konsten att skapa stad: ej aktuell

3.3 Tidplan

	Tidplan start-pm (år och kvartal)	Utfall (år och kvartal)
Markanvisning, utskick	Ej relevant	Ej relevant
Antagen detaljplan	Angavs ej	KF antog 2006-12-11 (första antagandet), Regeringen upphävde 2009-06-17 KF antog 2011-03-28 ändrad detaljplan
Byggstart allmänna anläggningar (tidpunkt för entreprenadtilldelning)	Angavs ej	Projektering avslutades 2013. Utbyggnad sep/okt 14 (utbyggnads PM rev)
Byggstart byggnad kvartersmark (första spadtaget)	Angavs ej	-
Start inflyttning	Angavs ej	-
Godkänd slutbesiktning	Angavs ej	2017-11-05
Färdigställt (hela projektet klart för inflytt)	Angavs ej	-
Projektavslut	Angavs ej	2021-04

- Tid (99 månader) mellan start-pm och planantagande.
- Tid (34 månader) mellan planantagande och laga kraft.
- Tid (79 månader) mellan planantagande och slutbesiktning.
- Tid (41 månader) mellan slutbesiktning och projektavslut (KS-beslut beräknat).
- Tid (209 månader) mellan start-pm och projektavslut (KS-beslut beräknat).

3.4 Ekonomi

3.4.1 Budget

Beviljad budget över tid						
	2006	2009	2010	2014	2016	2017
Inkomster/ Intäkter	0	0	18 510 000	18 510 000	27 100 000	31 750 000
Utgifter	-1 766 000	-31 111 133	-31 111 133	-33 913 337	-37 218 046	-42 035 183
Total beviljad budget netto	-1 766 000	-31 111 133	-12 601 133	-15 403 337	-10 118 046	-10 285 183

Budgeten för stadsbyggnadsprojektet har under åren ändrats vid flera tidpunkter. Den senaste ändringen år 2017 var innan slutregleringen av utbyggnaden av den

allmänna platsmarken. I budget från 2017 ingick kostnader för att bygga ut VA-anläggningar samt intäkter för anslutningsavgifter till kommunalt vatten och spillvatten.

Vid slutregleringen av projektet med entreprenören Frentab framkom att kostnaderna var högre än den förväntade prognosen. Detta beror bland annat på högre kostnader i förhållande till förfrågningsunderlaget och ökade kostnader för belysning. Tilläggsbeställningar (ÅTA:or) för utbyggnaden uppgick till två miljoner kronor. Kostnaderna för lantmåteriförrättning var även högre än budget samt utbetalning av ersättning till en arrendedator fanns inte budgeterad. Utöver produktionskostnader så var även nedlagd intern tid högre än prognosen.

Intäkterna är högre än budget. Huvudorsaken till detta var att fakturering till NVOA var högre än förväntat på grund av ökade kostnader för utbyggnaden av VA-nätet. Det återstår intäkter från avgifter för gatukostnader om cirka 810 000 kronor för kommande styckningslotter.

3.4.2 Utfall

Verksamhet	Inkomster/Intäkter	Utgifter	Netto
Mark	7 600 000	1 554 538	6 045 462
Gata/Park	12 625 946	32 038 891	-19 412 945
Planarbete	369 192	3 937 326	-3 568 134
Netto exkl VA	20 595 138	37 530 755	-16 935 617
VA	14 756 998	14 756 998	-
Netto inkl VA	35 352 136	52 287 753	-16 935 617

Utbyggnaden av den allmänna platsmarken finansierades av fastighetsägare i området genom gatukostnadsersättning med ett kostnadstak på 12,5 miljoner kronor samt av kommun för de delar som översteg kostnadstaket och de åtgärder som jämkats (upprustningar av Boo-badet, parkering vid Boo-badet, gångbana längs med Boovägen samt grundläggningsarbete av delar av Kaptensstigen). Utöver utbyggnaden av kommunalt vatten och avlopp och utbyggnaden av den allmänna platsmarken har även projektet rustat upp Boo-badet i två etapper.

Under utbyggnaden har anpassningar skett för att begränsa påverkan av kulturmiljö. Det har inneburit ökade kostnader med besiktning, dokumentation, försiktig sprängning nära herrgården och val att anlägga en ny grusad väg i stället för asfalt vilket påverkat utfallet negativt samt sannolikt ökar driftkostnaden för den aktuella vägen.

Andra fördyrande faktorer har varit omfattande kontakt med vägföreningar och fastighetsägare i området vilket har under perioder varit omfattande. Den kulturhistoriska miljön har föranlett att entreprenören behövs anpassa utbyggnaden på plats i vissa lägen, något som varit svårt att förutse.

Utifrån utfallet ovan har följande nyckeltal tagits fram:

- Planläggningskostnad per möjliga bostadsfastighet enligt detaljplanen (45 fastigheter): 87 500 kronor.
- Kostnader för allmänna anläggningar per bostadsfastighet: 712 000 kronor.
- Realisationsvinst för mark: 7 594 176 kronor

3.4.3 Driftkostnader för allmänna anläggningar

Genom att kommunen tar över huvudmannskapet för den allmänna platsmarken kommer den årliga driftkostnad att öka. Bedömningen är att driftkostnader uppgår till cirka 370 000 kr per år.

Objekt	Driftkostnad/år	Enhet	Mängd	DoU Kostnad
Lokalgata (icke stadsmiljö)	25	kr per kvm gata	9 284	232 100 kr
Trafikmärke	370	kr per fundament	24	8 880 kr
Belysning per armatur huvud/lokalgata	600	kr per armatur	66	39 600 kr
VA-ledning	37	kr per löpmeter ledningsgrav	1 860	68 820 kr
Dagvattenbrunn	85	kr per brunn	26	2 210 kr
Naturmark och skog	1,2	kr per kvm yta	16 000	19 200 kr
Totalt				370 810 kr

Kapitalkostnader har erhållits genom utbyggnaden av den allmänna platsmarken samt Boo-badet. Totalt har en kapitalkostnad på 1 069 397 kronor aktiverats varav Boo-badets del uppgår till 580 000 kronor. Per år innebär detta en kostnad på 490 000 kronor varav Boo-badets del är 390 000 kronor. Räntan för kapitalkostnaden uppgår totalt till 680 000 kronor över hela avskrivningsperioden. Redovisade kostnader har gjorts enligt ”Mall beräkning av kapitalkostnader”.

Driftkalkyl (mkr)								
Mnkr	Tidigare år (3 år)	2021	2022-2027	2028-2037	2038-2045	2046-2057	2058-2077	Total
Utgifter								
Driftkostnad, utemiljö (allmän platsmark)	1,11	0,37	2,22	3,7	2,96	4,44	7,4	22,2
Driftkostnader, fastighetsförvaltning	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitalkostnader Park/ Boo-badet	1,17	0,39	2,34	3,90	3,12	-	-	10,91
Kapitalkostnader allmän plats	0,29	0,10	0,58	0,92	0,50	0,63	0,93	3,95
Delsumma utgifter drift	2,57	0,86	5,14	8,52	6,58	5,07	8,33	37,06
Inkomster								
Tomträttsavgälder	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hyresinkomster	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Delsumma inkomster drift	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Driftnetto	2,57	0,86	5,14	8,52	6,58	5,07	8,33	37,06

4 Slutsatser och förslag på förbättringar

Stadsbyggnadsprojektet har pågått sedan 2003. Det har varit en utdragen planprocess med omprövningar för att få fram en ny detaljplan för området. Med tanke på att plan- och bygglagen ändrats efter att detaljplanen har antagits och att det har gått så pass lång tid sedan detaljplanen antogs är det svårt att dra några slutsatser av utfallet av planprocessen.

Samarbetat med entreprenören Frentab upplevdes som bra av byggledningen. De problem som uppstod under utbyggnaden löstes tillsammans i samförstånd. De ökade kostnaderna som uppstod vid utbyggnaden handlade till stor del om att projekteringsunderlaget hade stora brister särskilt vad det gällde höjdsättning av vägarna, slänterna och kringliggande kvartersmark. Utbyggnaden visar vikten av att säkerställa detaljprojekteringen har rätt höjder både för vägarna och den omkringliggande kvartersmarken.

Fördyringarna i projektet har tillsammans med erfarenheten från andra liknande samtida projekt lett till ett omfattande internt arbete med att förbättra rutiner inför och under utbyggnaden av allmänna anläggningar. Det är utmanande att prognostisera omfattande och komplicerade projekt, men kommunen har numera nya rutiner för risk och kalkyler, och för att säkra bygghandlingarnas kvalitet. Dessa nya rutiner leder till bättre förutsägbarhet och att eventuella fördyringar och risker lyfts i tidigare skede.

5 Bilagor

Inga bilagor medföljer.

Öppenhet och mångfald

*Vi har förtroende och respekt för människors kunskap
och egna förmåga - samt för deras vilja att ta ansvar*

6 september 2021

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

§ 273

KFKS 2002/391-214

Område Y och Z, södra Boo

Projektavslut, 9320

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner slutrapporten för stadsbyggnadsprojekt 9320, Område Y och Z. Information i ärendet lämnas för kännedom till miljö- och stadsbyggnadsnämnden och natur- och trafiknämnden.

Nettoinvesteringar aktiveras på respektive verksamhet hos kommunstyrelsen och natur- och trafiknämnden.

Ärende

Detaljplanens huvudsyfte var att bevara den kulturhistoriskt intressanta miljön och ge möjlighet till permanentboende genom försörjning av kommunalt vatten och avlopp samt medge nya bygggrätter för permanentbebyggelse enligt start-pm som beslutades 2003. Genom detaljplanen ändrades huvudmannaskapet från enskilt till kommunalt. Utbyggnaden av den allmänna platsmarken finansierades delvis genom gatukostnadsersättning med ett kostnadstak. Utöver utbyggnad av den allmänna platsmarken har projektet rustat upp Boobadet och byggt en ny lekplats vid Boobadet. Det ekonomiska utfallet för stadsbyggnadsprojektet innebar ett negativt netto på 16,9 miljoner kronor. Den senaste budgeten från 2017 för stadsbyggnadsprojektet var ett negativt netto på 10,3 miljoner kronor.

Handlingar i ärendet

Protokollsutdrag från kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott den 22 juni 2021, §154
Tjänsteskrivelse från exploateringsenheten Nacka daterad den 11 maj 2021
Bilaga 1 Ärendeöversikt
Bilaga 2 Slutrapport

Beslutsgång

Kommunstyrelsen beslutade i enlighet med stadsutvecklingsutskottets förslag.

Christina Ståldal (NL) deltog inte i handläggningen av ärendet på grund av jäv.

Protokollsanteckningar

Esa Örmä lät anteckna följande till protokollet för Sverigedemokraterna.

”Att projektet har fördyrats så kraftigt relativt originalprognosen är en omständighet som förvånar, för Nacka kommun har numera lång erfarenhet av att bygga i kulturhistoriskt intressanta och sårbara miljöer där många, bland annat de boende själva har synpunkter på

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande

6 september 2021

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Kommunstyrelsen

hur projektering genomförs. Denna sorts kostnad kan inte vara oväntad, med tanke på historiska erfarenheter.

Nacka kommun, som de facto är stor utbyggare av kommunens fastighetsbestånd genom den omfattande exploatering som medges, bör för övrigt också mera i allmänhet vara tongivande i kampen mot Sveriges internationellt sett mycket höga byggkostnader och den dåliga precision i byggkostnadsprognoser som gör dessa kostnader ännu högre.”

Khashayar Farmanbar lät anteckna följande till protokollet för Socialdemokraterna.

”Projektet har blivit avsevärt dyrare och än budget och det verkar tillsynes bero på en lång rad faktorer. Bl.a. tas omfattande kontakter med de boende upp som en anledning. Naturligtvis måste kommunen bli bättre på att förutsäga och hålla budgeten i projektet, men också på att kunna föra samtal och ha konstruktiva dialoger med kommunens invånare. Det ter sig märkligt att en sådan faktor ska tas upp som fördyrande faktor i projektet, samtidigt som det vittnar om en kvartsekel förlegad styrprincip som skapar täta skott mellan kommunens olika enheter, leder till ineffektivitet i kommunens processer och minskar invånarna inflytande och möjlighet till interaktion då de uppfattas som en belastande kostnad.”

Ordförandes signatur	Justerandes signatur	Utdragsbestyrkande
----------------------	----------------------	--------------------

Redovisning av
delegationsbeslut

15

NTN 2022/78

2022-04-22

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN 2022/78

Redovisning av delegationsbeslut

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Lokala trafikföreskrifter

- 0182 2022 00039 Almvägen p-förbud
- 0182 2022 00040 Almvägen stannade förbud
- 0182 2022 00041 Almvägen stannade förbud
- 0182 2022 00042 Almvägen stannade förbud
- 0182 2022 00043 Ektorpsvägen stannade förbud
- 0182 2022 00044 Förrådsvägen vändplats
- 0182 2022 00045 Storkällans väg p-förbud
- 0182 2022 00046 Oxelstigen vändplats
- 0182 2022 00047 Högåsvägen p-förbud
- 0182 2022 00048 Stangenbergs väg p-förbud säsong
- 0182 2022 00049 Snöbarsvägen vändplats
- 0182 2022 00050 Oxelstigen p-förbud
- 0182 2022 00051 Almvägen p-förbud
- 0182 2022 00052 Skogsövägen p-förbudsområde
- 0182 2022 00053 Ektorpsvägen p-förbud tidsbegränsat

Bygglovremisser

- B2022-000441_Enbostadshus_Erstavik 25_49
- B2022-000248_Byggetaberling_Sicklaön 14_1
- B2022-000058_Byggetabelering_Sicklaön 14_1
- B2022-000153_Flerbostadshus_27lgh_Sicklaön 38_38
- B2022-000344_Plank_Sicklaön 84_7
- B2022-000187_Flerbostadshus_140lgh_Sicklaön 367_5
- B2022-000361_Byggbod_Älta 25_2

Delegationsbeslut Parkeringstillstånd för rörelsehindrad

Delegationsbeslut upplåtelse avv offentlig plats

NTN 2021-276 Delegationsbeslut Nyttoparkeringsstillstånd för foodtrucks Petite Bretagne

NTN 2022-99 Delegationsbeslut Nyttoparkerings för foodtrucks Urban Deli AB

NTN 2022-107 Dispens från trafikföreskrift för Klintens Båtklubb 2022 maj

MU_20220114_10367 Tillstyrkan 2022-03-23 försäljning sommarbär Mensättra ÅVC

MU_20220322_10590 Tillstyrkan 2022-03-24 Byggbod Ringvägen 35

Tillstyrkan 2022-03-24 Smashing Balance Sickla Strand Uthyrning Kajak SUP

Caféverksamhet och Brygga

MU_20220303_10524 Tillstyrkan 2022-03-28 AB Storstockholms Lokaltrafik Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT) Byggetablering Skönviksvägen

Tillstyrkan 2022-03-28 Orca Entreprenad AB Byggetablering för parkdrift, parkering Sjöängsvägen, Glasbrukssjön

MU_20220316_10579 Tillstyrkan 2022-03-30 Älta Scoutkår Valborgseld Hedvigslunds fotbollsplan

MU_20220110_10352 Tillstyrkan 2022-03-31 Orminge Informationsplats Marknadsstånd försäljning av sommarbär

MU_20220405_10638 Tillstyrkan 2022-04-11 Filmlance International AB Filminspelning BECK Doktorsvägen 3A

MU_20220331_10619 Tillstyrkan 2022-04-12 Grön Stad Mark och Anläggning AB Byggetablering Hamnvägen, Fisksätra

MU_20220104_10341 Yttrande ej kommunal mark 2022-03-23 försäljning sommarbär Preem Älta

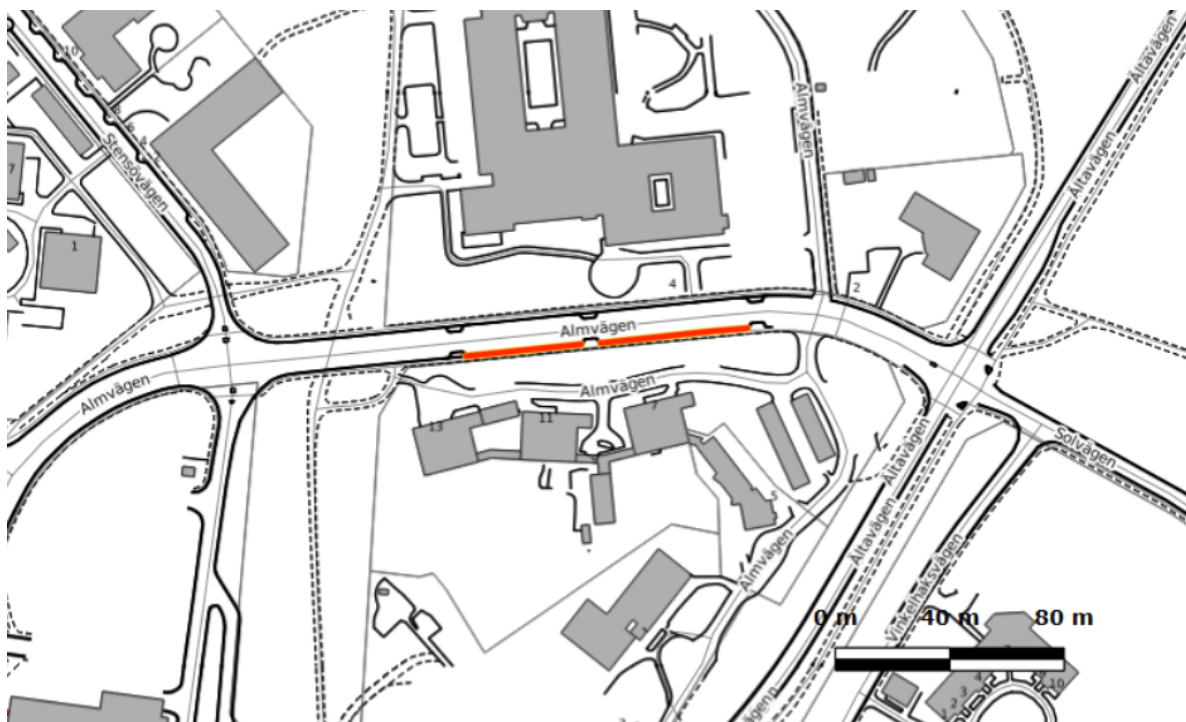
MU_20220310_10546 Yttrande ej kommunal mark 2022-03-24 Thule Fastigheter Fasadställning Kvarnholmsvägen, Makaronigränd

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att parkera på Almvägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På markerade sträckor på Almvägen enligt kartbild får fordon inte parkeras under tiden torsdag klockan 08.00 - 16.00. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2020:00150 om förbud att parkera på Almvägen skall upphöra att gälla.

På Natur- och trafiknämndens vägnar.

Dennis Wassenin

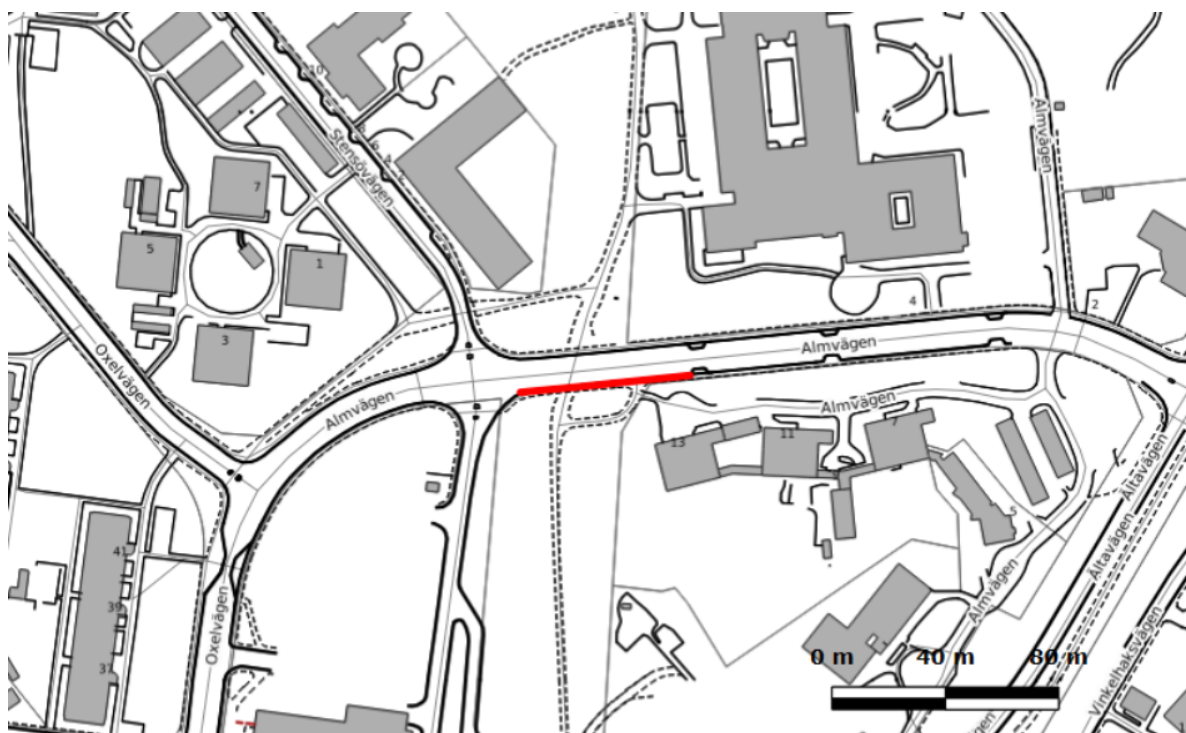
Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att stanna och parkera på Almvägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På markerad sträcka på Almvägen enligt kartbild får fordon inte stannas eller parkeras. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2020:00151 om förbud att stanna och parkera på Almvägen skall upphöra att gälla.

På Natur- och trafیکنämndens vägnar.

Dennis Wassenin

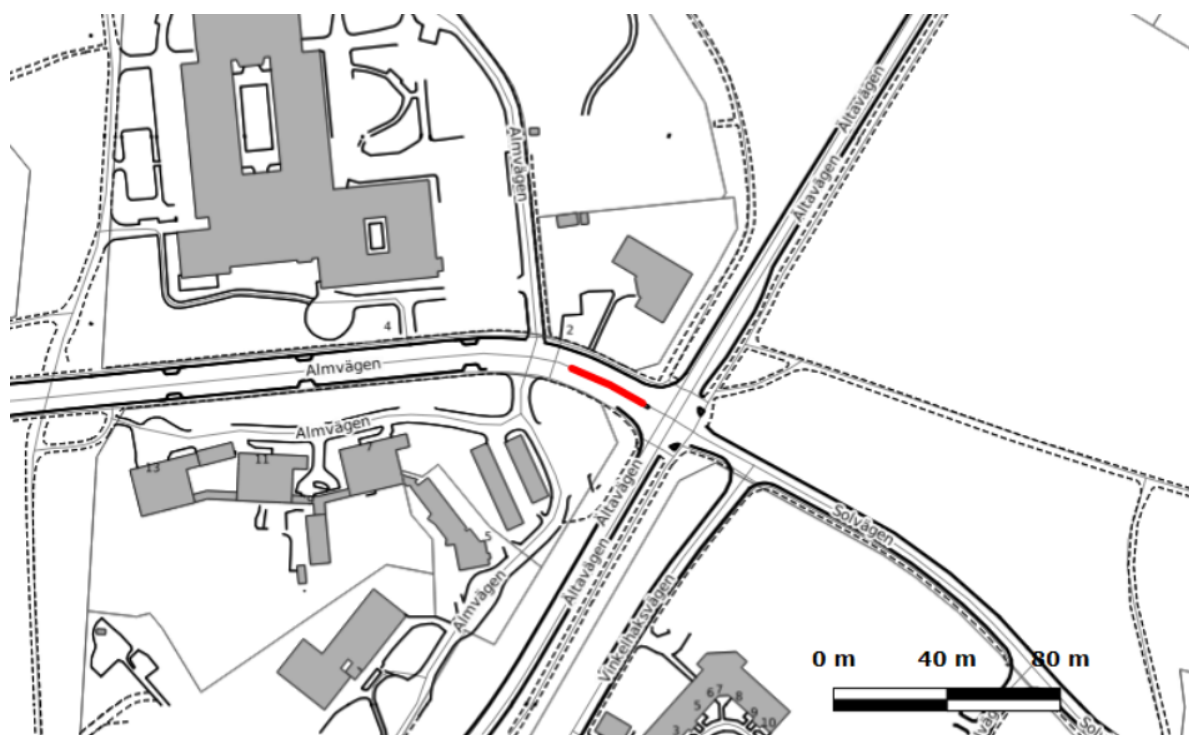
Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att stanna och parkera på Almvägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På markerad sträcka på Almvägen enligt kartbild får fordon inte stannas eller parkeras. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2020:00152 om förbud att stanna och parkera på Almvägen skall upphöra att gälla.

På Natur- och trafیکنämndens vägnar.

Dennis Wassenin

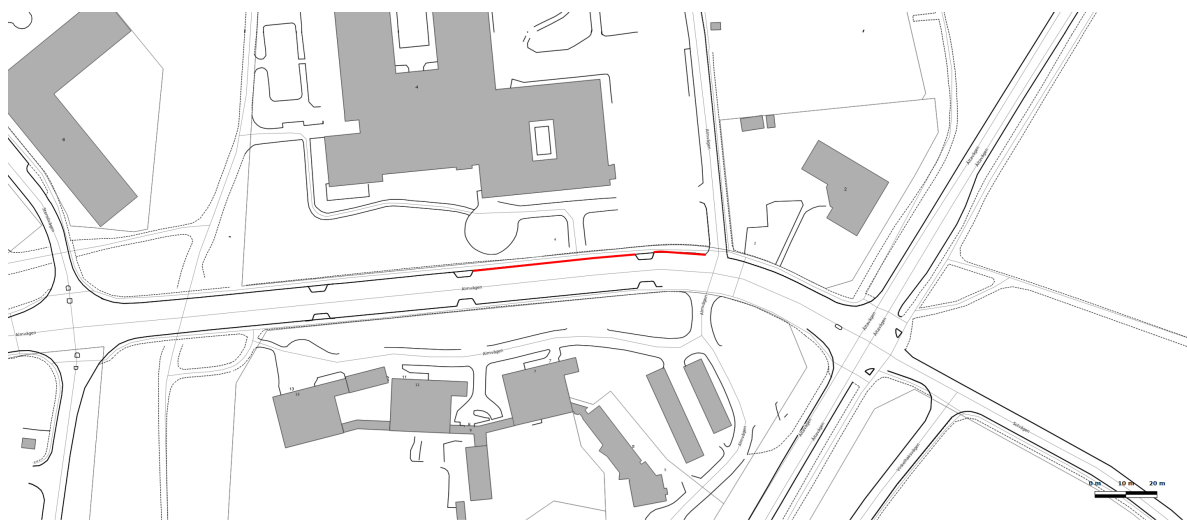
Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att stanna och parkera på Almvägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På markerade sträckor på Almvägen enligt kartbild får fordon inte stannas eller parkeras. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2020:00168 om förbud att stanna och parkera på Almvägen skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att stanna och parkera på Ektorpsvägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På markerad sträcka på Ektorpsvägen enligt kartbild får fordon inte stannas eller parkeras. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2021:00004 om förbud att stanna och parkera på Ektorpsvägen skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att stanna och parkera på Förrådsvägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På vändplatsen på Förrådsvägen enligt kartbild får fordon inte stannas eller parkeras.

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2021:00017 om förbud att stanna och parkera på Förrådsvägen skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

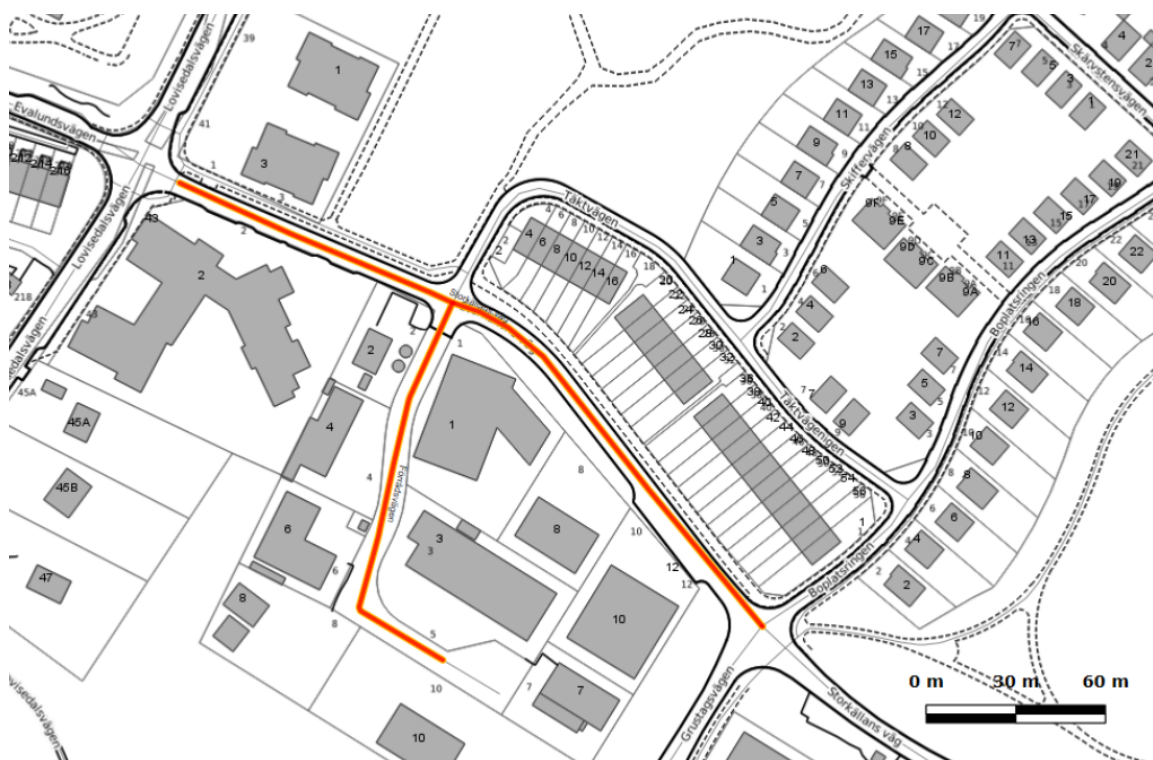
Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att parkera på Storkällans väg;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På samtliga vägar inom Storkällans väg och Förrådsvägen enligt kartbild får fordon inte parkeras. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2021:00020 om förbud att parkera på Storkällans väg skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

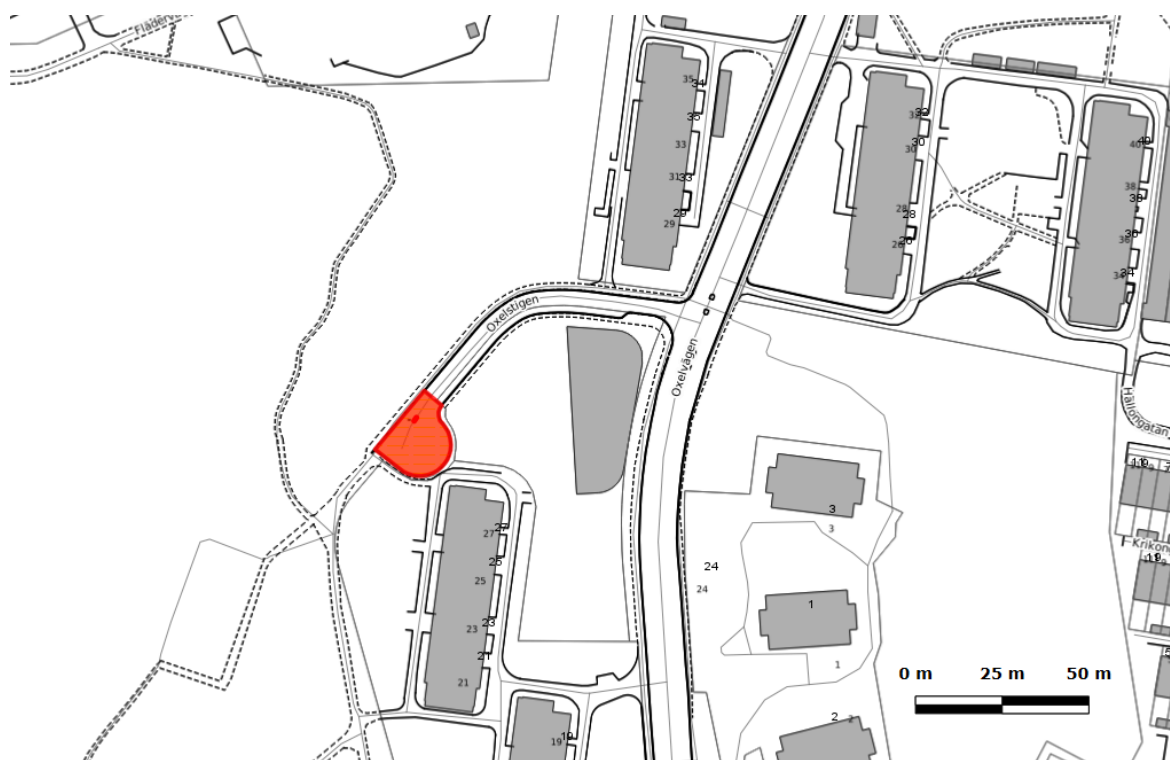
Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att stanna och parkera på Oxelstigen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På vändplatsen på Oxelstigen enligt kartbild får fordon inte stannas eller parkeras.

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2021:00034 om förbud att stanna och parkera på Oxelstigen skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

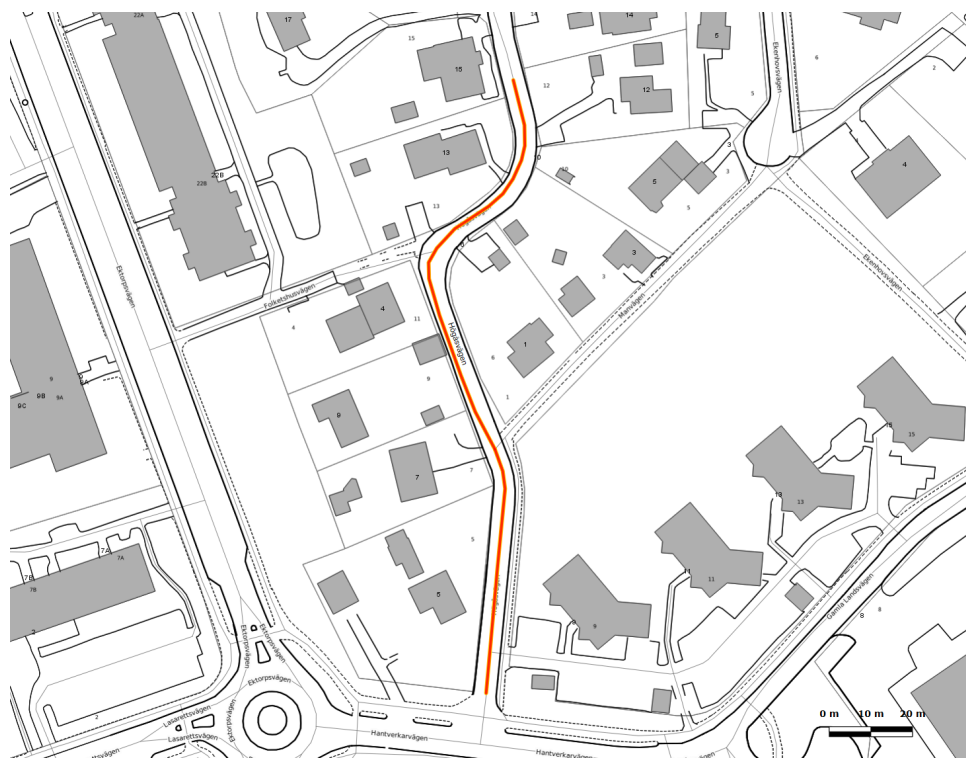
Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att parkera på Högåsvägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På samtliga vägar inom Högåsvägen enligt kartbild får fordon inte parkeras. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Denna författning träder i kraft den 11 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2020:00154 om förbud att parkera på Högåsvägen skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att parkera på Knut Stangenbergs väg;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På markerad sträcka på Knut Stangenbergs väg enligt kartbild får fordon inte parkeras under tiden 15:e november - 15:e maj. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2020:00155 om förbud att parkera på Knut Stangenbergs väg skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att parkera på Snöbärsvägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På vändplatsen på Snöbärsvägen enligt kartbild får fordon inte parkeras.

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2021:00042 om förbud att parkera på Snöbärsvägen skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att parkera på Oxelstigen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På samtliga vägar inom Oxelstigen enligt kartbild får fordon inte parkeras. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2021:00043 om förbud att parkera på Oxelstigen skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

Benny Waldenstam

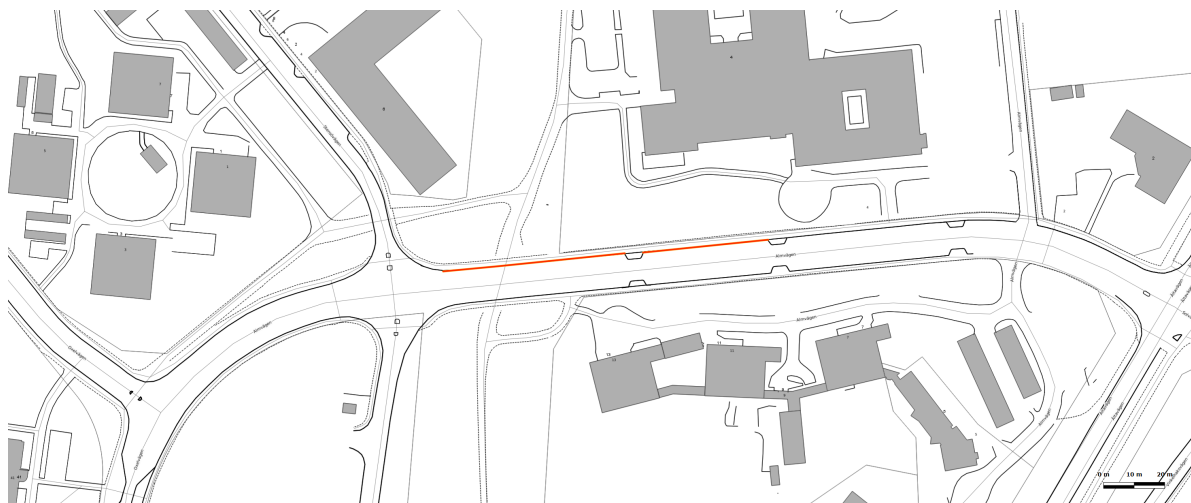
Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att parkera på Almvägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På markerade sträckor på Almvägen enligt kartbild får fordon inte parkeras under tiden vardagar utom vardag före sön- och helgdag klockan 08.00 - 16.00. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Parkering är dock tillåten under tiden torsdag.

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2021:00049 om förbud att parkera på Almvägen skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

Benny Waldenstam

Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om förbud att parkera på Skogsövägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På samtliga vägar inom Skogsövägen, Dalheimsvägen och Rutger Fuchsvägen enligt kartbild får fordon inte parkeras. Förbudet ger inte rätt att stanna där det är förbjudet att stanna eller parkera enligt trafikförordningen (1998:1276).

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2021:00052 om förbud att parkera på Skogsövägen skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

Benny Waldenstam

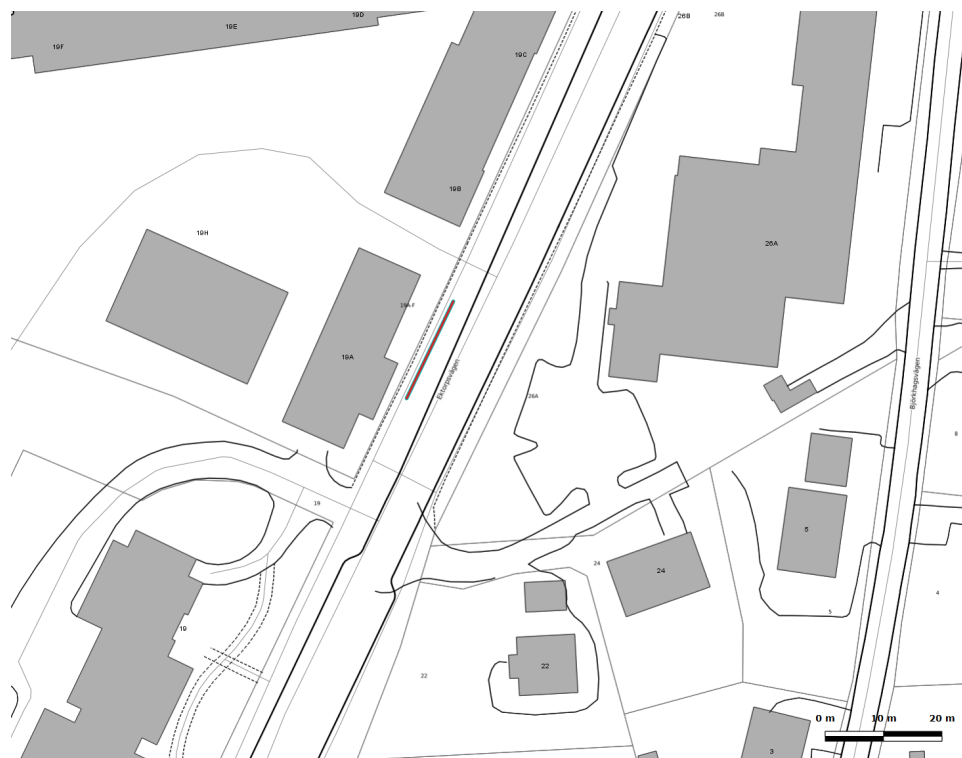
Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter om parkering på Ektorpsvägen;

beslutade den 1 april 2022.

Nacka kommun föreskriver med stöd av 10 kap. 1 § andra stycket 16 och 17 och 3 § första stycket trafikförordningen (1998:1276) följande.

På markerad sträcka på Ektorpsvägen enligt kartbild får fordon parkeras.

Parkering är dock förbjuden under tiden torsdag klockan 08.00 - 16.00.

Denna författning träder i kraft den 22 april 2022 då Nacka kommuns lokala trafikföreskrifter 0182 2021:00006 om parkering på Ektorpsvägen skall upphöra att gälla.

På Nacka kommuns vägnar.

Dennis Wassenin

Bygglovsenheten

Tidsbegränsat bygglov för byggbod, förrådstält, upplag (containrar) och cisterner, t.o.m. 2025-12-31 på fastigheten SICKLAÖN 14:1 (NYCKELVIKSVÄGEN 1)

Beslut

Enheterna har inga synpunkter på föreslagen placering då det är en utveckling av befintlig etablering.

Detta beslut fattas med stöd av punkten 3 i Natur- och trafiknämndens delegationsordning.

Mahmood Mohammadi
Sandra Seljeseth

Elisabet Rosell

Trafikplanerare
Trafikenheten

Kommunekolog
Enheten offentlig utemiljö

Bygglövsenheten

Bygglov för nybyggnad av flerbostadshus med 27 lägenheter, hus Ö1 på fastigheten SICKLAÖN 38:38 (KVARNHOLMSVÄGEN 97)

Beslut

Sikt

Det ska vara fri sikt på cirka 30 meter i kurvan på Kvarnholmsvägen vid entré till fastigheten.

Muren mot gångbanan bör inte vara högre än 80 cm och slänten in mot kantstödet bör vara cirka 1 meter för att säkerställa god sikt i hela kurvan.

Utemiljö

Enheterna efterfrågar en redovisning av hur gränsen mellan allmän platsmark och kvartersmark är planerad som även redovisar elevationer.

Detta beslut fattas med stöd av punkten 3 i Natur- och trafiknämndens delegationsordning.

Mahmood Mohammadi
Sandra Seljeseth

Elisabet Rosell

Trafikplanerare
Trafikenheten

Kommunekolog
Enheten offentlig utemiljö

Bygglovsenheten

Bygglov för nybyggnad av fyra flerbostadshus med 115 lägenheter, rivning på fastigheten SICKLAÖN 367:5 (JARLABERGSVÄGEN 4)

Beslut

Sökande redovisar i en mobilitetsutredningen att de vill göra avsteg från kommunens parkeringstal. Avsteget innebär ett kraftigt reducerat parkeringstal med mål att ha ett parkeringstal på 0,2 platser per lägenhet. Mobilitetsutredningen redovisar 115 lägenheter. Det föreslagna parkeringstalet innebär att det inte behöver byggas parkeringsgarage i flera våningar.

Enheterna anser att det är positivt att mobilitetsutredningen redovisar fler mobilitetsåtgärder men ser en risk att det blir parkeringsbrist i området i framtiden om inte tillräckligt många parkeringsplatser planeras i detta skede.

De planerade gatuparkeringsplatserna på Jarlabergsvägen är begränsade och i Nacka kommun finns inte möjligheten till parkeringsköp vilket gör det svårt att kompensera för ett underskott av parkering i framtiden.

Små lägenheter och fler mobilitetsåtgärder bidrar till möjligheten att sänka p-talet för fastigheten. Trafikenheten anser dock att ett p-tal på 0,2 är något lågt för området och är olämpligt att tillämpa i och med risken för ett parkeringsunderskott som inte kan kompenseras i nära anslutning till fastigheten.

Enheterna anser också att beslutet om att anta ett sådant kraftigt reducerat p-tal behöver tas av miljö- och stadsbyggnadsnämnden via bygglov. Natur- och trafiknämnden kan inte ta ett sådant beslut då det avviker från de rekommenderade parkeringstal för bostäder i Nacka antagen av KS.

Om ett parkeringstal på 0,2 platser per lägenhet godkänns antas att alla föreslagna mobilitetsåtgärder i mobilitetsutredningen genomförs.

Detta beslut fattas med stöd av punkten 3 i Natur- och trafiknämndens delegationsordning.

Mahmood Mohammadi
Sandra Seljeseth

Elisabet Rosell

Trafikplanerare
Trafikenheten

Kommunekolog
Enheten offentlig utemiljö

Bygglovsenheten

**Förlängning av tidsbegränsat bygglov för byggetablering,
fr.o.m. 2023-02-01 t.o.m. 2028-02-01 på fastigheten
SICKLAÖN 14:1 (NYCKELVIKSVÄGEN 1)**

Beslut

Enheterna har inga synpunkter på placeringen av byggetableringen.

Detta beslut fattas med stöd av punkten 3 i Natur- och trafiknämndens delegationsordning.

Mahmood Mohammadi
Sandra Seljeseth

Elisabet Rosell

Trafikplanerare
Trafikenheten

Kommunekolog
Enheten offentlig utemiljö

Bygglovsenheten

Bygglov för nybyggnad av plank på fastigheten SICKLAÖN 84:7

Beslut

Enheterna har inga synpunkter på föreslagen placering av plank.

Detta beslut fattas med stöd av punkten 3 i Natur- och trafiknämndens delegationsordning.

Mahmood Mohammadi
Sandra Seljeseth

Elisabet Rosell

Trafikplanerare
Trafikenheten

Kommunekolog
Enheten offentlig utemiljö

Bygglovsenheten

Tidsbegränsat bygglov för nybyggnad av byggbod t.o.m 2025-05-31 på fastigheten ÄLTA 25:2

Beslut

Ytan är fastighetsmark och sökande måste därmed få godkänt av fastighetsägaren att nyttja ytan.

Bodetableringen medför att boendeparkering försvinner. Enheterna undrar var parkeringsplatserna ersätts. Samt var personal till bodarna ska parkera.

Enheterna antar att befintlig infartsväg till ytan används till bodarna.

Detta beslut fattas med stöd av punkten 3 i Natur- och trafiknämndens delegationsordning.

Mahmood Mohammadi
Sandra Seljeseth

Elisabet Rosell

Trafikplanerare
Trafikenheten

Kommunekolog
Enheten offentlig utemiljö

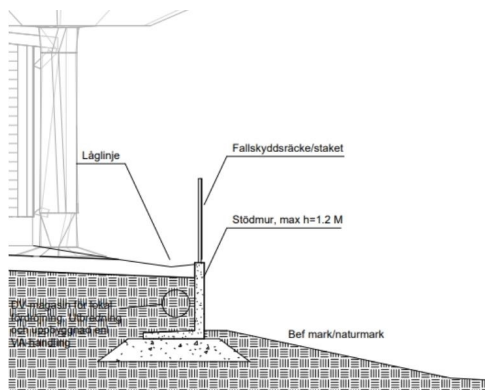
Bygglövsenheten

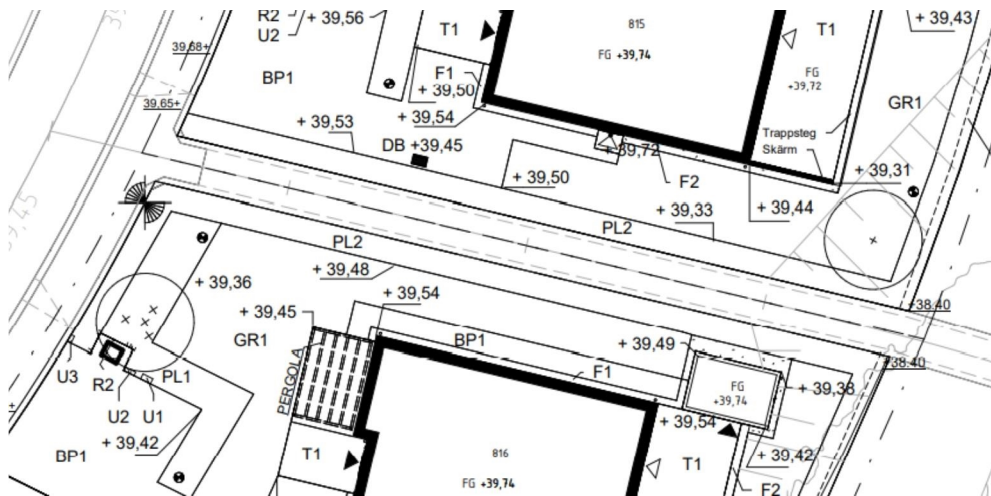
Bygglövs för nybyggnad av enbostadshus och komplementbyggnad samt installation av eldstad på fastigheten ERSTAVIK 25:49

Beslut

Park och natur

Arbetsområde redovisas 1m utanför fastighetsgräns. Har en överenskommelse om detta tecknats med kommunen. Grundläggning av stödmurar L-stöd ligger till viss del på allmän plats. Har överenskommelse med kommunen tecknats om detta? Har slänterna samordnats med allmän plats?

Ingår ”släppen” mellan tomterna i granskningen? Är släppen (två st) samordnade med projektet – utbyggnad av allmän plats?

Parkering

Antal parkeringsplatser överensstämmer med kommunens p-tal.

Höjdsättning

Höjdsättningen och placering av in- och utfarter samt utrustning på allmän plats, ex belysningsarmatur och elskåp, ska överensstämma och samordnas med projekterade handlingar för den allmänna vägen.

In- och utfarter

Det ska inte förekomma något skymmande buskage eller likande vid infarterna utan det ska vara fri sikt mot den allmänna vägen.

Detta beslut fattas med stöd av punkten 3 i Natur- och trafیکنämndens delegationsordning.

Mahmood Mohammadi
Sandra Seljeseth

Elisabet Rosell

Trafikplanerare
Trafikenheten

Kommunekolog
Enheten offentlig utemiljö

Bifall

Ärende Id	Löpnummer	Beslutsdatum	Förartyp
46/22	42360	2022-03-03	Förare
58/22	42373	2022-03-03	Förare
42/22	42356	2022-03-03	Förare
50/22	42365	2022-03-03	Förare
19/22	42332	2022-03-03	Förare
68/22	42386	2022-03-03	Förare
80/22	42399	2022-03-03	Förare
78/22	42396	2022-03-03	Förare
64/22	42379	2022-03-03	Förare
76/22	42394	2022-03-03	Förare
75/22	42393	2022-03-03	Förare
59/22	42374	2022-03-03	Förare
82/22	42401	2022-03-07	Förare
81/22	42400	2022-03-07	Förare
85/22	42404	2022-03-09	Förare
71/22	42389	2022-03-09	Förare
88/22	42407	2022-03-09	Förare
87/22	42406	2022-03-09	Passagerare
62/22	42377	2022-03-11	Passagerare
89/22	42408	2022-03-11	Förare
73/22	42391	2022-03-11	Passagerare
99/22	42420	2022-03-18	Förare
95/22	42415	2022-03-18	Förare
92/22	42411	2022-03-18	Förare
7/20	42413	2022-03-18	Förare
98/22	42419	2022-03-18	Förare
102/22	42423	2022-03-18	Passagerare
100/22	42421	2022-03-18	Förare
91/22	42410	2022-03-22	Förare
90/22	42409	2022-03-22	Förare
106/22	42427	2022-03-28	Förare
115/22	42436	2022-03-28	Förare
110/22	42431	2022-03-28	Förare
108/22	42429	2022-03-28	Förare

Avslag

Ärende Id	Löpnummer	Beslutsdatum	Förartyp
79/22	42397	2022-03-01	Passagerare
63/22	42378	2022-03-07	Förare
86/22	42405	2022-03-18	Passagerare

DELEGATIONSBESLUT

2022-04-20

Dnr NTN 2021/276

Pettite Bretagne
Stephane Blandeau
Källmossevägen 6
138 36 Älta

Nyttoparkeringstillstånd

Detta beslut har fattats av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och trafiknämndens delegationsordning 2019-12-10 §186, punkt 3.2.

Giltigt from: 2021-11-29
Giltigt t o m: 2022-12-31

Registreringsnummer: ABB31H
Företag: Pettite Bretagne
Organisationsnummer: 559308-0293

Tillståndet gäller för parkering upp till fyra (4) timmar per parkeringstillfälle på allmän platsmark inom Nacka kommuns kommungräns.

Nacka 2022-04-20

Camilla Gunneby
Trafikingjör/handläggare

Delges sökande och Natur- och trafiknämnden samt polismyndigheten.

Nyttoparkeringstillståndet är knutet till ett enskilt fordon.
Tillståndet kan när som helst återkallas vid misskötsel.
Fordonet får ställas upp dygnet runt, men högst fyra (4) timmar i sträck på allmän platsmark inom Nacka kommun.
Uppställning får ske på gata med parkeringsförbud som beslutats genom lokala trafikföreskrifter och utan att erlägga avgift.
Tillståndet gäller inte på tidsangivna eller veckodagsangivna stannande-förbud eller parkeringsförbud.
På parkeringsplatser med kortare uppställningstid än fyra (4) timmar gäller tidsbegränsningen som framgår på respektive plats.
Tillståndet gäller inte där det gäller stannande och parkeringsförbud enligt trafikförordningen, exempel fordonet för ej ställas upp hindrande, nära vägkorsning, på gång/cykelbana eller på eller nära övergångsställe med flera.
Tillståndet gäller inte på platser för ett särskilt ändamål - vändplats, lastplats med flera - eller reserverade parkeringsplatser, till exempel för motorcyklar, bussar eller för rörelsehindrade.
Tillståndet gäller inte inom gångfartsområde eller på gågata.
Tillståndet gäller inte på tomtmark/privat mark/torgyta eller på parkmark.
Tillståndet ska placeras väl synligt i främre vindruta på vänster sida.

FOODTRUCKS
NYTTOPARKERING
ABB31H

Giltigt t o m:

2022-12-31

Tillståndet gäller för parkering upp till fyra (4) timmar per parkeringstillfälle på allmän platsmark inom Nacka kommuns kommungräns.

Kortnr: 202127
Pettite Bretagne
559308-0293
NTN 2021/276

DELEGATIONSBeslut

2022-04-04

Dnr NTN 2022/99

Urban Deli AB
Henrik Sjöblom
Sveavägen 44
111 34

Nyttoparkeringstillstånd

Detta beslut har fattats av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och trafiknämndens delegationsordning 2019-12-10 §186, punkt 3.2.

Giltigt from: 2022-04-01
Giltigt t o m: 2022-12-31

Registreringsnummer: YOY037
Företag: Urban Deli AB
Organisationsnummer: 556773-1228

Tillståndet gäller för parkering upp till fyra (4) timmar per parkeringstillfälle på allmän platsmark inom Nacka kommuns kommungräns.

Nacka 2022-04-04

Camilla Gunneby
Trafikingenjör/handläggare

Delges sökande och Natur- och trafiknämnden samt polismyndigheten.

Nyttoparkeringstillståndet är knutet till ett enskilt fordon.
Tillståndet kan när som helst återkallas vid misskötsel.
Fordonet får ställas upp dygnet runt, men högst fyra (4) timmar i sträck på allmän platsmark inom Nacka kommun.
Uppställning får ske på gata med parkeringsförbud som beslutats genom lokala trafikföreskrifter och utan att erlägga avgift.
Tillståndet gäller inte på tidsangivna eller veckodagsangivna stannande-förbud eller parkeringsförbud.
På parkeringsplatser med kortare uppställningstid än fyra (4) timmar gäller tidsbegränsningen som framgår på respektive plats.
Tillståndet gäller inte där det gäller stannande och parkeringsförbud enligt trafikförordningen, exempel fordonet för ej ställas upp hindrande, nära vägkorsning, på gång/cykelbana eller på eller nära övergångsställe med flera.
Tillståndet gäller inte på platser för ett särskilt ändamål - vändplats, lastplats med flera -eller reserverade parkeringsplatser, till exempel för motorcyklar, bussar eller för rörelsehindrade.
Tillståndet gäller inte inom gångfartsområde eller på gågata.
Tillståndet gäller inte på tomtmark/privat mark/torgyta eller på parkmark.
Tillståndet ska placeras väl synligt i främre vindruta på vänster sida.

FOODTRUCKS
NYTTOPARKERING
YOY037

Giltigt t o m:

2022-12-31

Tillståndet gäller för parkering upp till fyra (4) timmar per parkeringstillfälle på allmän platsmark inom Nacka kommuns kommungräns.

Kortnr: 202139
Urban Deli AB
556773-1228
NTN 2022/99

Klintens Båtklubb
Gamla Brovägen 50
132 40 Saltsjö-Boo

Dispens från trafikföreskrift om förbud att parkera

Beslut

Nacka kommun beslutar med stöd av 13 kap. 3 § 1. Trafikförordningen (1998:1276) att ge dispens att parkera fordon på Gamla Brovägen under den angivna tiden och vägsträckan:

På Gamla Brovägens södra sida tillåts parkering från vändplanen/pumpstationen till Klintvägen.

OBS: 10 m regeln om stannande- och parkeringsförbud i vägkorsningar och övergångsställen upphävs **INTE** med detta beslut.

Dispensen gäller följande datum:

Lördagen den 7: e maj 2022 mellan kl. 6:00 - 20:00.

Nyttjandet av dispensen skall påverka framkomligheten i så liten utsträckning som möjligt. Färd skall ske utan fara för trafiksäkerheten eller annan olägenhet.

Det åligger sökanden att rapportera eventuella incidenter, olycksfall eller andra olägenheter som uppkommit med anledning av detta beslut till kommunen.

Ärendet:

Klintens Båtklubb genom ordföranden Teddy Jansson, har ansökt om dispens att få parkera fordon under den helgtid då sjösättning av klubbens båtar utförs. Detta med anledning av att parkeringsbehovet under ovanstående datum förväntas vara större än normalt.

Kopia av denna dispens skall ligga väl synlig genom framrutan av fordon.

Dennis Wassenin
Trafikenheten
Nacka kommun

Detta beslut är fattat med stöd av Natur- och Trafiknämndens delegationsordning 20191210 § 186, punkt 3.1.

Beslut har delgivits: Sökanden, Polisen, Avarn Security AB, Natur- och Trafiknämnden samt Trafikenheten arkiv.

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Beslut om tillstyrkan av ansökan om upplåtelse av offentlig plats enligt ordningslagen**

Sökande:	Smashing Balance
Plats:	Sickla Strand 5, 7, 21, 25
Tid:	2022-05-01 - 2022-10-01
Typ av verksamhet:	Kommersiell: Försäljningsändamål: Säsongsiosk
Yta/ antal:	Ytor enligt skiss i ansökan: Tre 20-fots container, ett kajakställ på 10 kvm, en paviljong på 4,29x4,29 m inom en yta på ca 200 kvm, samt en flytbrygga på 8x2 m med placering enligt villkor nedan.
Upplåtelseavgift	10 000,00 kr

Avgift tas ut i enlighet med av kommunfullmäktige fastställd taxa den 2017-11-13.

Villkor:	<p>NACKA KOMMUN GODKÄNNER ANSÖKAN ENLIGT BIFOGAT KARTMATERIAL I ANSÖKNINGSBLANKETTEN UNDER FÖRUTSÄTTNING ATT:</p> <p>Verksamhet på kommunal mark får inte utestänga allmänheten från att vistas i området.</p> <p>Kontaktuppgifter till sökande skall finnas väl synliga så att allmänheten kan kontakta företaget vid eventuella frågor angående upplåtelsen. Öppettiderna ska annonseras till allmänheten på plats och via sociala medier.</p> <p>Sökande får endast göra reklam för sin egen verksamhet, vilket ska placeras på containrar eller kajakställ. Reklamskyltning är inte tillåten på belynings- eller vägmärkesskyltar. Framkomligheten ska inte påverkas av reklamskyltningen.</p> <p>Möbleringen och paviljongen ska ha en neutral utformning utan företagsloggor.</p> <p>Flytbryggan ska placeras med långsidan längst med befintlig brygga på plats. Placering sker längst med den befintliga bryggans västra sida med egen anslutning till stranden.</p> <p>Kontaktperson för godkännande för trafiksäker in- och utfart till försäljningsplatsen samt parkering är Niklas Olsson / niklas.olsson@nacka.se.</p>
-----------------	---

Inga gångvägar i området får blockeras. Etablering och avetablering via befintliga gångvägar kräver särskild dispens från trafikenheten. Särskild varsamhet önskas med parkering i området. Inga motorfordon får blockera vägar och parkera mot parkeringsförbud.

Sökande ansvarar för områdena under tiden för upplåtelsen, dvs. ansvarar mot sig själv och mot tredje man om skada skulle uppkomma vid användning av området eller i samband med de aktiviteter som sökande anordnar. Försäkringar för detta ska tecknas av sökande.

Sökande tar över ansvaret för skötsel och underhåll av området som upplåtes för verksamheten. Det innefattar klippning av gräset och renhållning.

Området ska hållas i snyggt och städlat skick under tiden för upplåtelsen samt lämnas väl städad. Klotter på anläggningar inom upplåtelseområdet ska saneras inom 36 timmar. Verksamhetsutövaren bör erbjuda en kundtoalett i anslutning till upplåtelseområdet.

Källsortering och återvinning av följande fraktioner ombesörjs av sökande:

- plastflaskor och metallburkar som omfattas av pant
- förpackningar av papper och kartong
- plastförpackningar
- metallförpackningar
- glasförpackningar färgade
- glasförpackningar ofärgade

Det är även positivt om sökanden möjliggör sortering av matavfall, särskilt om detta förekommer i större volymer.

Alla kostnader för källsortering och återvinning av materialet bekostas av verksamhetsutövaren. Försäljaren tillhandahåller egna papperskorgar och bortfrakt av avfall.

Efter etablering ska marken återställas till befintligt skick. I samband med att verksamheten avvecklas ska kommunen kallas till marksyn.

Information:

Nacka kommun förutsätter att Skatteverkets direktiv gällande tillfällig försäljning på marknad och torg följs, se:
<https://www.skatteverket.se/privat/skatter/arbeteochinkomst/inkomster/torgochmarknadshandel>

Sökande ska, vid tiden för upplåtelsen, följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer om hygien och avstånd.

Träd inom eller i anslutning till det upplåtta området samt i dess närhet ska skyddas från påkörning och kompaktering. Vid skada tar kommunen ut viten enligt teknisk handbok bilaga "Grävningbestämmelser i allmän platsmark".

Om sökande inte utför återställning till överenskommet skick så har Nacka kommun rätt att göra detta på sökandes bekostnad. Kommunen kan även fakturera sökande för extra städning. Eventuella kostnader i samband med etableringen ska ej belasta kommunen.

Tillstånd från berörda myndigheter, markägare samt väghållare ska införskaffas av sökande. Tillståndet utfärdas under förutsättning att sökande erhåller nödvändiga tillstånd för verksamheten, såsom livsmedelstillstånd och eventuellt serveringstillstånd.

Nacka kommun har en taxa för nyttjande av allmän platsmark som kommer att debiteras sökande.

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikingenjör
Trafikenheten
Nacka kommun

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Beslut om tillstyrkan av ansökan om upplåtelse av offentlig plats
enligt ordningslagen**

Sökande:	Orca Entreprenad AB
Plats:	Parkeringen till Glasbrukssjön vid Sjöängsvägen 54
Tid:	2022-03-01 - 2023-02-28
Typ av verksamhet:	Markupplåtelse: Byggändamål: Byggetablering
Yta/ antal:	En inhägnad yta på ca 264 kvm med en bod på 12,5 kvm.
Upplåtelseavgift	0,00 kr

Villkor:	<p>NACKA KOMMUN GODKÄNNER ANSÖKAN ENLIGT BIFOGAT KARTMATERIAL UNDER FÖRUTSÄTTNING ATT:</p> <p>Kontaktuppgifter till sökande skall finnas väl synliga så att allmänheten kan kontakta företaget vid eventuella frågor angående upplåtelsen. Information till närboende ska också ombesörjas av sökande.</p> <p>Sökande ansvarar för områdena under tiden för upplåtelsen, dvs. ansvarar mot sig själv och mot tredje man om skada skulle uppkomma vid användning av områdena.</p> <p>Lösa massor (undantaget rena matjordsmassor) får inte placeras direkt på marken eller så att det kan läcka eller spridas ut i omkringliggande områden. Markduk ska användas för att förhindra detta. Vid högre belastning på marken ska den förstärkas med krossmaterial (markduk under).</p> <p>Sökande tar över ansvaret för skötsel och underhåll av området under tiden för upplåtelsen. Området ska hållas i snyggt och städat skick under tiden för upplåtelsen samt lämnas väl städat.</p> <p>Särskild varsamhet önskas med parkering i området. Inga motorfordon får blockera vägar och parkera mot parkeringsförbud.</p> <p>Inga gångvägar i området får blockeras. Etablering och avetablering via befintliga gångvägar kräver särskild dispens från trafikenheten.</p> <p>Efter etablering ska marken återställas till befintligt skick.</p>
-----------------	---

	<p>Vid särskilt behov kan sökande behöva ge tillgång till, eller minska ytan för upplåtelsen, till exempel vid eventuell reglering av parkeringen eller annat särskilt evenemang. Sökande kommer då informeras.</p> <p>Information:</p> <p>Träd inom eller i anslutning till det upplåtta området samt i dess närhet ska skyddas från påkörning och kompaktering. Vid skada tar kommunen ut viten enligt teknisk handbok bilaga ” grävningsbestämmelser i allmän platsmark”.</p> <p>Om sökande inte utför återställning till överenskommet skick så har Nacka kommun rätt att göra detta på sökandes bekostnad. Kommunen kan även fakturera sökande för extra städning. Eventuella kostnader i samband med etableringen ska ej belasta kommunen.</p> <p>Tillstånd från berörda myndigheter, markägare samt väghållare ska införskaffas av sökande.</p>
--	--

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikingenjör
Trafikenheten
Nacka kommun

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Beslut om tillstyrkan av ansökan om upplåtelse av offentlig plats enligt ordningslagen**

Sökande:	Rita Jamous
Plats:	Mensättravägen 2
Tid:	2022-05-25 - 2022-08-01
Typ av verksamhet:	Kommersiell: Försäljningsändamål: Marknadsstånd
Yta/ antal:	Ett bord på 1,5x2 m
Upplåtelseavgift	20 700,00 kr

Avgift tas ut i enlighet med av kommunfullmäktige fastställd taxa den 2017-11-13.

Villkor:	<p>NACKA KOMMUN GODKÄNNER ANSÖKAN ENLIGT BIFOGAT KARTMATERIAL UNDER FÖRUTSÄTTNING ATT:</p> <p>Bordet för försäljning ska placeras utanför DP 594, som är kvartersmark, enligt rött kryss nedan. På kvartersmark gäller andra avtalskrav.</p> <p>Kontaktuppgifter till sökande skall finnas väl synliga så att allmänheten kan kontakta företaget vid eventuella frågor angående upplåtelsen.</p>
-----------------	---

	<p>Reklamskyltning är inte tillåten på belysnings- eller vägmärkesskyltar.</p> <p>Kontaktperson för godkännande för trafiksäker in- och utfart till försäljningsplatsen samt parkering är Niklas Olsson / niklas.olsson@nacka.se</p> <p>Sökande ansvarar för områdena under tiden för upplåtelsen, dvs. ansvarar mot sig själv och mot tredje man om skada skulle uppkomma vid användning av områdena.</p> <p>Området ska hållas i snyggt och städad skick under tiden för upplåtelsen samt lämnas väl städad.</p> <p>Nacka kommun har som krav att sökande källsortera det avfall som uppkommer av verksamheten. Följande fraktioner ska ingå i sorteringen: ofärgat och färgat glas, petflaskor, kartong och plast. Det är även positivt om det sker återvinning av papper och matavfall, särskilt om detta förekommer i större volymer.</p> <p>Kunderna bör erbjudas möjligheten att sortera glas, petflaskor och plast. Alla kostnader för källsortering och återvinning av materialet bekostas av verksamhetsutövaren.</p> <p>Upplåtelsen ej ska påverka användningen av återvinningscentralen.</p> <p>Särskild varsamhet önskas med parkering i området. Inga motorfordon får blockera vägar och parkera mot parkeringsförbud. Inga gångvägar i området får blockeras. Etablering och avetablering via befintliga gångvägar kräver särskild dispens från trafikenheten.</p> <p>Efter etablering ska marken återställas till befintligt skick.</p> <p>Information: Nacka kommun förutsätter att Skatteverkets direktiv gällande tillfällig försäljning på marknad och torg följs, se: https://www.skatteverket.se/privat/skatter/arbeteochinkomst/inkomster/torgochmarknadshandel</p> <p>Träd inom eller i anslutning till det upplåtna området samt i dess närhet ska skyddas från påkörning och kompaktering. Vid skada tar kommunen ut viten enligt teknisk handbok bilaga "Grävningbestämmelser i allmän platsmark".</p> <p>Om sökande inte utför återställning till överenskommet skick så har Nacka kommun rätt att göra detta på sökandes bekostnad. Kommunen kan även fakturera sökande för extra städning. Eventuella kostnader i samband med etableringen ska ej belasta kommunen.</p>
--	---

	<p>Tillstånd från eventuellt övriga berörda myndigheter, markägare samt väghållare ska införskaffas av sökande.</p> <p>Nacka kommun har en taxa för nyttjande av allmän platsmark som kommer att debiteras sökande. Ingen retroaktiv återbetalning sker.</p>
--	--

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikingenjör
Trafikenheten
Nacka kommun

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Beslut om tillstyrkan av ansökan om upplåtelse av offentlig plats
enligt ordningslagen**

Sökande:	Niklas Hofverberg
Plats:	Ringvägen 35
Tid:	2022-03-02 - 2022-05-01
Typ av verksamhet:	Kommersiell: Byggändamål: Byggbod
Yta/ antal:	En byggbod på 2,4x3,7 m
Upplåtelseavgift	6 100,00 kr

Avgift tas ut i enlighet med av kommunfullmäktige fastställd taxa den 2017-11-13.

Villkor:	<p>NACKA KOMMUN GODKÄNNER ANSÖKAN ENLIGT BIFOGAT KARTMATERIAL UNDER FÖRUTSÄTTNING ATT:</p> <p>Kontaktuppgifter till sökande skall finnas väl synliga så att allmänheten kan kontakta företaget vid eventuella frågor angående upplåtelsen. Information till närboende ska också ombesörjas av sökande.</p> <p>TA-plan ska upprättas och följas. Kontaktperson som ska godkänna TA-planen är Simon Engel / simon.engel@nacka.se</p> <p>Arbetsboden ska ha reflexer så att den syns väl.</p> <p>Sökande ansvarar för områdena under tiden för upplåtelsen, dvs. ansvarar mot sig själv och mot tredje man om skada skulle uppkomma vid användning av områdena.</p> <p>Sökande tar över ansvaret för skötsel och underhåll av området under tiden för upplåtelsen. Området ska hållas i snyggt och städat skick under tiden för upplåtelsen samt lämnas väl städat.</p> <p>Särskild varsamhet önskas med parkering i området. Inga motorfordon får blockera vägar och parkera mot parkeringsförbud.</p> <p>Inga gångvägar i området får blockeras. Etablering och avetablering via befintliga gångvägar kräver särskild dispens från trafikenheten.</p>
-----------------	--

	<p>Arbetsboden ska placeras på ett sådant sätt att det är säkert att passera och med hänsyn till trafikanters säkerhet. Särskild hänsyn ska tas till gångtrafikanter och synskadade. Inga fordon får placeras bakom arbetsboden.</p> <p>Kommunen ska kunna komma åt ledningar i händelser av problem med VA-nätet. Sökande är då tvungen att flytta anläggningen med kort varsel.</p> <p>Efter etablering ska marken återställas till befintligt skick.</p> <p>Information: Träd inom eller i anslutning till det upplåtta området samt i dess närhet ska skyddas från påkörning och kompaktering. Vid skada tar kommunen ut viten enligt teknisk handbok bilaga ”Grävningsbestämmelser allmän platsmark”.</p> <p>Om sökande inte utför återställning till överenskommet skick så har Nacka kommun rätt att göra detta på sökandes bekostnad. Kommunen kan även fakturera sökande för extra städning.</p> <p>Eventuella kostnader i samband med etableringen ska ej belasta kommunen.</p> <p>Tillstånd från berörda myndigheter, markägare samt väghållare ska införskaffas av sökande.</p> <p>Nacka kommun har en taxa för nyttjande av allmän platsmark som kommer att debiteras sökande.</p>
--	---

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikingenjör
Trafikenheten
Nacka kommun

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Beslut om tillstyrkan av ansökan om upplåtelse av offentlig plats
enligt ordningslagen**

Sökande:	AB Storstockholms Lokaltrafik Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT)
Plats:	Skönviksvägen, enligt skiss nedan.
Tid:	2022-02-16 - 2025-12-31
Typ av verksamhet:	Markupplåtelse
Yta/ antal:	Ca 175 kvm.
Upplåtelseavgift	0,00 kr

Villkor:	<p>NACKA KOMMUN GODKÄNNER ANSÖKAN ENLIGT BIFOGAT KARTMATERIAL UNDER FÖRUTSÄTTNING ATT:</p> <p>Sluttiden justeras till samma tid som befintligt nyttjanderättsavtal enligt tid ovan. Ytan för upplåtelsen sker söder om Skönviksvägen inom detaljplanelagt område enligt nedan:</p> <p>Kontaktuppgifter till sökande skall finnas väl synliga så att allmänheten kan kontakta företaget vid eventuella frågor angående upplåtelsen. Information till närboende ska också ombesörjas av sökande.</p> <p>TA-plan ska upprättas och följas. Kontaktperson som ska godkänna TA-planen är Niklas Olsson / niklas.olsson@nacka.se</p>
-----------------	--

<p>Sökande ansvarar för områdena under tiden för upplåtelsen, dvs. ansvarar mot sig själv och mot tredje man om skada skulle uppkomma vid användning av områdena.</p> <p>Lösa massor (undantaget rena matjordsmassor) får inte placeras direkt på marken eller så att det kan läcka eller spridas ut i omkringliggande områden. Markduk ska användas för att förhindra detta. Vid högre belastning på marken ska den förstärkas med krossmaterial (markduk under).</p> <p>Sökande tar över ansvaret för skötsel och underhåll av området under tiden för upplåtelsen. Området ska hållas i snyggt och städlat skick under tiden för upplåtelsen samt lämnas väl städlat.</p> <p>Särskild varsamhet önskas med parkering i området. Inga motorfordon får blockera vägar och parkera mot parkeringsförbud.</p> <p>Inga gångvägar i området får blockeras. Etablering och avetablering via befintliga gångvägar kräver särskild dispens från trafikenheten.</p> <p>Efter etablering ska marken återställas enligt ny detaljplan för området (625Ä). Kommunen ska kallas till marksyn samt etableringssyn.</p> <p>Information: Nacka kommun kan komma att behöva tillträde till marken vid särskilt tillfälle. FUT behöver då ge Nacka kommun möjlighet att passera över markremsan samt att öppna upp stängslet.</p> <p>Träd inom eller i anslutning till det upplåtna området samt i dess närhet ska skyddas från påkörning och kompaktering. Vid skada tar kommunen ut viten enligt teknisk handbok bilaga "Grävningsbestämmelser i allmän platsmark".</p> <p>Om sökande inte utför återställning till överenskommet skick så har Nacka kommun rätt att göra detta på sökandes bekostnad. Kommunen kan även fakturera sökande för extra städning. Eventuella kostnader i samband med etableringen ska ej belasta kommunen.</p> <p>Tillstånd från eventuellt övriga berörda myndigheter, markägare samt väghållare ska införskaffas av sökande.</p>

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikenheten
Nacka kommun

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Beslut om tillstyrkan av ansökan om upplåtelse av offentlig plats enligt ordningslagen**

Sökande:	Älta Scoutkår
Plats:	Hedvigslundsvägen vid fotbollsplanen i höjd med Lönnvägen 1, samt området runt om enligt skiss i ansökan.
Tid:	2022-04-30 kl. 14:00-00:00
Typ av verksamhet:	Markupplåtelse: Ideell/förening: Evenemang: Festivaler, konserter, valborg etc.
Yta/ antal:	Ytor enligt bifogad skiss i ansökan.
Upplåtelseavgift	0,00 kr

Villkor:	<p>NACKA KOMMUN GODKÄNNER ANSÖKAN ENLIGT BIFOGAT KARTMATERIAL UNDER FÖRUTSÄTTNING ATT:</p> <p>Evenemang på kommunal mark får inte utestänga allmänheten. Arrangören ska ha personal på plats som kan besvara frågor från allmänheten. Information till närboende ska också ombesörjas av sökande.</p> <p>Sökande ansvarar för områdena under tiden för upplåtelsen, dvs. ansvarar mot sig själv och mot tredje man om skada skulle uppkomma vid användning av områdena.</p> <p>Sökande kontaktar SL för att informera om fackeltågets passager över Ältavägen där busstrafik går för att skapa medvetenhet.</p> <p>För att undvika dumpning av otillåtet avfall samt att brasan tänds i för tid får inte ris läggas upp på brandplatsen tidigare än en vecka innan valborgsmässaöften.</p> <p>Eldningen ska genomföras på ett kontrollerat och brandsäkert sätt så att träd och annan vegetation runt brasan inte skadas.</p>
-----------------	---

	<p>Brasans storlek ska anpassas till platsens förutsättningar och får endast bestå av brännbart material såsom torrt ris. Stora stockar eller brandfarligt material ska tas bort innan elden tänds och köras till återvinningscentral av sökande.</p> <p>Inför tändande av brasan, tänk på att det kan finnas mindre djur som kan uppehålla sig i rishögen. Vidta åtgärder för att förhindra att de skadas av elden exempelvis genom att flytta högen.</p> <p>Området ska hållas i snyggt och städat skick under tiden för upplåtelsen samt lämnas väl städat. Arrangören tillhandahåller egna papperskorgar och bortfrakt av avfall.</p> <p>Källsortering och återvinning av följande fraktioner ombesörjs av sökande:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plastflaskor och metallburkar som omfattas av pant • förpackningar av papper och kartong • plastförpackningar • metallförpackningar • glasförpackningar färgade • glasförpackningar ofärgade <p>Särskild varsamhet önskas med parkering i området. Den gräsyta som ingår i ansökan får användas som parkering för arrangörens fordon. I övrigt får inga motorfordon blockera vägar eller parkera mot parkeringsförbud.</p> <p>Inga gångvägar i området får blockeras. Etablering och avetablering via befintliga gångvägar kräver särskild dispens från trafikenheten. Arrangören ansvarar för att det finns fria räddningsvägar.</p> <p>Platsen ska avstädas i samband med att evenemanget upphör och brandplatsen ska återställas till ursprungligt skick. Allt ris ska tas bort och brandplatsen ska toppas med jord innan sådd av gräsfrön om ytan är bruksgräsmatta eller naturmark. Om evenemanget ställs in ansvarar arrangören för att riset körs bort och marken städas/återställs enligt ovan.</p> <p>Parkeringsplatsen på gräsytan och fotbollsplanen ska återställas till befintligt skick.</p> <p>Arrangören ska senast en vecka efter evenemanget meddela att städning och återställning har skett i enlighet med tillståndet genom att skicka ett mejl till funktionsbrevlådan utemiljo@nacka.se. Om kommunen vid eftersynen av området anser att något kvarstår kontaktas arrangören för att vidta nödvändiga åtgärder.</p>
--	--

	<p>Information: Sökande ansvarar för att anmäla elden till Södertörns brandförsvaret enligt länken: här: https://www.sbff.se/hem--fritid/elda-och-grilla/valborgsmassoeldar/</p> <p>Nacka kommun publicerar alla valborgseldar på hemsidan, www.nacka.se</p> <p>Träd inom eller i anslutning till det upplåtta området samt i dess närhet ska skyddas från brand, påkörning och kompaktering. Vid skada tar kommunen ut viten enligt teknisk handbok bilaga ”Grävningsbestämmelser allmän platsmark”.</p> <p>Om sökande inte utför återställning till överenskommet skick så har Nacka kommun rätt att göra detta på sökandes bekostnad. Kommunen kan även fakturera sökande för extra städning.</p> <p>Eventuella kostnader i samband med evenemanget ska ej belasta kommunen.</p> <p>Tillstånd från eventuellt övriga berörda myndigheter, markägare samt väghållare ska införskaffas av sökande.</p>
--	--

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenhetsen enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikingenjör
Trafikenheten
Nacka kommun

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Beslut om tillstyrkan av ansökan om upplåtelse av offentlig plats enligt ordningslagen**

Sökande:	Per Gissla
Plats:	Ormingeledens informationsplats, enligt skiss. Observera att platsen vid Saltsjöbadsledens informationsplats avstyrkes av säkerhetsskäl.
Tid:	2022-06-03 - 2022-07-15, kl. 08:00-19:00
Typ av verksamhet:	Kommersiell: Försäljningsändamål: Marknadsstånd
Yta/ antal:	En plats med ett bord på ca 4 kvm samt två skyltar - 55 m breda och 115 cm höga.
Upplåtelseavgift	12 900,00 kr

Avgift tas ut i enlighet med av kommunfullmäktige fastställd taxa den 2017-11-13.

Villkor:	<p>NACKA KOMMUN GODKÄNNER ANSÖKAN FÖR ORMINGELEDEN ENLIGT BIFOGAT KARTMATERIAL UNDER FÖRUTSÄTTNING ATT:</p> <p>Kontaktuppgifter till sökande skall finnas väl synliga så att allmänheten kan kontakta företaget vid eventuella frågor angående upplåtelsen.</p> <p>Reklamskyltning är inte tillåten på belysnings eller vägmärkesskyltar.</p> <p>Reklamskyltning sker enligt bifogad kartmarkeringar/skisser.</p> <p>Kontaktperson för godkännande för trafiksäker in- och utfart till försäljningsplatsen samt parkering är Niklas Olsson / niklas.olsson@nacka.se</p> <p>Sökande ansvarar för områdena under tiden för upplåtelsen, dvs. ansvarar mot sig själv och mot tredje man om skada skulle uppkomma vid användning av områdena.</p> <p>Området ska hållas i snyggt och städat skick under tiden för upplåtelsen samt lämnas väl städat.</p> <p>Nacka kommun har som krav att sökande källsortera det avfall som uppkommer av verksamheten. Följande fraktioner ska ingå i sorteringen: ofärgat och färgat glas, petflaskor, kartong och plast. Det är även positivt om det sker återvinning av papper och matavfall, särskilt om detta förekommer i större volymer.</p>
-----------------	---

<p>Kunderna bör erbjudas möjligheten att sortera glas, petflaskor och plast. Alla kostnader för källsortering och återvinning av materialet bekostas av verksamhetsutövaren.</p> <p>Särskild varsamhet önskas med parkering i området. Inga motorfordon får blockera vägar och parkera mot parkeringsförbud.</p> <p>Inga gångvägar i området får blockeras. Etablering och avetablering via befintliga gångvägar kräver särskild dispens från trafikenheten.</p> <p>Efter etablering ska marken återställas till befintligt skick.</p> <p>Information: Nacka kommun förutsätter att Skatteverkets direktiv gällande tillfällig försäljning på marknad och torg följs, se: https://www.skatteverket.se/privat/skatter/arbeteochinkomst/inkomster/torgochmarkna_dshandel</p> <p>Träd inom eller i anslutning till det upplåtta området samt i dess närhet ska skyddas från påkörning och kompaktering. Vid skada tar kommunen ut viten enligt teknisk handbok bilaga ”Grävningbestämmelser i allmän platsmark”.</p> <p>Om sökande inte utför återställning till överenskommet skick så har Nacka kommun rätt att göra detta på sökandes bekostnad. Kommunen kan även fakturera sökande för extra städning. Eventuella kostnader i samband med etableringen ska ej belasta kommunen.</p> <p>Tillstånd från eventuellt övriga berörda myndigheter, markägare samt väghållare ska införskaffas av sökande.</p> <p>Nacka kommun har en taxa för nyttjande av allmän platsmark som kommer att debiteras sökande. Ingen retroaktiv återbetalning sker.</p>

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikingenjör
Trafikenheten
Nacka kommun

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Beslut om tillstyrkan av ansökan om upplåtelse av offentlig plats
enligt ordningslagen**

Sökande:	Filmance International AB
Plats:	Doktorsvägen 3A
Tid:	2022-04-14, kl. 07:00-16:30
Typ av verksamhet:	Kommersiell: Övrigt: Filminspelning
Yta/ antal:	Ytor enligt skiss i ansökan.
Upplåtelseavgift	1 000,00 kr

Avgift tas ut i enlighet med av kommunfullmäktige fastställd taxa den 2017-11-13.

Villkor:	<p>NACKA KOMMUN GODKÄNNER ANSÖKAN ENLIGT BIFOGAT KARTMATERIAL UNDER FÖRUTSÄTTNING ATT:</p> <p>Filminspelning på kommunal mark får inte utestänga allmänheten som alltid har företräde. Endast kortare avspärning eller anhållan om tystnad får ske vid tagning. Särskild hänsyn ska visas till boende och personer i området under morgonen innan klockan 08:00.</p> <p>Arrangören ska ha personal på plats som kan besvara frågor från allmänheten. Information till närboende ska också ombesörjas av sökande i form av skyltning samt brev i brevlådorna längs vägen och närområdet om vad som ska ske samt när.</p> <p>TA-plan ska upprättas och följas. Kontaktperson som ska godkänna TA-planen är Niklas Olsson / niklas.olsson@nacka.se</p> <p>Sökande ska ombesörja att funktionärer finns på plats för att styra gång- och cykeltrafikanter enligt överenskommelse med polisen och enligt TA-plan.</p> <p>Sökande ansvarar för områdena under tiden för upplåtelsen, dvs. ansvarar mot sig själv och mot tredje man om skada skulle uppkomma vid användning av områdena.</p> <p>Området ska hållas i snyggt och städat skick under tiden för upplåtelsen samt lämnas väl städat. Arrangören tillhandahåller egna papperskorgar och bortfrakt av avfall vid behov.</p>
-----------------	---

	<p>Särskild varsamhet önskas med parkering i området. Inga motorfordon får blockera vägar och parkera mot parkeringsförbud.</p> <p>Parkering kan ske enligt överenskommelse med entreprenören inom grusat område i korsning Lännäsvägen/Doktorsvägen. I övrigt hänvisas sökande till parkeringen vid Smedsuddsvägen 1 samt kollektivtrafik.</p> <p>Inga gångvägar i området får blockeras. Etablering och avetablering via befintliga gångvägar kräver särskild dispens från trafikenheten. Arrangören ansvarar för att det finns fria räddningsvägar.</p> <p>Efter etablering ska marken återställas till befintligt skick.</p> <p>Information: Träd inom eller i anslutning till det upplåtta området samt i dess närhet ska skyddas från påkörning och kompaktering. Vid skada tar kommunen ut viten enligt teknisk handbok bilaga ”Grävningens bestämmelser allmän platsmark”.</p> <p>Om sökande inte utför återställning till överenskommet skick så har Nacka kommun rätt att göra detta på sökandes bekostnad. Kommunen kan även fakturera sökande för extra städning. Eventuella kostnader i samband med evenemanget ska ej belasta kommunen.</p> <p>Tillstånd från eventuellt övriga berörda myndigheter, markägare samt väghållare ska införskaffas av sökande.</p> <p>Nacka kommun har en taxa för nyttjande av allmän platsmark som kommer att debiteras sökande.</p>
--	---

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikingenjör
Trafikenheten
Nacka kommun

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Beslut om tillstyrkan av ansökan om upplåtelse av offentlig plats enligt ordningslagen**

Sökande:	Grön Stad Mark och Anläggning AB
Plats:	Hamnen Fisksätra vid Hamnvägen 8, enligt skisser i ansökan.
Tid:	2022-03-23 - 2022-04-22, kl. 07:00-18:00.
Typ av verksamhet:	Markupplåtelse: Byggändamål: Byggetablering
Yta/ antal:	En personalvagn på 480x230x310 cm och en container på 8 m ³ (370x191x159 cm) inom varsin inhägnad yta på 112 respektive 96 kvm.
Upplåtelseavgift	0,00 kr

Villkor:	<p>NACKA KOMMUN GODKÄNNER ANSÖKAN ENLIGT BIFOGAT KARTMATERIAL UNDER FÖRUTSÄTTNING ATT:</p> <p>Kontaktuppgifter till sökande skall finnas väl synliga så att allmänheten kan kontakta företaget vid eventuella frågor angående upplåtelsen. Information till närboende ska också ombesörjas av sökande.</p> <p>TA-plan ska upprättas och följas. Kontaktperson som ska godkänna TA-planen är Niklas Olsson / niklas.olsson@nacka.se</p> <p>Sökande ansvarar för områdena under tiden för upplåtelsen, dvs. ansvarar mot sig själv och mot tredje man om skada skulle uppkomma vid användning av områdena.</p> <p>Lösa massor (undantaget rena matjordsmassor) får inte placeras direkt på marken eller så att det kan läcka eller spridas ut i omkringliggande områden. Markduk ska användas för att förhindra detta. Vid högre belastning på marken ska den förstärkas med krossmaterial (markduk under).</p> <p>Sökande tar över ansvaret för skötsel och underhåll av området under tiden för upplåtelsen. Området ska hållas i snyggt och städat skick under tiden för upplåtelsen samt lämnas väl städat.</p>
-----------------	---

	<p>Särskild varsamhet önskas med parkering i området. Inga motorfordon får blockera vägar och parkera mot parkeringsförbud.</p> <p>Inga gångvägar i området får blockeras. Etablering och avetablering via befintliga gångvägar kräver särskild dispens från trafikenheten.</p> <p>Efter etablering ska marken återställas till befintligt skick. Kommunen ska kallas till marksyn samt etableringssyn.</p> <p>Information: Träd inom eller i anslutning till det upplåtta området samt i dess närhet ska skyddas från påkörning och kompaktering. Vid skada tar kommunen ut viten enligt teknisk handbok bilaga ”Grävningens bestämmelser i allmän platsmark”.</p> <p>Om sökande inte utför återställning till överenskommet skick så har Nacka kommun rätt att göra detta på sökandes bekostnad.</p> <p>Kommunen kan även fakturera sökande för extra städning. Eventuella kostnader i samband med etableringen ska ej belasta kommunen.</p> <p>Tillstånd från eventuellt övriga berörda myndigheter, markägare samt väghållare ska införskaffas av sökande.</p>
--	--

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikingenjör
Trafikenheten
Nacka kommun

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Yttrande gällande ansökan om upplåtelse av offentlig plats enligt ordningslagen**

Sökande: Dalia Jokhadar

Plats: Ältavägen 166, vid Preem-macken enligt skiss i ansökan.

Tid: 2022-05-20 - 2022-08-01

Typ av verksamhet: Markupplåtelse: Försäljningsändamål: Marknadsstånd

Yttrande: Markytan sökande önskar ta i anspråk är kvartersmark som arrenderas till Preem, Nacka kommun kan därför ej yttra sig i ärendet.

Tillstånd för nyttjande av marken ska sökas hos Preem AB. Kontaktuppgifter till företaget skickas över till sökande via mejl.

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikingenjör
Trafikenheten
Nacka kommun

Till Polismyndigheten i Stockholm
Förvaltningsrätt 3 Stockholm RA**Yttrande gällande ansökan om upplåtelse av offentlig plats enligt ordningslagen**

Sökande: Thule fastigheter

Plats: Kvarnholmsvägen 89, Makaronigränd

Tid: 2022-03-20 - 2022-11-30

Typ av verksamhet: Markupplåtelse: Byggändamål: Byggetablering

Yttrande: Markytan ägs inte av Nacka Kommun och vi kan därför ej yttra oss i frågan.

Tillstånd ska sökas hos markägarna:
Holmenkvarnen 7 AB hos JM AB;
Kvalitena Kvarnholmen AB;
Riksbyggen Bostadsrättsförening Qvarnen i Nacka;
Bostadsrättsföreningen Nya Kvarnen 2;
samt väghållaren - projektet KUAB (Kvarnholmen Utveckling AB).

Detta yttrande är undertecknat av handläggare vid trafikenheten enligt Natur- och Trafiknämndens delegationsordning punkt 1.14.

För Natur- och Trafiknämnden

Vänliga hälsningar,
Olivia Hallberg
Trafikingenjör
Trafikenheten
Nacka kommun

Redovisning inkomna handlingar

16

NTN 2022/111

2022-04-22

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN 2022/111

Redovisning inkomna handlingar

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

MSN 2021/143 Underrättelse nytt gatunamn

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslutar att namn på torg och vägar i Älta centrum blir Älta torg, Aroniavägen, Gullregnsvägen, Kaprifolvägen, Magnoliavägen och Morellvägen enligt bilaga 1 till tjänsteskrivelsen daterad den 18 februari 2022.

20220407 Brev till kommunstyrelsen gällande omdragning av busslinje 442.

20220406 Rapport barnombudsmannen, Blir det nån skillnad- eller säger vi det här helt i onödan (ISBN 978-91-986028-2-1)

UNDERRÄTTELSE

2022-03-31

Dnr MSN 2021/143

Till berörda

Underrättelse
Beslut om väg och platsnamn inom DP 664 i Älta centrum,
Nacka kommun

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslutar att namn på torg och vägar i Älta centrum blir Älta torg, Aroniavägen, Gullregnsvägen, Kaprifolvägen, Magnoliavägen och Morellvägen enligt bilaga 1 till tjänsteskrivelsen daterad den 18 februari 2022.

Thérèse Widmark
Projektkoordinator

Bifogas: Miljö- och stadsbyggnadsnämndens protokoll
Kartbilaga

Till kommunstyrelsen i Nacka

Angående omdragningen av busslinje 442

Buss 442 trafikerar sträckan Boo Backe-Slussen via Värmdöleden. Tidigare gjorde den en avstickare vid avfarten mot Skvaltån och körde parallellt med motorvägen, som den vände ner på igen efter att ha passerat Nacka Forum. Men 16 augusti 2021 drog SL in busshållplatserna Skogalundsklippan, Skvaltån och Nacka Forum norra för 442:an, som i stället leddes om till Värmdöleden och med hållplats vid Nacka trafikplats. För boende i stora delar av Skogalund innebär den nya ordningen en avsevärd försämring av möjligheten att resa kollektivt, särskilt för oss boende i övre Skogalund.

Flera medlemmar i vår bostadsrättsförening har klagat hos SL över detta, men utan resultat. En av våra medlemmar skrev till SL med förslag på alternativa lösningar så att vi Skogalundsbor skulle kunna få behålla vår buss. SL svarade att man förstod att indragningen inneburit en försämring för oss och skrev bland annat:

”När vi lägger om stationerna när det är ombyggnation så gör vi det bästa möjliga ifrån vårt håll (vår kursivering). Jag kommer nu att föra detta vidare till ansvarig avdelning så att de får se över detta, samt då titta på om det finns en annan lösning till detta.”

Ett anmärkningsvärt och häpnadsväckande svar. Det är svårt att tolka det på annat sätt än att SL främst anser sig finnas till för sin egen skull och först i andra hand ha till uppgift att ge god transportservice till medborgarna. En bit in på 2022 har någon förändring ännu inte skett.

Genom omläggningen har boende i Tollare, Lännersta och Boo gynnats på Skogalundsbornas bekostnad. Men omdragningen av linje 442 kan inte försvaras med att nytillkomna Tollarebor behöver tillgång till bussen och att därmed den slinga man lägger till på ett ställe måste tas bort på ett annat. Ett helt nytt bostadsområde som Tollare behöver självklart fungerande kollektivtrafik. Men med tillkomsten av flera tusen invånare där behöver busstrafiken snarare utvidgas, kanske med ytterligare en busslinje, inte genom att andra Nackabor berövas sin buss. Lika lite kan åtgärden att försämrå för Skogalundsborna försvaras med att det är stökigt när Nacka bygger stad.

De Skogalundsbor som tidigare valt 442:an är nu hänvisade till de bussar som trafikerar Gamla Värmdövägen. På kartan ser hållplatserna längs den sträckan kanske ut att ligga inom rimligt gångavstånd. Men då har man inte beaktat topografin. Övre Skogalund kallas så av en anledning och Brf Skogalundshöjden är belägen på en av Nackas högsta punkter. För många är det en tuff promenad hem. Vi anser också att det är rimligt med en hållplats som trafikeras av en buss till och från Slussen i anslutning till infartsparkeringen vid ICA Maxi.

Med hänvisning till ovanstående vädjar bostadsrättsföreningen Skogalundshöjden till Nackas styrande att ta upp förhandlingar med Region Stockholms trafikförvaltning och SL om att återställa linje 442 till Skogalundsborna, på ett eller annat sätt. Flera lösningar är möjliga. Om bara viljan finns.

Nacka 2022-04-05

Styrelsen i Brf Skogalundshöjden i Nacka/

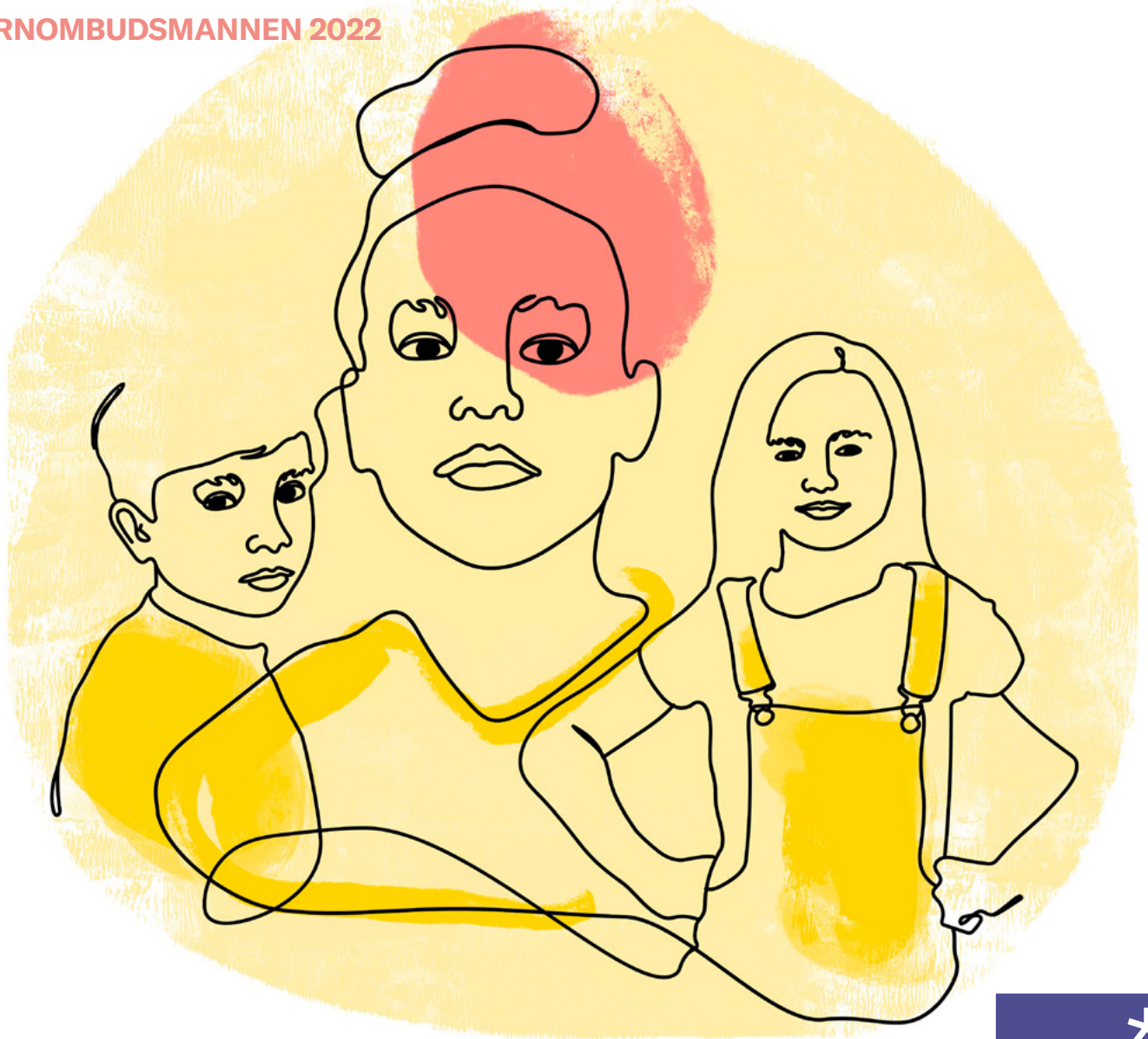

Fredrik Kols, ordförande

BLIR DET NÅN SKILLNAD

- eller säger vi det här
helt i onödan?

BARNKONVENTIONEN I BARNNS VARDAG

BARNOMBUDSMANNEN 2022

© Barnombudsmannen 2022

BLIR DET NÅN SKILLNAD

- eller säger vi det här helt i onödan?

Utgiven av Barnombudsmannen, Stockholm 2022

Barnombudsmannen, Box 22106, 104 22 Stockholm
Telefon 08-692 29 50, Fax 08-654 62 77
info@barnombudsmannen.se, www.barnombudsmannen.se

Grafisk form: Lisa Jansson/Global Reporting

Texter: Barnombudsmannen

Textbearbetning: Maria Rodikova/Proidea

Illustrationer: Christina Heitmann

ISBN: 978-91-986028-2-1

Barnombudsmannen är en statlig myndighet med uppdrag att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter. Vi har regelbunden dialog med barn och unga för att få kunskap om deras villkor och vad de tycker i aktuella frågor. Vi bevakar och driver på genomförandet av barnkonventionen i kommuner, regioner och myndigheter. Barnombudsmannen informerar, bildar opinion och föreslår förändringar i lagar och förordningar i frågor om barns och ungas rättigheter.

BLIR DET NÅN SKILLNAD

*- eller säger vi det här
helt i onödan?*

BARNKONVENTIONEN I BARNNS VARDAG

BARNOMBUDSMANNEN 2022

Barn kan inte vänta

Målet för den svenska barnrättspolitikern är att barn och unga ska respekteras och få möjlighet till utveckling, trygghet, delaktighet och inflytande. Riksdagen har antagit en strategi för att stärka barnets rättigheter utifrån barnkonventionen. I den betonas ett förhållningssätt som sätter barnet i fokus vid beslut eller åtgärder som kan beröra ett enskilt barn eller en grupp barn. Detta speglar en syn på barn som fullvärdiga medborgare och kompetenta individer som ska bemötas med respekt i alla sammanhang.

Ett barnrättsbaserat synsätt, kärnan i barnkonventionen, innebär att varje barn ska erkännas, respekteras och skyddas som rättighetsbärare. Genom åren har vi på Barnombudsmannen tagit del av tusentals berättelser från barn. En återkommande känsla barn beskriver är att ingen bryr sig eller lyssnar. Att få känna att man blir tagen på allvar är viktigt ur flera aspekter. Det skapar ansvarskänsla, en förståelse för sammanhang och är ofta grunden för engagemang och tillit till samhället.

Barns delaktighet är också avgörande för att beslut, processer och åtgärder ska kunna beakta barnets bästa. Det är en grundläggande förutsättning för att kunna analysera konsekvenser för barn och för att verksamheter ska kunna bedrivas i enlighet med barnkonventionen.

I årets rapport tar vi avstamp i tre delar i barnets vardag: rätten till en trygg bostad, rätten till delaktighet i skolan och barns delaktighet vid kommunala beslut.

Inför att barnkonventionen blev lag betonade regeringen att rättigheterna enligt barnkonventionen ska säkerställas på alla nivåer inom offentlig verksamhet och att ett barnrättsbaserat synsätt ska genomsyra all verksamhet som berör barn och unga. Mycket arbete återstår innan vi har kommit dit. För att lyckas krävs systematik och rutiner kring barns delaktighet, bedömningar kring barnets bästa och redogörelser för hur bedömningarna har gjorts. Om detta görs metodiskt och efterfrågas av huvudmännen kan barns rättigheter stärkas på många områden, inte minst i barnens vardag.

I mer än två år har barnkonventionen varit lag, nu måste rättigheterna bli verklighet i alla barns liv. Barn kan inte vänta – en barndom går inte i repris.

Och till sist, jag vill tacka alla barn som deltagit med sina tankar och erfarenheter i denna rapport, utan er hade vi inte kunnat göra den!

FOTO: KRISTIAN POHL

Elisabeth Dahlin,
barnombudsman

INNEHÅLL

Barn kan inte vänta	4
Rekommendationer och förslag	6
Barns rätt till en trygg bostad	10
Om rätten till bostad	10
Barn som lever i hemlöshet	13
Orsaker till bostadslösheten	16
Vad säger aktörerna?	17
Barns röster	18
Analys	18
Barns rätt till delaktighet i skolan	20
Skollagen om delaktighet	20
Delaktighet i praktiken	22
Barnrättsarbete i skolan	23
Vad säger aktörerna?	23
Barns röster	25
Analys	27
Barns rätt till delaktighet i beslut	30
Kommunernas ansvar och arbete	31
Enkät till kommunerna	32
Barns röster	35
Analys	37
Barnkonventionen och barnrättsarbete	39
Barnets bästa	40
Rätten till delaktighet	41
Varje barns lika rätt utan åtskillnad	42
Statens ansvar för genomförandet	42
Så gjorde vi rapporten	44

Rekommendationer och förslag

Det är i vardagen som barns rättigheter ställs på sin spets. Det är staten och de som staten delegerat ansvar till som kan avkrävas ansvar enligt barnkonventionen.

Beslut på nationell nivå påverkar lokala och regionala förutsättningar, där politiker och tjänstemän i sin tur fattar beslut som får direkt inverkan på barns liv. Barnombudsmannens årsrapport 2022 lyfter hur barns rättigheter uppfylls i vardagen. Det handlar om rätten till en trygg bostad samt rätten till delaktighet i skolan och lokalt på samhällsnivå.

Barns rätt till en trygg bostad

Det borde vara självklart för varje barn att ha ett hem där barnet kan känna sig tryggt, vila och hämta kraft. Trots det befinner sig tusentals barn i Sverige i hemlöshet eller i tillfälliga och osäkra boenden. Målet måste vara att alla barn ska ha en permanent bostad.

> Utred hur en nollvision för barn i hemlöshet kan uppnås.

En utredning bör ta fram en nationell definition av hemlöshet. Det finns också ett stort behov av en översyn av den bristfälliga folkbokföringen som försvårar insatser för barn. För att kunna sätta in effektiva åtgärder behövs kunskap om hur många barn som befinner sig i hemlöshet eller i tillfälliga och osäkra boenden och vilka orsakerna är till det. Utredningen bör se över möjligheten att utforma särskilda

stödprogram för barnfamiljer som saknar permanent bostad. Av direktivet bör framgå att barn själva ska göras delaktiga i utredningsarbetet.

> Inför krav på tillgång till barnanpassade akutboenden.

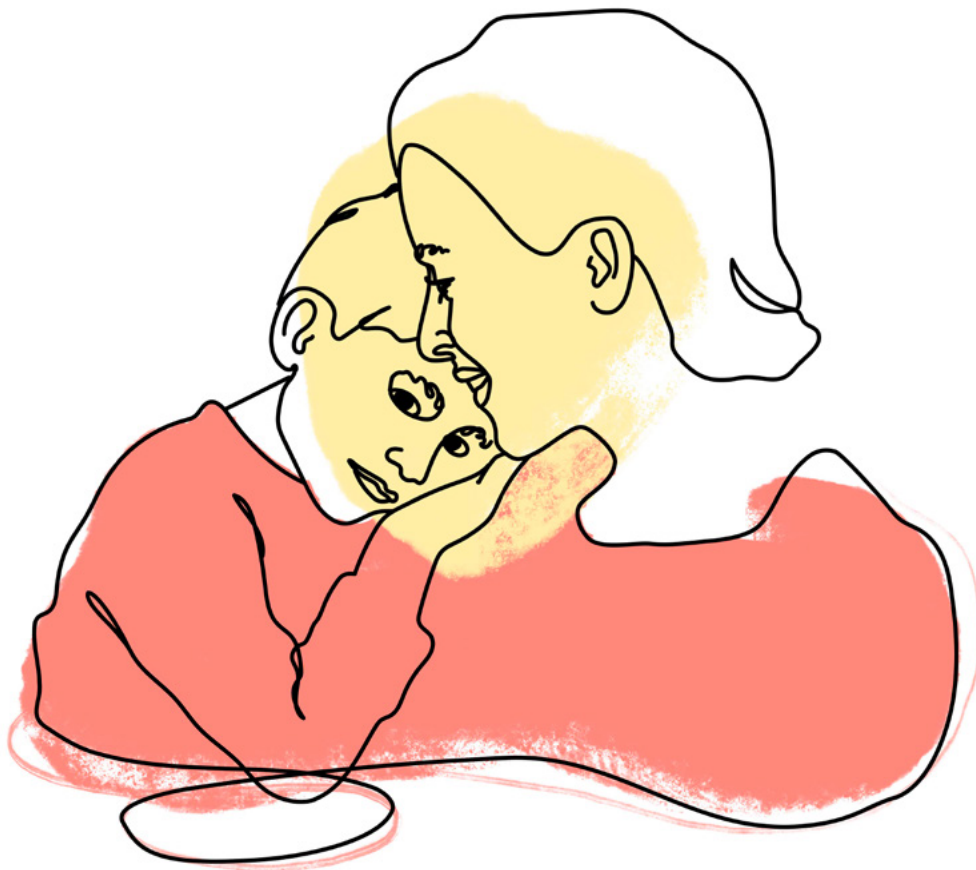
Barnanpassade akutboenden måste garanteras i varje kommun. En tidsgräns bör också införas som anger att ett barn inte ska bo i dessa boenden längre än 14 dagar.

Barns rätt till delaktighet i skolan

Gemensamma normer, värderingar och delaktighet är grundläggande för en fungerande och utvecklande skolmiljö. Det finns samband mellan delaktighet och goda studieresultat. Delaktighet ökar också barns förtroende för vuxenvärlden och skapar tillit till de demokratiska värderingar som samhället vilar på. Skolan, vars hela verksamhet och uppdrag är till för barn, är en plats där rättigheterna i barnkonventionen måste prioriteras.

> Inför tydliga krav på skolans huvudmän att bedriva ett strukturerat och systematiskt delaktighetsarbete.

Det krävs en högre ambitionsnivå för skolans arbete med delaktighet. Ökad kunskap om barnkonventionen med fokus på hur den kan omsättas i praktiken är nödvändig för att barnets rätt till delaktighet ska uppfyllas.

Barns rätt till delaktighet i kommunen

Kommuner tar många beslut som rör barn. Barns delaktighet är enligt kommunerna den största utmaningen i barnrättsarbetet. Barn själva vittnar om brister när det gäller information, processer och återkoppling. Det krävs ett systematiskt och målmedvetet arbete för att barnrättsperspektivet ska genomsyra besluten.

> **Förtydliga kommunernas ansvar för att bedriva ett systematiskt delaktighetsarbete.**

Centralt för att barnkonventionen ska få genomslag på kommunal nivå är förutsägbarhet och att systematik och rutiner för barns deltagande är på plats. Det kräver

att målgruppsanpassad information om processer, beslut och återkoppling finns tillgänglig för barn.

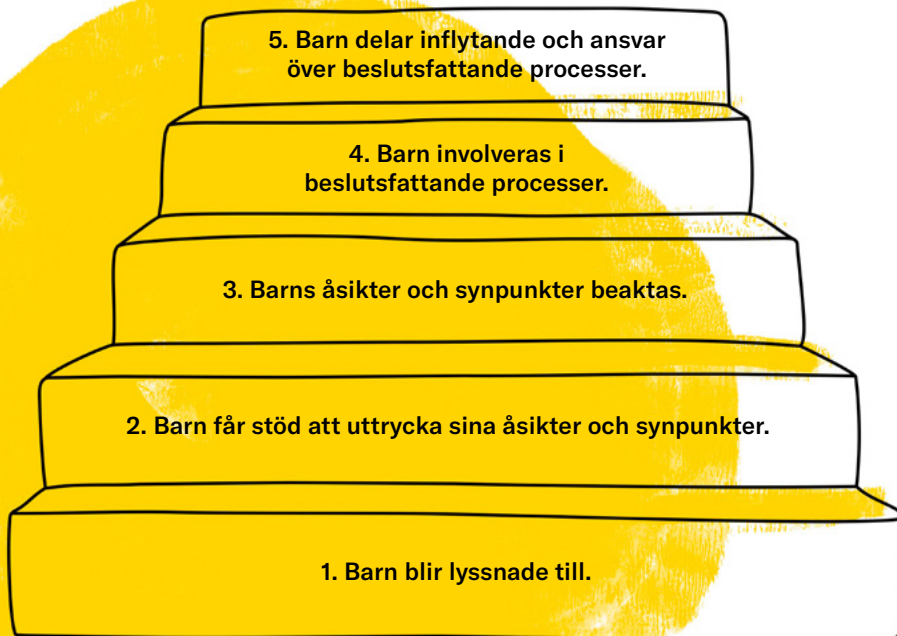
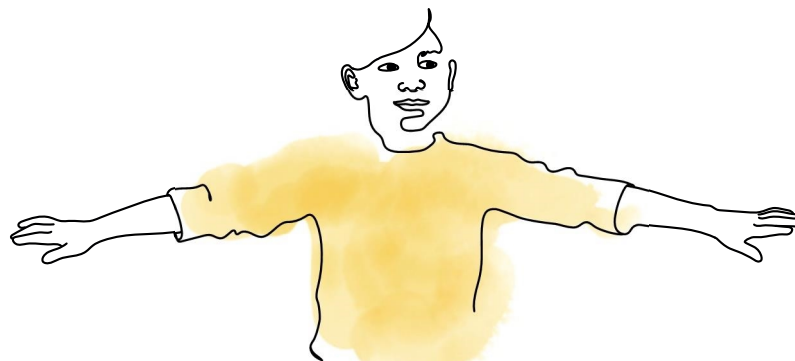
> **Skärp kommunernas ansvar för att göra bedömningar om barnets bästa vid beslut i enskilda ärenden som rör barn.**

När det gäller beslut om insatser kring enskilda barn, t.ex. inom socialtjänst, skola eller i samband med vårdnadstvister är det ytterst viktigt att det finns systematik, tydlig styrning och dokumentation. Har barnet kommit till tals? I så fall hur? Vilken tyngd gavs barnets åsikt? Hur gjordes en bedömning av barnets bästa? Dokumentation är viktig för att kunna följa upp hur barnets rättigheter tillvaratagits och avgörande vid ett överklagande.

Delaktighetstrappan

En vanlig modell för att förstå artikel 12 i barnkonventionen och dess fokus på graden av medverkan kallas delaktighetstrappan. Den Irländske praktikern och forskaren Harry Shiers modell är utvecklad med utgångspunkt i barnkonventionen och särskilt framtagen för att barns delaktighet och inflytande ska få genomslagskraft och beskriver fem nivåer av delaktighet.

Ju högre upp på stegen man befinner sig desto högre grad av reell delaktighet är möjlig. Det är givetvis inte möjligt, och inte heller önskvärt, att barn ges inflytande och delar ansvar med vuxenvärlden i alla frågor. I vissa fall är det inte heller lämpligt att barn involveras i en beslutsprocess. Inflytande ska ges i förhållandet till barnets ålder och mognad och även i genomförandet av artikel 12 behöver barnets bästa vara vägledande. Det är dock av stor vikt att barns delaktighet noga övervägs i varje enskilt fall och att barnets medverkan möjliggörs så högt upp som möjligt på stegen.

Barnkonventionens grundprinciper

Artikel 2

1. Konventionsstaterna ska respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess förälders eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, funktionsnedsättning, börd eller ställning i övrigt.

2. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.

Artikel 3

1. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

2. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har juridiskt ansvar för barnet, och ska för detta ändamål

vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder.

3. Konventionsstaterna ska säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för omvårdnad eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal och lämplighet samt behörig tillsyn.

Artikel 6

1. Konventionsstaterna erkänner varje barns inneboende rätt till livet.

2. Konventionsstaterna ska till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling.

Artikel 12

1. Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.

Barns rätt till en trygg bostad

Rätten till bostad framgår av såväl svensk lagstiftning som internationell rätt. Varje barn har rätt till en trygg bostad, det är en grundpelare för den levnadsstandard som krävs för barnets utveckling.

Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till en levnadsstandard som tillgodoser den fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utvecklingen – framför allt i fråga om mat, kläder och bostad.¹

FN:s kommitté för sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter har tagit fram riktlinjer för vad som ska anses vara en lämplig bostad. Det räcker inte med tak över huvudet. Bostaden ska uppfylla grundläggande

krav för en dräglig boendemiljö med besittningsskydd och vräkningar ska endast förekomma i mycket särskilda fall. Rätten till en bostad är sammankopplad med individers rättigheter till social trygghet, värdighet och till rätten att bli hörd.² Rätten till bostad finns även inskriven i regeringsformen. Där framgår att det allmänna ska trygga rätten till bostad, privatliv och familjeliv.³

Under de senaste 20 åren har en rad åtgärder vidtagits för att motverka hemlöshet. Regeringen har gett myndighetsuppdrag om bl.a. kartläggningar, medelstilldelning och uppföljning, därtill har statliga utredningar tillsatts. 2007 antogs en nationell strategi för att motverka hemlöshet⁴ med målet att inget barn ska vräkas och 2012 tillsatte re-

1. Barnkonventionen, artikel 27.

2. CESCR:s allmänna kommentar nr. 4: The right to adequate housing (art. 11 (1) of the Covenant), p. 7 och 8.

3. 1 kap 2 § regeringsformen.

4. Socialdepartementet (2007), Hemlöshet – många ansikten, mångas ansvar. En strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

geringen en nationell hemlöshetssamordnare, ett uppdrag som slutredovisades 2014.⁵

Trots de insatser som gjorts, och de mål som antagits, har barnperspektivet ofta varit bristfälligt och barns hemlöshet ökat. Idag lever tiotusentals barn i hemlöshet, en stor del av dem i så kallad akut hemlöshet.⁶ En del bor i hemlighet hos en släkting eller är inneboende hos främmande människor medan andra bor på härbärgen tillsammans med vuxna som ofta brottas med missbruk och psykisk ohälsa.

Om rätten till bostad

Barns rätt till en god levnadsstandard är grundläggande för att de ska kunna utvecklas på ett gynnsamt sätt. En trygg bostad är en förutsättning för en god levnadsstandard. I synnerhet då det gäller barn. Genom artikel 27 i barnkonventionen erkänner varje konventionsstat barnets rätt till den levnadsstandard som krävs för sin fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Där framgår också att staten, vid behov, ska bistå föräldrarna med till exempel mat, kläder och bostad.

För att förstå vad barns rätt till bostad innebär behöver man se till barnkonventionen i sin helhet. Artikel 6 säger att konventionsstaterna till det yttersta av sin förmåga ska säkerställa barnets överlevnad och utveckling. Artikel 27 ska tolkas och genomföras i överensstämmelse med barnets bästa, (artikel 3) och i enlighet med artikel 12 om barns rätt till delaktighet.

Barnkonventionen är sedan den 1 januari 2020 svensk lag. Varje beslut, administrativ eller lagstiftande åtgärd måste därmed ske i enlighet med barnkonventionen. Detta gäller både vid utformningen av lagar, policyer och strategier och vid tillämpningen av dem och i all offentlig verksamhet. För att barnets

bästa ska kunna beaktas behöver barn göras delaktiga i processen. Annars riskerar beslutet att fattas i strid med barnets bästa.

Barnkonventionen ska tolkas och tillämpas i sin helhet. Av artikel 4 framgår att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att genomföra rättigheterna i konventionen. FN:s kommitté för barnets rättigheter, barnrättskommittén, säger att rätten till överlevnad och utveckling endast kan genomföras utifrån ett helhetsperspektiv. Kommittén förväntar sig att staterna tolkar ordet "utveckling" i dess vidaste bemärkelse och åtgärder ska syfta till att uppnå bästa möjliga utveckling för varje barn.⁷

Artikel 2, en av konventionens grundprinciper, anger att rättigheterna gäller alla barn som befinner sig inom medlemsstatens jurisdiktion utan någon åtskillnad. Det innebär att rätten till en trygg bostad även gäller barn som söker asyl eller befinner sig i landet utan tillstånd.

Varje barns rätt till den levnadsstandard som krävs för sin utveckling ska i första hand tillgodoses av barnets förälder eller den som annars ansvarar för barnet. Enligt artikel 27.3 ska medlemsstaterna inom ramen för sina resurser bistå föräldrar att genomföra denna rättighet. Det kan handla om materiellt bistånd och stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och bostad. Eftersom rätten till bostad och social trygghet och utveckling är en så central del i de grundläggande mänskliga rättigheterna, inklusive barnkonventionen, finns en förväntan på medlemsstaten att axla ett långtgående ansvar för varje barns rätt till detta.

Rätten till bostad framgår även av flera andra bindande fördrag som Sverige ratificerat. Den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättig-

5. Socialdepartementet (2014), Bostad sökes – Slutrapport från den nationella hemlöshetssamordnaren.

6. Socialstyrelsen (2017), Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär.

7. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr 5, punkt 12 (CRC/GC/2003/5 p. 12).

heter säger att var och en har rätt till en levnadsstandard som är tillräcklig för den egna familjens hälsa och välbefinnande, t.ex. kläder, bostad och sociala tjänster. Liknande skrivningar finns även i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och i den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter.⁸

Det är inte en slump att just rätten till bostad återkommer i flera fördrag. Att ha ett hem där man kan känna sig trygg är en förutsättning för individens utveckling och möjlighet att bidra till och ta del av samhället.

Regeringsformen

Rätten till bostad återfinns även i den svenska grundlagen. Regeringsformen 1 kap 2 § konstaterar att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde, och för den enskilda människans frihet och värdighet. Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Det allmänna ska särskilt trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa. Det allmänna ska vidare verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rättigheter tas till vara.

Socialtjänstlagen

Varje kommun har, genom sin socialtjänst, det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.⁹

Socialnämnden ska ge omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk

hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det. Socialnämnden ska också medverka i samhällsplaneringen, utifrån sina erfarenheter och påverka utformningen av bostadsområden. Den ska även ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och unga, äldre och andra grupper som har behov av stöd.

Socialnämnden ska främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning¹⁰ och har ett särskilt ansvar att verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden.¹¹ Den ska ge stöd och hjälp till kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående och ansvarar också för att ett barn som utsatts för brott, och dennes närstående, får stöd och hjälp.¹²

Hyreslagstiftning

Enligt hyreslagstiftningen måste hyresvärden, i de flesta fall, underrätta socialnämnden innan ett hyreskontrakt sägs upp. Om uppsägningen orsakas av obetalda hyror får hyresvärden inte heller säga upp hyresgästen om socialnämnden inom viss tid åtagit sig betalningsansvaret för hyran.¹³

Politiska målsättningar

Målet för regeringens barnrättspolitik är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.¹⁴ Det ungdomspolitiska målet är att alla ungdomar (13–25 år) ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.¹⁵ Den nationella strategin för att

8. Se bl.a. artikel 11 i FN:s internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, artikel 28 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder och artikel 25 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

9. 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

10. 3 kap. 2 § socialtjänstlagen.

11. 5 kap. 1 § socialtjänstlagen.

12. 5 kap. 11 § socialtjänstlagen.

13. Se 12 kap. 42 och 44 §§ jordabalken.

14. Mål för barnets rättigheter - Regeringen.se.

stärka barnets rättigheter säger att aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar. Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv.¹⁶

Nationella insatser mot hemlöshet

År 2007 antog regeringen en nationell strategi för att motverka hemlöshet som gällde fram till 2009. Ett av målen var att inget barn ska vräkas. Regeringen har därefter tillsatt flera utredningar om bostadsbrist och hemlöshet och gett bl.a. Socialstyrelsen, Boverket och Länsstyrelserna i uppdrag att utreda hemlösheten. Efter 2009 har ingen ny nationell strategi mot hemlöshet antagits.

År 2018 presenterade den statliga utredningen för kommunal planering av bostäder sitt slutbetänkande.¹⁷ Där diskuterades begreppet ”godtagbar bostad” och om säkerheten i besittningen, d.v.s. om hushållet kan räkna med att få bo kvar i bostaden, ingick i begreppet. Utredaren menade att bostaden ska finnas på en plats där de som bor i hushållet kan nå arbetsplatser för att boendesituationen ska vara godtagbar. Utredningen pekade på kända fel i folkbokföringssystemet, t. ex. att personer är folkbokförda på fel adress eller att människor som befinner sig i Sverige inte är folkbokförda här.

2020 tillsatte regeringen en kommitté som ska föreslå åtgärder för att skapa förutsättningar för en socialt hållbar bostadsförsörjning. Utredningen ska bl.a. se över regler och system för hyresgarantin och kommuners möjlighet att bidra ekonomiskt för en enskilds bostad, enligt lagen om vissa kommunala befogenheter. Den ska också utreda hur kommunala bostadsförmedlingar fungerar

och om förtursregler är ett effektivt verktyg för en socialt hållbar bostadsförsörjning. Även allmännyttans roll och skillnader mellan kommuner ska utredas. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag den 31 mars 2022.¹⁸

Barn som lever i hemlöshet

För att säkerställa barns rätt till en bostad måste livssituationen för barn som lever i hemlöshet kartläggas. Vi behöver veta hur många barn som befinner sig i hemlöshet, vilka dessa barn är och varför de befinner sig i den situation de gör. Vi behöver också veta hur barnen själva ser på sin situation och vad de önskar för stöd och lösningar.

Ett hinder för att kunna göra detta är att folkbokföringen inte alltid stämmer överens med verkligheten. Det kan bero på att barn helt enkelt är skrivna på andra adresser än där de verkligen bor eller inte alls är folkbokförda. Det saknas också en enhetlig, nationellt samstämmig definition av hemlöshet.

Befintlig statistik

Socialstyrelsen har kartlagt hemlösheten i Sverige vart sjätte år sedan 1993 men på grund av bl.a. att definitionen har förändrats och att uppgiftslämnarna utökats mellan åren är direkta jämförelser mellan åren inte möjliga att göra.¹⁹ Den senaste kartläggningen avsåg 2017.²⁰ I den har Socialstyrelsen försökt ringa in personer som är i olika situationer av hemlöshet: akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor inom den sekundära bostadsmarknaden och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner. Uppgiftslämnare var kommuner, Stadsmissionen, trossamfund,

15. Prop. 2013/14:191.

16. Prop. 2009/10:232 s. 16 f.

17. Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar, SOU 2018:35.

18. En socialt hållbar bostadsförsörjning, Dir, 2020:53.

19. Socialstyrelsen (2017), Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär, s. 14.

20. Socialstyrelsen (2017), Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär.

ideella organisationer och delar av vården. Där framkom att 24 000 barn hade föräldrar som befann sig i någon form av hemlöshet. En femtedel av dem befann sig i akut hemlöshet och nästan 1 100 barn bodde stadigvarande med en ensamstående förälder i akut hemlöshet. Ytterligare minst 890 barn bodde växelvis hos en förälder i akut hemlöshet. Socialstyrelsen pekar också på att resultatet av kartläggningen är en miniminivå och att det finns ett antal begränsningar, bl.a. har 51 kommuner valt att inte svara på enkäten.

Kronofogden publicerar löpande statistik över antalet barn som vräks i Sverige.²¹ Där ingår barnfamiljer som haft ett förstahandskontrakt och som vräkts. Den stora gruppen hemlösa är dock barnfamiljer som står utanför den reguljära bostadsmarknaden och de omfattas alltså inte av Kronofogdens statistik. Statistiken är ändå av intresse då den vittnar om trender i bostadssituationen. Antalet vräkta barnfamiljer har sedan 2018 ökat från 188 till 298. Bland barnfamiljerna är ensamstående föräldrar extra utsatta – tre av fyra vräkningar i den här gruppen består av ensamstående föräldrar, främst mammor. 87 procent av förra årets vräkningar av barnfamiljer berodde på hyresskulder och det var framför allt familjer med långvariga ekonomiska problem som drabbades. Antalet berörda barn har under samma period ökat från 449 till 572. Bland dessa bodde 316 permanent i det vräkta hushållet, en ökning med 12 procent. Statistiken för 2021 visar stora regionala skillnader. I 180 av 290 kommuner berördes inga barn av vräkning.

Riskfaktorer i familjen

Enligt Socialstyrelsen är det vanligare att kvinnor i hemlöshet bor med sina barn, stadigvarande eller växelvis. Den vanligaste faktorn för hemlöshet är att de inte god-

känts på den ordinarie bostadsmarknaden. Mer än var femte person uppgav att de blivit hemlösa efter att de blivit vräkta från sin bostad. Våld i nära relationer och skilsmässa är också vanliga orsaker. Cirka en tredjedel av föräldrarna som bor tillsammans med sina barn uppgav att de inte hade några andra behov av stöd förutom till boendet. Detta återspeglar den rådande bostadsbristen och svårigheten att komma in på den ordinarie bostadsmarknaden.²²

Rädda Barnen publicerade 2017 rapporten "En plats att kalla hemma".²³ Där framgår att även om vräkningarna minskat sedan barns hemlöshet uppmärksammades av regeringen och myndigheterna för drygt 20 år sedan, har utestängningen av barnfamiljer från den ordinarie bostadsmarknaden ökat drastiskt. Bostadsbristen har lett till större konkurrens på bostadsmarknaden och högre krav på hyresgästerna. Det har bidragit till att en ökad andel barnfamiljer är hemlösa.

Otrygga boenden

Hemmet är en plats för vila och återhämtning men också den plats som övriga livet är starkt sammankopplat med, i synnerhet under uppväxten. Det handlar om kontakter med kompisar, en sammanhållen skolgång och möjlighet till fritidsaktiviteter. Som barn lär man sig gradvis att hitta i sin omgivning, att känna sig trygg i ett område för att sedan ta steget vidare ut i livet och delta i samhället.

Hemlösa barnfamiljer som får stöd av socialtjänsten blir ofta placerade på tillfälliga boenden som hotell, vandrarhem, skyddade boenden, delade lägenheter eller campingplatser. Andra hänvisas till den sekundära bostadsmarknaden, genomgångsbostäder eller till lägenheter som hyrs av socialtjänsten.

Många bostadslösa familjer nekas hjälp av socialtjänsten, ofta med hänvisning till

21. Statistik om vräkningar | Kronofogden.

22. Socialstyrelsen (2017), Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär.

23. Rädda Barnen (2017), En plats att kalla hemma – Barnfamiljer i bostadskrisens skugga.

att de anses ha tillräcklig förmåga att lösa situationen på egen hand. De hyr då ofta istället rum eller lägenheter på den svarta bostadsmarknaden. Det ökar risken för att man ofta flyttar, saknar en stadigvarande adress och inte kan tillgodogöra sig familjepolitiska stöd, som t.ex. bostadsbidrag.

Oavsett boendeform innebär hemlöshet nästan alltid extrem trångboddhet och ofta bristfällig standard. Familjer som bor på hotellhem och campingplatser saknar dessutom ofta tillgång till egna toaletter, våtutrymmen och kök. Trångboddhet innebär brist på avskildhet och överskott på stimuli och interaktion. Båda delar kan ha negativ effekt på barns psykiska och fysiska välmående och utveckling. På många hotellhem och akutboenden bor även personer med missbruk, psykiska problem eller ett kriminellt leverne vilket kan upplevas som skrämmande och otryggt.

Att växa upp i hemlöshet

Barn som lever i hemlöshet befinner sig nästan alltid också i en ekonomisk utsatthet. En del av barnen har dessutom varit utsatta för, eller bevittnat, våld inom familjen. Andra är relativt nyanlända i Sverige, ibland med trauman med sig från krig eller annan utsatthet. Det handlar alltså om barn som är utsatta på flera sätt.²⁴

2018 publicerade Forskningsrådet för

hälsa, arbetsliv och välfärd en kunskapsöversikt om ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige.²⁵ Rapporten visar att låg ekonomisk standard påverkar ungdomars och unga vuxnas övriga levnadsvillkor negativt. Risken ökar för fysisk och psykisk ohälsa, bristfälliga relationer till vänner och föräldrar, kriminalitet, utsatthet för brott och otrygghet, trångboddhet, låga studieresultat, arbetslöshet, bidragsberoende och ingripanden av den sociala barnvården.

Särskilt drabbas ungdomar som bor med en ensamstående förälder, som har utrikesfödda föräldrar och/eller som lever i hushåll med låg socioekonomisk status. Bristande ekonomiska resurser begränsar individens valmöjligheter och påverkar barns sociala relationer negativt. Ungdomar och unga vuxna från hem med låg socioekonomisk status har sämre fysisk och psykisk hälsa än de från hem med högre socioekonomisk status. De har generellt ett mer ohälsosamt beteende, utsätter sig för fler risker och drabbas mer av olyckor, sexuellt och fysiskt våld och dödsfall på grund av olycka eller självskada. Risken ökar också att diagnostiseras med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller att drabbas av depression och psykosjukdom.

En fungerande skolgång har mycket stor betydelse för ungdomars hälsa, välmående och framtida möjligheter. Godkända betyg, bra

24. Rädda Barnen (2017), En plats att kalla hemma.

25. Forte (2018), Ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige – En kunskapsöversikt med fokus på ojämlikhet.

relationer till klasskamrater och lärare är viktiga faktorer för att minska risken för ohälsa. Att leva i ekonomisk utsatthet, trångboddhet och osäkra bostadsförhållanden påverkar barns skolgång och studieresultat negativt.

Orsaker till bostadslösheten

För att motverka otrygga boenden för barn behöver man förstå vilka hinder som finns för att familjen ska kunna etablera sig på bostadsmarknaden. Boverket beskriver de mekanismer som utestänger hushåll med svaga förutsättningar från att komma in på den ordinarie bostadsmarknaden.²⁶ Utöver den växande bostadsbristen missgynnar också regelverket svagare grupper. Hyresvärdar har ofta regler för hur många som får bo i en lägenhet. Detta i kombination med ekonomiska krav, exempelvis att årsinkomsten ska vara fyra gånger högre än hyran, skapar hinder. Om föräldern har en betalningsanmärkning eller skulder hos Kronofogden nekar de flesta privata hyresvärdar kontrakt, oavsett storleken på skulden eller de bakomliggande orsakerna. Personer som är timanställda, visstidsanställda eller som har någon typ av behovsprövat bidrag har också svårt att bli accepterade som hyresgäster.

Den nationella hemlöshetssamordnarens slutrapport 2014 visar också att inlåsnings-effekter för personer som befinner sig på t.ex. skyddat boende har ökat. Bostadsbristen har medfört att nya grupper utestängs från bostadsmarknaden, t. ex. unga vuxna som ännu inte kunnat flytta hemifrån och nyanlända immigranter. Det ökade trycket har lett till att nya grupper av människor söker sig till socialtjänsten för att få stöd att hitta en bostad.²⁷

I en avhandling²⁸ publicerad 2020 har forskaren Tove Samzelius intervjuat ensam-

stående mammor som under minst 7 år befunnit sig i hemlöshet tillsammans med sina barn. Där framtonar en bild av ett socialt välfärdssystem som inte är till för alla. Bostadspolitiken utestänger vissa barnfamiljer från marknaden och akutboendena är inte på något vis anpassade för barn.

Får inte stöd

Flera av mammorna beskriver hur de har försökt att få hjälp av socialtjänsten men nekats eftersom de anses ha tillräcklig egen förmåga att lösa sin situation. Eftersom många av mammorna har en inkomst, ofta i form av deltidanställning, studiebidrag/lån eller bidrag, är de inte aktuella för ekonomiskt bistånd, som är det vanligaste stödet socialtjänsten ger.

De flesta är i övrigt fungerande föräldrar, och hemlöshet eller ekonomisk utsatthet anses inte vara en omsorgsbrist om barnet. Därför öppnas inte heller utredningar kring barnens situation. De flesta kommuner har visserligen ett arbete för att förebygga vräkningar men för att kvalificera sig för stödinsatser behöver familjen ofta ha haft ett hyreskontrakt i första hand, vilket många aldrig haft.

Föräldrarna lämnas därmed ofta ensamma att lösa en omöjlig situation. I vissa fall leder stressen och den psykiska påfrestningen av hemlösheten i förlängningen till att omsorgsbrist uppstår. Den fanns alltså inte där från början utan skapades av situationen.

Flera av dem som fick erbjudanden om tillfälliga boenden blev tvungna att avböja då boendena låg på platser som, i förhållande till barnens skola eller föräldrarnas arbetsplatser, gjorde det omöjligt för familjen att bo där.

Olika regler

I januari 2019 genomförde Sveriges Allmännyttan en enkätundersökning om bolagens

26. Se bl.a. Boverket (2013), Etableringshinder för individer och hushåll med svaga förutsättningar.

27. Socialdepartementet (2014), Bostad sökes – Slutrapport från den nationella hemlöshetssamordnaren.

28. Samzelius, T. (2020), Den tysta exkluderingens onda cirkel – Ensamstående mödrars perspektiv på hemlöshet och fattigdom i Sverige. Malmö universitet.

bostadssociala arbete.²⁹ Där framkommer att de allmännyttiga bostadsbolagen tillämpar olika regler för inkomstkrav. Gemensamt är krav på varaktighet i inkomsten samt att bidrag, inklusive bostadsbidrag och tillägg, inte godkänns som inkomst.

Två tredjedelar av bolagen har regler för hur många personer som får bo i olika lägenheter men det finns ingen gemensam samsyn kring detta. De flesta hyresvärdar som samarbetat med kommunen i ett tidigt skede har lyckats undvika vräkningar. För dem som står långt från bostadsmarknaden finns särskilda lösningar som exempelvis förtur, sociala kontrakt och Bostad först (genom vilken hemlösa personer erbjuds eget boende utan att krav ställs på att t.ex. vara drogfri eller att ha genomgått psykiatrisk behandling).

Omkring hälften av företagen som besvarat enkäten beviljar förstahandskontrakt till personer som av olika skäl har svårt att bli godkända som hyresgäster eller har för kort kötid. Så gott som samtliga kommunala

bostadsbolag tillhandahåller lägenheter till sina kommuner för andrahandsuthyrning till personer som har svårt att bli godkända som hyresgäster. Av studien framkom att uppskattningsvis sex procent av allmännyttans lägenhetsbestånd olovligen hyrs ut i andra hand, det motsvarar 48 000 lägenheter.

Vad säger aktörerna?

Flera aktörer³⁰ menar att den bristfälliga folkbokföringen försvårar för myndigheter och andra aktörer att identifiera och stödja de barn som lever under otrygga boendeförhållanden. Både socialtjänst, företrädare för Kronofogden och fastighetsägare har beskrivit hur de ofta först på själva vräkningdagen blir varse att det bor barn i en lägenhet. Även barn som bor växelvis hos sina föräldrar är ibland okända för aktörerna, eftersom de bara får ha en folkbokföringsadress.

En annan faktor som påverkar möjligheten att identifiera barnen är att många av

Internationella exempel

I Finland har man sedan 25 år tillbaka haft en samlad och kontinuerlig nationell strategi.³¹ Fram till 2020 har personer i hemlöshet minskat från 18 000 till 4 600. Vid sidan av sociala åtgärder har den finska strategin haft ett stort fokus på just bostadsfrågan. Genom olika system och nya aktörer på marknaden, exempelvis en stiftelse startad av finska motsvarigheten till Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), statliga stöd för bostadsbyggande och reglering av bostadsmarknaden för att skapa fler hyresrätter, har bostäder kunnat erbjudas även till personer som av olika skäl inte tidigare fått kontrakt.

Skottland har under en längre tid bedrivit ett effektivt och långsiktigt arbete för att minska hemlösheten. Strategin³² är rättighetsbaserad och grundar sig i lagförändringar år 2003 som bl.a. ger alla lagstiftad rätt till bostad. Trösklar för hyreskontrakt och stöd och hjälp från sociala myndigheter har sänkts. Strategin har utvecklats i nära samarbete med frivilligorganisationer, den har ett personcentrerat tillvägagångssätt och sedan 2019 har Skottland också en lagstiftning som anger maxgränser för hur länge en person får bo i tillfälliga boendelösningar som vandrarhem.

29. Sveriges Allmännyttiga (2020), Allmännyttans bostadssociala ansvar.

30. Främst genom rundabordssamtal den 17 november 2021, under mötet deltog representanter från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Boverket, Kronofogden, Länsstyrelsen Stockholm, Rädda Barnen, Socialstyrelsen, Stadsmissionen, Sveriges Allmännyttiga och Fastighetsägarna Sverige.

31. <https://valtioneuvosto.fi/sv/marin/regeringen/regeringsprogrammet/bostadspolitiken>.

32. Ending homelessness together: updated action plan - October 2020 - gov.scot (www.gov.scot).

familjerna inte är föremål för någon annan insats eller ärende hos myndigheterna. Det kan vara en ensamstående förälder som inte har tillräckligt stor inkomst för att få ett förstahandskontrakt och därmed hyr bostad på andrahandsmarknaden. Om inga betalningsanmärkningar finns upptäcker Kronofogden inte barnets situation. Det kan också handla om barn som lever i landet utan tillstånd eller som på annat sätt inte uppmärksammas av skyddsnetet.

Barns röster

År 2016 publicerade Barnombudsmannen en rapport³³ som byggde på samtal med barn i hemlöshet. Barnen beskrev en tillvaro som är långt ifrån den goda levnadsstandard som de enligt barnkonventionen har rätt till. De lever med ständigt oro över var familjen ska bo. Täta uppbrott gör att de inte kan koncentrera sig på vare sig skolgång eller sociala kontakter. Många bär med sig trauman och mår psykiskt dåligt ända upp i vuxenlivet. Ett otryggt boende riskerar att bli ett allvarligt hot mot deras hälsa och utveckling.

”Man sitter alltid på nålar”

Barnen berättade om livet i en kappsäck:

”Det är som att ha skyggglappar. Man sitter alltid på nålar. Man sitter i beredskap, krigsberedskap på något sätt”.

”Ibland orkade man inte packa upp grejerna mellan alla flyttar. Man bara lät det stå i kartongerna. Datorn var väl det enda jag orkade packa upp egentligen och sedan hade jag kläderna i en väska. Eller två väskor, en väska för smuts och en för rena kläder”.

Att inte veta var familjen ska bo i morgon eller om en vecka skapar ett vakuum i barnens liv:

”Man sitter och väntar på saker hela tiden just nu, det blir aldrig så att man kan ta det lugnt, utan det är alltid något som man måste vänta på. Så det skulle vara skönt att ha

en lägenhet som ... där alla har ett rum och att man inte behöver flytta därifrån”.

”Vi har inte berättat för våra vänner”

Både barnen och föräldrarna känner en skam över situationen:

”Vi har inte berättat för våra vänner, ingen vet om det, vi har hållit det hemligt i tre månader... Det var väl att man inte ville att kompisarna skulle märka någonting... Sedan sade vi att det var typ en möjlig lägenhet och därför skulle vi flytta”.

Barn axlar ofta ett stort ansvar för situationen och gör allt för att hjälpa sina föräldrar.

”Jag registrerade morsan på lokala bostadskön, vi kollade väldigt mycket på Blocket, jag fick börja ringa samtal för att hyra någonting i andra hand, jag förstod inte hälften av vad referenser och sådant där, det hade inte jag någon koll på”.

Barnens skolgång påverkas och en pojke uttryckte sin frustration över att han inte fått samma chans som andra:

”När jag räknade tillbaka här ... sex år, jag kunde sitta på mitt sista år på universitetet idag. Men istället ska jag bli en ryggskadad lagerknegare som alla andra i släkten, det känns inte så jävla roligt”.

Analys

Ett hem där barnet kan känna sig tryggt, vila och hämta kraft vilket är en grundläggande förutsättning för ett gott liv. Trots detta befinner sig tusentals barn i Sverige i hemlöshet och i tillfälliga och osäkra boenden. Hemlösheten är ofta kopplad till ekonomisk utsatthet men drabbar också exempelvis barn till föräldrar som efter våld i hemmet bott på skyddade boenden och sedan flyttats runt till vandrarhem eller andra tillfälliga platser.

Allvarliga konsekvenser

Konsekvenserna och riskerna för barn som

33. Barnombudsmannen (2016), Inget rum för trygghet – barn och unga om vräkning och hemlöshet.

växer upp i socioekonomisk utsatthet och otrygghet är väl kända och belagda. Barn i hemlöshet mår ofta dåligt, skolgången blir lidande och hela den sociala utvecklingen med fritidsintressen och kompisar fragmenteras. Risk för missbruk, kriminalitet, arbetslöshet och socialt utanförskap ökar och tilliten till samhället är betydligt lägre.

Brister i kartläggningen

Fokus har länge legat på vräkningar där nollvisionen varit central men det berör i praktiken en liten del av alla de barn som har ett osäkert boende. Enligt den senaste mätningen 2017 var det ca 24 000 barn som saknar en plats att kalla hemma men hur många barn som de facto lever i hemlöshet eller utan ett tryggt boende är det ingen som vet. Den stora gruppen barn som saknar ett tryggt boende – och istället har boende genom allt ifrån korttidskontrakt, rivningskontrakt, inneboende, skyddat boende, akutboende eller boende med andra-, tredje- eller fjärdehandskontrakt – syns inte i statistiken.

Utan kunskap om hur många barn det rör sig om och varför de lever i hemlöshet är det svårt att sätta in rätt åtgärder för att komma åt problemet. En stor andel av de barnfamiljer som befinner sig i hemlöshet har inte någon myndighetskontakt vilket gör dem svåra att identifiera. I vissa fall beror det på att de inte sökt stöd, andra har sökt stöd men inte fått något. Barn växer upp i familjer där en osäker bostadssituation är själva orsaken till att barnet och familjen hamnar i en utsatt situation. En del barn befinner sig i landet utan tillstånd och lever utanför samhällssystemet. Här är det viktigt att poängtera att barnkonventionen gäller för varje barn som vistas i Sverige, även barn som inte syns i statistiken.

Svagt barnrättsperspektiv

Under de senaste 20 åren har ett flertal utredningar och satsningar gjorts kring

bostadspolitiken men ingen av dem har eller har haft ett tydligt barnrättsperspektiv. Sverige har en högre andel personer i hemlöshet än övriga nordiska länder. Till skillnad från dessa, och många andra europeiska länder, saknar Sverige sedan 2009 en nationell strategi för att motverka hemlöshet. Även om en strategi i sig inte löser problemet så underlättar en tydlig målsättning det långsiktiga arbetet. Det finns därför ett stort behov av en nationell ansats med barnperspektiv för att motverka hemlöshet.

Samordning och reformer

Frågan om barn i hemlöshet är nära sammankopplad med en generell ekonomisk utsatthet. Målet för både bostads- och socialpolitiken måste vara att alla ska ha en trygg och permanent bostad. Men även om det är angeläget att sätta in åtgärder för att motverka hemlöshet kvarstår grundproblemet så länge det råder bostadsbrist. I ett system utan tydligt barnrättsperspektiv och i en situation av akut bostadsbrist kan inte kommunernas socialtjänster lämnas ensamma att hantera frågan. Det krävs samordning mellan flera olika aktörer, såväl offentliga som privata, för att komma till rätta med problemen. Erfarenheterna från t.ex. Skottland pekar också på civilsamhällets viktiga roll i arbetet mot hemlöshet. Det handlar om bl.a. bostadsförsörjning och bostadsbyggnande men också om hyreslagstiftning, hyresättning och kraven på hyresgästerna.

Det sociala trygghetssystemet behöver reformeras så att barnfamiljer som behöver stöd i en otrygg boendesituation också får det. Det första steget måste vara att utreda området utifrån barnens situation. Barnkonventionen är svensk lag sedan 2020, alltså över två år, och barns rätt till en trygg uppväxt, goda levnadsvillkor och social trygghet är centrala delar av konventionen. Problemen behöver utredas i sin helhet för att ett nytt system därefter ska kunna formos.

Barns rätt till delaktighet i skolan

Rätten till delaktighet gäller alla barn, enskilda och som grupp, oavsett ålder eller bakgrund. Det innebär att barnet har rätt till information, rätt att komma till tals och bli lyssnad på, rätt till inflytande utifrån ålder och mognad och rätt till återkoppling. Det räcker inte att enbart lyssna på barnet. När barnet är i stånd att bilda sig en egen uppfattning måste barnets åsikter också noga beaktas enligt barnkonventionen.³⁴

Barnet har rätt att få fullständig och åldersanpassad information om sin rätt att fritt uttrycka sina åsikter, hur deltagandet ska genomföras, vad syftet är, samt i vilka delar barnets åsikt kommer tillmätas betydelse.³⁵

Av respekt för barnet är det viktigt att klargöra hur barnets åsikter och erfarenheter kommer att beaktas och vilka andra faktorer som påverkar ett beslut. Barnrättskommittén betonar att för att barns deltagande ska bli effektivt och meningsfullt måste det vara en löpande process, inte en engångshändelse.³⁶

Skollagen om delaktighet

Regeringens mål för grundskoleutbildningen är att den ska hålla hög och likvärdig kvalitet. Alla elever ska ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt.³⁷

Både skollagen och läroplaner betonar

34. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 12 (2009) om barnets rätt att bli hörd, punkt 28 (CRC/C/GC/12).

35. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 12 (2009) om barnets rätt att bli hörd, punkt 134a (CRC/C/GC/12).

36. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 12 (2009) om barnets rätt att bli hörd, punkt 133 (CRC/C/GC/12).

37. Mål för barn- och ungdomsutbildning, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barn--och-ungdomsutbildning/mal-for-barn--och-ungdomsutbildning/>

skolans uppdrag att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta samhällets gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.³⁸

Huvudmannen har ansvar

Barns rätt till delaktighet formuleras uttryckligen i skollagen. Där finns bestämmelser om att barnets bästa ska vara utgångspunkten i utbildningen och att barnets inställning, så långt det är möjligt, ska klarläggas. Skollagen säger också att barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet och att åsikterna ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.³⁹ Elever ska också ges inflytande över utbildningen,

kunna ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla den och informeras i frågor som rör dem. Detta ska anpassas efter elevernas ålder och mognad.⁴⁰ Förarbetena till skollagen säger att det krävs ett barnrättsperspektiv inför varje beslut eller åtgärd som rör barnet för att kunna bedöma barnets bästa. Barnets bästa ska väga tungt i förhållande till andra intressen.⁴¹

Skolans värdegrundsarbete ska skapa ett klimat där elever känner sig trygga och respekterade. Det ska också främja likabehandling och barns och elevers rätt till delaktighet och inflytande. Det är viktigt att de vuxna i skolan har likvärdiga förväntningar på, och skapar samma förutsättningar för, alla barn och elever.⁴² Huvudmannen har ansvar att skapa förutsättningar för att skolans personal ska nå målen i skollagen och läroplanen. Ansvaret gäller även det systematiska kvalitetsarbetet, värdegrunds- och likabehandlingsarbetet.

Barnkonventionen och skollagen

Barnkonventionen och beaktandet av barnets bästa, rätten till delaktighet och likvärdighet, har sedan en längre tid tillbaka varit en del av den svenska skollagstiftningen. I skolans demokratiuppdrag ingår inte bara att förmedla kunskap om de mänskliga rättigheterna utan också att genomföra dem. Där sker också mycket arbete kring värdegrund och demokratifrågor.

Barnombudsmannens rapporter, forskning och andra myndigheters arbete visar att kunskapen om barns rättigheter och vad de innebär i praktiken skiljer sig åt bland elever,

skolpersonal och beslutsfattare. Att genomföra barnkonventionen är ännu inte en integrerad och självklar del av skolans verksamhet. Många skolor saknar fortfarande metoder, verktyg, kunskap och kanske framförallt resurser för att bedriva ett aktivt barnrättsarbete. Stöd hos ledningen kan också saknas. Kraven att lyckas med kunskapsuppdraget överskuggar de övriga uppdrag skolan har. Arbetet med att genomföra barnkonventionen hänger ofta på att det finns någon eller ett par individer på skolan som har ett särskilt engagemang för detta, antingen bland personal eller elever.

38. Se 1 kap 4 § skollagen och https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=-996270488%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fcurriculum.htm%3Ftos%3Dgr&sv.url=12.5dfee44715d35a5cdfa219f#anchor_2

39. 1 kap. 10 § skollagen.

40. 4 kap. 9 § skollagen.

41. Prop. 2009/10:165 s. 229 ff.

42. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/arbete-med-forskolans-och-skolans-vardegrund>

Undervisningen ska förmedla mänskliga rättigheter, däribland barnkonventionen, och demokratiska värderingar. I läroplanen betonas att när eleverna deltar i planering och utvärdering av undervisningen, väljer kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan de utveckla sin förmåga att ta personligt ansvar och förbereds för att delta aktivt i samhällslivet.⁴³

Delaktighet i praktiken

Forskning visar att elevers delaktighet i skolans beslutsfattande processer i klass- och elevråd, intressegrupper och i undervisningen ger många positiva effekter. Inte bara för eleven själv utan också för relationen mellan elev och lärare och för skolan som organisation.⁴⁴ Regler och rutiner förbättras, engagemanget för den egna skolan ökar och skol- och klassrumsklimatet förbättras. När elever upplever att de blir lyssnade till och när de själva får vara med i beslutsfattandet accepterar de mer de beslut som fattas.⁴⁵

Delaktighet främjar själva lärandet. När elever uppmuntras att reflektera över sitt lärande, när lärprocessen i undervisningen blir synlig och begriplig för dem och de får inflytande i utformningen av undervisningen, stärks deras självkänsla. Det främjar välbefinnande, utveckling och goda skolresultat.⁴⁶

Forskare som undersökt faktorer till självupplevd positiv hälsa bland elever i

åldersgruppen 10-17 år, ser ett tydligt samband mellan delaktighet i klassrummet och undervisningen, stöd från lärare, och positiv hälsa. De elever som upplevde högre grad av delaktighet hade en mer positiv bild av, och känsla för, skolan. De upplevde att de klarade skolarbetet, hade bättre hälsa och kände att livet blev mer meningsfullt.⁴⁷

Brister kvarstår

I en kunskapsöversikt om barns delaktighet⁴⁸ framgår att det fortfarande finns samma frågor och hinder som när FN antog barnkonventionen 1989. Det är brister i synen på barn och barndomen, utmaningar att nå alla grupper av barn och brister i återkoppling till barnen. Den generella acceptansen för att barn har rätt till delaktighet och inflytande är hög men hur och när rättigheten ska tillämpas är fortfarande oklar hos yrkesverksamma. Forskning visar att en elev kan uppleva sig delaktig även utan att aktivt påverka skolans verksamhet. Eleverna kan ingå i en gemenskap där det är tillåtet att göra sin röst hörd, samtidigt som de förstår att det inte alltid är möjligt att påverka och ändra beslut.⁴⁹

Det finns alltså tydliga indikationer på att barns aktiva delaktighet leder till ökad självkänsla, bättre kontakt med vuxna, större samarbetsförmåga och en mer positiv bild av det omgivande samhället.⁵⁰ Barn som är delaktiga upplever sig mer respekterade av

43. https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=-996270488%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fcurriculum.htm%3Ftos%3Dgr&sv.url=12.5dfee44715d35a5cdfa219f#anchor_1

44. Mager, U. & Nowak, P. (2012), Effects of student participation in decision making at school. A systematic review and synthesis of empirical research. Educational Research Review, s. 7, 38–61.

45. Ibid.

46. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/vardegrund-och-arbetsmiljo/framja-trygghet-och-studiero>

47. Ibid s. 74.

48. McMellon, C. och Tisdall, E. (2020), Children and young people's participation rights: looking backwards and moving forwards. International Journal of Children's Rights, Vol. 28(1), s. 157-182. DOI: 10.1163/15718182-02801002.

49. Aspán, M. (2009), Delade meningar. Om värdepedagogiska invitationer för barns inflytande och igenkännande. Doktorsavhandling, Stockholms universitet.

50. Hansen, David M., Larson, Reed W., Dworkin, Jodi B. What Adolescents Learn in organized Youth Activities: A Survey of Self-Reported Developmental Experiences. Journal of research on adolescence, 13(1), 2003.

samhället. Det skapar en positiv spiral som leder till mer engagemang i, och intresse för, samhället i stort och ett aktivare medborgarskap.⁵¹

Barnrättsarbete i skolan

Det finns stora vinster med ett tydligt system för barns rättigheter i skolan, i synnerhet rätten till delaktighet. Det är ett av skolans grunduppdrag och om elever får vara delaktiga i, och ha inflytande över, arbetet i skolan ger det bättre kunskapsresultat, demokratisk kompetens och välmående hos eleverna. Om skolan bedriver ett tydligt värdegrundsarbete stärks förtroendet för samhället och känslan av utanförskap minskar hos eleverna. Det kan därför räknas som en viktig brottsförebyggande insats.⁵² När elever upplever att de blir lyssnade till och när de själva får vara med och ta beslut minskar risken för utanförskap. Samtidigt ökar acceptansen för de beslut som fattas. En förutsättning för ett välutvecklat och inkluderande arbete för barns delaktighet i skolan är att både personal och elever har kunskap och förståelse för barnkonventionen och barnrättsarbete. Det krävs för att kunna omsätta rättigheterna i praktiken.

Hinder för arbetet

I arbetet med denna rapport såg vi att befintlig forskning identifierar två tydliga hinder för att genomföra barnkonventionen i skolan.

Det ena är att det saknas tillräckliga kunskaper hos elever, skolpersonal och huvudmän i vad barnkonventionen i praktiken innebär och hur ett barnrättsarbete bör bedrivas. Kunskapsnivån varierar över landet och är ofta kopplad till om det finns enstaka personer i verksamheten som har

ett särskilt engagemang för frågan. Genomförandet av barnkonventionen får aldrig vara avhängigt enskilda personers engagemang. Det måste vara en integrerad del av den löpande verksamheten.

Det andra hindret, som inte minst Barnombudsmannens samtal med elever visade, är bristen på anpassade former för delaktighet. Ibland är elevrådet den enda formen för inflytande som erbjuds. En konsekvens är att ett fåtal elever får ansvaret att representera samtliga elever och deras åsikter. Barn och ungas engagemang och individuella resurser ser olika ut. För få former för delaktighet bidrar till att bara de barn som är mest engagerade och intresserade av demokratifrågor ges möjlighet till delaktighet.

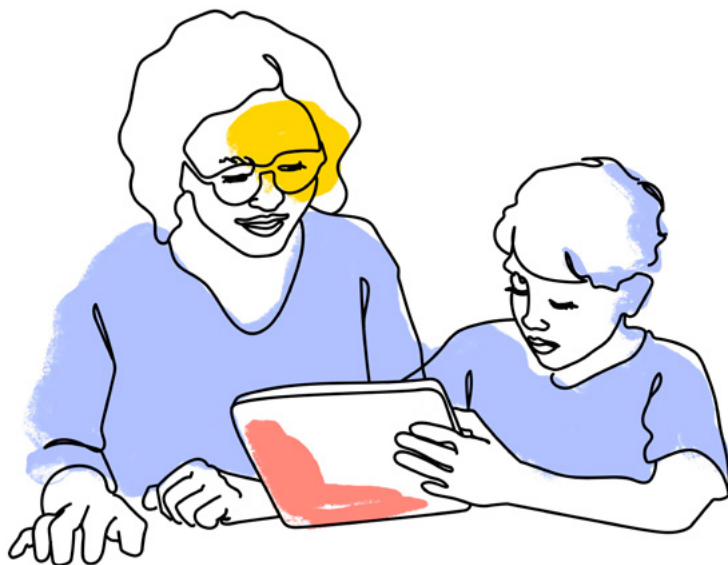
Skolan behöver därför stötta, uppmuntra och möjliggöra för alla elever, även de som inte har intresset eller tror på demokratins former, att vara delaktiga på ett sätt som är anpassat och format utifrån eleverna själva. Ett litet utbud av former för deltagande skapar också en mycket sårbar tillgång till delaktighet. På en av skolorna Barnombudsmannen besökte under hösten 2021 hade elevrådet pausats under pandemin, under ett par år fanns alltså ingen möjlighet till delaktighet. Varje skola bör därför ha en palett av metoder, former och arbetssätt för att kunna skapa förutsättningar för delaktighet och för att kunna möta barn med olika typer av engagemang och individuella resurser.

Vad säger aktörerna?

Barnombudsmannen bjöd in aktörer verk samma inom skolområdet till ett rundabordssamtal med temat barns delaktighet i skolan. Skolverket, Skolinspektionen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Barn- och Elevombudet, Lärarförbundet, Sveriges

51. Taylor, Nicola, Smith, Anne B., Gollop, Megan (2008), New Zealand children and young people's perspectives on citizenship, The international journal of children's rights s. 195-210.

52. BRÅ (2009), Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling – en kunskapsinventering, s. 13.

kommuner och regioner, Elevernas riksförbund samt forskare från Örebro och Linköpings universitet deltog.⁵³

I samtalet bekräftades att det råder stora skillnader både mellan skolor och mellan kommuner om vad delaktighet i praktiken innebär. Viktiga framgångsfaktorer i arbetet med delaktighet är att det finns vuxna med kunskap på plats och styrdokument. Bristen på en samstämmighet i definitionen av begreppet leder i praktiken till att elevers möjlighet till delaktighet varierar stort.

Delaktighet ska genomsyra skolan

Definitionen är också avgörande för skolans utvecklingsarbete. Samtliga aktörer var eniga om att arbetet med delaktighet inte får begränsas till endast kunskapsförmedling om demokratiska värderingar utan ska användas som en del i undervisningen. Genom demokratiska arbetsformer kan skolan förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Delaktighet ska genomsyra det sociala samspelet mellan lärare och elever. Kvalitetsarbete och undervisning ska genomföras tillsammans med eleverna. Formerna för elevernas inflytande måste dock vara tydliga från början för att undvika att det upplevs som skendemokrati.

Aktörerna var eniga om att elevråden

inte är representativa för alla elever på skolan. Det är oftast de redan insatta och engagerade eleverna som blir representeranter, inflytandet blir ojämnt fördelat och vissa barn, eller grupper av barn, riskerar att hamna utanför. Men även när elever ges mer individbaserat inflytande kan det finnas stora skillnader mellan elever. Barn med funktionsnedsättning eller bristande språkfärdigheter kan exempelvis ofta inte förhandla på samma sätt. Även gruppstorleken, föräldrarnas inflytande och lärarnas uppfattning om enskilda elever nämns som faktorer som kan påverka möjligheten till delaktighet. En av myndighetsaktörerna förmedlade en synpunkt från myndighetens ungdomsråd om vikten av att huvudman och skolpersonal förstår att rättigheten omfattar hela skoldagen, inklusive skolväg, matsal, raster, kompisar och fritids. Det pekar på ämnets bredd och att det kan se väldigt olika ut utifrån elevernas individuella behov och förutsättningar, särskilt ur ett funktionshinderperspektiv.

Barn måste tas på allvar

Vikten av återkoppling lyftes i samtalet. Barn och ungas förtroende för vuxna riskerar att minska om barn upplever att de sällan blir tagna på allvar. Just bristen på återkoppling

53. 2022-11-12, kl. 10.00-11.30, Barnombudsmannens kontor, Stockholm.

och skillnader mellan olika lärares kunskap och kompetens är något som elever ofta tar upp som ett problem. När elever möter lärare som har olika attityder, engagemang och förståelse för delaktighet upplevs skolan helt enkelt inte likvärdig av eleverna.

En av de forskare som deltog i rundabordssamtalet lyfte att delaktighet är en relativt utvecklad pedagogik och att det finns förhållandevis få studier om hur detta kan fungera i verkligheten. Det fanns en önskan bland samtliga aktörer att delaktighetsarbetet ska få en större plats i skolans uppdrag och inte uppfattas som valfritt.

Barns röster

Hösten 2021 genomförde Barnombudsmanen samtal med drygt 250 barn och unga mellan 6 och 15 års ålder. Samtalen hölls i sex kommunala skolor i tre slumpmässigt utvalda kommuner. De berättade om hur de upplever sin möjlighet till delaktighet och inflytande i skolan. De åsikter och reflektioner som barnen framfört till Barnombudsmanen i den här rapporten representerar inte alla barns åsikter, utan ska ses som exempel.

”Jag skulle vilja vara med”

Kunskapen om barnkonventionen och vilka rättigheter man har skiljer sig åt. Barnen i de lägre årskurserna (åk 3–5) hade förhållandevis stor kunskap om sina rättigheter jämfört med barn i högstadiet. De kunde också reflektera över vad det innebar för dem själva.

”När man ska ta ett beslut så måste man referera till rättigheterna. Se så att allting stämmer in och så”.

”Genom att vi får mer kunskap kring rättigheterna vi barn har, gör det att man är medveten om de problem som faktiskt finns. Även fast vi inte kan göra något åt vissa problem är det viktigt att alla är medvetna och utifrån det kan jämföra och förbättra.”

När eleverna får frågan på vilket sätt de kan påverka i skolan nämner många elevråd, klassråd och trygghetsråd. Två barn i åk 5 svarar att de tycker att det verkar bra med elevråd, men säger att de själva aldrig skulle vilja vara med för att de inte gillar att prata med personer de inte känner. Man vill känna sig trygg för att kunna delta.

”Vi har ett elevråd och jag skulle vilja vara med men jag känner ju ingen där” (barn i åk 5).

I några av klasserna har eleverna ingen relation alls till elevrådet, som en konsekvens av pandemin har elevrådet på deras skola pausats. På en annan skola med elever i årskurs F-9 erbjuds endast elevråd för elever i årskurs 7-9. Barnen på den skolan upplevde dock att de hade nära till sin rektor som de också kände förtroende för och kunde föra dialog med.

”Det är ingen som riktigt vet”

Barnen nämner bristen på information som ett skäl till varför de inte engagerar sig.

”Rektorerna borde ju komma och säga liksom, det här kan ni göra och det här, ge exempel på vad som har gjorts.”

”Det är ingen som riktigt vet vad de egentligen gör i ett elevråd.”

”Lärarna och rektorerna måste nog, tror jag, berätta i början till alla att det här kan ni göra. Och så här vilka steg, vilka som är deras chefer också.”

”Drömperspektivet hade ju vart att alla vet vad som händer.”

Vissa elever upplever att formen för klassråd beror på lärarens engagemang och kanske kunskap. De upplevde att det blir deras eget ansvar att göra sig hörda.

”Det är väldigt olika. Vissa lärare är verkligen så här strikta. Nu ska vi ha klassråd. Och vissa är så här, oj, just ja, nu skulle vi ta upp klassråd. Jag glömde av det.”

”Jo, men nu är det ju för sent så då får ju liksom själva individen komma med sina egna åsikter.”

Nästan alla elever vill på något sätt vara

med och påverka i skolan. Formerna kan anpassas så att både elever som har lätt att tycka till och de elever som kan känna en viss rädsla eller obehag i att framföra sin åsikt inför alla får samma utrymme. Exempelvis genom anonyma enkäter eller omröstningar.

"Jag tror det där med att vara anonym, det är väldigt viktigt om man vill träda fram. För att vissa är osäkra och liksom så här, hur kommer folk reagera?"

I en annan klass menar man att formerna för delaktighet också måste anpassas utifrån ålder och mognad.

"Men det är ju omöjligt att tänka att man kan lära en sjuåring på samma sätt som en fjortonåring. Det är som att säga att en femåring ska lära sig pi. Det går inte. Man får anpassa, liksom hur man lär ut sakerna och informerar efter hur eleverna är liksom."

"Önskar att det fanns andra alternativ."

Flera av barnen nämner att de har viss möjlighet att påverka undervisningen. En elev berättar att eleverna tillsammans med läraren har fått bestämma trivselregler i sin klass vilket medfört ett lugnare klassrumsklimat och bättre studiero. Andra berättar att de, i samråd med lärare, fått välja arbetsområde, form för examination och när på terminen detta ska förläggas. På en annan skola upplever många elever att det skulle vilja påverka i frågor som rör undervisningen.

"Kort med tid mellan lektionerna och vi börjar 8:20 och slutar 15:10. Önskar att det fanns andra alternativ. Exempelvis att börja senare och sluta senare."

Flera barn nämner också undervisningen som en ingång till information, engagemang och påverkan. De efterfrågar mer kunskap om det som sker i samhället, exempelvis gängkriminaliteten, om samhället i stort och jämställdhet. De tycker att frågor som de anser är viktiga inte alltid tas upp tillräckligt mycket, som rasism, sexism och homofobi

– d.v.s frågor som rör skolans värdegrundsarbete.

Eleverna upplever också en brist i skolans hantering av kränkningar. De tycker att elever och personal har kunskap om värderingar och likabehandling men att den kränkande jargongen elever emellan ändå tillåts fortsätta.

"Alla vet att det är en självklarhet att man inte ska säga det. Men folk säger det när de inte får någonting emot sig."

På en skola upplever eleverna att rektorn inte ser eller har förståelse för hur allvarliga kränkningarna är och att eleverna därför inte tar upp allt. Det finns helt enkelt inget förtroende för skolan.

"Men sen är ju också förtroendet, det blir ju också mindre när man ser att de [skolpersonal] inte gör nåt. Och så blir det också mycket att man släpper väldigt mycket som man egentligen inte borde släppa. Men man vet att det här är inte tillräckligt illa för att de ska reagera. Så borde det inte vara. Utan, om man säger att, ja men det här händer ofta på en lektion, då borde det liksom hända nånting."

På en annan skola har barnen valt att lösa situationer på egen hand.

"Vi har haft mycket bråk om gungan. En stor gunga. Och det har vi sagt till fröken. Men det har inte hänt så mycket. Liksom, dom kan inte heller göra nåt så det är då vi får försöka göra lite själva. Vi pratar och säger nu räcker det och sen kommer andra barn och säger till också."

Önskar mer återkoppling om det som händer på skolan

Barnen uttrycker en tydlig önskan om mer information och återkoppling om det som händer på skolan, och vad som sker med exempelvis en fråga eller ett förslag.

"Om en elev säger nånting som de vill ha och så skriver vi ner det i protokollet och sen så händer det ingenting mer. Och det är

också en viktig grej. Vad händer efter?

Barnen efterfrågar också att få information redan från början om vad som är möjligt att påverka. Många av de frågor som hanteras av skolan genom elevråd eller direkt med rektor kan inte beslutas av skolan utan behöver upp till en annan instans vilket ofta gör att saker rinner ut i sanden.

"Men sen också det här med att vi inte är medvetna om, när vi säger nånting är vi inte medvetna om var det hamnar. Nu om jag säger nånting så vill jag veta vad har gjorts, vem kom med den här informationen, hur ska rektorerna ta det här vidare?"

"De är sällan de [rektor] som kan göra nånting åt det, utan det är ofta andra specifika personer som man måste prata med."

"Vi har frågat om en linbana i typ nio år. I skogen. De säger att de ska göra det, men det har aldrig hänt. Och nu orkar vi inte tjata längre. Vi har gett upp."

I samtal med en av skolornas elevråd framkommer att rådet inte tror att resten av eleverna på skolan har lika mycket kunskap om vare sig deras rättigheter eller hur man kan påverka och att det också kan vara en anledning till varför det varit svårt att rekrytera elever till elevrådet.

"Det var inte riktigt nån i min klass som ville vara med i elevrådet. Jag tänkte så här att jag kan lika väl vara med, det kan ju säkert vara kul. Och det blir nånting att lära sig."

Flera barn nämner kunskap och information som en viktig ingång till att vilja vara delaktig, även känslan av att kunna göra skillnad i beslut som rör skolan är en viktig faktor.

"Och vi också, som då har kunskap om det här, känner ju oss mer delaktiga och känner att här kan vi göra skillnad."

"Jag tror att alla elever nog inte har kunskapen som vi kanske har."

Analys

Skolan är inte bara en arena för kunskapsinhämtning utan också den plats där barn tillbringar en stor del av sin vardag. Här utvecklar många barn sina första sociala relationer och möter för första gången, på egen hand, samhället. Skolan behöver därför vara en trygg plats där barnet kan utvecklas och där dess rättigheter till fullo respekteras.

I de samtal med barn som fördes under pandemin blev det väldigt tydligt hur viktig skolan är som en trygg punkt och hur viktiga vuxna i skolan är.

Förtroende skapar tillit – även till demokratin

Skolan har ett uppdrag att både förmedla och genomföra de mänskliga rättigheterna enligt skollagen. Barns delaktighet i skolan är viktigt inte bara för barnet utan också för samhällsutvecklingen i stort. Barnets självkänsla, engagemang och tillit till vuxenvärlden stärks. Då barn kan bidra till olika beslut och processer i skolan känner de ett ansvar och en acceptans för den demokratiska processen.

Forskning visar också på ett samband mellan känslan av delaktighet och goda studieresultat.⁵⁴ Gemensamma attityder, normer, värderingar och delaktighet lyfts ofta

54. Se bl.a. Mager, U. & Nowak, P. (2012), Effects of student participation in decision making at school. A systematic review and synthesis of empirical research. Educational Research Review, 7, 38–61 och Walker, S.L. (2004). Learning environment research: a review of the literature. San Marcos, TX: Texas State University.

fram som bidragande orsaker till ett positivt skolklimat. När eleverna kan påverka sitt eget handlingsutrymme får detta positiva effekter på deras syn på skolan i allmänhet. Det stärker skolklimatet och minskar risken för att vissa elever ska hamna utanför.⁵⁵ Delaktigheten och möjligheten att påverka, eller bara att bli lyssnad på, ökar också barns förtroende för vuxenvärlden och respekten för de demokratiska värderingar samhället vilar på.

Haltande likvärdighet

Det är viktigt att komma ihåg att rätten till delaktighet är just det – en rättighet. Det är hundra år sedan demokratin infördes i Sverige, över 30 år sedan barnkonventionen ratificerades och drygt två år sedan den blev svensk lag. Ändå har barn fortfarande inte full tillgång till sina rättigheter. Skolan, vars verksamhet och uppdrag är till för barn, ska vara en plats där barnkonventionen genomförs fullt ut.

Utbildningen i Sverige ska vara likvärdig för alla. Det betyder inte att den måste utformas på samma sätt överallt, eller att alla elever ska få precis lika mycket resurser. Men det innebär att alla barn, oavsett individuella förutsättningar, har rätt till lika god kvalitet på utbildningen och att varje elev ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt, oberoende av sin bakgrund eller var i Sverige man bor.⁵⁶ Likvärdighetskravet gäller även barns rätt till delaktighet och inflytande över sin skolgång. Alla barn i Sverige har inte samma möjlighet till delaktighet idag.

Punktinsatser skapar inte delaktighet

Definitionen av barns rätt till delaktighet, och hur detta möjliggörs, varierar. Elevråd är ofta väletablerade forum och det finns en vana att

behandla vissa frågor där. Men det passar inte alla barn och är sällan individuellt anpassat utifrån barnets ålder och mognad. Vissa grupper av barn riskerar att uteslutas från deltagande och det krävs därför ansträngningar för att finna strukturer och arbetssätt för att säkerställa att de inkluderas.

Flera forskare pekar på att barn och unga kan uppleva en press och förväntan på att de ska delta vilket lett till negativa erfarenheter av detta. Detta indikerar att delaktigheten inte är på barnets premisser och därmed inte förenligt med barnkonventionen.

Ett hinder för delaktighet är bristen på tid. Ett annat att man inte uppfattar delaktighet som en rättighet, lika viktig som rätten till utbildning. Delaktighetsarbetet bedrivs ofta vid sidan av skolans kunskapsuppdrag, som punktinsatser, istället för att integreras i verksamheten. Stödmaterial för hur delaktighet och inflytande kan tillämpas i undervisningen har tagits fram av olika myndigheter och organisationer.⁵⁷ Ändå visar Barnombudsmannens samtal med elever, personal och aktörer inom skolan att mycket mer behöver göras och att delaktighet ännu inte är en naturligt integrerad del i skolans processer.

Former saknas för verklig delaktighet

Formerna för delaktighet i skolan måste ses över och här vilar ett tungt ansvar på huvudmännen. Regeringen behöver säkerställa att skolans huvudmän erbjuder en struktur för och en palett av forum för delaktighet. Alla barn, utifrån sina förutsättningar, ska kunna göra sin röst hörd för att vi ska nå likvärdighet.

Elevernas och skolpersonalens kunskap om vad barnkonventionen innebär varierar

55. Godkänd eller icke godkänd? En studie om hur erfarenheter av mobbning, skolk och socialt umgänge inverkar på elevers skolprestationer. (oru.se) s. 74.

56. 1 kap. 4 § skollagen.

57. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/koll-pa-studiero/elevs-inflytande-och-delaktighet-i-undervisningen-kan-framja-studiero>.

stort. Utan kunskap om vad barnkonventionen innebär är det svårt att genomföra den. Därför behövs ett kunskapslyft hos alla vuxna som arbetar inom skolan.

Formerna för barns delaktighet och inflytande behöver anpassas utifrån barnets ålder, mognad, behov och förutsättningar. Vissa grupper av barn tenderar att uteslutas, bland annat yngre barn och barn med funktionsnedsättning. Barnkonventionens grundprinciper blir därför särskilt viktiga att följa. Enligt artikel 2 ska varje barn få sina rättigheter tillgodosedda, utan åtskillnad av något slag. Förhållanden som boendeort, socioekonomi, ålder, könsidentitet, hudfärg eller funktionsvariation ska inte påverka.

Arbetet måste anpassas till barnen

I skollag och läroplan står det att skolans arbete med planering, uppföljning och utveckling av utbildningen ska genomföras under medverkan av eleverna och personal. Hur detta ska ske behöver analyseras, kartläggas och följas upp. Skolpersonal och ledning behöver få tid och utrymme att hitta metoder som möjliggör elevers delaktighet och inflytande i skolans arbetsprocesser och utveckling. Barnens deltagande i den här processen behöver prövas och anpassas utifrån både barnens och skolans förutsättningar.

För att delaktigheten ska bli meningsfull är det nödvändigt att den blir hållbar. Barnen måste få veta vad delaktigheten omfattar, t.ex. regler i klassrummet eller upplägg av ett studieavsnitt. Återkoppling ska ges löpande, inte minst när det gäller frågor där elever haft andra åsikter än t.ex. skolledningen. På det sättet skapas en hållbar dialog.

Många utmaningar kvarstår. Ofta ses barnet fortfarande som svagt och i behov av stöd och skydd istället för en kompetent och handlingskraftig medborgare med särskilda rättigheter. Barn ses ofta som en

homogen grupp istället för som enskilda individer med olika förutsättningar.

Stort behov av stärkt kapacitet

Många yrkesgrupper upplever att det är svårt att nå barn i de frågor som rör dem och de saknar kunskap om hur man återkopplar till barn och följer upp delaktighet och beslut över tid. Det gäller även skolans personal. För att möta varje barns behov, och fatta beslut i enlighet med barnets bästa, krävs kunskap om barnens levnadsvillkor och förmåga att utifrån barnens situation agera i enlighet med barnkonventionens bestämmelser.

Barns delaktighet i de frågor, beslut och processer som berör dem är centralt för att lyckas, både med skolans uppdrag och genomförandet av barnkonventionen. Det finns ett stort behov av att stärka kunskap, kompetenser och kapacitet för att integrera ett barnrättsperspektiv i skolans samtliga processer. Skolans möjlighet att bedriva ett starkt värdegrundsarbete, att förstärka känslan av anknytning till samhället samt att motarbeta känslor av utanförskap hos eleverna är också en viktig brottsförebyggande insats.⁵⁸

Behovet av kompetensutveckling gäller även för skolhuvudmän som ansvarar för uppföljning och utvärdering av genomförda insatser. En framgångsfaktor för ett lyckat förändringsarbete är att detta förankras hos ledningen.

Grunden för allt delaktighetsarbete är att barn har kunskap om sina rättigheter och vad dessa innebär i praktiken. Delaktighetsarbetet ska utgå från elevernas perspektiv och bygga på verkligt inflytande. Eleverna ska involveras i hela arbetsprocessen: planera, genomföra, presentera och utvärdera. De demokratiska värdena är en lika viktig del av skolans uppdrag som förmedling av ämneskunskaper.

58. BRÅ (2009), Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling – en kunskapsinventering, s. 13.

Barns rätt till delaktighet i beslut

Rätten till delaktighet gäller alla frågor som rör enskilda barn, barn som grupp och barn i dess egenskap av medborgare. Därför omfattas även administrativa åtgärder och strategiska beslut som tas av kommuner exempelvis gällande miljö, levnadsvillkor, stadsplanering och skydd. I samband med detta ska alltså barn ges möjlighet att höras, och deras åsikter ska beaktas.⁵⁹ Barnrättskommittén betonar vikten av att barn informeras om hur de kan göra sina röster hörda, att barnanpassade forum för delaktighet erbjuds och att återkoppling till barnen sker där det framgår vad resultatet blev och hur barnens åsikter har beaktats.

Rätten till information (artikel 17) betonas särskilt som en avgörande förutsättning för

ett effektivt utövande av barns rätt att komma till tals.⁶⁰ Det gäller till exempel information om barns rättigheter, alla åtgärder som påverkar dem, nationell lagstiftning, regler och strategier, samt överklaganden och klagomål. Informationen ska anpassas till barnets ålder och mognad. Det är i första hand barnets bästa som ska beaktas vid alla åtgärder och beslut som rör barn. Prövningar av barnets bästa ska göras även då policyer, budgetar, riktlinjer, planer, strategier, organisationsförändringar, föreskrifter och allmänna råd tas fram.⁶¹

Politiska målsättningar

I Sveriges strategi för att stärka barnets rättigheter⁶² står det att barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. Detta kräver metoder

59. Jfr. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 12 (2009) om barnets rätt att bli hörd (CRC/C/GC/12).

60. Ibid.

61. Ibid.

62. Prop. 2009/10:232., Strategi för att stärka barnets rättigheter s. 13

Kommunens uppgifter

Regeringsformen säger att det allmänna bl.a. ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och barns rätt ska tas till vara. Av kommunallagen framgår att nämnderna ska samverka med dem som brukar deras tjänster och att kommunerna ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Likabehandlingsperspektivet omfattar även barn.⁶³

för hur barnets åsikter kan hämtas in utifrån barnets ålder, förutsättningar och förmågor. Det är viktigt att det känns tryggt för barnet. I alla beslut som rör barn, bör det framgå hur barnets åsikter har inhämtats och beaktats. Av strategin framgår också att det är Sveriges kommuner som ansvarar för de flesta av de verksamheter som rör barns levnadsvillkor och därmed måste kommunerna säkerställa att barnets rätt till delaktighet tillgodoses.⁶⁴

Av det ungdomspolitiska målet framgår att alla ungdomar (13–25 år) ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.⁶⁵ De ska göras delaktiga, inkluderas och vara en del av samhällsbyggandet. Ungdomars kunskaper, erfarenheter och värderingar är på så vis resurser för en hållbar samhällsutveckling.⁶⁶

Både de barnrättsliga och ungdomspolitiska målen är sektorsövergripande och

anger att barns och ungas rättigheter ska genomsyra all offentlig verksamhet som berör dem.⁶⁷

I Sveriges kommuner fattas varje dag en stor mängd allmänna beslut som påverkar barns vardag och kommunerna är skyldiga att säkerställa barns rättigheter i sina verksamheter. Inför varje beslut bör en barnkonsekvensanalys genomföras. Det fordrar att barn ges möjlighet att höras. Det förutsätter i sin tur att barn är informerade och att det finns barnanpassade forum och former för delaktighet.

Kommunernas ansvar och arbete

Kommunen hanterar de flesta frågor som rör barns vardag. Därför har kommunerna ett stort ansvar för att barnkonventionen tillämpas och att de mänskliga rättigheterna tillgodoses.⁶⁸ Det kräver ett systematiskt och målmedvetet tillvägagångssätt så att handlingsplaner och barnrättsperspektivet inkluderas i besluten. Det kräver tid, kunskap, personella och ekonomiska resurser. Det kan innebära att kompetensutvecklande insatser behövs, att funktioner med ansvar för rättighetsarbetet måste tillsättas, att ekonomiska medel avsätts och att mänskliga rättigheter inkluderas i verksamhets- och budgetprocesserna.⁶⁹

Det krävs även ett systematiskt rättighetsbaserat processarbete utifrån fem steg:

- > att alla medborgare får jämlika möjligheter att delta i kommunens beslutsfattande;
- > att rättigheter inkluderas i målformuleringar och får utgöra en del av olika avvägningar vid beslutsfattandet;

63. Se 1 kap 2 § regeringsformen samt 2 kap. 3 § och 8 kap. 3 § kommunallagen.

64. Prop. 2009/10:232., Strategi för att stärka barnets rättigheter s. 16.

65. Prop. 2013/14:191, Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande, s. 1.

66. Prop. 2013/14:191, Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande, s. 21.

67. Skr. 2020/21:105, Ungdomspolitisk skrivelse, s. 18.

68. Spång, M. (2009), Kommunernas ansvar för att förverkliga mänskliga rättigheter – en kartläggning av 16 kommuner i Sverige, DIVA: <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1410307&dsid=8144>

69. Abiri, E., Brodin, A. & Johansson, P. (2008), Mänskliga rättigheter...? "jag vet att dom finns och jag tror Sverige är bra på dom" – En handbok i mänskliga rättigheter på kommunal nivå, Stockholm: Fritzes.

- > att ett rättighetsperspektiv integreras i verksamhetens alla led från deltagande i beslut till genomförande;
- > att ett rättighetsperspektiv genomsyrar hela styrkedjan i organisationen och relationerna inom och mellan verksamheterna;
- > att arbetet regelbundet följs upp och utvärderas.⁷⁰

Barns rättigheter ska genomsyra och integreras i kommunernas strategiska styrdokument och operativa verksamhet. Många kommuner har dock svårt att omsätta sina strategiska beslut i praktiken.⁷¹

Barnombudsmannens årsrapport 2021 "Alla tar ju inte ansvar" visar att beslut och rutiner för barns delaktighet i kommunala beslut saknas i flera kommuner. Barns delaktighet är kommunernas största utmaning i barnrättsarbetet och barnen själva vittnar om brister i information, processer och återkoppling under pandemin.⁷²

Enkät till kommunerna

Barnombudsmannen har under 2021 genomfört en enkätstudie där Sveriges kommuner⁷³ tillfrågats om hur de arbetar med barns delaktighet i till exempel beslut inom samhällsbyggnad, utbildning, hälsa, miljö och skydd.⁷⁴

Enkätsvaren har delats upp i tre teman:

- > Barns rätt till information (Artikel 17)
- > Prövningar av barns bästa och barns delaktighet (Artikel 3 och 12)
- > Kommunernas behov av stöd (Artikel 4)

Frågorna handlade om information till barn, barns möjligheter till delaktighet i besluts-

processer, i vilken utsträckning kommuner beaktar barns synpunkter och ger återkoppling samt hur kommunerna arbetar med prövningar av barnets bästa.

Resultatet visar att det råder stora skillnader mellan Sveriges kommuner i fråga om att genomföra barnkonventionen. Bland annat i fråga om huruvida barns åsikter beaktas inför beslut, om det finns utarbetade rutiner för barns delaktighet och om barnen får återkoppling. Det handlar också om grundläggande administrativa förutsättningar för barns delaktighet, t.ex. om beslut om barns deltagande har fattats och om det har inrättats särskilda funktioner för barnrättsarbetet. Allt detta varierar mellan kommunerna. I de flesta fall saknas det helt.

Barns rätt till information

En förutsättning för ett framgångsrikt delaktighetsarbete är att barnet har fått relevant information samt att informationen är anpassad till barnets ålder, mognad och förutsättningar. Tillgång till information är grundläggande för delaktighet i alla former av beslutsfattande.

Av enkätsvaren framgår att endast 8 procent av de kommuner som svarat har styrdokument för att säkerställa barnanpassad information. Lika många svarar att de har barnanpassad information i samband med övergripande strategiska frågor och beslut.

Ett litet antal kommuner har förtydligt att de förser barn med information: via kommunens hemsida (3 procent), via skolan (2 procent) via tillgänglighetsanpassad information (1 procent) och i samband med dialogmöten (1 procent).⁷⁵

70. Spång, M. (2009), Kommunernas ansvar för att förverkliga mänskliga rättigheter – en kartläggning av 16 kommuner i Sverige, DiVA: <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1410307&dswid=8144>

71. Barnombudsmannen (2008), Från beslut till praktik. Barnkonventionen i kommunala verksamheter.

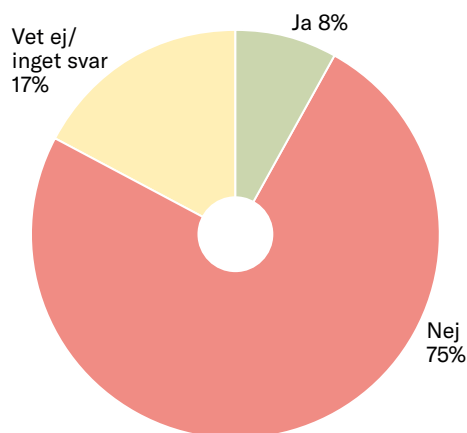
72. Barnombudsmannen (2021), Alla tar ju inte ansvar.

73. Enkäten skickades ut till landets 290 kommuner och av dessa svarade 180 kommuner (62 procent).

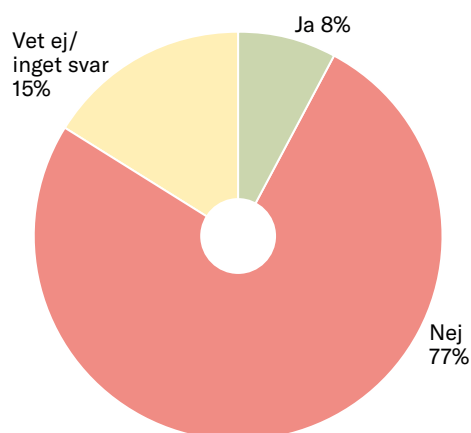
74. Enkäten omfattar med andra ord inte barns delaktighet i frågor och beslut gällande enskilda fall av barn inom exempelvis skola, omsorg eller socialtjänst.

75. Tematisering av svar baserad på fritextfråga som grupperats och där procent beräknats utifrån 180 deltagande kommuner.

Styrdokument finns för hur kommun säkerställer barnanpassad information

Barnanpassad information finns om kommunens övergripande strategiska frågor och beslut

Prövningar av barns bästa och barns delaktighet

Barns inflytande och delaktighet är en förutsättning för att kommunernas ska kunna arbeta utifrån barnkonventionen och genomföra prövningar av barnets bästa. Det är en nödvändig del av prövningen och central för att bedöma barnets bästa.

I svaren framkommer stora skillnader mellan kommuner när det gäller frågan om barns åsikter beaktas inför övergripande strategiska beslut och återkoppling till barnen. Grundläggande administrativa förutsättningar för barns delaktighet varierar mellan kommunerna och i de flesta fall saknas dessa helt.

Endast en tredjedel (33 procent) av kommunerna har tagit beslut om att prövningar av barnets bästa ska genomföras inför alla övergripande strategiska beslut som rör barn. I 35 procent av kommunerna har kommunalfullmäktige fattat beslut om att barn ska ges möjlighet att höras och en fjärdedel av kommunerna anger att de både fattat beslut om att prövningar av barnets

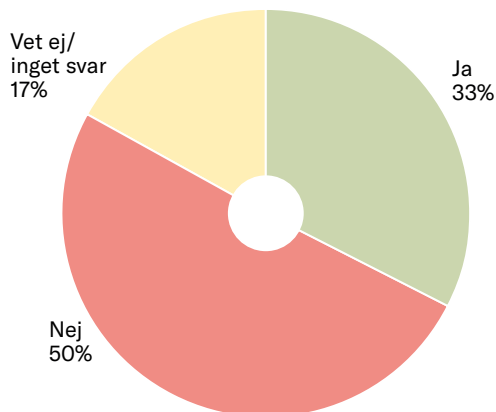
bästa ska genomföras och att barn ska ges möjlighet att höras. Samtidigt anger hälften av kommunerna att de genomför prövningar av barns bästa inför övergripande strategiska beslut.

Bara fyra av tio kommuner anger att de har upprättat en särskild funktion för att arbeta med barnrättsfrågor. Några särskilda funktioner som nämns är barnombudsman, barnrättssamordnare eller barnrättsstrateg (13 procent), barnrättsgrupp eller barnrättsnätverk (9 procent), folkhälsostrateg eller hållbarhetsstrateg (5 procent) och barn- och/eller ungdomsstrateg (4 procent).⁷⁶

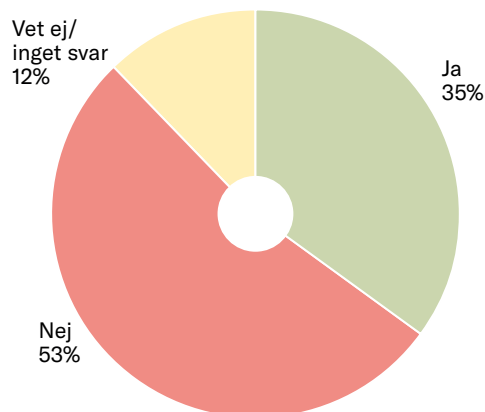
Det varierar stort i vilken utsträckning barns åsikter beaktas samt om barnen får återkoppling på delaktighetsprocesser och beslut som fattas. En knapp fjärdedel (23 procent) svarar att de beaktar barnens åsikter i ganska eller mycket hög utsträckning. En lika liten andel (23 procent) av kommunerna svarar att barn får återkoppling om hur deras åsikter beaktats i ganska eller mycket hög utsträckning.

76. Tematisering av svar baserad på fritextfråga som grupperats och där procent beräknats utifrån 180 deltagande kommuner.

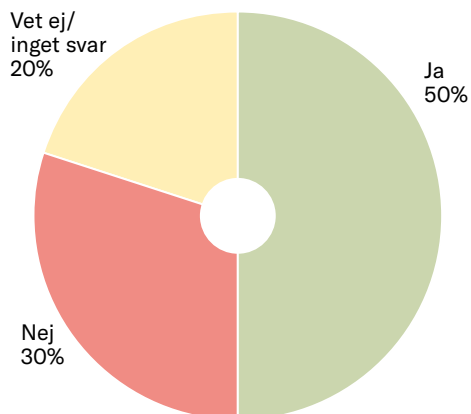
Kommunfullmäktige har tagit beslut om att prövningar av barnets bästa ska genomföras inför det att kommunen fattar övergripande strategiska beslut

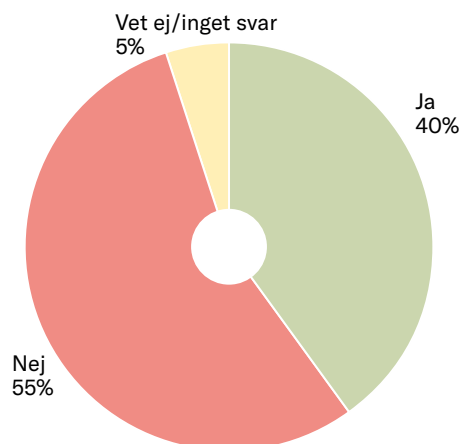
Kommunfullmäktige har tagit beslut om att barn ska ges möjlighet att höras inför övergripande strategiska frågor och beslut

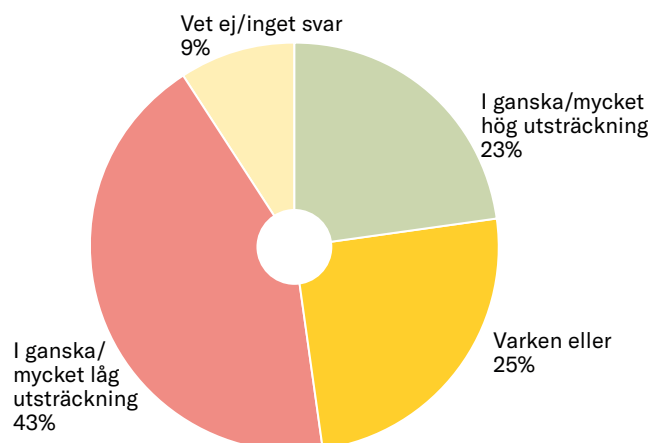
Kommun prövar barnets bästa inför övergripande strategiska beslut

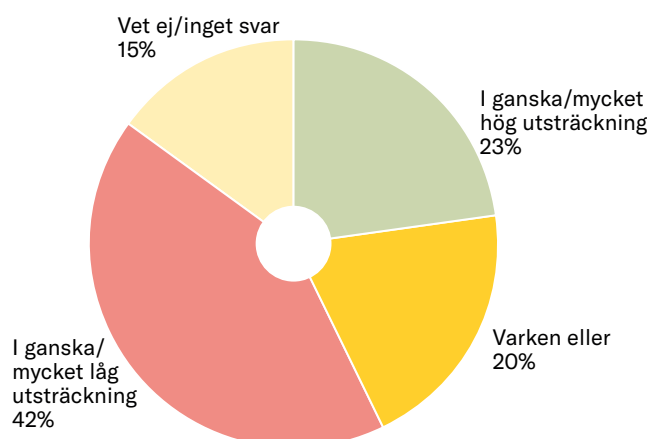
Kommuner som har upprättat en särskild funktion för att arbeta med barnrättsfrågor

Den utsträckning barns åsikter beaktas inför övergripande strategiska frågor och beslut

Den utsträckning barn får återkoppling om hur deras åsikter har beaktats

Kommunernas behov av stöd

Kommunerna kunde även svara på frågor om vilka utmaningar och behov de ser i arbetet med att möjliggöra barns delaktighet. Fyra olika teman kunde ringas in:

- > Metoder, genomförande, rutiner och forum (38 procent). Hur skapar man forum där barnens åsikter och tankar kan framföras, och lyssnas till, och hur vet man att man fått med barnens perspektiv vid strategiska frågor och beslut?
- > Förutsättningar för att möjliggöra barns rättigheter och vilken prioritet detta har hos ledningen (29 procent). Det gäller kunskap, kompetens, en särskild funktion och att frigöra resurser, tid och pengar.
- > Oklarhet omkring arbetssätt och efterfrågan på bättre struktur, styrning och systematik i arbetet för barns delaktighet (17 procent). Tydliga nationella riktlinjer för inhämtning av barns åsikter efterfrågas.
- > Svårt att motivera barn till att delta och säkra ett brett deltagande (11 procent). Man vill nå en så bred delaktighet som möjligt där inte bara "utvalda" röster hörs, men det är svårt att nå vissa grupper av barn.⁷⁷

Kommunerna beskrev också vilken typ av stöd som skulle hjälpa till att stärka arbetet med barns delaktighet:

1. Goda exempel, praktisk erfarenhet och erfarenhetsutbyte (25 procent). Exempel på beprövade metoder som har hållit över tid.
2. Metodstöd (21 procent). Bra metoder att höra barn och unga som inte är för omfattande och fungerar i en kommunal kontext. Gärna olika beroende på vilket

verksamhetsområde som omfattas.

3. Kunskap, utbildning och kompetensutveckling (20 procent). Kompetensutveckling i sak och systematik.
4. Resurser, till exempel tid, pengar och funktioner (14 procent).
5. Systematik, strukturer och styrning (5 procent). Politiken behöver ställa krav på att de ungas röster är viktiga och att synliggöra barn och unga röster i handlägningsprocessen.⁷⁸

Barns röster

I de barnsamtal som Barnombudsmannen genomfört under 2021 har drygt 250 barn i åldrarna 6–15 år delat med sig av sina tankar och erfarenheter om hur de upplever sin möjlighet till delaktighet och inflytande i sin hemkommun.⁷⁹ Barnen vill vara delaktiga i de olika beslut som fattas som rör dem och deras vardag. Flera av dem pekar på att de inte upplever att deras åsikter värderas eller tas tillvara i tillräcklig utsträckning.

"Hur vet jag vem jag ska ringa?"

Även om bara ett fåtal barn nämner att de någon gång faktiskt varit med och påverkat besluten i samhället, har de idéer och förslag på hur de kan göra sina röster hörda. Exempelvis genom namninsamlingar, insändare, strejk eller medverkan i samråd i närområdet:

"Det finns ju, alltså i ens område, så kanske man har möten med resten av området. Som ens föräldrar går till. Så där kan man ju säga någonting".

Ett annat exempel som barnen ger är att kontakta kommunen via brev eller mejl kollektivt.

77. Tematisering av svar baserad på fritextfråga som grupperats och där procent beräknats utifrån 180 deltagande kommuner.

78. Ibid.

79. Under oktober och november 2021 genomförde vi samtal med drygt 250 barn och unga mellan 6 och 15 års ålder. Samtalen hölls i kommunala skolor i kommuner som slumpvist valts ut. Innan besöken visste vi inte hur demokratiarbetet och kunskapen om demokratiska rättigheter på den aktuella skolan såg ut. De åsikter och reflektioner som barn har framfört till Barnombudsmannen i arbetet med den här rapporten representerar inte alla barns åsikter, utan ska ses som exempel.

"Jag kan kontakta partiledarna eller kommunen genom att bara skriva ett väldigt simpelt mejl, att bara vi skulle vilja-, [...] att försöka snacka med nån som är där inne. Och bara ta med sig två, tre människor och visa att ja men vi har ju mer än bara mig som tycker det här. Så kan man ju försöka förmedla det."

Sociala medier nämns också som en kanal för påverkan. Ett sätt som nämns är att ta hjälp av en känd person (influencer).

"Och man kan också (typ), om man känner någon eller man kan typ skriva till nån kändis. Som har mycket inflytande på andra [...] och då kanske om den känner samma och vill uppmärksamma."

Andra idéer är att helt enkelt själv sprida sina förslag och åsikter i kanaler som både beslutsfattare och barnen själva använder.

"Jag tänker, alltså för det mesta kommunicerar man ju på sociala medier. Så det hade ju varit bra om man liksom till exempel lägger ut kanske ett inlägg på vad man tycker och på så sätt kan man, alltså då är det ju lättare att folk också ser det och inser bara, ja, men så här tycker jag också."

Barnen vill påverka allt från skolans innehåll och lekparker till fordonshastighet och kollektivtrafik. I en klass berättar barnen om en skatepark som det finns förslag om. Men den skulle ligga en bit utanför samhället. Barnen tycker att det vore bättre om den låg närmare. Den plats som är tänkt känns inte trygg. De vill påverka beslutet men vet inte hur.

"Hur vet jag vem jag ska ringa? Alltså, vem ska jag mejla? Vem ska jag ringa? Vem ska berätta det för oss? Alltså, det vet man ju inte."

"Blir det någon skillnad?"

Information och återkoppling är viktigt för barnen. I en av klasserna hade barnen skrivit ett brev till kommunpolitikerna. Brevet hade skickats flera veckor tidigare men de hade ännu inte fått någon återkoppling

vilket skapade frustration hos både lärare och eleverna. Ett barn utbrister: *"Har de ens sett det?"*

Återkoppling är viktigt för att förstå och acceptera beslut som påverkar livet. Det gäller hela delaktighetsprocessen. Barnen berättar att de varken får information om hur de kan vara delaktiga eller återkoppling. Trots att de skrivit brev och mejl till kommunen får de inte något svar.

"Och det är också en viktig grej. Vad händer efter? Blir det nån skillnad eller säger vi det här helt i onödan?"

"Man lyssnar mer på de vuxna"

Barnen upplever att de har mycket liten makt att förändra och påverka och att vuxnas ord betyder mer än barns ord, att deras röster inte är värda lika mycket. Vuxna får ta mer plats på grund av att de har rätt slags åsikter och mer erfarenhet.

"Det är lättare att påverka om man är vuxen och har behörighet till att göra vissa grejer än om man är barn och liksom fortfarande går i skolan".

"Det är ju saker som påverkar oss. För vi barn är också många, så vi borde ändå kunna vara en del av den här procenten som påverkar."

"Jag kan nästan tycka att ibland känns det som att en vuxen röst kan nästan vara hundra små barnröster. Ja, för att man lyssnar mer på de vuxna. [...] För att vuxna är typ mer mogna och har rätt åsikt jämfört med barn som inte vet lika mycket."

"Det är ju mer saker som liksom bestäms åt oss och sen måste vi bara anpassa oss efter det."

"Vi ber dem göra nånting och sen gör de det inte"

Barnen förstår, oavsett ålder, vem som bestämmer vad i skolan. Men det är svårare att förstå det som sker utanför skolan och styrkedjan i kommunen:

"Lärarna måste berätta det här kan ni göra. Och så här vilka steg, vilka som är deras chefer också, för det lärde vi oss mycket i går. Ja, det var första gången i går jag hörde det, förvaltningen och sånt. Och det tror jag är grejer folk måste veta från början som vi liksom lär oss nu. För annars tror man ju lätt att det är så här, ja men vi ber dem göra nånting och sen gör de det inte för att de inte vill, men det är ju för att de inte får, ovanifrån."

Barnen nämner också att skolan har en viktig roll att hjälpa och hänvisa dem till rätt instans. Det skapar förståelse och acceptans för vad de kan och inte kan påverka:

"Men om man hade kunnat gå till rektorn så kanske de hade kunnat säga: ja, jag vet inte hur bra detta kommer att gå igenom om du lämnar det på mig. Men jag vet att om du verkligen vill det här... så har vi de här kanalerna du kan ringa, de här trådarna du kan dra i liksom... Sen kan vi också hjälpa dig på vägen."

"Men det är också det här med att man vet inte hur man gör heller. Det är så jättesvårt bara, ja, men dra i rätt trådar, men hur gör jag det?"

Analys

Barns rätt till delaktighet är en av barnkonventionens grundprinciper och en viktig förutsättning för att bedöma barnets bästa inför allmänna beslut. Barn ska ha lika möjligheter och förutsättningar till delaktighet oavsett var de bor och deras rätt till att bli hörda i alla frågor som rör dem förutsätter också att de är informerade, att deras synpunkter beaktas, att de får återkoppling och en möjlighet att överklaga beslut.⁸⁰

Barns delaktighet och inflytande är av stor betydelse för såväl barns som samhällets utveckling:

> Deltagande främjar barns självförtroende,

känsla av egenvärde och att det går att förändra sin omgivning.

- > Det ökar barns tillit till samhället och skapar förtroende och förståelse för demokratiska processer och hur och var beslut tas.
- > Det ger ett bättre beslutsunderlag, en ökad kvalitet samt leder till en större måluppfyllelse och ett bättre resursutnyttjande.
- > Det främjar ett hållbart och inkluderande samhälle där barns medborgerliga och demokratiska rättigheter värdesätts och kan praktiseras i det dagliga livet.

Ytterst är det regeringens ansvar att säkerställa att barnkonventionen genomförs, men i praktiken vilar ett stort ansvar på kommunerna. Kommunerna fattar dagligen tusentals beslut som rör barn och deras vardag. Tillämpningen av barnkonventionen i de kommunala besluten är därför av stor vikt även för det nationella genomförandet av barnrättspolitiken.

Kommuner saknar rutiner

Kommunen är den demokratiska arena barnen i första hand kommer i kontakt med. Målgruppsanpassad information, delaktighet och kunskap om den demokratiska processen är därför viktigt för barns tillit och förståelse för samhället i stort.

80. Jfr. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 12 (2009) om barnets rätt att bli hörd. (CRC/C/GC/12).

Barn vill delta i kommunala beslut och frågor, men de vet inte hur. Deras upplevelse är att de inte tas på lika stort allvar som vuxna och att det är svårt att veta hur de ska göra sina röster hörda. Det är dock inte barn som har ansvar för detta. Ansvaret ligger hos de vuxna.

En majoritet av kommunerna saknar, enligt resultatet av enkäten, rutiner och arbetssätt för att tillgodose barns rätt till information. Dessutom skiljer sig kommunernas arbete åt i prövningar av barnets bästa. Grundläggande förutsättningar för barns delaktighet saknas i de flesta kommuner. En prövning av barnets bästa förutsätter att barn ges möjlighet att bli hörda och barns rätt till delaktighet gäller alla barn utan åtskillnad.

För att barns delaktighet i allmänna kommunala beslut ska stärkas och säkerställas behöver kommunerna:

- > få ökad kunskap om vad barnets rättigheter enligt barnkonventionen i praktiken innebär och de måste sätta sina ramar för barnrättsarbetet.
- > förankra arbetet i alla led av styrkedjan vilket kräver tydlig ledning och struktur.
- > identifiera utvecklingsområden.
- > upprätta handlingsplaner med konkreta insatser och åtgärder som följs upp systematiskt och utvärderas.
- > bedriva arbetet med att genomföra barnkonventionen som en dynamisk process i nära dialog med, och skraddarsydd för, de barn som befinner sig i kommunen.
- > dra egna, erfarenhetsbeprövade slutsatser, och anpassa metoder och processer utifrån de specifika förutsättningar som råder i respektive kommun.

Kommuner har olika förutsättningar. En enhetsmodell som skulle passa alla kommuner är därför knappast möjlig. Däremot behövs tydliga krav på en struktur för barns delta-

gande och uppföljning av arbetet. Det skulle möjliggöra utvärderingar och underlätta att olika modeller testas.

När det gäller beslut om olika insatser kring enskilda barn, t.ex. inom socialtjänst, skola eller i samband med vårdnadstvister är det ytterst viktigt att det finns en dokumenterad systematik och tydlig styrning. Har barnet kommit till tals? I så fall hur? Vilken tyngd gavs barnets åsikt? Hur gjordes en bedömning av barnets bästa? Det finns en stor förbättringspotential när det gäller konkreta förhållningssätt inför beslut som berör barn som grupp och barn i egenskap av medborgare.

Information till barn central

Barn vi talat med har ofta lyft vikten av information och återkoppling. De vill kunna förstå de beslut som fattas. Vissa barn har idéer och tankar kring hur de kan göra sina röster hörda. Skolan spelar en viktig roll i att ge kunskap om beslutsprocesserna i kommunen. I vår förra årsrapport framgick tydligt att det saknades arenor där barn kunde söka eller få information kring beslut som rörde pandemin och många barn pekade på vikten av att få och förstå information kring frågor som rörde deras vardag.

Barnkonventionens rättigheter ska tillförsäkras varje barn och de stora skillnaderna mellan kommunerna är inte acceptabla. Kommuner står, utifrån sina förutsättningar, inför olika utmaningar i arbetet med att möjliggöra barns delaktighet. De har själva uttryckt behov av en rad olika insatser, bland annat goda exempel och praktisk erfarenhet av hur barn kan göras delaktiga.

Barnkonventionen och barnrättsarbete

Barnkonventionen antogs av FN:s generalförsamling 1989 och ratificerades av Sverige året därpå. Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen en del av svensk lag. Barnkonventionen ska tillämpas och tolkas i sin helhet. Ingen artikel är viktigare än en annan men fyra av artiklarna utgör grundprinciper som uttrycker de grundläggande värderingar som konventionen utgår från:

Artikel 2: Barnets rätt till samma rättigheter och lika värde.

Artikel 3: Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas.

Artikel 6: Barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 12: Barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade.

Barnkonventionens övriga artiklar ska alltså tolkas i ljuset av dessa fyra grundprinciper.

Delaktighet i hela processen

För att kunna ha ett barnrättsperspektiv i frågor som berör barn gäller det att ha barnkonventionen som utgångspunkt. Det är inte möjligt utan att genomföra de fyra grundprinciperna. Att barn görs delaktiga i hela processen fram till beslut är också en förutsättning för att barnperspektivet ska kunna beaktas. Det gäller såväl enskilda beslut som hela processer. En tidigare brist på delaktighet kan inte ersättas genom att i efterhand göra barn delaktiga. Delaktighetens olika delar hänger ihop och alla dessa ska tillgodoses.

Barn är inte "mini-människor" med

”mini-mänskliga rättigheter”⁸¹ utan har samma rättigheter och möjligheter som vuxna. Enligt barnkonventionen är barn både skyddsobjekt och rättssubjekt. Genom att den innehåller såväl de politiska och medborgerliga som de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, blir den dubbla synen på barn också tydlig. Barn är kompetenta individer som, precis som vuxna, har rätt till inflytande över sina liv. De har yttrandefrihet, religionsfrihet, mötesfrihet och rätt till privatliv. Däremot saknar barn i olika grad den mognad, erfarenhet och kunskap som vuxna har och behöver därför vägledas och få stöd från vuxenvärlden. Att barn möjliggörs delaktighet i de processer, beslut och den miljö de berörs av är en elementär förutsättning för att deras rättigheter ska uppfyllas.

Barnets bästa

Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Det gäller oavsett om åtgärden vidtagits av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Vid en bedömning av barnets bästa behöver hänsyn tas till samtliga grundprinciper och konventionen i sin helhet. Även barnets egna upplevelser och åsikter ska ha särskild betydelse. Vi måste alltid höra vad barnet har att säga.

Barn har rätt att få sitt bästa prövat i alla beslut och åtgärder som rör ett enskilt barn eller barn som grupp. Barnrättskommittén poängterar att barnets bästa är både en kollektiv och en individuell rättighet.⁸² Den

som fattar beslut som påverkar ett eller flera barn i Sverige har alltså en skyldighet att beakta barnets bästa. Alla statens handlingar påverkar barn på ett eller annat sätt, men detta betyder inte att varje handling har föregåtts av en process för att bedöma och fastställa barnets bästa. När ett beslut kommer få en betydande inverkan på ett eller flera barn är det dock enligt kommittén lämpligt att tillämpa en högre skyddsnivå och ett noggrant förfarande för att ta hänsyn till barnets bästa.⁸³ Om det är möjligt att tolka en regel på olika sätt ska den tolkning som mest verkningsfullt tillgodoser barnets bästa ha företräde.⁸⁴

Bedöm konsekvenser

Vad som är barnets bästa går inte alltid att ge ett enkelt och entydigt svar på. Men de beslut som påverkar barn ska föregås av en bedömning av vilka konsekvenser beslutet kan få för det enskilda barnet eller för barn i grupp. I detta ingår, som konstaterats, att ta del av barnets eller barnens åsikter och upplevelser. Den som fattar beslut behöver också motivera vad som har bedömts vara bäst för barnet, hur prövningen har genomförts och hur barnets bästa har bedömts gentemot andra intressen.⁸⁵

Om ett beslut tas som inte är i linje med vad som är bäst för barnet behöver åtgärder genomföras som kompenserar detta. För att säkerställa att barnets bästa kommer i främsta rummet och att barnkonventionen respekteras i lagstiftning och i strategier på alla myndighetsnivåer, krävs fortlöpande prövningar av barnets bästa.

81. På engelska ”Mini-human beings with mini-human rights”, ett uttryck som använts främst av Maud de Boer-Buquicchio, tidigare vice generalsekreterare för Europarådet, numera FN:s särskilda rapportör om handel med och sexuell exploatering av barn.

82. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, punkt 23 (CRC/C/GC/14).

83. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, punkt 20 (CRC/C/GC/14).

84. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, punkt 6 b (CRC/C/GC/14).

85. Jfr. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, punkt 6 c (CRC/C/GC/14).

Det krävs alltså förebyggande konsekvensanalyser, som förutsäger effekterna av lagförslag, politik eller budgetfördelningar. Det krävs också analyser i efterhand, som bedömer vilken faktisk effekt genomförandet har haft. Denna process måste enligt barnrättskommittén vara inbyggd på alla nivåer i statsförvaltningen, och på ett så tidigt stadium som möjligt.⁸⁶

Rätten till delaktighet

Rätten för barn att fritt uttrycka sin åsikt i alla frågor som rör barnet samt att åsikten ska tillmätas betydelse framgår av artikel 12. I genomförandet av artikeln ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Barn har rätt att vara delaktiga i alla frågor som berör dem. Det är viktigt ur flera aspekter. Dels stärker det barnets känsla av betydelse och barnets förtroende för vuxenvärlden. Dels motiverar det barnet att ta ansvar för och kontroll över sitt liv. Men barns delaktighet är också en grundläggande förutsättning för att barnets bästa ska kunna vara vägledande vid beslut. Att låta barnet komma till tals är det enda sättet för vuxenvärlden att förstå barnets upplevelser, uppfattningar, önskemål och behov och därmed också en nödvändig del av en adekvat barnkonsekvensanalys.

Rätten till delaktighet består av flera delar:

- > För att rätten att komma till tals ska vara meningsfull har barn rätt till information de förstår. Annars kan det vara omöjligt för ett barn att ta ställning eller att uttrycka en åsikt. Rätten till information är därför en grundläggande förutsättning för barnets delaktighet.
- > För att barn ska kunna uttrycka sina åsikter vet vi att de behöver känna sig trygga. Barn är individer, precis som vuxna,

och en arena som kan kännas trygg och bekväm för ett barn behöver inte göra det för ett annat. Det är därför viktigt att man noga tänker igenom vilka former för delaktighet som erbjuds barn.

- > För verklig delaktighet behöver barnens åsikter också tas i beaktande i den process eller i det beslut saken gäller. Det är viktigt inte bara för att barnet ska känna att åsikterna har betydelse utan också för att en barnkonsekvensanalys med barnets bästa i fokus ska kunna genomföras.

Alla delar av delaktigheten är lika viktiga och man kan inte välja bara en av dem. Utan rätt till inflytande skulle möjligheten att uttrycka sin åsikt inte vara något annat än just det. Utan adekvat information om vad saken gäller betyder möjligheten att uttrycka sin åsikt inte mycket och riskerar att inte få någon betydelse för utgången. Det skulle omöjliggöra adekvata barnkonsekvensanalyser och skulle påverka barns vilja att delta och förtroende för vuxenvärlden negativt.

I vissa fall är detta så långt man kommer i nuläget. Det kan hända att system ännu inte har utarbetats för bättre delaktighet eller att ett beslut eller en händelse inträffat som inte har gått att förutse. I vissa fall är information och/eller en möjlighet att uttrycka sin åsikt och få återkoppling tillräckligt för att barnets rätt till delaktighet kan anses ha respekterats. Det kan handla om situationer där barnet är i behov av information men där det inte finns något att påverka, som t.ex. när en förälder avlider. Formen för delaktighet måste vara anpassad till situationen och noga övervägas i förhållande till övriga artiklar i barnkonventionen. För att barnkonventionen ska ha anses ha genomförts fullgott behöver delaktighet genomsyra hela processen.

86. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 5 (2003) om allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6), punkt 45 (CRG/GC/2003/5).

Kopplingen mellan artikel 3 och 12

För att kunna bedöma barnets bästa behöver barn göras delaktiga. Den nära kopplingen mellan artikel 3 och 12 har också uttryckts av barnrättskommittén. Den ena handlar om att förverkliga barnets bästa och den andra handlar om tillvägagångssättet för att beakta barnets åsikt i de frågor som rör dem, inklusive bedömningen av barnets bästa. Det går, enligt kommittén, helt enkelt inte att tillämpa artikel 3 korrekt om kraven i artikel 12 inte uppfylls. På samma sätt stärker artikel 3 genomförandet och funktionen av artikel 12.⁸⁷

Varje barns lika rätt utan åtskillnad

Konventionsstaterna ska tillförsäkra varje barn inom landets jurisdiktion rättigheterna som följer av konventionen, utan åtskillnad av något slag.

Med ”varje barn” avses, enligt barnrättskommittén, samtliga barn som befinner sig i konventionsstaten oavsett medborgarskap eller legal status. Alla rättigheterna i konventionen ska tillförsäkras alla barn, oavsett var i landet de befinner sig.⁸⁸ Decentralisering av makt genom självstyre och delegering av förvaltning minskar inte på något sätt ansvaret för statens skyldigheter mot alla barn.⁸⁹

Artikel 2 innebär att barnet inte får utsättas för diskriminering på grund av omständigheter som rör barnet eller dess föräldrar. Barn får heller inte diskrimineras i förhållande till vuxna eller andra barn. Det krävs att staten vidtar förebyggande

åtgärder för att säkerställa att alla barn ges möjlighet att jämlikt åtnjuta rättigheterna för att leva upp till kraven i artikel 2.⁹⁰

Statens ansvar för genomförandet

Konventionsstaterna ska, enligt artikel 4, vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa åtgärder och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som följer av konventionen.

I fråga om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ska konventionsstaterna till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att vidta dessa åtgärder. Statens ansvar för att barnkonventionen genomförs är långtgående och strikt i den mening att det inte, genom exempelvis delegering, decentralisering eller självstyrande områden, kan överföras. Staten måste behålla sin befogenhet att kräva sträng efterlevnad av konventionen.⁹¹

Alla övriga artiklar ska tolkas tillsammans med artikel 4. Att staten ska vidta lämpliga åtgärder innebär att staten själv, med respekt för varje rättighet, måste bestämma vilka åtgärder som är mest lämpliga. I förhållande till de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna (bl.a. rätten till bostad och rätten till utbildning) ska staten dock till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att vidta åtgärder. Listan av möjliga åtgärder som återfinns i artikeln är inte uttömmande, andra typer av åtgärder kan alltså komma ifråga om staten finner det lämpligt.

87. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, punkt 43 (CRC/C/GC/14).

88. Se bl.a. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 6 (2013) om behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet, punkt 12 (CRG/C/GC/6).

89. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 5 (2003) om allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter, punkt 40 (CRG/GC/2003/5).

90. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, punkt 41 (CRC/C/GC/14).

91. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 5 (2003) om allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter, punkt 40 och 41 (CRG/GC/2003/5).

Barnkonsekvensanalyser

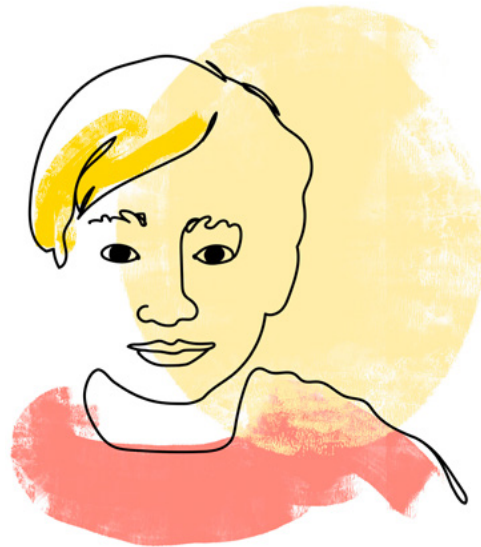
En central förutsättning för att genomföra barnkonventionen är systematiska barnkonsekvensanalyser. Det innefattar en bedömning av vilka konsekvenser ett beslut, oavsett vilken typ av beslut det är, kan få för ett enskilt barn, barn i grupp eller alla barn. Detta följer bland annat av artikel 3 om barnets bästa och artikel 4 om ansvar för genomförande av konventionen.

Barnkonsekvensanalyser ska ske löpande och vara integrerade i beslutsprocesser på alla nivåer i samhället. Ett minimikrav är att analysen genomförs med konventionen och de fakultativa protokollen som grund. Beslutet behöver också följas upp med en efterhandsanalys som visar vilka faktiska effekter genomförandet haft för barn.⁹² Allt för att kunna bedöma barnets bästa.

Barns delaktighet är central för bedömningen av barnets bästa och i en barnkonsekvensanalys. Till viss del kan ett barnperspektiv anläggas även utan att barn varit delaktiga. Men det är inte förrän barn möjliggörs delaktighet som man med säkerhet kan avgöra barnets upplevelse av sin situation och vilka konsekvenser ett beslut skulle få för enskilda barn, grupper av barn eller alla barn. Det gäller även då system och processer arbetas fram.

Ett gott beslutsfattande

Varje dag fattas många beslut som påverkar barn. Det kan handla om beslut i det enskilda mötet med barnet som exempelvis hur ett bemötande ska ske eller hur den vuxna interagerar med ett barn. Det kan också handla om beslut som rör ett enskilt barn eller en grupp barn som t.ex. en klass, årskurs eller skola. På gruppnivå fattas beslut utifrån andra förutsättningar och med en större komplexitet. Ju längre upp i en styrkedja

beslutet ligger och ju fler barn, sammanhang och verksamheter det berör desto mer komplex blir även den process som leder fram till ett beslut. Detta ställer även stora krav på att barnkonventionen ska kunna tillämpas på många olika sätt, även om artiklarna och grundprinciperna är desamma. Vuxna har alltid ett stort ansvar gentemot de barn de interagerar med, oavsett vilken roll de har. Samtidigt finns det många strukturella och kontextuella förutsättningar som också måste fungera för att barn ska skyddas och stärkas enligt barnkonventionen.

Det behövs alltså en palett av metoder, arbetssätt och kompetenser för att kunna lyckas med att göra prövningar av barnets bästa som också beaktar barns delaktighet i de processer som leder fram till ett beslut. Det gäller även återkopplingen och processen när beslutet ska genomföras.

Det finns ett stort behov av att bygga upp en kapacitet i både lokala och nationella styrkedjor för att kunna göra prövningar av barns bästa i både strategiska och dagliga beslut. Då skapas även en flexibilitet att kunna möta ett stort antal barn och den heterogenitet som finns i gruppen.

Barnkonventionen pekar tydligt på barnets bästa och det enskilda barnets rättigheter. Vi vuxna behöver kunna verka för barns bästa både som individer, som del av en grupp och som likvärdiga medborgare.

92. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 5, punkt 45 och nr. 14 punkt 35 och 99 (CRC/GC/2003/5).

Så gjorde vi rapporten

Underlaget till rapporten bygger i huvudsak på tre källor:

- > Vi har pratat med barn om deras syn på sina rättigheter och hur delaktighet och inflytande möjliggörs i skolan och i övergripande kommunala beslut.
- > Vi har i en enkät frågat samtliga 290 kommuner hur barn ges möjlighet till delaktighet i övergripande strategiska frågor och beslut som rör dem.
- > Vi har samtalat med relevanta aktörer inom skolväsendet och bostadspolitiken om deras erfarenhet och kunskap om hur barns rättigheter beaktats inom respektive sakområde.

Därutöver har vi tagit del av litteratur, offentligt tryck och myndighetsrapporter inom respektive område.

Samtal med barn

Barnrättskommitténs nio kriterier för meningsfullt deltagande har varit vägledande i våra samtal med barn: ämnet ska vara tydligt och relevant för barnen, det ska vara frivilligt att uttrycka en åsikt och barnet ska förstå vad samtalet kommer att användas till.⁹³

Utgångspunkten för samtalen med barn har varit deras egna upplevelser och tankar om rätten till delaktighet och inflytande. Barnens egna berättelser illustrerar tydligt hur de upplever sin rätt till delaktighet i skolan och på kommunal nivå. Vi har träffat och pratat med drygt 250 barn i grupper om 5 till

30 personer mellan 6–15 års ålder. Mötena hölls fysiskt under oktober och november månad 2021.

Samtalen genomfördes i olika skolor under lektionstid i tre utvalda kommuner. Kommunerna var slumpmässigt utvalda utifrån Sveriges kommuner och regioners kommungruppsindelning:⁹⁴

- > Storstäder och storstadsnära kommuner.
- > Större städer och kommuner nära större stad.
- > Mindre städer/tätorter och landsbygds-kommuner.

Vi kontaktade ett antal skolor från varje kommun för att få en spridning utifrån storlek på skola, klasser och ålder på barnen som medverkade. I samarbete med skolans rektorer och lärare informerade vi både barn och vårdnadshavare innan vi träffade barnen. Under hela samtalet kunde barnen välja att avstå att medverka. Om barnen själva samtyckte spelades samtalen in. I samtalen har grupperna först introducerats till barnkonventionen och reflekterat över vad det innebär att vara barn och att ha makt. Utifrån detta har barnen diskuterat vem som bestämmer vad på olika samhällsnivåer och vad delaktighet innebär.

Målsättningen har varit att varje barn ska ha utrymme att själv berätta på ett sätt som känns bra för barnet. Vi har därför utgått från ett lektionsupplägg där barnen erbjuds att berätta muntligt i större grupp, i par och via text och bild. I de yngre åldersgrupperna har vi arbetat med kreativa uttrycksformer

93. FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr. 12 (2009) om barnets rätt att bli hörd, punkt 26 (CRC/C/GC/12).

94. <https://skr.se/skr/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommungruppsindelning.2051.html>

som pyssel och bild. Samtalen har transkriberats och därefter analyserats. Citaten som presenteras i rapporten är i de flesta fall ordagranna, men en del har redigerats för att säkerställa barnens anonymitet och för att öka förståelsen för innehållet.

Barn är experter på sin egen situation och deras röster är inte representativa för samtliga barn och unga. Resultaten kan därför inte generaliseras till andra grupper.

Enkät till kommuner

Målgruppen för enkäten till Sveriges kommuner var stabschef eller motsvarande på den kommunövergripande förvaltningen. Vår utgångspunkt var att de som besvarade enkäten skulle finnas på en kommunövergripande nivå.

Frågorna i enkäten sökte fånga upp på vilket sätt barn ges möjlighet till delaktighet i kommuners övergripande strategiska frågor och beslut som rör barns liv, till exempel samhällsbyggnad, utbildning, hälsa, miljö, levnadsvillkor och skydd. Enkätfrågorna omfattade därmed inte barns delaktighet i frågor och beslut gällande enskilda fall inom exempelvis skola, omsorg eller socialtjänst.

Vi fick in svar från totalt 180 av Sveriges 290 kommuner, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 62 procent.

Samtal med aktörer

Barnombudsmannen bjöd in representanter från olika verksamhetsområden inom både offentlig, privat och frivillig sektor till samtal om barnets rättigheter utifrån sakområdena bostad och skola. Syftet var att få en bild av hur barnets rättigheter efterlevs och tillämpas samt vilka utmaningar som finns och vilka förändringar aktörerna anser behöver ske.

Gällande barns rätt till delaktighet och inflytande i skolan deltog Skolverket, Skolinspektionen, Specialpedagogiska skolmyn-

digheten, Barn- och elevombudet, Lärarförbundet, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Elevernas riksförbund samt forskare från Örebro och Linköpings universitet.

I samtalen om barns rätt till bostad deltog Boverket, Kronofogden, Länsstyrelsen i Stockholm, Rädda Barnen, SKR, Socialstyrelsen, Stadsmissionen, Sveriges Allmännyttan och Fastighetsägarna Sverige. En intervju har också genomförts med Tove Samzelius, forskare vid Malmö universitet.

BARNOMBUDSMANNEN

Postadress: Box 22106,

104 22 Stockholm

Telefon: 08-692 29 50

E-post: info@barnombudsmannen.se

Webbplats: www.barnombudsmannen.se